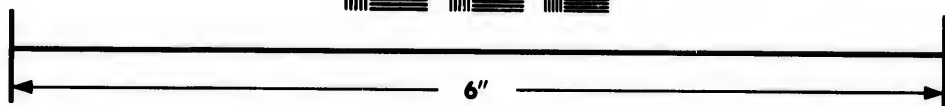
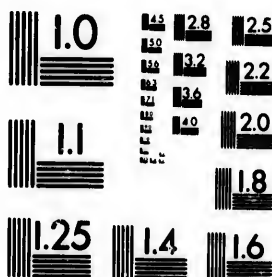

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4303

**CIHM/ICMH
Microfiche
Series.**

**CIHM/ICMH
Collection de
microfiches.**

Canadian Institute for Historical Microreproductions / institut canadien de microreproductions historiques

© 1982

Technical and Bibliographic Notes/Notes techniques et bibliographiques

The Institute has attempted to obtain the best original copy available for filming. Features of this copy which may be bibliographically unique, which may alter any of the images in the reproduction, or which may significantly change the usual method of filming, are checked below.

L'Institut a microfilmé le meilleur exemplaire qu'il lui a été possible de se procurer. Les détails de cet exemplaire qui sont peut-être uniques du point de vue bibliographique, qui peuvent modifier une image reproduite, ou qui peuvent exiger une modification dans la méthode normale de filmage sont indiqués ci-dessous.

☐ Coloured covers/
Couverture de couleur	☐ Coloured pages/
Pages de couleur
☐ Covers damaged/
Couverture endommagée	☐ Pages damaged/
Pages endommagées
☐ Covers restored and/or laminated/
Couverture restaurée et/ou pelliculée	☐ Pages restored and/or laminated/
Pages restaurées et/ou pelliculées
☐ Cover title missing/
Le titre de couverture manque	☒ Pages discoloured, stained or foxed/
Pages décolorées, tachetées ou piquées
☐ Coloured maps/
Cartes géographiques en couleur	☐ Pages detached/
Pages détachées
☐ Coloured ink (i.e. other than blue or black)/
Encre de couleur (i.e. autre que bleue ou noire)	☒ Showthrough/
Transparence
☐ Coloured plates and/or illustrations/
Planches et/ou illustrations en couleur	☐ Quality of print varies/
Qualité inégale de l'impression
☐ Bound with other material/
Relié avec d'autres documents	☐ Includes supplementary material/
Comprend du matériel supplémentaire
☐ Tight binding may cause shadows or distortion
along interior margin/
La reliure serrée peut causer de l'ombre ou de la
distortion le long de la marge intérieure	☐ Only edition available/
Seule édition disponible
☐ Blank leaves added during restoration may
appear within the text. Whenever possible, these
have been omitted from filming/
Il se peut que certaines pages blanches ajoutées
lors d'une restauration apparaissent dans le texte,
mais, lorsque cela était possible, ces pages n'ont
pas été filmées.	☐ Pages wholly or partially obscured by errata
slips, tissues, etc., have been refilmed to
ensure the best possible image/
Les pages totalement ou partiellement
obscurcies par un feuillet d'errata, une pelure,
etc., ont été filmées à nouveau de façon à
obtenir la meilleure image possible.
☐ Additional comments:
Commentaires supplémentaires:	Irregular pagination: 1 - 18, 20 - 147, 150 - 151, 148 - 149, 152 - 255 p.

This item is filmed at the reduction ratio checked below/
Ce document est filmé au taux de réduction indiqué ci-dessous.

10X	14X	16X	20X	22X	26X	30X
☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐
12X	16X	20X	24X	28X	32X	

The
to th

The
poss
of th
filmi

Orig
begin
the l
sion,
othe
first
sion,
or ill

The
shall
TINU
which

Maps
differ
entire
begin
right
requi
meth

The copy filmed here has been reproduced thanks to the generosity of:

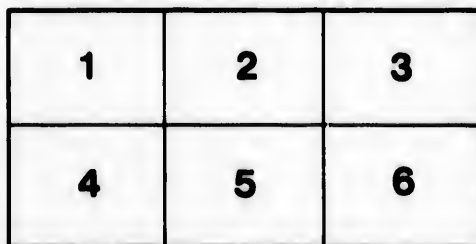
Library Division
Provincial Archives of British Columbia

The images appearing here are the best quality possible considering the condition and legibility of the original copy and in keeping with the filming contract specifications.

Original copies in printed paper covers are filmed beginning with the front cover and ending on the last page with a printed or illustrated impression, or the back cover when appropriate. All other original copies are filmed beginning on the first page with a printed or illustrated impression, and ending on the last page with a printed or illustrated impression.

The last recorded frame on each microfiche shall contain the symbol \rightarrow (meaning "CONTINUED"), or the symbol ∇ (meaning "END"), whichever applies.

Maps, plates, charts, etc., may be filmed at different reduction ratios. Those too large to be entirely included in one exposure are filmed beginning in the upper left hand corner, left to right and top to bottom, as many frames as required. The following diagrams illustrate the method:

L'exemplaire filmé fut reproduit grâce à la générosité de:

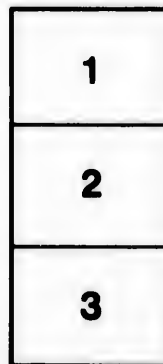
Library Division
Provincial Archives of British Columbia

Les images suivantes ont été reproduites avec le plus grand soin, compte tenu de la condition et de la netteté de l'exemplaire filmé, et en conformité avec les conditions du contrat de filmage.

Les exemplaires originaux dont la couverture en papier est imprimée sont filmés en commençant par le premier plat \rightarrow , en terminant soit par la dernière page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration, soit par le second plat, selon le cas. Tous les autres exemplaires originaux sont filmés en commençant par la première page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration et en terminant par la dernière page qui comporte une telle empreinte.

Un des symboles suivants apparaîtra sur la dernière image de chaque microfiche, selon le cas: le symbole \rightarrow signifie "A SUIVRE", le symbole ∇ signifie "FIN".

Les cartes, planches, tableaux, etc., peuvent être filmés à des taux de réduction différents. Lorsque le document est trop grand pour être reproduit en un seul cliché, il est filmé à partir de l'angle supérieur gauche, de gauche à droite, et de haut en bas, en prenant le nombre d'images nécessaire. Les diagrammes suivants illustrent la méthode.

A
NUMIPU OR NEZ-PERCE
GRAMMAR.

BY

A MISSIONARY OF THE SOCIETY OF JESUS
IN THE
ROCKY MOUNTAINS.

INDIAN BOYS' PRESS,
DESMET, IDAHO.

NW
970 81

M892

c.2

GRAMMATICA

LINGUÆ NUMIPU.

AUCTORE

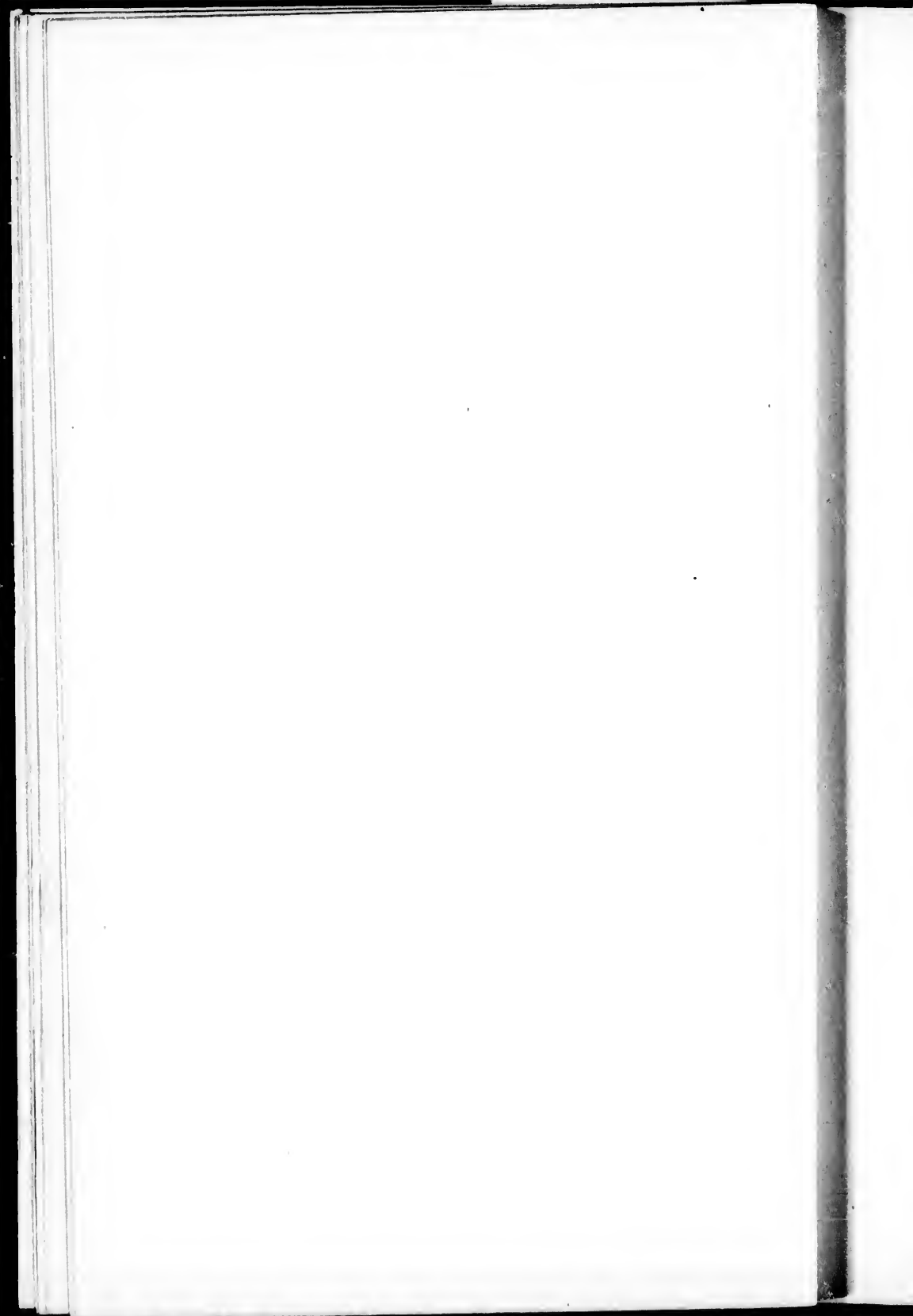
PRESBYTERO MISSIONARIO E SOC. JESU

IN MONTIBUS SAXOSIS.

TYPIS PUERORUM INDORUM,
DESMET, IDAHO.

JOSEPHO VIRO SANCTISSIMO

DEI GENITRICIS SPONSO

CUJUS SUB TUTELA NUMIPORUM GENS MANET

NUMIPICA QUOQUE HÆC GRAMMATICA

INSCRIPTA ESTO ATQUE DICATA.

183310

D
PA
1^a
2^a
3^a
AN
PA
NO
AFF
NAT
AFF
AFF
ON
DE
ACC
PRO
TUS
APP
DE
REG
REG
REG
NO
DE
NU
DE
DE
PRO
PER
PRO
PRO
DEM
PRO
QUA
PRO
QUA

INDEX.

I.

	PAGINA.
DE NOMINE	1
PARTITIONIS RATIONES	„
1 ^a CLASSIS, FORMA NIM	„
2 ^a CLASSIS, FORMA NM	2
3 ^a CLASSIS, FORMA M	4
ANIMADVERSIONES IN TRES STATUTAS CLASSES	5
PARTITIONIS NOMINUM PROSPECTUS SYNOPTICUS	9
NOMINUM INFLEXIONIS PARADIGMATA	10
AFFIXARUM PARTICULARUM NOMINUMQUE INFLEXIONIS EXPLA- NATIO	17.
AFFIXARUM PARTICULARUM REGULÆ	18
AFFIXARUM PARTICULARUM PROSPECTUS NOMINUMQUE INFLEXI- ONIS	19
DE NOMINIS ACCENTU	20
ACCENTUS TRANSFERENDI REGULÆ	„
PROSPECTUS VARIAS NOMINIS DESINENTIAS EXHIBENS ACCEN- TUSQUE TRANSLATIONEM	21
APPENDIX	25
DE NOMINE VERBALI	26
REGULÆ FORMATIONIS	„
REGULÆ INFLEXIONIS	28
REGULÆ ACCENTUS	29
NOMINUM VERBALIUM ELENCHIUS	30
DE FORMATIONE ET INFLEXIONE PLURALIS NOMI- NUM NUMERI	32
DE NOMINIS GENERE	33
DE PRONOMINIBUS	35
PRONOMINA PERSONALIA	„
PERSONALIA COMPOSITA	36
PRONOMINA CUM VERBIS REFLEXIS CONIUNCTA	38
PRONOMINA DEMONSTRATIVA	40
DEMONSTRATIVA COMPOSITA	41
PRONOMINA QUALIFICATIVA	42
QUALIFICATIVA COMPOSITA	43
PRONOMINA QUANTITATIVA	45
QUANTITATIVA COMPOSITA	48

II.

	PAGINA.
PRONOMINA RELATIVA. VOCULÆ RELATIVÆ	50
VOCULÆ RELATIVÆ SIMPLICES	„
VOCULÆ RELATIVÆ COMPOSITÆ	51
PRONOMINA RELATIVIS VOCULIS UNIENDA	52
RELATIVORUM PRONOMINUM PROSPECTUS	„
APPENDIX. MODUS EXPRIMENDI GRADUS QUALITATIS	57
DE SECUNDARIIS ORATIONIS VOCIBUS	59
PROSPECTUS 1 ^{US}	60
PROSPECTUS 2 ^{US}	61
PROSPECTUS 3 ^{US}	62
VOCUM PRÆEUNTIBUS LEGIBUS ALTERANDARUM ELENCHUS	63
ADNOTATIONES IN VOCES PRÆCEDENTES, ETC.	64
PROSPECTU 1 ^{US}	65
PROSPECTUS 2 ^{US}	66
INDICULUS ADVERBIORUM ADVERBIALIUMQUE ETC	67
QUANTITATIVA	„
TEMPORALIA	72
ADVERBIALES DICTIONES	73
MISCELLANEUS INDEX SECUNDARIARUM ORATIONIS VOCUM	74
DE NUMERIS ET NUMERALIBUS	84
REALES ET ADJECTIVI NUMERI	„
INFLEXIO NUMERORUM	„
PERSONALES ET SUBSTANTIVI NUMERI	86
INFLEXIO NUMERORUM	„
NUMERALIA	88
DE VERBO. PARTITIONIS RATIONES	91
DE VERBI FORMIS	93
SYNOPTICUS FORMARUM VERBI PROSPECTUS	95
FORMA SIMPLEX	„
FORMA LOCALIS ILLINC HUC-VERSUS	„
FORMA LOCALIS ILLIC ET ILLINC ULTERIUS	„
FORMA RELATIVA	„

PAGINA.		PAGINA.
50		
51	PARADIGMA VERBI INTRANSITIVI FORMA SIMPLEX	96
52	FORMA FUTURA	98
57	PARADIGMA VERBI INTRANSITIVI FORMA LOCALIS; ILLINC HUC-VERSUS	100
59	PARADIGMA VERBI INTRANSITIVI FORMA LOCALIS: ILLIC; ET ILLINC ULTERIUS	104
60	ADNOTATIONES IN PARADIGMA VERBI INTRANSITIVI	106
61	DE VI QUORUNDAM TEMPORUM	107
62	PARADIGMA VERBI ACTIVI	109
63	PARTICIPIA ATQUE DERIVATA	119
64	ADNOTATIONES IN PARADIGMA VERBI ACTIVI	120
65	ADNOTATIONES IN PARTICIPIA ET DERIVATA	123
66	PERSONARUM RELATIONUM PROSPECTUS	125
67	DE INITIALIBUS VERBORUM LITTERIS ALTERANDIS	126
72	PROSPECTUS SYNOPTICUS INITIALIS LITTERARUM ALTERATIONIS	128
73	ELENCHUS ALTERATIONIS LITTERARUM INITIALIS	130
74	VERBI PROSPECTUS JUXTA VARIAS CHARACTERISTICAS	138
84	VERBI PROSPECTUS JUXTA VARIAS CHARACTERISTICAS. FORMA LOCALIS: ILLINC HUC-VERSUS	146
86	VERBI PROSPECTUS JUXTA VARIAS CHARACTERISTICAS. FORMA LOCALIS ILLIC ET ILLINC ULTERIUS	153
88	APPENDIX	158
91	ADNOTATIONES IN VERBI PROSPECTUM JUXTA VARIAS CHARACTERISTI- CAS	160
93	DE FORMANDIS VERBI TEMPORIBUS	161
95	DE VERBO RELATIVO	171
95	DE VERBIS RELATIVIS FORMANDIS	"
95	DE VERBI RELATIVI SIGNIFICATU	172
95	REGULE UTENDI VERBO RELATIVO	173
95	VERBI PROSPECTUS JUXTA VARIAS CHARACTERISTICAS	176

IV.

	PAGINA
DE VERBIS IRREGULARIBUS	183
ELENCHIUS VERBORUM IRREGULARIUM	185
PARTIALE VERBI ACTIVI PARADIGMA PRO IRREGULARIBUS ..	187
DE ACCENTU VERBORUM	189
SPECIMEN VERBORUM RATIONE ACCENTUS DISTRIBUTORUM ...	191
PROSPECTUS VERBI UÉS (sum) FORMA SIMPLEX	192
EJUSDEM VERBI UÉS LOCALES FORMÆ VALDE USITATÆ	193
USUS VERBI UÉS (Sum) SENSU LATINI VERBI HABEO ...	194
PROSPECTUS VERBI UZÉSE (Fio) FORMA SIMPLEX	196
EJUSDEM VERBI UZÉSE LOCALES FORMÆ VALDE USITATÆ	
FIO ILLINC HUC-VERSUS	199
PROSPECTUS VERBI KÚSE (Ago, Tracto,) FORMA SIMPLEX .	201
EJUSDEM VERBI KÚSE LOCALES FORMÆ VALDE USITATÆ EO	
ILLINC HUC-VERSUS. (venio.)	204
VERBA EX KÚSE COMPOSITA	206
ADNOTATIONES IN COMPOSITA EX VERBO KÚSE	207
DE USU VERBI KÚSE	209
DE VERBORUM CONSTRUCTIONE	211
MODUS EXPRIMENDI INFINITIVUM	215
MODUS EXPRIMENDI VIM VERBORUM POSSUM ET DEBEO .	216
MODUS EXPRIMENDI POSSUM IN SPECIE	217
MODUS VERTENDI GERUNDIUM IN DO	„
DE VERBORUM COMPOSITIONE	218
DE COMPONENTIBUS INSTAR PRÆFIXI	„
DE COMPONENTIBUS INSTAR AFFIXI	233
PRACTICA COMPONENTORUM VERBORUM RATIO	240
COMPOSITIONIS SPECIMEN	243
DE FORMATIONE VOCUM ET MODIFICATIONE . . .	244

1.
Sá
Sé
Ha
Pa
Ma
2
Ha
Ki
Zil
ly
Lil
Uy
3.

GINA

... 183

... 185

s ... 187

... 189

... 191

... 192

... 193

... 194

... 196

ATÆ

... 199

X. 201

Æ Eo

... 204

... 206

... 207

... 209

... 211

... 215

O. 216

... 217

... 218

... 218

... 218

... 233

... 240

... 243

... 244

DE NOMINE.

PARTITIONIS RATIONES.

In nominibus distribuendis assumo, tanquam distinctionis characterem, eam nominis modificati formam, que verbi transitivi subjectum exprimendi vim habet. Cumque hujusmodi formæ sint potissimum tres, hinc facile in totidem classes (vel declinationes, si hac malueris uti voce.) omnia distribui nomina possunt. Itaque 1ª classis complectitur nomina quorum est forma *Nim*, 2ª classis forma *Nm*, 3ª classis denique forma *M*.

1ª Classis, forma *Nim*.

1. Classis hæc complectitur nomina, quorum vocalis duplex est desinentia, dummodo non sit *ua*, *ur*: v. g.

Súai,	saáinim	Scabies
Séei,	scéinim	Vermis
Iláyau,	ilayáunim	Piger
Pátoi,	patóinim	Ramus
Máskoi,	maskóinim	Carbunculus.

2. Nomina in *n* desinentia, si duplex præcedit vocalis, dummodo accentus non sit in posteriori: v. g.

Háin,	iláinim	Pigritia
Kizéin,	kizéinim	Pudor
Zikáun,	zikáunim	Timor
Iyéun,	iyéunim	Miseratio
Lilóin,	lilóinim	Gaudium
Uyúin,	uyúinim	Derelictio.

3. Nomina ex verbis in *liza*, *kza*, *pza*, *tza* desinentibus derivata: v. g.

Muklín,	muklínim	Sudor
Ziékin,	ziégnim	Loquela, verbum.
Tillápin,	tillápnim	Dolor de carorum absentia
Lamántin,	lamámtnim	Molestia, tædium.

4. Participia quorum desinentia est *in*; v. g.

Tímenin,	timenínsnim	Signatus, scriptus
----------	-------------	--------------------

5. Composita ex societatis vel qualitatis particula *in*; v. g.

Hámin,	hamínsnim	Virum habens
Zillaktín,	zillaktísnim	Corpus habens.

6. Nomina quorum *g, m, s, p, z* desinentia est; v. g.

Ipég,	ipégnim	Panis
Hátim,	hatímnim	Brachium
Uétes,	uétesnim	Terra, regio
Kapkáp,	kapkápnim	Populus (arbor)
Pízpiz,	pízpíznim	Felis.

7. Nomina ex verbis in *ksa, msa, psa* finientibus derivata, quorum *mt, pt, kt* est desinentia; v. g.

Kiéíkt,	kiéíknim	Iter.
Ikúítimt,	ikúítímnim	Dictum verum
Ilatápt,	ilatápnim	To reputare inbecillum.

2ª Classis, forma Nm.

1. Hæc classis comprehendit nomina, quorum vocalis simplex est desinentia; attamen composita, quæ desinunt in syllabam *ku, ma*, ad 3.^{am} pertinet ad classem; v. g.

Háma,	hámanm	Vir, maritus
Méke,	mekénm	Nix
Núsnu,	nusnúnm	Nasus.

2. Nomina quorum desinentia est *iue, ue, ua*; v. g.

Siue,	siuénm	Frons
Pisue,	pisuénm	Saxum
Uyáua	uyáuanm	Preparatio.

3. Nomina in *n* desinentia, quæ derivantur a verbis in *kiza*.

piza; v. g.

Tinúkin,	tinúkínm	Mors
Túpin,	tupínm	Messis.

4. Nomina a verbis non derivata, quorum *n* est desinentia, simplici vocali præeunte: v. g.

Titókan,	títókánm	Homo
Sákan,	sakánm	Vertex (capitis)
Píkun,	pikúnm	Flumen.

5. Composita ex particula *leikin*; v. g.

Tinukléikin,	tinukléikínm	Morti proximus.
--------------	--------------	-----------------

6. Nomina ex verbis in *kisa*, *misa*, *pisa* terminantibus formata, quorum *kt*, *mt*, *pt* desinentia est: v. g.

Nekt,	nekínm	Veluntas, opinio
Misémt,	misemínm	Mendacium
Hipt,	hipínm	Cibus.

7. Nomina a verbis non derivantia, quorum *kt* est desinentia; v. g.

Sukt,	sukúnm	Radix, origo, causa.
Zillákt,	zillakánm	Corpus
Nukt,	nukúnm	Caro.

8. Nomina quæ desinunt in *it*, *uit*, *ut*: v. g.

I'skit,	iskínm	Via
Hétéuit,	hétéuinm	Amor
Illút,	illúnm	Venter.

9. Nomina quorum desinentia est *at*, *et*, partim; quia partim ad classem 3.^{am} pertinent; v. g.

Saikiptat,	saikiptanm	Medicamen
Kikét,	kikénm	Sanguis
Ipézet,	ipézenm	Nebula.

3ª Classis, forma M.

1. Classis hæc continet nomina composita, quorum *ku, ma, tua* desinentia est; v. g.

Akamkíniku,	akamkínikum	Excelesus, Deus.
Alláina,	alláimam	Incola litoris, Gallus
Zikétpeme,	zikétpemem	Nocturnus
Láutua,	láutuam	Amicus, affinis.

2. Nomina quorum desinentia est *uat*; v. g.

Hanieuát.	hanieuatóm	Factor, Deus
Tamáluiauát,	tamáluiauatóm	Legislator.

3. Nomina desinentia in *at, et*, partim; nam, ut jam superior dictum est, partim ad 2.^{am} classem pertinent.; v. g.

Téget,	tégetum	Cœlebs, juvenis
Háyat,	háyatum	Mulier
Piinnét,	piinnetéum	Adolescens.

4. Nomina in *l* desinentia; v. g.

Zikámkal,	zikámkalm	Canis.
-----------	-----------	--------

5. Huic classi addeantur cognationis nomina generatim et in particularibus adjunctis. Talia nomina, cum specialem præferant difficultatem, accuratiori postulant tractari ratione ut inferius patebit; v. g.

Natót,	natótam	Meus pater
Neíz,	neízem	Mea mater
Háma,	hámapim	Vir ejus.

Numerus hic quintus, cum in inflexione verbi transitivi objectum exprimente præferat desinentiam penitus specialem, poterit (si libuerit) classis 4ª vocari.

Animadversiones in tres statutas classes.

Regulis jam præstitutis exceptionis et adnotationis instar addere plura oportet. Sequentia itaque teneto:

1. Nomina Táma, Zuáku, etsi non sint composita, pertinent ad classem 3^{am} hinc in inflectendo dic; Támam. Zuákum.

Nomen Tiráii, quamvis in duplicem desinat vocalem, ad classem 2^{am} pertinet; hinc in inflectendo dic: Timáinnm.

Hujusmodi inflexionis diversitas suppeditat rationem explicandi dupliciter inflexionis, quæ passim auditur quoad plura alia nomina. Itaque diversitas tribuenda videtur idiotismo vel dialecto. Porro sæpe audies:

Nukúnnm	et	Nukúnim	Caro
Zillakánnm	„	Zillakánim	Corpus
Pisínnm	„	Pisínim	Pater (meus, tuus)
Pikénnm	„	Pikénim	Mater (mea, tua)
Uasuasnúnnm	„	Uasuasnúnim	Gallina.

2. Derivata et composita ex verbo átza, quia in *t* desinunt, in classem 2^{am} recensentur; hinc dicitur:

Átinnm	ex	Átit	Exitus (sensu intransitivo)
Inakátinnm	„	Inakátit	Exitus (sensu transitivo)
Nikétinnm	„	Nikétit	Extrictio.

3. Participia, quæ desinentiam *in* habent, et composita ex societatis particula *in*, interserunt *s* inter *i* et *n*; ideoque dicendum:

Timénsinnm	ex	Tímenin	Signatus, scriptus
Taatkínnm	„	Taátkin	Correctus
Hamínsinnm	„	Hámin	Habens viram.

4. Fermata ex verbis, quorum desinentia est *kza*, *pza*, *tza*, supprimunt vel transferunt vocalem *i*; v. g.

Ziégnim	ex	Ziékin	Loquela
Tillápnim	„	Tillápin	Dolor de eorum absentia.
Lamántnim	„	Lamántin	Molestia, tædium, fastidium.

5. Nomina 1^a et 2ª classis, quorum desinentia *n* est, non redu-

plicant *n* cum inflectuntur; hinc scribe;

Zikáunim	ex	Zikáun	Timor
Tinukínim	„	Tinúkin	Mors.

6. Si vi inflexionis contigerit, ut littera *n* sequatur litteram *k*, (qui casus in derivatis a verbis in *za* et *ksa* desinentibus habere locum tantum potest,) hæc teneto:

a. Si nomen ex verbo in *za* desinente formatur, *k* mutatur in aspiratam gutturalem *g*; v. g.

Ziegnim	ex	Ziékin	Verbum
Eyégnim	„	Eyékin	Fames.

b. Si vero nomen ex verbo in *ksa* desinente formatur, mutatio nulla fiet; v. g.

Kiéiknim	ex	Kiéikt	Iter.
----------	----	--------	-------

7. Omnia 1^æ et 2^æ classis nomina in *t* desinentia elidunt semper *t* in forma subjecti et objecti verborum transitivorum; v. g.

Taátknim, taátkna	ex	Taátkt	Correctio
Kikénm, kikéne	„	Kikét	Sanguis.

Omnia autem 3^æ classis nomina retinent *t* finalem; v. g.

Háyatum, háyatuna	ex	Háyat	Mulier
Inmetúm, inmetúne	„	Inmét	Tonitruum.

8. Nomina 2^æ classis, quorum *kt*, *mt*, *pt* desinentia est, si a verbis in *kisa*, *misa*, *pisa* desinentibus derivantur, reassumunt litteram *i*, quæ erat in verbo, cum inflectuntur; v. g.

Nekínm, nekíne, nekítki, etc.	ex	Nekt
Misemínm, misemíne, misemítki etc.	„	Misémt
Hípíam, hipíne, hipítki, etc.	„	Hipt.

Attamen littera *i* non reassumitur per inflexionem particularum affixarum *ain*, *in*, *inag*; hinc dic:

Hiptáin, hiptn,	hiptíneg.
-----------------	-----------

9. Nomina non derivata a verbis, quorum desinentia est *kt*, *st*, assumunt in inflexione aliquam vocalem, quæ est identica cum ultima vocis vocali; v. g.

Sukúnim, sukúne, sukútki, etc.	ex	Sukt.
--------------------------------	----	-------

Zillakánnm, zillakána, zillakátki, etc. ex Zillákt
 Pisíum, pisíne, pisítki, etc. „ Pist.

10. Nomina, quorum *g, s, z* est desinentia, præeunte consonante, interserunt vocalem aliquam inter *g, s, z*, et præcedentem consonantem, et sic inflectuntur in omnibus fere modificationibus (vel casibus.) Vocalis inserenda eadem est, quæ dominatur in voce non inflexa, vel affinis; v. g.

Ualáznnim, ualázna, ualázki, etc. ex Uálz. Culter, ensis
 Ekésnnim, ekésne, ekéski, etc. „ Eks. Pus
 Lalágnim, lalágna, lalágki, etc. „ Lalg. Semen
 Itúgnim, itúgne, itúgki, etc. „ Itg. Pulvis.

Attamen aliqua nomina discedunt ab hac regula; n m per inflexionem nihil hujusmodi accipiunt tamquam incrementum v. g.

Is, emtúksn'im, isemtúksne, i-emtúkski, etc. ex I'semtúks
 Izpálgnim, izpálgna, izpálgki, etc. „ Izpálg.

11. In aliquibus nominibus inflectendis *z* finalis mutatur in *s*; v. g.

Gagásnnim, gagásna, gagázki ex Gagáz.

12. Nomina quorum desinentia est *kas, kaz*, dummodo participialia non sint, per inflexionem interponunt *i* inter *a...s, a...z*; v. g.

Sakáánnim, sakáána, etc. ex Sákas. Umbra
 Makáánnim, makáána, etc. „ Mákaz. Bene olens.

13. Nomina 3^æ classis, quorum *t* est desinentia, interserunt *o, u* inter *t* et additam vi inflexionis desinentiam; v. g.

Miógatnm, miogatúna, ex Miógat Princeps
 Hanicuatóm, hanicuatóna. „ Hanicuat Factor.

14. Cognationis nomina ejusdem 3^æ classis interserunt generatim *a* vel *e* inter finalem litteram radicis et additam vi inflexionis desinentiam; v. g.

Nayáznm, nayázap ex Nayáz. Major frater meus
 Neníznm, nenízep „ Neníz. Major soror mea.

15. Eadem 3e classis nomina cognationis et similia interserunt *p*, cum referuntur ad personam tertiam; v. g.

Pimégpim,	pimégpe	ex	Ping.	Patruus ejus . . .
Hámápm,	hámápa	„	Háma.	Vir ejus.

16. Nomina, quorum est *l* desinentia, in inflexione objectum verbi transitivi exprimente assumunt *a* tantum; v. g.

Zikámkala	ex	Zikámkal.	Canis.
-----------	----	-----------	--------

Notandum tamen est frequenter audiri „házuálápa, házualápg házualápkinig, necnon házualam loco házualm;” quare insertio vocalis *a* est apprimè recta et toti tertiæ classi consona, quippe quæ aliquam vocalium sibi vindicat simul cum consonante *m*, quæ est tessera hujus tertiæ classis. Igitur expunctio vocalis *a* veluti idiotismus, vel saltem ut specialis dialectus reputanda videtur, præsertim quod coagulatio litterarum *lm* in totius linguæ Numipórum thesauris locum nullum habet.

Hinc dicito:

Házualam,	hazuála,	ex	Házual.	Puer.
Póholam,	póhola	„	Póhol.	Rivus.
Zikámkalam,	zikámkala	„	Zikámkal.	Canis.
Kualálkualálam,	kualálkualála	„	Kualálkualál.	Campana.

NOTA: Usus litteræ *a* vel *e*, exceptis vocum radicibus, pendet a dialectica diversitate, nec non a legibus euphoniæ.

Hinc in regulis linguæ enunciandis, quæ de *a* desinentia stabiluntur, valent etiam de *e*. Si igitur occurrent regulæ pro *ksa*, *za*, etc. statuta, eadem intelliguntur de *kse*, *ze*, et sic porro. Præterea ratio regularum non ex desinentia *a* vel *e* deducenda est, sed ex modo, quo præeuntes litteræ conflantur.

PARTITIONIS NOMINUM
PROSPECTUS SYNOPTICUS.

1 ^a Classis.			2 ^a Classis.			3 ^a Classis.		
Kiéikt,	k	nim, ne.	Nekt,	kí	nm, ne.	Téget,	u	m, ne.
Platápt,	p	nim, na.	Inít,	í	nm, ne.	Piimmét,	í	m, ne.
Ikúitímt,	m	nim, ne.	Misémt,	mí	nm, ne.	Hanieuát,	ó	m, na.
Piínppt,	p	nim, ne.	Hipt,	pí	nm, ne.			
Laimfut,	u	nim, na.	Inít,	í	nm, ne.			
.....								
Pátoi,		nim, na.	Méke,		nm, ne.	Láutua,		m, na.
Ástai,		nim, na.	Háma,		nm, na.	Akamkíniku,		m, na.
Hetéu,		nim, ne.	Núsnu,		nm, ne.	Alláima,		m, na.
.....								
Kizéin,		im, e.	Titókan,		m, a.	Házual,		m, a.
Tillápin,	pn	im, a.	Píkun,		m, e.	Póhol,		m, a.
Hámin,	ísn	im, a.	Tinúkin,		m, e.	Zikámkal,		m, a.
.....								
Ipég,		nim, ne.				Natót,		am, ap.
Hátim,		nim, na.				Neíz,		em, ep.
Lálg,	ág	nim, na.				Pist,	ít	pim, pe.
Sákas,	aís	nim, na.				Píke,		pim, pe.

**Nominum inflexionis
Paradigmata.**

1ª Classis: ai.

Sáai	Scabies, scabiem.
Saáinim	Scabies, scabiei.
Saáina	Scabiem.
Saáiki	De scabie, per scabiem.
Saáipa	In scabie, super scabiem.
Saáipg	In scabiem, versus scabiem.
Saáipkínig	Ex scabie.
Sáaiúazet	Propter scabiem, causa scabiei.
Saáizim	Nonnisi scabies.
Saayáin	Pro scabie, in favorem <i>remedium</i> scabiei.
Saayín.	Scabiosus.
Saayínag	Cum scabie.
Saainút	Sine scabie.
Sáailáikin	Prope scabiem.

1ª Classis: aun.

Zikáun	Timor, timorem.
Zikáunim	Timor, timoris.
Zikáuna	Timorem.
Zikáuki	De timore, per timorem.
Zikáupa	In timoré, super timorem.
Zikáupg	In timorem, versus timorem.
Zikáupkínig	Ex timore.
Zikáúúazet	Propter timorem, causa timoris.
Zikáuzim	Nonnisi timor.
Zikáúáin	Pro timore, in favorem <i>remedium</i> timoris.
Zikáunin	Timorosus.
Zikáúinag	Cum timore.
Zikaunút	Sine timore.
Zikáuláikin	Timori proximus.

1ª Classis: *g.*

Ipég
 Ipégnim
 Ipégne
 Ipégki
 Ipégpe
 Ipégpg
 Ipégpkínig
 Ipégúezet
 Ipégzim
 Ipakáin
 Ipékin
 Ipekíneg
 Ipégnut
 Ipégléikin.

}
 Paris.
 }

1ª Classis; *n.*

Tillápin
 Tillápnim
 Tillápna
 Tillápiki
 Tillápipa
 Tillápipg
 Tillápipkínig
 Tillápiúazet
 Tillápipzim
 Tillapáin
 Tillápnin
 Tillapínag
 Tillapnút
 Tillápláikin.

}
 Dolor de absentia carorum.
 }

1ª Classis: *kt.*

Kiéikt
 Kiéiknim
 Kiéikne
 Kiéiktki
 Kiéiktpé
 Kiéikítg
 Kiéiktkínig
 Kiéiktúezet
 Kiéiktzim
 Kiáiktáin
 Kiéiktín
 Kiéiktíneg
 Kiéiknút
 Kiéikléikin.

}
 Iter.
 }

1ª Classis: *n.*

Temikés
 Temikésnim
 Temikésne
 Temikéski
 Temikéspe
 Temikésg
 Temikéskínig
 Temikésúezet
 Temikészim
 Tamikasáin
 Temikésin
 Temikesíneg
 Temikesnút
 Temikésléikin.

}
 Sapientiam.
 }

cabiei.

timoris.

1ª Classis: *m.*

Hátim
 Hátimnim
 Hátimna
 Hátimki
 Hátimpa
 Hátimg
 Hátimkínig
 Hátimúazet
 Hátimzim
 Hatimáin
 Hátimin
 Hatimínag
 Hatimnút
 Hátimlái kin.

Bracⁱ1^a Classis; *in.*

Illutín
 Illutísnim
 Illutísne
 Illutíski
 Illutíspe
 Illutísg
 Illutískínig
 Illutísúezet
 Illutíszim
 Illutisáin
 Illutísin
 Illutísínag
 Illutisnút
 Illutíslái kin.

Ventríosus.

1ª Classis: *ks.*

Maks
 Makásnim
 Makásna
 Makáski
 Makáspa
 Makásg
 Makáskínig
 Makásúazet
 Makászim
 Maksáin
 Máksin
 Makásínag
 Maksnút
 Makáslái kin.

Fel.

1ª Classis: *as.*

Sákas
 Sakaásnim
 Sakaásna
 Sakaáski
 Sakaáspa
 Sakaásg
 Sakaáskínig
 Sakaásúazet
 Sakaászim
 Sakasáin
 Sakasín
 Sakasínag
 Sakasnút
 Sakaáslái kin.

Umbrá.

2ª Classis: *e*.

Méke
Mekénm
Mekéne
Mekéki
Meképe
Meképg
Meképkínig
Mékeúezet
Mekézim
Makaáin
Mékin
Mekeíneg
Mekenút
Mekéléikin.

Nix.

2ª Classis: *a*.

Háma
Hámanm
Hámana
Hámaki
Hámapa
Hámapg
Hámapkínig
Hámaúazet
Hámazim
Hamaáin
Hámin
Hamaíneg
Hamanút
Hámaláikin.

Vir.

2ª Classis: *n*.

Túpin
Tupínm
Tupíne
Tupíki
Tupípe
Tupípg
Tupípkínig
Tupíúezet
Tupízim
Tupíáin
Túpnin
Tupíneg
Tupinút
Túpiléikin.

Mesis.

2ª Classis *n*.

Titókan
Titókanm
Titókana
Titókaki
Titókapa
Titókapg
Tiókapkínig
Titókaúazet
Titókazim
Titokaáin
Titókanin
Titókaíneg
Titokanút
Titókaláikin.

Homo.

Ventríosus.

Umbrá.

2ª Classis: *n.*

Zízkan
 Zízkanm
 Zízkana
 Zízkan*ki*
 Zízkanpa
 Zízkanpg
 Zízkanpkínig
 Zízkanúazet
 Zízkanzim
 Zízkanáin
 Zízkanin
 Zízkanínag
 Zízkanút
 Zízkanláikin.

Stragulum.

2ª Classis: *n.*

Píkun
 Píkún*m*
 Píkúne
 Píkún*ki*
 Píkúnpe
 Píkúnpg
 Píkúnpkínig
 Píkunúezet
 Píkúnzim
 Píkunáin
 Píkúnin
 Píkunínag
 Píkunút
 Píkúnléikin.

Flumen.

2ª Classis: *kt.*

Nekt
 Nekín*m*
 Nekíne
 Nekít*ki*
 Nekítpe
 Nekítg
 Nekítkínig
 Nekítúezet
 Nekítzim
 Naktáin
 Nektín
 Nektíneg
 Neknút
 Nekléikin.

Voluntas, Opinio.

2ª Classis: *kt.*

Zillákt
 Zillakán*m*
 Zillakána
 Zillakát*ki*
 Zillakátpa
 Zillakátg
 Zillakátkínig
 Zillakátúezet
 Zillakátzim
 Zillaktáin
 Zillaktín
 Zillaktíneg
 Zillaknút
 Zillákláikin.

Corpus.

2ª Classis: /.

Ískit
 Iskímm
 Iskíne
 Iskítki
 Iskítpe
 Iskítg
 Iskítkínig
 Iskitúezet
 Iskítzim
 Iskitáin
 Iskítin
 Iskitíneg
 Iskinút
 Iskléíkin.

Flumen.

Vía.

2ª Classis: /.

Inít
 Inímm
 Iníne
 Inítki
 Inítpe
 Inítg
 Inítkíniig
 Inítúezet
 Inítzim
 Initáin
 Inítin
 Inítíneg
 Ininút
 Inléíkin.

Donus.

3ª Classis: u.

Láutua
 Láutuam
 Láutuana
 Láutuaki
 Láutnapa
 Láutnapg
 Láutnapkínig
 Láutuáúzet
 Láutuazim
 Lautuáin
 Láutuain
 Lautuáine ;
 Lautuanút
 Láutualáikin.

Corpus.

Amicus, Propinquus.

3ª Classis: /.

Házual
 Házualm
 Házuala
 Házualki
 Házualapa
 Házualapg
 Házualapkínig
 Házualúzet
 Házualzim
 Hazualáin
 Házualin
 Hazualínag
 Hazualanút
 Házualáikin.

Puer.

3ª Classis: t.

Miógat
 Miógatum
 Miógatúna
 Miógatúki
 Miógatúpa
 Miógatúpg
 Miógatupkínig
 Miógatuúazet
 Miógatuzim
 Miógatoáin
 Miógatúnin
 Miógatúfnag
 Miógatunút
 Miógatuláikin.

Princeps.

3ª Classis: t.

Inmét
 Inmetúm
 Inmetúne
 Inmetúki
 Inmetúpe
 Inmetúpg
 Inmetúpkínig
 Inmetuúezet
 Inmetúzim
 Inmetoáin
 Inmetúnin
 Inmetúfneg
 Inmetunút
 Inmetuléikin.

Tonitruum.

3ª Classis.

Natót
 Natótam
 Natótap
 Natótamki
 Natótampa
 Natótamg
 Natótamkínig
 Natótaúazet
 Natótazim
 Natotáin
 Natótin
 Natotfnag
 Natotnút
 Natótláikin.

Meus pater.

3ª Classis.

Pist
 Pisítpim
 Pisítpe
 Pisítki
 Pisítpe
 Pisítg
 Pisítkínig
 Pisítúezet
 Pisítzim
 Pistáin
 Pisítin
 Pistfneg
 Pislút
 Pistléikin.

Pater ejus.

1
 si
 ta
 2.
 je
 3.
 ac
 4.
 qu
 5.
 6.
 fie
 7.
 8,
 9.
 10.
 s
 11.
 12.
 exi
 13.
 14.
 Not
 g, k
 Not
 lati
 tur.

**Affixarum particularum
nominumque inflexionis
Explanatio.**

1. Nomen absque ulla transformatione vel additione est intransitivi verbi subjectum, vel complementum verbi transitivi, non tamen objectum.
 2. Si nomini additur *nim, nm, m*, habetur transitivi verbi subjectum, vel possessor exprimitur.
 3. Nomen assumit *na, a, ap, pa*, vel *ne, e, ep, pe* si est objectum actionis per verbum significatæ.
 4. *Ki* exprimit instrumentum vel medium, (*de*) rem circa quam versatur actio, auctoritatem, vim ex qua agitur.
 5. *Pa* vel *pe* denotat (*in sine motu*) locum actionis, *super, apud*.
 6. *G* denotat terminum in quem tendit actio, et latine significat admodum *in, erga, versus*.
 7. *Kinig* exprimit originem, terminum ex quo, et latine bene dicitur *ex*.
 8. *Uezet* signat causam motivam, cujus intuitu ponitur actus, *propter*.
 9. *Zim* est *solummodo, tantummodo, nonnisi*.
 10. *Ain* est *in bonum, in favorem, pro*, exprimitque finalem causam.
 11. *In* denotat societatem (*cum*) per modum qualitatis.
 12. *Ineg* denotat societatem (*cum*) ita tamen ut res consociatæ existere concipiantur, vel existant seorsim sumptæ.
 13. *Nut* privationem notat, et bene redditur latine *sine*.
 14. *Leikin* est *prope, proximus*.
- Nota:* Si vox desinit in *vocalem* vel *g*, non appingitur simpliciter *g, kinig*, sed *pg, pkinig*.
- Nota:* particulæ affixæ æquivalent, ut patet, præpositionibus latinorum, quas vocamus *affixas*, quia vocibus non præponuntur.

Tonitruum.

Pater ejus.

Affixarum particularum regulæ.

1. Regulam fixam communemque sequuntur particulae: *ki*, *pe*, *g*, *kinig*; ideo voces quibus appinguntur, si sunt capaces accipiunt incrementum juxta certas leges.
2. Regulam fixam habent particulae: *ain*, *in*, *inag*, *nut*, *leikin*; et quidem tres priores non alterant voces, quibus affiguntur; sed duæ posteriores elidunt *t*, in fine vocis, cui adduntur. Dantur tamen exceptiones quoad nomina 3^æ classis.
3. Regulam fixam communemque observant particulae: *uetet*, *zim*; proinde voces, quibus agglutinantur, assumunt, si sunt capaces, incrementum. Attamen excipitur *Ipélikilikt* et voces cognatae, quæ incrementum repudiant.
4. Littera *n* finalis generatim expungitur per harum particularum additionem; quod euphoniae gratia contingit. Dantur tamen exceptiones, et quandoque pro lubitu.
5. Voces suapte natura, vel per elisionem *n* finalis, in vocalem desinentes non assumunt *g*, *kinig* simpliciter, sed *pg*, *pkinig*. Idem dicito de desinentibus in *g*.
6. Participia omnia, quæ in syllabam *in* terminant, et particula societatis *in* per harum particularum affixionem mutant constanter desinentiam in syllabam *is*.

1.

I:

ai
káun
llápin
utin
ég
itim
iks
kas
mikés
íikt

2:

ke
ma
pin
ókan
kan
un
t
ákt
:
it

3:

tua
gat
ét
ual
st

lá
m
in
há
pis
na

2

AFFIXIONIS.

1.	2.	3.	12.	13.	14.		
1ª Classis							
ai	saái	nim	na	in	yínag	nút	láikin
káun	zikáu	nim	na	in	ínag	nút	láikin
llápin	tilláp	nim	na	in	ínag	nút	láikin
utín	illutí-s	nim	ne	in	ínag	nút	léikin
ég	ipég	nim	ne	in	ínag	nút	léikin
itim	hatím	nim	na	in	kíneg	nút	léikin
iks	mak-ás	nim	na	in	ínag	nút	láikin
kas	saka-ís	nim	na	in	ksínag	ksnút	láikin
mikés	temikés	nim	ne	in	kasínag	kasnút	kasláikin
íikt	kiéik	nim	ne	in	íneg	nút	léikin
2ª Classis.							
ke	meké	nm	ne	in	íneg	nút	léikin
ma	háma	nm	na	in	ínag	nút	láikin
pin	tupí	nm	ne	in	ínag	nút	léikin
ókan	titóka	nm	na	in	íneg	nút	léikin
kan	zízka	nm	na	in	ínag	nút	láikin
un	pikú	nm	ne	in	nínag	nút	nláikin
ct	nek-í	nm	ne	in	níneg	nút	nléikin
ákt	zillak-á	nm	na	n	ktíneg	knút	kléikin
;	inf	nm	ne	n	ktínag	knút	kláikin
it	iskí	nm	ne	n	tíneg	nút	léikin
3ª Classis.							
tua	láutua	m	na	n	ínag	nút	láikin
gat	miógat-u	m	na	n	ínag	nút	láikin
tét	inmet-ú	m	ne	n	íneg	nút	léikin
ual	házuál	m	a	n	ínag	nút	láikin
	pis-ít	pim	pe	n	ínag	nút	láikin
st	natót-n	m	p	n	stíneg	snút	léikin
				n	tínag	tnút	tláikin

AFFIXARUM PARTICULARUM PROSPECTUS NO

	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	
1ª Classis								
	saái	nim	na	ki	pa	pg	pkínig	úazet
áun	zikáu	nim	na	ki	pa	pg	pkínig	úazet
ápin	tilláp	nim	na	iki	ipa	ipg	ipkínig	iúazet
tín	illutí-s	nim	ne	ki	pe	g	kínig	úezet
g	ipég	nim	ne	ki	pe	pg	pkínig	úezet
tim	hatím	nim	na	ki	pa	g	kínig	úazet
ks	mak-ás	nim	na	ki	pa	g	kínig	úazet
ras	saka-ís	nim	na	ki	pa	g	kínig	úazet
nikés	temikés	nim	ne	ki	pe	g	kínig	úezet
ikt	kiéik	nim	ne	ítki	ítpe	ítg	ítkínig	túezet
2ª Classis.								
ke	meké	nm	ne	ki	pe	pg	pkínig	úezet
ama	háma	nm	na	ki	pa	pg	pkínig	úazet
pin	tupí	nm	ne	ki	pe	pg	pkínig	úezet
tókan	titóka	nm	na	ki	pa	pg	pkínig	úazet
zkan	zízka	nm	na	nki	npa	npg	npkínig	núazet
kun	pikú	nm	ne	nki	upe	npg	npkínig	núezet
ekt	nek-í	nm	ne	tki	tpe	tg	tkínig	túezet
llákt	zillak-á	nm	na	tki	tpa	tg	tkínig	túazet
ít	iní	nm	ne	tki	tpe	tg	tkínig	túezet
sit	iskí	nm	ne	tki	tpe	tg	tkínig	túezet
3ª Classis.								
tutua	láutua	m	na	ki	pa	pg	pkínig	úazet
iógat	miógat-u	m	na	ki	pa	pg	pkínig	úazet
mét	inmet-ú	m	ne	ki	pe	pg	pkínig	úezet
ízual	házuál	m	a	ki	apa	apg	apkínig	úazet
st	pis-ft	pim	pe	ki	pe	g	kínig	úezet
tót	natót-a	m	p	nki	mpa	mg	mkínig	úazet

PROSPECTUS NOMINUMQUE INFLEXIONIS.

	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
ínig	úazet	zim	yáin	yín	yínag	nút	láikin
ínig	úazet	zim	áin	nín	ínag	nút	láikin
ínig	iúazet	izim	áin	nín	ínag	nút	láikin
ínig	úezet	zim	áin	in	ínag	nút	léikin
ínig	úezet	zim	akáin	kin	kíneg	nút	léikin
ínig	úazet	zim	áin	in	ínag	nút	láikin
ínig	úazet	zim	ksáin	ksin	ksínag	ksnút	láikin
ínig	úazet	zim	kasáin	kasin	kasínag	kasnút	kasláikin
ínig	úezet	zim	áin	in	íneg	nút	léikin
ínig	túezet	tzim	táin	tin	tíneg	nút	léikin
ínig	úezet	zim	aáin	in	íneg	nút	léikin
ínig	úazet	zim	áin	nín	ínag	nút	láikin
ínig	úezet	zim	áin	pnín	íneg	nút	léikin
ínig	úazet	zim	áin	nín	ínag	nút	láikin
ínig	núazet	nzim	náin	nín	nínag	nút	nláikin
ínig	núezet	nzim	náin	nín	níneg	nút	nléikin
ínig	túezet	tzim	ktáin	ktín	ktíneg	knút	kléikin
ínig	túazet	tzim	ktáin	ktín	ktínag	knút	kláikin
ínig	túezet	tzim	táin	tin	tíneg	nút	léikin
ínig	túezet	tzim	táin	tin	tíneg	nút	léikin
ínig	úazet	zim	áin	in	ínag	nút	láikin
ínig	úazet	zim	áin	nín	ínag	nút	láikin
ínig	úezet	zim	áin	nín	íneg	nút	léikin
ínig	úazet	zim	áin	in	ínag	nút	láikin
ínig	úezet	zim	stáin	in	stíneg	snút	léikin
ínig	úazet	zim	táin	tin	tínag	tnút	tláikin

rin
tan
eva
sta

A

- 1.
- 2.

3.

Ex
qu

4.

acc
Acc

1.

2. Sy

Nota
tine

De nominis accentu.

Nomina sine accentu in ultima syllaba transferunt, ut plurimum, per inflexionem accentum in syllabam sequentem. Hoc tamen non ita intelligendum quasi radicalis accentus penitus evanescat. Principia sequentia, etsi plures exceptiones dentur, statui posse videntur.

Accentus transferendi regulæ.

Accentus transfertur si nominis desinentia est:

1. Duplex vocalis; v. g. Pátoi, patóinim. Ramus
2. Simplex vocalis *e, i, u*; v. g.

Méke, mekénim.	Nix
Timúni, timunínim.	Arcus, selopetum
Kágnu. kagnúnim.	Gallina agrestis
3. Consonans; v. g. Hátim, hatímnim. Brachium

Excipitur tamen *l*, quæ nunquam efficit translationem. *n* aliquando.

4. Si nomen accipit duplex incrementum, semper transfertur accentus; v. g. Tásg, taságnim. Pinguedo

Accentus non transfertur si nominis desinentia est:

1. Vocalis *a*; v. g. Háma, hámanim. Vir
2. Syllaba *as, es, az, ez, os*, una litterarum *k, n, p, t*, præeunte; v. g.

Uétes, uétesnim.	Terra
Zikáunas, zikáunasnim.	Timendus
Siáunípas, siáunípasnim.	Formidosus
Katámanouákos, katámanouákosnim.	Cicer.

Nota: Voces in vocalem vel consonantem *l* desinentes, quæ pertinent ad 3^{am} classem, non efflagitant accentus translationem.

PROSPECTUS

varias nominis desinentias exhibens accentusque translationem.

I^a Classis.

<i>Desinentia.</i>	<i>Accentus translatio.</i>			<i>Versio.</i>
Sáai,	iaái-	nim,	na.	Scabies
Iláyau,	ilayáu-	nim,	na.	Piger
Séei,	seéi-	nim,	ne.	Vermis
Hetéu,	hetéu-	nim,	ne.	Amoris objectum
Pátoi,	patói-	nim,	na.	Ramus
Zikáun,	zikáun-	im,	a.	Timor
Kizéin,	kizéin-	im,	e.	Pudor
Iyéun,	iyéun-	im,	e.	Misericordia
Ziilín,	ziilín-	im,	e.	Superbia
Lamántin,	lamámt-	nim,	na.	Molestia, Tædium
Eyékin,	eyég-	nim,	ne.	Fames
Tillápin,	tilláp-	nim,	na.	Dolor le absentia ca-
Tímenin,	timenís-	nim,	ne.	Signatus, [rorum
Hámin,	hamís-	nim,	na.	Habens maritum
Kié:kt,	kiéik-	nim,	ne.	Iter
Ikúitímt,	ikúitím-	nim,	ne.	Dictum verum
Ilatápt,	ilatáp-	nim,	na.	Contemptus
Laimíut,	laimía-	ni a,	na.	Junior
Ipég,	ipég-	nim,	ne.	Panis
Hátim,	hatím-	nim,	na.	Brachium
Uétes,	uétes-	nim,	ne.	Terra
Petúkes,	petúkes-	nim,	ne.	Petulans, procax
Kápkap,	kapkáp-	nim,	na.	Populus (arbor)
Pízpiz,	pizpíz-	nim,	ne.	Felis
Gagáz,	gagás-	nim,	na.	Ursus cinereus
Izpálg,	izpálg-	nim,	na.	Saccus
Zátokz,	zatóksz-	nim,	na.	Radix quædam
Isemtúks,	isemtúks-	nim,	ne.	Sol, Luna.

Desinentia. Accentus translatio.

Sámg,	samág-	nim,	na.	Vestis, Indumentum
Lalg,	lalág-	nim,	na.	Semen
Tasg.	taság-	nim,	na,	Pinguedo
Sítg,	sitég-	nim,	ne.	Lutus
Pogpóks,	pogpokás-	nim,	na.	Pulvis (pyreus)
Maks,	makás-	nim,	na.	Fel
Silúks,	silukús-	nim,	ne.	Saliva
Paps,	papás-	nim,	na.	Abies
Pips,	pipís-	nim,	ne.	Os, ossis.
Sákas,	sakaís-	nim,	na.	Umbra
Mákas,	Makaís-	nim,	na.	Bene olens.

2ª Classis.

Méke,	meké-	nm,	ne.	Nix
Síue,	siué-	nm,	ne.	Frons
Písue,	pisué-	nm,	ne.	Saxum
Háma,	háma-	nm,	na.	Vir
Hogóga,	hogóga-	nm,	na.	Tussis
Núsnu,	nusnú-	nm.	ne.	Nasus
Písku,	piskú-	nm,	ne.	Folium
Titókan,	titókan-	m.	a.	Homo
Zízkan,	zízkan-	m,	a.	Stragulum
Píkun,	pikún-	m,	e.	Flumen
Iníléikin,	iníléikin-	m,	e.	Prope domum
Ékin,	ekín-	m,	e.	Visio, Visus
Tinúkin,	tinukín-	m,	e.	Mors
Túpin,	tupín-	m,	e.	Messis
Nekt,	nekí-	m,	e.	Voluntas, Opinio

<i>Desinentia.</i>	<i>Accentus translatio.</i>		<i>Versio.</i>
Sukt,	sukú-	nm,	ne. Radix, Origo
Zillákt,	zillaká-	nm,	na. Corpus
Pekt,	peké-	nm,	ne. Cortex
Sukt,	sukí-	nm,	ne. Cognitio
Nukt,	nukú-	nm,	ne. Caro
Temánit,	temaní-	nm,	ne. Fructus
Ínit,	iní-	nm,	ne. Donum
Inít,	iní-	nm,	ne. Domus
Illút,	illú-	nm,	ne. Venter
Kikét,	kiké-	nm,	ne. Sanguis
Kóisuit,	kóisuí-	nm,	ne. Divitiæ
Misémt,	misemí-	nm,	ne. Mendacium
Hipt,	hipí-	nm,	ne. Cibus
Pist,	pisí-	nm,	ne. Pater (meus.)

3ª Classis.

Akamkíniku,	akamkíniku-	m,	na. Excelsus
Alláima,	alláima-	m,	na. Incola litoris,
Kinéme,	kinéme-	m,	ne. Incola huj. loci
Zikétpeme,	zikétpeme-	m,	ne. Nocturnus
Láutua,	láutua-	m,	na. Amicus
Zuáku,	zuáku-	m,	na. Socrus, Gener
Táma,	táma-	m,	na. Coxa
Téget,	tégetu-	m,	ne. Cælebs
Inmét,	innetú-	m,	ne. Tonitruum
Hanieuát,	hanieuató-	m,	na. Factor
Házual,	házual-	m,	a. Puer.

<i>Desinentia.</i>	<i>Accentus translatio.</i>			<i>Versio.</i>
Natót,	natóta-	m.	p.	Meus pater
Neíz,	neíze-	m	p.	Mea mater
Naplág,	napláka-	m.	p.	Pater matris
Háma,	háma-	pim.	pa.	Vir ejus
Láutua,	láutua-	pim.	pa.	Amicus, ejus
Inekinikt,	inekinikt-	pim,	pe.	Subditus ejus
Iuépne,	iuépne-	pim,	pe.	Uxor ejus
Pike,	piké-	pim,	pe.	Mater ejus
Pist.	pisít-	pim.	pe.	Pater ejus.

APPENDIX.

Anomalias quasdam exhibent:

<i>Desinentia radicalis.</i>	<i>Inflexio.</i>	<i>Versio.</i>
Timái,	timái- nm, na.	Virg
Mazáyu,	maziú- nm, na.	Auris
Timíne,	timné- nm, ne.	Cor
Alatálu,	alatlú- nm, na.	Vespa.

Duplex assumunt incrementum.

Pilg,	pilég- nim, ne.	Occiput
Itg,	itúg- nim, ne.	Pulvis
Tilg,	tilég- nim, ne.	Petra alba
Eks,	ekés- nim, ne.	Pus
Siks,	sikís- nim, ne.	Nidus
Tiks,	tikís- nim, ne.	Os natis
Tikz,	tikíz- nim, ne.	Pons
Meks,	mekés- nim, ne.	Corium
Uááz,	uaáz- nim, na.	Culter, Ensis.

Simplex assumunt incrementum.

Izpálg,	izpálg- nim, na.	Saccus
Egs,	égs- nim, ne.	Radix (capillaris)
Isemtuks,	isemtúks- nim, ne.	Sol, Luna
Ispéks,	ispéks- nim, ne.	Pulpa coxæ
Píeks,	píeks- nim, ne.	Funis ex corio.

Aliqualem præseferunt difficultatem.

Uenípt,	uenípt- nm, ne.	Cantus
Inípt,	inípt- nm, ne.	Acceptio
Píínp,	píínp- nim, ne.	Acceptio mutua.

De nomine verbali.

De nominibus ex verbis formatis (nempe de verbis in forma nominis,) quamvis ex usu vera quandoque sint nomina substantiva, hæc occurrunt dicenda:

Regulæ formationis.

Si verbi desinentia, ex quo formatur nomen, est *za, ze*, sequentes teneto leges, postquam eliseris desinentiam *za, ze*:

1. Si desinentiam præcedit 1. vocalis *i* cum accentu, 2. bina vocalis cum accentu in priori, 3. consonans *m*, addatur consonans *n* ut efformetur nomen; v. g.

<i>Ex verbis</i>	<i>Nomina</i>	<i>Versio</i>
Tupíze	Túpin	Messis
Kizéize	Kizéin	Pudor
Ketémze	Ketémn	Invidia.

2. Si desinentiam præcedit *k, p, s, t*, adde *in* ut nomen habeas; v. g.

<i>Ex verbis</i>	<i>Nomina</i>	<i>Versio</i>
Eyékze	Eyékin	Fames [sentin
Tillápza	Tillápin	Dolor de carorum ab-
Éisze	Éisin	Gaudium, lætitia
Lamámntza	Lamámntin	Fastidium.

3. Si autem desinentiam præcedit 1. simplex vocalis sine accentu, 2. multiplex vocalis cujus accentus non est in penultima, 3. consonans *n*, quin aliquid addas, habebis nomen per expunctionem desinentiæ *za, ze*: v. g.

<i>Ex verbis</i>	<i>Nomina</i>	<i>Versio</i>
Iléseze	Ilése	Sonitus
Húttiaza	Húttia	Ventus
Kaánza	Kaán	Reverentia.

Nota: Verbo hátza (egredior) cujus præteritum est hátta, ejusque compositis, elisa desinentia *za, ze*, addatur *it* ut formetur nomen; v. g.

<i>Ex verbis</i>	<i>Nomina</i>	<i>Versio</i>
Hátza	Hátit	Egressus
Inakátza	Inakátit	Exitus (sensu activo)
Nikétze	Nikétit	Extrictio.

Si verbi desinentia, ex quo formatur nomen, est *sa, se*, hac elisa, adijce *t* et habes sic nomen; v. g.

<i>Ex verbis</i>	<i>Nomina</i>	<i>Versio</i>
Taátksa	Taátkt	Correptio
Hetéúisa	Hetéúit	Amor
Ílatápsa	Ílatápt	Despectio.

Si autem desinentiam præcedit *ki, mi, pi* cum accentu, expleat eam *i* ut nomen formes; v. g.

<i>Ex verbis</i>	<i>Nomina</i>	<i>Versio</i>
Nekíse	Nékt	Voluntas, opinio
Misemíse	Misémt	Mendacium
Hipíse	Hípt	Cibus, esus.

Nota: Verbum *impíse* (accipio) ejusque composita præseverunt aliquam anomaliam; v. g.

<i>Ex verbis</i>	<i>Nomina</i>	<i>Versio</i>
Impíse	Ínípt	Acceptio
Uenpíse	Uenípt	Cantus
Kenpíse	Kenípt	Morsus.

Regulæ Inflexionis.

1. Nomina ex verbis, quorum est *za, ze* desinentia, formata, quamque præcesserat 1. consonans, 2. vocalis duplex cum accentu in priori, assumunt inflexionem *nim*, proindeque in 1.^{am} classem recensentur; v. g.

<i>Ex verbis</i>	<i>Nomina</i>	<i>Inflexio</i>	<i>Versio</i> [absentia
Tillápza	Tillápin	Tillápinim	Dolor de earorum
Iyákza	Iyákin	Iyákinim	Inventio, detectio
Komáiza	Komáin	Komáinim	Aegritudo, dolor.

De reliquo omnia assumunt inflexionem *nm*, ideoque ad 2.^{am} classem pertinent; v. g.

<i>Ex verbis</i>	<i>Nomina</i>	<i>Inflexio</i>	<i>Versio</i>
Tinukíze	Tinúkin	Tinukínim	Mors
Talapózaza	Talapóza	Talapózanim	Oratio
Háttiaza	Háttia	Háttianim	Ventus.

2. Nomina ex verbis, quorum est *sa, se* desinentia, formata, quamque præcesserat consonans, assumunt inflexionem *nim*, ideoque pertinent ad 1.^{am} classem; v. g.

<i>Ex verbis</i>	<i>Nomina</i>	<i>Inflexio</i>	<i>Versio</i>
Kiékse	Kiékst	Kiékstnim	Iter, circumitio
Ikúitímse	Ikúitímt	Ikúitímnim	Dictum verum
Hatápsa	Hatápt	Hatáptnim	Despectio.

Si autem vocalis præierat desinentiam *sa, se*, assumunt inflexionem *nm*, ideoque 2.^{ae} classi adconsentur; v. g.

<i>Ex verbis</i>	<i>Nomina</i>	<i>Inflexio</i>	<i>Versio</i> [nio
Nekíse	Nekt	Nekínim	Voluntas, opi-
Misemíse	Misémt	Misemínim	Mendacium
Tazúsa	Tázuit	Tazúinim	Bonum.

Nota: In inflexione reassumitur litera *i* cum accentu, quæ fuerat suppressa in formatione nominis, ut ex exemplis patet.

Regulæ Accentus.

1. Nomina ex verbis in *kisa, kise, misa, mise, pisa, pise, kiza, kize, piza, pize* (et aliqua in *iza, ize*) cum accentu formata remouent accentum in syllabam præcedentem; attamen per inflexionem restituitur in sedem verbi; v. g.

<i>Ex verbis</i>	<i>Nomina</i>	<i>Inflexio</i>	<i>Versio</i>
Inikíse	Iníkt	Inikínim	Positio
Misemíse	Misémt	Misemínim	Mendacium
Hipíse	Híot	Hipínim	Cibus, esus
Isíze		Isínim	Victoria.

2. Nomina ex verbis aliter desinentibus formata non variant accentum; e. g.

<i>Ex verbis</i>	<i>Nomina</i>	<i>Inflexio</i>	<i>Versio</i>
Lilóize	Lilóin	Lilóinim	Gaudium [absentia]
Tillápza	Tillápin	Tillápnim	Dolor de earorum
Sépnise	Sépnit	Sépnim	Sciscitatio.

3. Dantur tamen multa verbalia ex verbis in *uisa, uise, isa, ise* desinentibus formata, quæ remouent et restituunt accentum iuxta 1.^{am} regulam.

<i>Ex verbis</i>	<i>Nomina</i>	<i>Inflexio</i>	<i>Versio</i>
Hanísa	Hánit	Hanínim	Factum, opus
Iníse	Ínit	Inínim	Donum
Tazuísa	Tázuit	Tazuínim	Bonum
Koisuíse	Kóisuit	Koisuínim	Opulentia.

Nota: Hæ regulæ habent sane exceptiones, quas nimis prolitatis vitandæ gratia præssisse silentio satius est.

erbis

ze

kize

uza

ze

ze

háisa

ize

ze

ize

emæe

ze

ípsa

e

hámtza

nza

ze

uúze

háza

tíaza

íleise

eíse

za

áyuzza

íse

emíæe

**Nominum Verbalium
Elenchus.**

<i>Verbia</i>	<i>Versio</i>	<i>Nomina</i>	<i>Inflexio</i>
	vinco	Ísin	Ísinnm
ze	meto	Túpin	Tupinnm
ikize	morior	Tinúkin	Tinukínm
uza	timeo	Zikáun	Zikáunim
ze	misereor	Iyéun	Iyéunim
ze	æstuat	Ikfun	Ikfunim
áíza	ægroto, doleo	Komáin	Komáinim
ize	pudeo	Kizéin	Kizéinim
ze	gaudeo	Lilóin	Lilóinim
ize	derelinquo	Uyúin	Uyúinim
emse	irascor	Geízemn	Geízemnim
ze	loquor [carorum	Zíekin	Zíegnim
ípza	doleo de absentia	Tillápin	Tillápnim
e	lætor	Éisin	Éisnim
ámíza	tædio afficior.	Lamámtin	Lamámtnim
nza	revereor	Kaán	Kaáinim
ze	sono	Ilése	Ilésennm
ivze	amice tracto	Himiú	Himiúnm
áíza	despero de	Yalúá	Yalúánm
tíza	ventus flat	Háttia	Háttianm
íleise	sum occupatus	Galélein	Galéleinim
eise	projicio, repudio	Uekéin	Uekéinim
za	caveo	Yíá	Yíánm
áyza	adjuvo verbis	Ílapáyu	Ílapáyunim
íse	volo, opinor	Nékt	Nekínm
emise	mentior	Misémt	Misemínm

<i>Ex verbis</i>	<i>Versio</i>	<i>Nomina</i>	<i>Inflexio</i>
Hipíse	comédo	Hípt	Hípínm
Inpíse	accipio	Inípt	Inpínm
Ikúitímse	dico verum	Ikúitím	Ikúitímm
Hatápsa	reputo imbecillum	Hatápt	Hatápním
Kapsisúfsa	facio male	Kapsísuit	Kapsísúínm
Agsmilúísa	indulgeo gulae	Agmíluit	Agsemíluínm
Aulíúísa	irascor	Aulísuit	Aulíúínm
Alúísa	claudio	Áhuit	Aluínm
Koisúíse	ditesco	Koísuit	Koisúínm
Tiskauísa	pinguesco	Tiskáuit	Tiskauínm
Tamáluísa	statuo	Tamáluít	Tamáluínm
Sapínuíse	metior	Sapínuít	Sapínuínm
Tamínuísa	pondero, pendo	Tamínuít	Tamínuínm
Hetéuise	amo	He éuit	Hetéuínm
Galéuise	ludo	Galéuit	Galéuínm
Ipéuise	quæro	Ipéait	Ipéuínm
Péguise	furor	Péguít	Péguínm
Síuise	ungo	Síuít	Síuínm
Úíuise	ageo	Úíuít	Úíuínm
Hanísa	facio	Hánít	Hanínm
Iníse	do	Ínít	Inínm
Ektíse	putreo	Ékít	Ektínm
Zepinmíse	derido	Zepinmít	Zepinmínm
Sépnise	seiscitor	Sépnít	Sépnínm
Timípnise	cogito	Timípnít	Timípnínm
Tamánisa	interpretor	Tamánít	Tamánínm
Zegzemíse	ludo chartis	Zegzémit	Zegzemínm
Inóktisa.	præcello.	Inóktít.	Inóktínm.

**DE FORMATIONE ET INFLEXIONE
PLURALIS NOMINUM NUMERI.**

Pluralis numeri formandi non omnium nominum una est ratio, etenim formatur:

1. Per syllabae initialis geminationem, ut:

	<i>Formatio</i>	<i>Inflexio</i>	
Miáz,	Mamáyaz,	zpim,	zpa
Pitín.	Pipítín.	tinm,	tine
Házual.	Haházual.	lm,	la
Téget,	Titéget.	tum,	tunc
Timái.	Titmái.	inm,	ina
Keéun,	Kekeéun,	nim,	ne
Hátuai,	Hahátuai,	inim,	ina
Lekéilekéi,	Lilekéililekéi.	inim,	ine
Zmúgzímúg,	Zizmúgzizmúg,	gnim,	gne
Gáigáig,	Gigáigigái.	gnim,	gna
Tukúg,	Titkúg.	gnim,	gne.

2. Per additionem desinentiae *ma* vel *me*, ut:

	<i>Formatio</i>	<i>Inflexio</i>	
Páap,	Paáma,	am,	ana
Piép,	Piéme,	em,	ene
Éskap,	Eskáma,	am,	ana
Kánis.	Kanísma,	am,	ana
Ázip,	Azíma,	am,	ana.

3. Irregulariter, et initialis syllabae geminatione simul, ut:

	<i>Formatio</i>	<i>Inflexio</i>	
Háma,	Hahám.	unim,	mma
Háyat,	Hahátuai,	inim,	ina.

4. Plurima nomina non usurpantur in plurali numero, sed per additam qualificationem distinguitur eorum numerus, ut:

Formatio

Titókan,	Illégni tit:	}	a singulari non differt
Iuépne,	Mílaz iuep:		
Síkem,	Lepít síkem,	}	a singulari non differt
Hézu,	Lepít hézu,		
Inít,	Mitát inít,		

Nota: Nomina per ejusdem vocis reduplicationem efformata geminant bis syllabam initialem (id est, sub utroque vocis simplicis initio) ut pluralis numeri evadant; v. g.

<i>Plur.</i>		<i>Sing.</i>	
Zizmúgzizmúg	ex	Zmúgzmúg,	Niger
Gigáigigáig	ex	Gáigáig,	Albus
Mimáksmimáks	ex	Maksmáks,	Croceus
Lilekéülilekéi	ex	Lekéilekéi,	Mansuetus, cicur.

De nominis genere.

In hac lingua non datur forma vel inflexio qua genus vel sexus rerum significetur. Omnes etiam animatæ res nominantur generali quadam ratione, et differentia sexus, si erit determinanda, exprimitur quoad bruta animalia per vocum háma, háyat (mas, femina) additionem; v. g.

Háma síkem,	equus	Háyat síkem,	equa
Háma zikámkal,	canis (mas)	Háyat zikámkal,	canis (fem.)
Háma uasuásnu,	gallus	Háyat uasuásnu,	gallina.

Nota: Zútlhim, Taurus, est nomen ab alia lingua indica in hanc inditum.

Ut autem differentia quoad hominem significetur, prodigiosam hæc lingua exhibet nominum copiam, quippe quæ non solum sexus distinctionem, sed ætatis etiam et consanguinitatis relationem una eademque voce exprimit; v. g.

Píep,	Frater, qui est sorore vel fratre senior.
Péet,	Soror, quæ est fratre vel sorore senior.
Éskap,	Frater, qui est fratre junior.
Ipékt,	Frater, qui est sorore junior.
Kánis,	Soror, quæ est fratre junior.
Ázip,	Soror, quæ est sorore junior.

Leges, quas de nomine dissere abo statuimus, sunt pari ratione, ut ex dictis patet, adjectivis et participiis applicandæ: ideoque specialem, de iisdem confici tractatum non fuit opus.

Quod autem ad pronomina attinet, etsi hæc legibus subjiciantur iisdem; quia tamen speciales præ se ferunt difficultates, specialem appingere visum est tractatum.

DE PRONOMINIBUS

Pronomina personalia.

Persona 1.ª Ego

Sing:		Plur:	
In	Ego	Nun	Nos
Ínim	Mei	Núnim	No-trum
Íne	Me	Núne	Nos
Ínimki	De me, per me	Núnimki	De nobis, per nos
Ínimpe	In me, apud me	Núnimpe	In nobis, apud nos
Íning	In, erga me	Núnimng	In, erga, versus nos
Ínimkínig	Ex, a me	Núnimkínig	Ex, a nobis
Inmáin	In mei bonum	Nunmáin	In nostrum bonum
Inuezét.	Mei causa.	Nunuezét.	Nostri causa.

Persona 2.ª TuPersona 3.ª Ipse (sc)

Sing: Tu		Plur: Vos		Sing Ipse		Plur: Ipsi.	
Im (he)	Ipi	Imé (etg)	Imé	Imé (etg)	Imém	Imuné (etg)	Imuné
Imím (he)	Ipním	Imemkí	Imemkí	Imempé	Imempé	Imemgí	Imemgí
Imené (he)	Ipné	Imémkínig	Imémkínig	Imamáin	Imamáin	Imemuezét.	Imemuezét.
Imimkí	Ipnimkí						
Imimpé	Ipnimpé						
Imimngí	Ipnimngí						
Imimkínig	Ipnimkínig						
Imám	Ipnímám						
Imuezét.	Ipiuezét.						

Nota: Signatum intra parenthesin conspicitur *he, etg* in pronomine secundæ personæ. Hæ duæ voculæ (quæ et ipsæ sunt pronomina, ideoque solæ sæpe usurpantur) adduntur per emphasim. Attamen *etg* adhibendum est, si aderit ratio vitandæ ambiguitatis: nam in plurali numero pronomina secundæ personæ et tertiæ habent communem formam.

Ipnín (cum ipso) exprimit societatem. Similis forma tamen usitata non est pro pronomine primae et secundae personae. Loco Inuezét, Imuezét Ipiuezét etc: dicitur etiam Inuezén vel Inuezénu, et sic porro.

Personalia composita.

Sing:	Ego solus,	Tu solus.	Ipsé solus.
Ego solus	Insuátg	Imsuátg	Ipsuátg
Mei solius	Insuátgnim	Imsuátgnim	Ipsuátgnim
Me solum	Insuátgna	Imsuátgna	Ipsuátgna
Plur:			
Nos soli	Nunsuátg	Imusuátg	Imusuátg
etc.	Nunsuátgnim	Imusuátgnim	Imusuátgnim
	Nunsuátgna	Imusuátgna	Imusuátgna
Sing:	Ego ipse.	Tu ipse.	Idem ipse.
Ego ipse	Intíte	Imtíte	Iptíte
Mei ipsius	Inimtíte	Imimtíte	Ipinimtíte
Me ipsum	Inetíte	Imenetíte	Ipnetíte.
Plur:			
Nos ipsi	Nuntíte	Imetíte	Imetíte
etc.	Nunimtíte	Imemtíte	Imemtíte
	Nunetíte	Imunetíte	Imunetíte
Sing:	Ego (issimus)	Tu (issimus)	Ipsissimus
Ego)	Inníg	Imníg	Ipinníg
Mei) intensive.	Inimníg	Imimníg	Ipinimníg
Me)	Inenníg	Imenenníg	Ipenenníg.

per nos
apud nos
versus nos
bis
um bonum
usa.
(se)

nig.
n
ezét.

he, etg in
ipsæ sunt
per em-
vitanda
ndæ per-

Plur:			
Nos(intensive)	Nunníg	Imenníg	Imenníg
etc.	Nunimníg	Imemníg	Imemníg
	Nunenníg	Imunenníg	Imunenníg
Sing:			
	Et ego.	Et tu.	Et ipse.
Et, etiam ego	Ínke	Ímke	Ipínke
Et, etiam mei	Ínimke	Imímke	Ipnímke
Et, etiam me	Ínenke	Imenénke	Ipnénke.
Plur:			
Et, etiam nos	Núnke	Iménke	Iménke
etc.	Núnimke	Imémke	Imémke
	Núnenke	Imunénke	Imunénke

Per additionem desinentiæ *peme* formantur adjectiva, quæ habent significationem sequentem: Pertinens ad me, te, etc: Trahens originem ex me, te, etc:

	Pertinens ad me, ad te, vel trahens originem ex me,	ad te, ex te,	ad ipsum ex ipso.
Sing:			
Pertinens ad me	Ínimpeme	Imímpeme	Ipnímpeme
Pertinentis ,,	Ínimpemem	Imímpemem	Ipnímpemem
Pertinentem ,,	Ínimpemene	Imímpemene	Ipnímpemene
Plur:			
Pertinens ad nos	Núnimpeme	Imémpeme	Imémpeme
Pertinentis ,,	Núnimpemem	Imémpemem	Imémpemem
Pertinentem ,,	Núnimpemene	Imémpemene	Imémpemene

Ex compositis aliæ iterum cuduntur compositiones; hinc dicitur:

Insuatgníg	Ego solus	} intens:	Nunsuatgníg	Nos soli	} intens:
Imsuatgníg	Tu solus		Imusuatgníg	Vos soli	
Ipsuatgníg	Ipse solus		Imusuatgníg	Ipsi soli	

Pa
Pa
Pa
Pe
Pe
Pe
In
In
Ip
I
for
Me
Te,
Se,
H
mo
Ut
form
Me
Te,
Se,
exp

Pannusuátg	Nos soli	}	singillatim.
Paimusuátg	Vos soli		
Paimusuátg	Ipsi soli		

Pennunúg	Nos	}	intensive singillatim.
Peimennúg	Vos		
Peimennúg	Ipsi		

Inuezentíte	Mei ipsius causa.	Nunuezentíte	Nostri ipsius causa
Imuezentíte Tui	„ „	Imemuezentíte Vestri	„ „
Ipieuentíte Sui	„ „	Imemuezentíte Suor:	„ „

Pronomina cum verbis reflexis conjuncta.

Pronomina personalia occurrunt sæpissime hac ratione transformata:

Sing:	Plur:
Me, Inú <i>vel</i> Inó	Nos, Nemú <i>vel</i> Namó
Te, Imú „ Imó	Vos, Imemú „ Imamó
Se, Ipnú „ Ipnó	Se, Imemú „ Imamó

Hoc est sedulo notandum, cum in lingua parum versato non modicum facessat negotium.

Ut ex pronominum inspectione patet, personalium pronominum forma, quæ exprimit verbi transitivi objectum, est sequens:

Sing.	Plur.
Me, Íne, Ína	Nos, Núne <i>vel</i> Núna
Te, Imene	Vos, Imuné
Se, Ipné <i>vel</i> Ipná.	Se, Imuné.

Hæc autem forma, si usurpetur ad objectum verbi reflexi exprimendum, alteratur in hunc modum:

Sing:				Plur:			
Me,	Iné	<i>vel</i>	Iná	Nos,	Nemé	<i>vel</i>	Namá
Te,	Imé	„	Imá	Vos,	Imemé	„	Imamá
Se,	Ipné	„	Ipná.	Se,	Imemé	„	Imamá.

Quod si verbum, cuius hæc pronomina sunt objectum, cuique praeponuntur, contingat inchoari a litteris *Ua, Ue*, tunc finalis littera pronominis conflatur cum initialibus verbi litteris, et quidem ita:

Sing:				Plur:			
Iné	ue	<i>fit</i>	Inú	Nemé	ue	<i>fit</i>	Nemú
Imé	ue	„	Imú	Imemé	ue	„	Imemú
Ipné	ue	„	Ipnú.	Imemé	ue	„	Imemú.

Sing:				Plur:			
Iná	ua	<i>fit</i>	Inó	Namá	ua	<i>fit</i>	Namó
Imá	ua	„	Imó	Imamá	ua	„	Imamó
Ipná	ua	„	Ipnó.	Imamá	ua	„	Imamó.

Sit exemplo verbum *Uapziáuza*, occido; *Uepézese*, tango; verba reflexiva cum pronomibus commixta ita fient;

Sing:		Inópziáuza.	Plur:	
Inópziáuza,	Me	occido	Namópziáuzig,	Occidimus nos
Imópziáuza,	Te	occidis	Imamópziáuzig,	Occiditis vos
Ipnópziáuza,	Se	occidit.	Imamópziáuzig,	Occidunt se.

Inúpézese.

Inúpézese,	Tango	me	Nemúpézesig,	Tangimus nos
Imúpézese,	Tangis	te	Imemúpézesig,	Tangitis vos
Ipnúpézese,	Tangit	se.	Imemúpézesig,	Tangunt se.

Quod fuit hac ratione demonstrandum, ut litterarum accentuumque alteratio in hisce pronomibus fieret evidens.

Pronomina Demonstrativa.

	Sing:	Hic.	Ile.	Ille.
Hic		Ki	(Yog)	Yogpi
Hujus		Kim	Kumim	Yegpim
Hunc		Kinia	Kuniá	Yogpné
De hoc, per hoc		Kunkí	Kunkí	..
In hoc, apud hunc		(Kine)	Kunimpé	..
In, erga, versus hunc		Kinépg	Kunapgi	..
Ex, ab hoc		Kuníg	Kuníg	..
In favorem hujus		Kiniáin	Kuniáin	..
Hujus causa		Kinuczét	Kunuczét	..
Cum hoc (societatis).		Kiniin	Kuniin	..
	Plur:	Ili.	Ili.	Ipsi
Ili		Kimmé	Kummé	Yogmé
Horum		Kimucém	Kummém	Yoguém
Hos		Kimnené	Kumnaná	Yogmaná
De his, per hos	
In his, apud hos	
In, erga, versus hos	
Ex, ab his	
Propter hos (in favorem)		Kimnamáin	Kumnamáin	..
Propter hos (horum causa).		Kimmuczét	Kummuczét	..

Quae notata non sunt, etsi formari possint juxta regulas, non tamen audiuntur.

Kine est adverbium loci *hic* quoad formam: attamen forma propria, quae esset *Kinpe*, non auditur, sed suppletur per *Kine*. Cum voces hujus linguae sint generis expertes, una forma valet pro omnibus latinorum generibus.

Cum vox propria *Kumé* non sit usitata in primo casu, suppletur per *Yog*.

Yogpi est emphaticum, et quasi iudice monstrat rem vel personam.

Demonstrativa composita.

	Sing:	Hic idem.	Ille idem.	Ipsc idem.
Hic idem, Hic ipse.		Kitíte	(Yogtíte)	Yogpitíte
Hujus , ,		Kinimtíte	Kunimtíte	Yogpnimtíte
Hunc , ,		Kinietíte.	Kunietíte.	Yogpnetíte
	Plur:			
Hi fidem		Kinmetíte	Kunmetíte	Yogmetíte
Horum , ,		Kinmemtíte	Kunmemtíte	Yogmemtíte
Hos , ,		Kinmenetíte.	Kunmenetíte.	Yogmenetíté
	Sing:	Hic(issimus)	Ille[issimus	Ipsissimus
Hic } Hujus } Hunc }	intensive	Kinníg	(Yogéing)	Yogpinníg
		Kininníg	Kuninníg	Yogpninníg
		Kinienníg	Kunienníg	Yogpuenníg.
	Plur:			
Hi } Horum } Hos }	intensive.	Kinnmenníg	Kunmenníg	Yogmenníg
		Kinmenníg	Kunmenníg	Yogmenníg
		Kinmenenníg	Kunmenenníg	Yogmenenníg.
	Sing;	Hic tantum.	Ille tantum.	Ipsc idem tantum
Hic tantum		Kízim	Yógzim	Yegpizím
Hujus tantum		Kímzim	Kunímzim	Yogpnímzim
Hunc . .		Kínezim	Kuniezim	Yogpnezim
De hoc . .		Kínkizim	Kunkizim	..
In hoc? . .		Kíneizim	/ Kunimpezim \ Kuneizim	..
In hunc . .		Kinépgzim	Kunepgizim	..
Ex hoc . .		Kínigzim	Kunígzim	..
Propter hoc . .		Kiniáinzim	Kuniáinzim	..
Hujus causa . .		Kinuezétzim	Kunuezétzim	..
Cum hoc . .		Kinífzim	Kunífzim.	..

Ex hoc ultimo patet inflecti posse vel ipsa composita.

Fiunt insuper et aliæ compositiones; v. g.

Peckunkitíte	De illo eodem	} singillatim
Peckunepgitíte	In illum eundem	
Peyogzím.	Ille, Illud tantum.	

Pronomina qualificativa.

	<i>Sing:</i>	<i>Quis, Quidam.</i>	<i>Quid.</i>	<i>Quis, Qualis.</i>
Quis	Isí	Itú	Me	
Cujus	Isínm	Itúam	Minm	
Quem	Isíne	Itúne	Mínie	
De quo, per quem	Isínki	Itúki	Mínki	
In quo, apud quem	Isínpe	Itúpe	[Míne]	
In, erga, versus quem	Isínmg	Itúpg	Minépg	
Ex, a quo	Isínmkínig	Itúpkínig	Mínig	
In ejus favorem	Isináin	Itúáin	Mináin	
Cujus causa	Isinuezét	Itúuezét	Minuezét	
Cum quo [societatis.]	Isínin.	Itúnin.	Mínin.	

Plur:

Qui	Isíme
Quorum	Isímei
Quos.	Isímene.

Sing: Talis.

Plur: Tales.

Talis	Kúus, Kuuspi	Kuusmé
Talis	Kúusnim	Kuusmém
Talem	Kúusne	Kuusmené.
De tali, per talem	Kúuski	
In tali, apud talem	Kúuspe	
In, erga, versus talem	Kúusg	
Ex, a tali	Kuuskinig	
In favorem talis	Kuusáin	
Talis causa.	Kuusuezét.	Kuusuezén, Kuusuezénu.

Isi dicitur de personis; *Itú* de rebus, vel de qualitate personae jam notae quoad essentiam; *Me* de personis et rebus; *Kúus*, *Kuuspi* de personis etiam et rebus. In numero tamen plurali usurpantur de personis; reliquae autem inflexiones, etsi juxta regulas cudi possint, non tamen audiuntur.

Qualificativa Composita.

	<i>Talis ipse.</i>	<i>Talis (issimus.)</i>	<i>Talis tantum.</i>
Talis ipse	Kuustíte	Kausenníg	Kúuszim
Talis ipsius	Kuusnimtíte	Kuusnimníg	Kúusnimzim
Talen. ipsum	Kuusnetíte	Kausnenníg	Kúusnezim
De, per . . .	Kuuskitíte	Kauskinníg	Kúuskízim
In, apud . . .	Kuuspeitíte	Kauspeinníg	Kúuspeizim
Ex, a . . .	Kuskínigtíte	Kuskínigníg	Kúuskínigzim
In favorem	Kuusaintíte	Kuusainníg	Kúusáinzim
Tal's ipsius causa.	Kuusuezentíte.	Kuusuezennig.	Kúusuezénzim.

Sæpe etiam auditur *Kuusuctésg* in significatione valde affini *Kuusáin*.

Hæc vox *Kúus* adhibetur ut plurimum cum fit mentio alicujus rei, de qua jam habitus est sermo; propterea est quod *ita* latinorum dicitur *Kúus*. Probe distinguenda pronuntiatio hujus vocis ab altera *Kus*, *aqua*.

Kúuszim significat ut plurimum *æqualis*; in reliquis tamen inflexionibus retinet sensum proprium; v. g. *Kúuskízim itimmítuze*. De talibus tantummodo deliberat.

Præponendo particulam negativam *vétu* caduntur pronomina negativa; v. g.

Isi itnúgne?	Uétu isi.	Quis mortuus est?	Nemo.
Itúne enéulukse he?	Uétu itúne.	Quid desideras?	Nihil.
Mínic ekiúse he?	Uétu mínic.	Qualem adis?	Nullum.

Pertinens ad
hunc locum,
vel trahens
originem ex
hoc loco.

Pertinens ad
illum locum,
vel trahens
originem ex
illo loco.

Incola hujus loci	Kinéme	Incola illius loci	Kunéme
Incolae ..	Kinémem	Incolae ..	Kunémem
Incolam ..	Kinéme.	Incolam ..	Kunémene.

Ipsae huj. loci incolae.	Kinémetíte.	Ipsae Ill. loci incolae.	Kunémetíte
(Intensive)	Kinémenníg.	(Intensive)	Kunémenníg.

Is qui est hic	Kíniku	Is qui est illic	Kúniku
Ejus ..	Kínikum	Ejus ..	Kúnikum
Eum ..	Kínikúne.	Eum ..	Kúnikúne

Is qui est citra. . .	Nukúniku	Is qui est ultra	Kupkíniku
-----------------------	----------	------------------	-----------

Cujas.	Míneme.	Is qui est alie: Uter.	Míniku.
--------	---------	------------------------	---------

Pronomina Qualificativa.

	<i>Quot. Quanti</i>	<i>Quot. Quanti (de personis.)</i>
Quantus, Quanti	Maz	Mázus
Quanti, Quantorum	Mázim	Mázum
Quantum, Quantos	Mázina	Mázuna
De, per „	Máziki	Mázuki
In, apud „	Mázipa	Mázupa
In, erga, versus „	Mázipg	Mázipg
Ex „	Mázipkínig	Mázupkínig
Propter „ (in favorem)	Mázáin	Mázupáin
Propter „ [causa]	Mázúazet	Mázupúazet
Cum „ [societatis]	Mázim	Mázupim
Cum „ [societatis]	Mázimág	Mázupimág
Adhuc „	Mázimkái.	Mázupimkái.

Ex toto pars. Aliqui. Aliqui (de personis.)

Pars. Aliqui	Tatós	Tatósma
Partis. Aliquorum	Tatósnim	Tatósnum
Partem. Aliquos.	Tatósna	Tatósmana
De, per etc.	Tatóski	Tatósniki
	Tatósipa	Tatósmapa
	Tatósipg	Tatósmapg
	Tatósipkínig	Tatósmapkínig
	Tatósáin	Tatósmapáin
	Tatósúazet	Tatósmapúazet
	Tatósim	Tatósmapim
	Tatósimág	Tatósmapimág
	Tatósimkái	Tatósmapimkái
	Tatószim.	Tatósmapzim.

personis.)

Paucus, Pauci
 Pauci, Paucorum
 Paucum, Paucos
 De, per etc.

Paucus. Pauci.

Mílaz
 Mílasmim
 Mílasmna
 Mílazki
 Mílazpa
 Mílazg
 Mílazkínig
 Milazáin
 Milazúazet
 Mílazin
 Milazínag
 Milaszimkái
 Mílazsim.

Pauci (de personis.)

Mílazua
 Mílazuam
 Mílazuana
 Mílazuaki
 Mílazuapa
 Mílazuapg
 Mílazuapkínig
 Mslazuáin
 Milazuázet
 Mílazuabin
 Milazuáinag
 Milazuazimkái
 Mílazuazim.

personis.)

Multus, Multi
 Multi, Multorum
 Multum, Multos
 De, per etc.

Multus. Multus.

Illégni
 Illegnínm
 Illegníne
 Illegníki
 Illegnípe
 Illegnípg
 Illegnípkínig
 Illagníáin
 Illegníúezet
 Illegníin
 Illegníineg
 Illegníizimkái
 Illégnizim.

Multi (de personis.)

Illegníue
 Ulegníuem
 Illegníuene
 Illegníueki
 Illegníuepe
 Illegníuepg
 Illegníuepkínig
 Illagníuaáin
 Illegníueúezet
 Illegníuenin
 Illegníuefneg
 Illegníuezimkái
 Illegníuezim.

g

ii

	<i>Tantus. Tanti.</i>	<i>Tanti (de personis.)</i>
Tantus, Tanti	Kalá	Kalú
Tanti, Tantorum	Kalaním	Kaluním
Tantum, Tantos	Kalaná	Kaluná
De, Per etc.	Kalakí	Kalukí
	Kalapá	Kalupá
	Kalapgi	Kalupgi
	Kalapkínig	Kalúpkínig
	Kalaáin	Kaluáin
	Kalaúazet	Kaluúazet
	Kalanín	Kalunín
	Kalaínag	Kaluínag
	Kalazimkái	Kaluzimkái
	Kalazím.	Kaluzím.
	<i>Omnis. Omnes.</i>	<i>Omnes (de personis.)</i>
Omnis, Omnes	Úikala	Úikalu
Omnis, Omnium	Úikalanm	Úikalunm
Omnem, Omnes	Úikalana	Úikaluna
De, per etc.	Úikalaki	Úikaluki
	Úikalapa	Úikalupa
	Úikalapg	Úikalupg
	Úikalapking	Úikalupking
	Uikaláin	Uikaluáin
	Uikalaúazet	Uikalúazet
	Úikalanín	Úikalunín
	Uikaláinag.	Uikalúinag.

nis.)

Quantitativa composita.

Valde paucus, pauci. Pariter paucus, pauci. Per vices paucus, pauci.

Milasníg	Milaztíte	Pammílaz
Milasninníg	Milasnimtíte	Pammílasnim
Milasnanníg.	Milasnátíte.	Pammílasna.

Valde multus, multi. Pariter multus, multi. Per vices multus, multi.

Illegninníg	Illégnitíte	Peillégni
Illegninnníg	Illégnínmtíte	Peillegninm
Illegnienníg.	Illégnínetíte.	Peillegníne.

Tantus, tanti (issimus). Pariter tantus, tanti. Per vices tantus, tanti.

Kalanníg	Kalatíte	Packalá
Kalaninníg	Kalanimtíte	Packalaním
Kalananníg.	Kalanatíte.	Packalaná.

nis.)

Pammáz	Quot	} singillatim
Pattatós	Aliqui	
Packalatíte	Tot pariter	
Packalanníg	Tot admodum	
Packalazím	Nonnisi tot	
Packalazimkái	Adhuc tot	

Ex his patet multiplici adhuc ratione posse pronomina, sicut aliae voces, componi et modificari.

Nota: Adverbialiter dicitur *Kalá* (satis), et emphatice *Kalú*. Ubi numeri distinctio non est signata, ideo factum est, quia vox. est suapte natura significationis pluralis.

Ubi reperitur signatum "de personis" in iis vocibus duas formas habentibus, sic est intelligendum: Forma ita signata usurpatur substantive, quin habeat adjectum nomen; altera forma adhibetur adjectivi instar pro rebus et personis.

Nonnullæ voces ex præcedentibus componuntur cum aliquibus particulis, quarum est specificare personas quibus referantur voces. Sic auditur persæpe:

Isíneg, Itúneg, Itúnemeg, Mázikig, Mázikinm; que voces hoc modo accipiendæ sunt:

Isíneg, Quis ego; *ego* enim exprimitur per additum *g*. Itúneg, Quid ego.

Itúnemeg, Quid ego tibi; *ego* enim innuitur per *g*, et *tibi* per *m*.

Mázikig, Per quot ego; vel Per quot nos, exclusis personis, ad quas sermo dirigitur.

Mázikinm, Per quot nos, comprehensis personis, ad quas habetur sermo.

Has declarationes penitus intelliges ex sequenti tractatu de pronomine relativo.

Pronomina relativa.

De relativis acturi opus est prænotare, totam eorum vim in quibusdam voculis, relationem ad verbi subjectum, vel ad subjectum simul et objectum exprimentibus, positam esse. Quæ voculæ non raro, quin aliquid aliud addatur, saltem explicite, toto relativi pronominis funguntur munere; verum sæpenumero assumitur unum alterumve pronomen, ex demonstrativis plerumque, quo varia ratione cum voculis dictis coagmentato, efficitur aliquid veram relativi latinorum pronominis vim præferens.

Voculæ relativæ.

Duplex harum vocularum distinguitur classis, simplex una, quæ comprehendit voculas relationem ad verbi subjectum dicentes; composita altera, quæ eas complectitur, per quas relatio inter objectum verbi et subjectum simul exprimitur.

Voculæ relativæ simplices.

Keg	} relationem dicunt ad	In	<i>Ego.</i>
Kem		Im	<i>Tu.</i>
Ke		Ipí	<i>Ille.</i>
Kenm, Keg		Nun	<i>Nos.</i>
Képm		Etg	<i>Vos.</i>
Ke		Imé	<i>Illi.</i>

NOTA: Pro prima personæ numeri pluralis datur duplex vocula, quarum prima *Kenm* adhibenda, si subjectum *Nun* comprehendit etiam audientes; sin autem subjectum *Nun* limitatur ad loquentem, vel ad loquentem nomine plurimorum, usurpanda erit secunda vocula *Keg*.

NOTA: Exhibitæ voculæ eatenus vocari possunt simplices, quatenus referuntur ad simplex subjectum cum objecto non collatum. Ceteroquin ipsæ voculæ sunt compositæ ex radice *Ke* et desinentia; hæc postrema est, quæ distinctionem personæ reapse exprimit.

Voculae relativae compositae.

NUMERUS SINGULARIS.

Kémeg	In imené	Ego te.
Keg	„ kuniá	„ illum.
Képemeg	„ etg	„ vos.
Keg	„ kunmaná	„ illos.
Kem	Im íne	Tu me.
Kem	„ kuniá	„ illum.
Kem	„ núne	„ nos.
Kem	„ kunmaná	„ illos.
Keg	Ipi ím íne	Ipse me.
Kem	„ imené	„ te.
Ke	„ kuniá	„ illum.
Keg, Kenm	„ núne	„ nos.
Képem	„ etg	„ vos.
Ke.	„ kunmaná.	„ illos.

Referuntur ad pronomina in oppositis lineis.

NUMERUS PLURALIS.

Kémeg	Nun imené	Nos te.
Keg, Kenm	„ kuniá	„ illum.
Képemeg	„ etg	„ vos.
Keg, Kenm	„ kunmaná	„ illos.
Képem	Etg íne	Vos me.
Képem	„ kuniá	„ illum.
Képem	„ núne	„ nos.
Képem	„ kunmaná	„ illos.
Keg	Imém íne	Ipsi me.
Kem	„ imené	„ te.
Ke	„ kuniá	„ illum.
Keg, Kenm	„ núne	„ nos.
Képem	„ etg	„ vos.
Ke.	„ kunmaná.	„ illos.

NOTA: Hic rursus animadvertendum, quia maximi momenti ad rectam intelligentiam sermonis; in lineis ubi notatur bina vocula sic reputabis: Vocula *Keg* usurpanda, si dictio non comprehendit in extensione significationis personam vel personas ad quas dirigitur sermo; si vero comprehendit, adhibenda erit vocula *Kenm*.

NOTA: Voculae in duplici prospectu exhibitae, si connectantur cum aliquo pronomine, juxta dicta sub initio hujus tractatus, constituent relativa pronomina.

Pronomina relativis voculis unienda.

Pronomina, quae in relativis formandis adhibentur sive implicite sive explicite, haec ex experientia esse comperiuntur:

- 1º *Ipi, Ipinim, Ipiné* in hisce formis.
- 2º *Yog*, in hac tantum forma.
- 3º *Kunim, Kuniá* in omnibus ejus formis, quae possunt habere relativam quamdam significationem; addatur etiam hoc idem pronomen in hac alia forma *Kuné*, quae vox, etsi habeat ex usu adverbialem significatum, (nam sibi vult latinum *Illic, Ibi*,) tamen in connexione cum voculis relativis saepe exprimit verum relativum pronomen.
- 4º *Minm, minia* in his formis et quibusdam aliis.
- 5º *Kalá, kalú* in iis tantum formis, quae aliquam relativam significationem queunt exhibere.

Relativorum pronominum prospectus.

Quibus praemissis ad naturam et formationem relativi pronominis cognoscendam, videamus nunc qua ratione ex datis elementis nascentur de facto formae relativi latinorum pronominis vim referentes. Sint exemplo:

<i>Exemplar 1^m</i>	<i>Versio.</i>
Keg ué titolatípaz.	Qui sum obliviosus.
Kem ués timnefn.	„ es cordatus.

Ke ipí	ziegnípez íues.	Qui est garrulus.
Kenm	tinukínes usíg.	„ sumus morituri.
Keg	uepsiméyuisig uenpítg.	„ nescinus cantare.
Képem	tukúg timípnisig.	„ bene cogitatis.
Ke imé	iláizig.	„ pigritant.

NOTA: Duplicem personam 1^{am} pluralis numeri intelligito juxta superius dicta.

*Exemplar 2.^m**Versio.*

Keg kunkí	zíegne.	De quo sum locutus.
Kem kunkí	timnúze.	„ „ deliberas.
Ke kunkí	itimnénekse.	„ „ affligitur.
Kenm kunkí	pitenuesig.	„ „ colloquimur.
Képem kunkí	geízemzig.	„ „ irascimini.
Ke kunkí	illóizig.	„ „ gaudent.

Exemplar 3.^m

Keg mńki	zíegne.	De quali sum locutus.
Kem mńki	timnúze.	„ „ deliberas.
Ke mńki	itimnénekse.	„ „ affligitur.
Kenm mńki	pitenuesig.	„ „ colloquimur.
Képem mńki	geízemzig.	„ „ irascimini.
Ke mńki	illóizig.	„ „ gaudent.

Exemplar 4.^m

Kag kalakí	lilóine.	De quanto gavisus sum.
Kam kalakí	geízemze.	„ „ iraseris.
Ka kalakí	izíekze.	„ „ loquitur.
Kanm kalakí	petimmfunu.	„ „ cogitabimus.
Ká pam kalakí	pitenuéyu.	„ „ colloquemini.
Ka kalakí	ipetimmnéneku.	„ „ affligentur.

*Exemplar 5.^m**Versio.*

Yog keg	ués	timíne.	Quod mihi est cor.
Yog kem	ués	„	„ tibi „ „
Yog ke	us	„	„ ei „ „
Yog kenm	usíg	„	„ nobis „ „
Yog képem	usíg	„	„ vobis „ „
Yog ke	eusíg	„	„ iis „ „

Sive inverso modo: *Keg yog*, etc:

Exempla hactenus allata exhibent tantum pronomina ex relativis voculis *simplicibus* conflata; videndum nunc qua ratione agendum, cum pronomina eudenda erunt ex relativis voculis *compositis*.

Hic posterior modus pronominum conflandorum habet locum in verbi transitivi constructione, ubi per relativas voculas exprimi debet, juxta hujus linguae naturam, connexio subiecti cum objecto. Sint itaque exempla:

*Exempla 1.^m**Versio.*

Kémeq kunkí	tenuése.	De quibus te ego alloquor.
Keg kunkí	etenuése.	„ „ illum „ „
Képemeq kunkí	tenuése.	„ „ vos „ „
Keg kunkí	enéstenuése.	„ „ illos „ „
Kem kunkí	tenuesém.	De quibus me tu alloqueris.
Kem kunkí	etenuése.	„ „ illum „ „
Kem kunkí	nestenuesém.	„ „ nos „ „
Kem kunkí	enéstenuése.	„ „ illos „ „
Keg kunkí	itenuése.	De quib: me ipse alloquitur.
Kem kunkí	itenuése.	„ „ te „ „
Ke kunkí	petenuése.	„ „ illum „ „
Keg kunkí	inéstenuése.	„ „ nos „ „
Kemm kunkí	itenuése.	„ „ nos „ „
Képemeq kunkí	itenuése.	„ „ vos „ „
Ke kunkí	inéstenuése.	„ „ illos „ „

} 1. Nota

1. Nota. Conspicis bis signatum nos, cui respondet *Keg Kunkí*, et *Kenm Kunkí*, quod, juxta superiores notulas, intellectum velim.

*Exemplar 1.^m**Versio.*

Kéme <i>g</i> kunkí	tenuesí <i>g</i> .	De quibus te nos alloquimur.
Keg kunkí	etenuesí <i>g</i> .	„ „ illum „ „
Kenm kunkí	etenuesí <i>g</i> .	„ „ illum „ „
Képeme <i>g</i> kunkí	tenuesí <i>g</i> .	„ „ vos „ „
Keg kunkí	etenuesí <i>g</i> .	„ „ illos „ „
Kenm kunkí	etenuesí <i>g</i> .	„ „ illos „ „
Képem kunkí	tenuesí <i>nm</i> .	De quib: me vos alloquimini.
Képem kunkí	etenuesí <i>g</i> .	„ „ illum „ „
Képem kunkí	nestenuesí <i>nm</i> .	„ „ nos „ „
Képem kunkí	etenuesí <i>g</i> .	„ „ illos „ „
Keg kunkí	itenuesí <i>g</i> .	De quib: me ipsi alloquuntur.
Kem kunkí	itenuesí <i>g</i> .	„ „ te „ „
Ke kunkí	petenuesí <i>g</i> .	„ „ illum „ „
Keg kunkí	inéstenuesí <i>g</i> .	„ „ nos „ „
Kenm kunkí	inéstenuesí <i>g</i> .	„ „ nos „ „
Képem kunkí	itenuesí <i>g</i> .	„ „ vos „ „
Ke kunkí	petenuesí <i>g</i> .	„ „ illos „ „

Exemplar 2.^m

Yog kéme <i>g</i>	iníse tamáluit.	Quam tibi ego do legem.
Yog keg	euníse „	„ illi „ „ „
Yog képeme <i>g</i>	iníse „	„ vobis „ „ „
Yog keg	enéziníse,,	„ illis „ „ „
Kem yog	pínisem „	Quam mihi tu das legem.
Kem yog	euníse „	„ illi „ „ „
Kem yog	nezínisém,,	„ nobis „ „ „
Kem yog	enéziníse,,	„ illis „ „ „

Exemplar 2.^m *continuatur.* *Versio.*

Keg kuním	iníse tamáluit.	Qui mihi dat legem.
Kem kuním	iníse tibi .. "
Ke kuním	pénise illi .. "
Keg kuním	inéziníse,,	.. nobis .. "
Kemm kuním	iníse nobis .. "
Képem kaním	iníse vobis .. "
Ke kuním	inéziuíse,,	.. illis .. "
Kémeg kuné	inísíg tamáluit.	Quam tibi damus legem.
Keg miné	etuúkgzig.	Qualem nos sequimur.
Kemm kuniá	etuúkgzig.	Quam nos sequimur.
Képe meg kuné	inísíg tamáluit.	Quam vobis damus legem.
Keg kummaná	eu. isíg tamáluit.	Quibus nos damus legem.
Kemm kummaná	etuúkgzig.	Quos nos sequimur.
Képem kuné	inísím tamáluit.	Quam mihi datis legem.
Képem kuniá	etuúkgzig.	Quam vos sequimini.
Képem kuné	nézinísím tamáluit.	Quam nobis datis legem.
Képem kummaná	etuúkgzig.	Quos vos sequimini.
Keg kummám	ituúkgzig.	Qui me sequuntur.
Kem kummám	ituúkgzig.	Qui te sequuntur.
Ke kummám	petuúkgzig tamáluina.	Qui sequuntur legem.
Keg kummám	inéstuúkgzig.	Qui nos sequuntur.
Kemm jóg	inézinísíg tamáluit.	Quam nobis dant legem.
Képem kuré	inísíg tamáluit.	Quam vobis dant legem.
Ke kuné (a)	pénísíg mitáuna tamáluit.	Quam tribus dant legem.

Nota: (a) Haec postrema forma est vitanda propter defectum

perspicuitatis; ideo loquendo alia assumenda dictionis forma. Ceteroquin in praxi, cum nomina personæ apparere debeant, non erit difficile uti hac ipsa postrema forma sine defectu perspicuitatis.

APPENDIX.

Modus exprimendi gradus qualitatis.

Quamvis specialem de adjectivis non demus tractatum, quia leges pro nominibus jam statutas sequuntur; tamen, propter specialem difficultatem exprimendi diversos qualitatis gradus, non erit abs re, si pauca suggeramus, quibus ratio exprimendi ejusmodi gradus pateat.

Gradus positivus, sicut in ceteris linguis, indicatur per simplicem qualitatis affirmationem; v. g.

Ki úves taz, kapsís, imékes, kúzkuz. Hoc est bonum, malum, magnum, parvum.

Gradus comparativus potest multimodis exprimi, et ex defectu certe alicujus formæ, juxta nostrum loquendi modum, specialem præ se fert difficultatem.

Itaque gradus comparativus, quo indicatur æqualitas, potest exprimi per voces sequentes: *Kekúus; Kekúus. kuustíte; Kúuszim;* v. g.

He ués uepzúg kekúus ipi. Tu es sagax sicut ille. *Ki háma íues kóis kemkúus im.* Hic vir est opulentus sicut tu.

Kekúus pist hi kapskáps, kuustíte hi miáz. Sicut pater est fortis pariter est filius.

Kekúus ki hágat, kuustíte he ués taz. Sicut hæc mulier ita tu es bona.

Pike uág mamáyaz íusíg kúuszim auális. Mater et filii sunt æque iracundi.

Ipnín us lzpít mamáyaz kúuszim amkakáz. Ipse habet duos filios æque mansuetos.

Gradus autem comparativus, quo significatur inæqualitas, potest multiplici ratione indicari, ut ex sequentibus patet.

1. Exprimitur, si, positus juxta se rerum qualitatibus, asseratur simpliciter unius qualitas, vel etiam quod attribuitur uni, denegetur alteri; v. g.

Ki titókan hi taz, kauá ki nakz uétu. Hic homo est bonus, et hic alius non.

Ki háma hi akmakáz, kauá ki nakz uétu kuustíte. Hic vir est mitis, et hic alius non ita.

Ki síkem kapskáps. Hic fortis equus. (Facta scilicet implicita cum aliis non æque fortibus collatione.)

2. Per voculas *Kátu, Kumkuníg*, v. g.

Ki atúkaz, métu ki nakz kátu atúkaz. Hoc difficile, sed hoc aliud ulterius difficile.

Ki zielin éleuz, métu ki nakz kumkuníg éleuz. Hoc verbum facile, sed hoc aliud ulterius facile.

3. In nonnullis rerum adjunctis exprimi potest adjiciendo adjectiva pronomiibus cum inflexione *m, nm, nim*, (vide tractatum de pronomine;) v. g.

Ki háma íues ínim tékes Hic homo est mei magnus (me senior.)

Ki há it íues kuním laimíut. Hæc mulier est illius parva (illa junior.)

4. Interdum per voces *anókt, éleg*; v. g.

He ués anókt uepzikryuítki, kaná in éleg. Tu es sapientia ante, ego autem post.

5. Denique exprimitur per sequentia verba: *Inóktisa*, Teneo primas; *Katóksa*, Supero; *Ueyenéze*, Præcedo; v. g.

In he ueyenéze kapsisuítki. Ego tibi præcedo malitia.

Gradus tandem superlativus enunciatur per voculas *níg*, *tánin*, *tamáunin* additas vocibus qualitatem simpliciter indicantibus; v. g.

Ki íues tasníg, *Kapsisníg*, *imekesníg*.

Ki íues tastánin, *Kapsistánin*, *imekestánin*.

Ki íues tástamáunin, *Kapsístamáunin*, *imekestamáunin*.

Quorum omnium est significatio:

Hoc est valde bonum, malum, magnum, *rel* optimum, pessimum, maximum.

Datur insuper alius modus exprimendi positivum et superlativum qualitatis gradum, qui etsi ad rem præsentem parum faciat; tamen, quia frequentis est usus, non videtur omitti debere. Itaque dicitur, v. g.

Úikalapg amkakáiz.

Erga omnes mitis.

Úikalapg amkakaísúníg.

Erga omnes mitissimus.

Úikalapa kapskáps.

In omnibus fortis.

Úikalapa kapskapsníg.

In omnibus fortissimus.

Úikalapkníg tukúg.

Ex omnibus rectus.

Úikalapkníg tukugníg.

Ex omnibus rectissimus.

De secundariis orationis vocibus.

Hujus linguæ apprime characteristicum est munus, quo fugitur pars secundariarum orationis vocum non minima; dantur enim plurimæ hujuscemodi voces, ut puta adverbia et conjunctiones, quæ cum *voculis relativis* (de quibus satis diximus agentes de pronomine) ita conflantur, ut recte dixeris, voces hujusmodi reapse inflecti, et instar præcipuarum orationis par-

tium transformari. Sicut pronomen relativum hujus linguae significat personarum relationem inter subjectum verbi et obiectum; ita adverbiorum et conjunctionum est munus indicandi eandem relationem.

Hujus numeris functioni opem ferunt eadem voculae relativae, quae in conflandis pronomibus relativis usurpantur.

Verum non omnia adverbia, omnesque conjunctiones a quali conflantur modo cum *voculis relativis*; nam hae voculae aliquando proponuntur, aliquando vero interseruntur vocibus, quibus in consociantur.

Sint nunc exemplorum prospectus, quibus ostendantur, quae praenotavimus.

Prospectus I.^{us}

In	} Representantur per voculas relativas in oppositis lineis.	G	} Quae, si compinguntur cum <i>Éte</i> , dabant.	Éteg	} Quorum est significatio.	Ego quidem
Im		M		Étem		Tu „
Ipí		„		Éte		Ipse „
Nun		Nm, G		Étenm, Éteg		Nos „
Etg		Pem		Étepem		Vos „
Imé.		„		Éte.		Ipsi. „

NOTA: Binæ virgulae, ideo loco personae tertiae ponuntur, ut innuatur, voces radicales nullam ibi subire alterationem.

Pro prima persona plurali duplex datur forma, quod ita est intelligendum: *Étenm* innuit personas, ad quas habetur oratio, comprehendi in dictionis extensione; *Éteg* innuit non comprehendi.

Ex praecedenti prospectu patet ratio uniendi *voculas relativas*, cum postponendae sunt vocibus radicalibus; videamus modum procedendi cum hujusmodi voculae interseri debent.

Prospectus 2.us

In	} Representantur per voculas relativas in oppositis lineis.	G	} Quae, si interseruntur voci compositae Kékúus, dant	Kégkúus	Sicut ego
Im		M		Kémkúus	Sicut tu
Ipi		„		Kékúus	Sicut ipse
Nun		Nm, G		Kénmkúus, Kégkúus	Sicut nos
Etg		Pem		Képemkúus	Sicut vos
Imé.		„		Kékúus.	Sicut ipsi.

Nota: Ke significat et latinorum, quod diversimodis alteratum per G, M, etc: præpositum est voci radicali Kúus; proinde genuina versio, juxta Indorum cogitandi modum, est: *Sic et ego*: vel potius *Et ego sic*. Ex hac nota patet, *voculas relativas* strictè loquendo postponi semper vocibus radicalibus, quia *Keg, Kem*, etc. significant: *Et ego, Et tu*, etc; et additio vocis *Kúus* non est nisi ulterior compositio.

Præeuntes prospectus tum locum habent cum dictionis verbum est intransitivum, ac proinde secundariæ voces orationis (adverbia, nempe et conjunctiones,) eam tantummodo assumunt alterationem, quæ solitario verbi subjecto congruit. Quod si verbum sit transitivum, ac proinde habeat sibi adnexum objectum, tunc secundariæ voces ita erunt modificandæ, ut connexio, quæ intercedit objectum inter et subjectum, pateat. Hinc enascitur conflatio duarum *vocularum relativarum* in unam quæ sic composita copulanda est cum aliqua secundaria orationis voce (adverbio scilicet vel conjunctione.) Videamus igitur qua ratione in hoc non satis facili negotio procedendum sit; quod ut perspicuum evadat sequentem damus prospectum.

Prospectus 3.us

NUMERUS SINGULARIS.

In imené	Meg	Étemeg	Ego quidem te.
„ kuniá	G	Éteg	„ „ illum.
„ etg	Pemeg	Étepemeg	„ „ vos.
„ kunmaná	G	Éteg	„ „ illos.
Im íne	M	Étem	Tu quidem me.
„ kuniá	M	Étem	„ „ illum.
„ núne	M	Étem	„ „ nos.
„ kunmaná	M	Étem	„ „ illos.
Ipním íne	G	Éteg	Ipse quidem me.
„ imené	M	Étem	„ „ te.
„ kuniá	...	Éte	„ „ illum.
„ núne	Nm, G	Étenm, Éteg	„ „ nos.
„ etg	Pem	Étepem	„ „ vos.
„ kunmaná.	Éte.	„ „ illos.

Quorum est significatio in oppositis lineis.

dabunt in oppositis lineis.

Quorum est significatio in oppositis lineis.

NUMERUS PLURALIS.

Nun imené	Meg	Étemeg	Nos quidem te.
„ kuniá	Nm, G	Étenm, Éteg	„ „ illum.
„ etg	Pemeg	Étepemeg	„ „ vos.
„ kunmaná	Nm, G	Étenm, Éteg	„ „ illos.
Etg íne	Pem	Étepem	Vos quidem me.
„ kuniá	Pem	Étepem	„ „ illum.
„ núne	Pem	Étepem	„ „ nos.
„ kunmaná	Pem	Étepem	„ „ illos.
Imém íne	G	Éteg	Ipsi quidem me.
„ imené	M	Étem	„ „ te.
„ kuniá	...	Éte	„ „ illum.
„ núne	Nm, G	Étenm, Éteg	„ „ nos.
„ etg	Pem	Étepem	„ „ vos.
„ kunmaná.	Éte.	„ „ illos.

Quae, si compinguntur cum Éte,

*Vocum praezuntibus legibus alterandarum***Elenchus.***NUMERUS SINGULARIS.*

Ego quidem.	Tu quidem.	Ipsē quidem.	
Éteg	Étem	Éte	Quidem
Ítkug	Ítkum	Ítku	Vel
Keg	Kem	Ke	Et
Kegkúus	Kemkúus	Kekúus	Et ita; Sicut
Kagkauá	Kamkauá	Kakauá	Cum, quando
Kéineg	Kéinem	Kéine	Ne, Ut non
Kug	Kum	Ku	Utrum, Si
Uéteg.	Uétem.	Ué.	An?

NUMERUS PLURALIS.

Nos quidem.	Vos quidem.	Ipsi quidem.	
Étenm, Éteg	Étepem	Éte	Quidem
Ítkunm, Ítkug	Ítkupem	Ítku	Vel
Kenm, keg	Képem	Ke	Et
Kenmkúus, } Kanmkauá, } Kéinenm, }	Kepemkúus Kapanmkauá Kéinepem	Kekúus Kakauá Kéine	Et ita; Sicut Cum, quando Ne, Ut non
Kúnenm, Kug	Kúpem	Ku	Utrum, Si
Uétenm Uéteg.	Uétepem.	Uet.	An?

Nota: Omnes praeuntes voces et sequentes exhibent alterationes in verbi intransitivi constructione usitatas; attamen ope prospectus tertii cudi possunt omnes in verbi transitivi constructione occurrentes modificationes.

Voces praeuntes occurrunt saepissime omnimodis modificatae; sequentes autem voces, etsi nihil obstet, quominus modificentur instar praecedentium, tamen solent occurrere, uti jacent.

Nota a, Loco Kenm... dicitur Keg... juxta regulas statutas.

NUMERUS SINGULARIS.

Quando ego?	Quando tu?	Quando ipse?	
Máuag	Máuam	Máua	Quando?
Manág	„	Maná	Quomodo.
Méneg	„	Me	Ubi?
Minmayíg	„	Minmayí	Qualiter.
Míseg	„	Mis.	Num?

NUMERUS PLURALIS.

Quando nos?	Quando vos?	Quando ipsi?	
Máuanm, Máuag	Máuapem	Máua	Quando?
Manánm, Manág	„	Maná	Quomodo.
Ménenm, Méneg	„	Me	Ubi?
Minmayínm, . . . yíg	„	Minmayí	Qualiter.
Mísenm, Míseg		Mis.	Num?

Nota: Loco Minmayíg auditur etiam Minmayínag.

Mis et Uét adjungunt sibi *e*, antequam conflentur cum voculis relativis G, M, etc.

Forma pro persona tertia est radix, quæ subit alterationes.

Adnotationes in voces præcedentes, etc.

Kúku pro *Kug*, et *Kúnu* pro *Kúnenm* occurrunt persæpe absoluto modo, et eo prope sensu, quo latine dicitur: "Quid scio ego" vel "Nescio." Hæ voces sunt emphaticæ alterationes, quibus Indiani frequenter utuntur, quasque formant per additionem littere *u* in fine vocis, vel mutando in litteram *u* eam, quæ claudit vocem. Hinc persæpe auditur: .

Mizísu	proMizíse	Audio, intelligo.
Ipú	„ Ipí	Iipse.
Imenú	„ Imené	Te.
Kunú	„ Kuné	Ibi, illie.
Kunepkú	„ Kunepgí	Illue.
Kusíku	„ Kusíka.	perrexi, feci.

Kegmáua pro *Máuaq*, et *Kenmáua* pro *Máuanm* usurpatur. Attamen *Máuaq* et *Máuanm* dicitur interrogative tantum; *Kegmáua* et *Kenmáua* adhibetur etiam absque interrogatione.

Me est contractio ex *Míne*; et ex hac contracta forma cuduntur alterationes ad exprimendas personarum relationes, addito *ne* euphoniæ causa. Hinc nascitur *Méneg*, etc.

Maná signatum est in elencho; ast auditur percrebro *Manáma*. Hujus differentiæ ratio nondum potuit satis determinari. In aliquibus tamen rerum adjunctis certum est promiscue usurpari.

Mis adhibetur instar interrogativæ particulæ quin aliud adjiciatur, cum nempe quis non percipiens aliorum dicta interrogat: *Mis?* (Quid? Quomodo?)

Dicitur insuper in contextu sermonis, cum quis interrogat de aliqua re, quæ supponitur neganda; v. g. *Mis ka ipnópziáunu?* (Num se interficiet?)

Usurpatur insuper in sermone negante, scilicet eo sensu quo Latini dicunt "quidem;" v. g. *Uétu mis he ués etilpin.* (Non quidem es amens.)

Éte significat "quidem," et adhibetur in propositionibus fere emphaticis; v. g. *Éteg kúus nekíse.* (Ego quidem ita existimo.)

Uét significat "an" et usurpatur inquirendo de aliqua re, quin supponatur negans vel affirmans responsum; v. g. *Uét izíegne?* (An locutus est?)

Ínag, *Núnag*, *Nezmís*. Harum trium vocum est significatio "Utinam," et, ut patet, modum verbi optativum post se postulant. Attamen non est indiscriminatus harum vocum usus; hinc personæ primæ singulari adjungitur *Ínag*; personæ primæ plurali *Núnag*; omnibusque nameri utriusque personis adjici poterit *Nezmís* indiscriminate. Sit exemplum:

Prospectus I.^{us}

In	(postulat) <i>Ínag</i> vel	<i>Nezmís ékin</i>	Utinam videam.
Im	"	<i>Nezmís kótag</i>	" ires.
Ipí.	"	<i>Nezmís itanuayóka.</i>	" locutus esset.

Nun	„	Núnag vel Nezmís peékin	„	videamus
Etg	„	Nezmís pakótag	„	iretis
Imé.	„	Nezmís ipatanuayóka.	„	locuti essent.

Ratio agendi in hoc prospectu exhibita tamdiu valet, quamdiu verbi subjectum est absolutum; modus autem procedendi, cum verbi subjectum sit cum objecto connexum, adeoque plures personæ componendæ sint, sequens ostendet prospectus.

Prospectus 2.us

	<i>Sing:</i>		<i>Plur:</i>
In imené	Ínag	Nun imené	Núnag
„ kuniá	Ínag	„ kuniá	Núnag
„ etg	Ínag	„ etg	Núnag
„ kunmaná	Ínag	„ kunmaná	Núnag
Im íne	Ínag	Etg íne	Ínag
„ kuniá	Nezmís	„ kuniá	Nezmís
„ núne	Núnag	„ núne	Núnag
„ kunmaná	Nezmís	„ kunmaná	Nezmís
Ípním íne	Ínag	Imém íne	Ínag
„ imené	Nezmís	„ imené	Nezmís
„ kuniá	Nezmís	„ kuniá	Nezmís
„ núne	Núnag	„ núne	Núnag
„ etg	Nezmís	„ etg	Nezmís
„ kunmaná	Nezmís	„ kunmaná	Nezmís.

NOTA: In relatione diversarum etiam personarum poterit semper *Nezmís* usurpari.

Inék, Inekíg. Harum significatio est “Quamvis.” Primam personam postulat vox *Inekíg*, reliquis autem personis consociatur *Inék*. Non apparet ratio, cur hæc vox non possit modificari juxta omnes diversarum personarum relationes, sicut de aliis hujusmodi vocibus contingit; de facto tamen nulla alia unquam modificatio occurrit.

Huic voci *Inék* respondet *Zawín* (Tamen.)

Zalauí est latinorum "Si," et postulat futurum verbi tempus post se. Hinc dicitur: *Zalauí tukúg ikiú...* (Si recte aget...)

Etké habet aliqualem significationem vocis, "Quia." Hæc vox auditur sæpe hoc modo: "Mis *etké*?" sine ulteriori explicita additione. Hujus phrasis significatio est: "Quid mea refert? Num propterea...? subintelligendo (non faciam, vel faciam) et ostendendo animi dispositionem agendi contra alterius insinuationes vel injunctiones.

Uétmet est latinum "Ne," adhibeturque ad exprimendum modum inhibitionis imperativum, et post se postulat tempus verbi futurum. Hinc dicitur: *Uétmet ziegnu.* (Noli loqui.) *Uétmet ikiú* (Ne eat.)

Nonnulli Indorum ex peculiari quadam regione dicunt *Métmet* loco *Uétmet*. Litterarum permutatio in aliis etiam vocibus occurrit, in verbis potissimum, in quibus littera *n* mutatur in *l*. Hinc auditur: *Zepelílikse* pro *Zepelígnikse* (laboro.)

Kíeg est vox qua phrasis inchoatur, et dicitur a loquente et quidem in prima persona tantummodo. Hinc persæpe auditur: *Kíeg timnénekse*, (Sum afflictus, turbatus,) etc.

Hæc vox est absque dubio composita ex *Ki* (hic) et ex *G* relationem exprimente ad personam primam.

Ímet, *Kímet* etc: habent aliqualem significationem vocis latinæ "Ecce."

Tauánu, *Tauápu* sunt voces inanes, quas Indi adhibent, cum non præsto est vox proferenda.

Indiculus

adverbiorum adverbialiumque etc.

Quantitativa.

Malahám	Quoties?	Kalahám	Toties.
Malaháptit	Quot decades?	Kalaháptit	Tot decades.
Malósos	Quot centena?	Kalósos	Tot centena.
Illegninhém	Multoties.	Uikalahám	Omnies.
Illegnihépti	Multæ decades.	Uikalaháptit	Omnes decades.
Illegnósos	Multa centena.	Uikalósos	Omnia centena.

Milazehém	Paucies.
Milazehéptit	Paucæ decades.
Milazósos	Pauca centena.

Quæ, de voculis relativis notavimus, hic habenda sunt præ oculis, cum necessarius earum sit usus, si sententiæ occurrant modulatae instar antecedentis et consequentis: nam antecedens sententiâ ita componi debet cum voculis relativis, ut personarum relatio exprimat. Hinc oriuntur alterationes sequentes:

Kagkalahám	Et ego toties	} <i>rel melius</i>	} Quoties ego.	
Kamkalahám	Et tu „			} Quoties tu.
Kakalahám,	Et ipse „			

Sit exemplum: Kagkalahám zékertu, kalahám komáítatu. Quoties loquor, toties aegroto.— Kamkalahám komáíza, kalahám in timnékse. Quoties aegrotas, toties tristor, etc.

Masl?	Quam altus, magnus?	Kasl	Tam altus, magnus.
Mahál?	Quam longus?	Kahál	Tam longus.

Sint exempla, ut usus harum vocum percipiatur.

Masl íves?	Cujus est altitudinis	Imékes, Kúzkuz.	Magnus, Parvus.
------------	-----------------------	-----------------	-----------------

Mahál íves?	Cujus est extensionis,	Kuhét, Kahátu.	Longus, Brevis.
-------------	------------------------	----------------	-----------------

Masl imékes?	Quam magnus?	Masl kúzkuz?	Quam parvus?
Masl kátu i- mékes?	Quam magnus ul- terius?	Masl kátu kúz- kuz?	Quam parvus ul- terius?

Ex his patet quomodo exprimi possit gradus comparativus in hac lingua; forma enim propria, more Latinorum, non adest.

Miuáíl?	Quam procul?	Kiuáíl.	Tam procul.
Miuáílapkínig?	{Quam procul hinc? Kínílap- {Quam procul inde? kínig?		{Tam procul hinc. {Tam procul inde.
Miuálá?	{Quo diei puncto? {Quota hora?	Kiuálí	{Hoc diei puncto. {Hac hora.

Miualápkínig? A quota hora? Kiualápkínig. Ab hac hora.

Ex hoc patet modus, quo Indiani utuntur ut horas diei indicent. Nam Indianus dicens *Kiualá* signat indice punctum solaris semitae, in quo ipse sol erat ea, de qua quaeritur, hora.

Præeuntes voces possunt multiplici ratione componi et alterari; quod ut pateat, sequentia dabimus specimina.

Kalahamtíte	Aeque toties.	Kalahamníg	Admodum toties.
Illegninhemtíte	„ multoties.	Illegninhemníg	„ multoties.
Milazehemtíte	„ paucies.	Milazehemníg	„ paucies.
Paekalahám	Singillatim toties.	Paekalahánizim	Singillatim toties tantum.

Peillegninhém	„ multoties.	Peillegninhémzim	„multoties,,
Pemmilazéhém	„ paucies.	Pemmilazéhémzim	„paucies „

Paekalahamníg	Admodum toties singillatim.
Paekalahamtíte	Aeque toties singillatim.
Paekalahamnígzim	Admodum toties solummodo singillatim.
Paekalahamtítezim	Aeque toties solummodo singillatim.

Et sic porro de reliquis.

Ex *Kasl* fit:

Kastíte	Aeque tam magnus.
Kasallíg	Admodum „ „
Kászim	Solummodo „ „
Kaszimkái	Adhuc „ „
Paekásl	Singillatim „ „
Kikászim	Aeque magni.
Úikaslig	Totus quantus est magnus.

Ex *Kahál* fit:

Kahaltíte	Aeque tam longus.
Kahallíg	Admodum „ „
Kahálzim	Solummodo „ „
Kahalzimkái	Adhuc „ „
Paekahál	Singillatim „ „
Kikahálzim	Aeque longi.
Uikahállig	Totus quantus est longus.

Et sic porro. Insuper ad esprimendas personarum relationes, si opus fuerit, fiet:

Kagkásl	Quam magnum ego.	Kagkahál	Quam longum (diu) ego.
Kamkásl	Quam magnum tu.	Kamkahál	Quam longum (diu) tu.
Kakásl	Quam magnum ille.	Kakahál	Quam longum (diu) ille.

Kanmkásl Quam magnum nos. Kanmkahál Quam longum nos.
 Kapamkásl Quam magnum vos. Kapamkahál Quam longum vos.

Et ita per omnes personarum diversarum compositas relationes.

Ex *Kiuáil* fit:

Ex *Kiuálá* fit:

Kinailtíte	Aeque tam procul.	Kiualatíte	Eádem hora.
Kiuáillíg	Admodum „ „	Kiualanníg	Adm: „ „
Kiuáilzim	Solummodo „ „	Kiualazím	Solu: „ „
Kiuáilzinkái	Adhuc „ „	Kiualázinkái	Adhuc „ „
Paekiuáil	Singillatim „ „	Paekiuálá	Singil: „ „

Præterea, si opus fuerit, ad personarum relationes indicandas fiet:

Kagkiuáil	Quam procul ego.	Kagkiualá	Qua hora ego.
Kamkiuáil	Quam procul tu.	Kamkiualá	„ „ tu.
Kakiuáil	Quam procul ille.	Kakiualá	„ „ ille.

Mine, <i>rel</i> Me	Ubi? Ubi.	Kunmá	Illuc versus.
Mínig	Unde? Unde.	Kunmainíg	Illuc versus admodum.
Mípg	Quo? Quo.	Kunmaitíte	Versus illum ipsum locum.
Pemmíne	Alicubi singillatim.	Kunmaizím	Illuc versus tantummodo.
Minikái	Qua loci parte?	Kunmayí	In illum modum.

Mine et sequentia usurpantur etiam in responsis, quae, more Indorum, sunt fere semper negantia.

Míne úes?	Ubi est?	Uétu míne.	Nusquam.
Mínig he ués?	Unde es tu?	Uétu mínig.	Non unde.
Mípg kúse?	Quo pergis?	Uétu mípg	Nusquam.

Kunmá exprimit directionem, et adhibetur in notione motum exprimente.

Kunmaitíte et *Kunmainíg* usurpantur passim ad indicandum etiam idem temporis momentum, quo duæ actiones exeruntur; ac proinde bene dicitur latine: Statim, *Kunmainíg*: Eodem temporis

momento. *Kunmaitíte.*

Fortè miraberis vocem *Kunmayí*, inspecta latina versione. Nihilominus, si prae oculis habeatur vis desinentiae *yí*, quae modum innuit actionis, nihil erit mirandum; v. g. *Kunmayí be ués kútes*. Illum in modum debes agere. Innuendo nimirum voce vel gestu directionem actionis.

Kíne	Hic.	Kuné, Kumú	Illic.
Kínig	Hinc.	Kuníg	Illinc.
Kinépg	Huc.	Kunepgí	Illuc.
Kínezím	Hic tantummodo.	Kunezím	Illic tantummodo.
Kínigzím	Hinc „	Kunígzím	Illinc „
Kinépgzím	Huc „	Kunepgzím	Illuc „
Kineiníg	Hic admodum.	Kuneiníg	Illic admodum.
Kinigníg	Hinc „	Kunigníg	Illinc „
Kinepgníg	Huc „	Kunepgníg	Illuc „
Kineitíte	Hic in ipso loco.	Kuneitíte	Ibidem.
Kinigtíte	Hinc ex ipso loco.	Kunigtíte	Indidem.
Kinepgtíte	Huc in ipsum locum.	Kunepgtíte	Eodem.
Peekíne	Hic singillatim.	Peekuné	Illic singillatim.
Kípg	Citra.	Kupg	Ultra.
Kínike	} In hoc loco,	Kúnike	} In illo loco.
Kínikéi	} In hac plaga.	Kunikéi	} In illa plaga.
		Kúpkínike	In ulteriori loco.

Et sic porro, ut in praecedentibus, ad indicandas etiam varias relationes personarum.

Sequentia dicuntur etiam de tempore.

Kínig núkin.	A...citra, haetenus.	Kuníg núkin.	Inde citra, haetenus
Kínig kupg	{ Hinc ultra { A... ultra, retro.	Kuníg kupg.	Inde ultra, retro.
Kumnúkum.	Citra.	Kumkunig.	Ultra.
Kumnúkumg.	Citra (de motu.)	Kumkuníkeg.	Ultra (de motu.)
Nukúnike.	In ceteriori parte.	Kúnike.	In ulteriori part.
		Peekumkúnig.	Gradatim ultra.

Sint exempla, ut usus harum vocum cognoscatur.

Zapákaikítínig núkin taz itimínise.

A baptismo haectenus bono est animo.
Zapákaikítínig kupg kúnku timnánagkaka.

A baptismo retro semper solebam turbari.
Uatíski hípe, kuníg núkin ués hipecyéi.

Heri comedi, inde haectenus non comedi.
Uatíski kuniá akzáka, kuníg kupg uétu máua.

Heri vidi eum, inde retro (antea) nunquam.

Inínn kunnúkum. Citra domum.

Tenlikínn kunkuníg. Utra arborem.

Im kuníg. Trans, ultra te.

Imém núkin. Citra vos.

Meksém kúnike. Ultra montem.

Meksém nukúnike. Citra montem.

Temporalia.

Taks, ki taks Nunc, Hodie.

Méyui, méimi Mane.

Meyuiníg Valde mane.

Ki taks méyui Hodie mane.

Alágp Horis meridianis.

Pégpe alágp Meridie.

Kuléuit Vespere.

Kuleuiníg Valde vespere.

Zikétpé Nocte.

Pégpe zikétpé Media nocte.

Uáko uatíski Heri.

Koz uatíski Cras.

Kunméig Perendie.

Uikunméig Post tres dies.

Lehéi Diu, per longum tempus.

Lehéipe Post longum tempus.

Míuoaz Parumper, per breve tempus.

Míozpe Post breve tempus.

Miuoszimkái Adhuc parumper.

Uackéipe Jam pridem.

Uackéipg	Longe in posterum.
Uackéipkínig	Exinde jam pridem.
Penackéipe	Per longa intervalla singillatim.
Ezízpe, ki ezízpe	Nuper.
Ezízpeiníg	Nuperrime.
Koz	Adhuc, mox, modo.
Koz uétu	Nondum.

Perspicaciores Indorum distinguunt inter Uatíski et Uatískipg; illud Heri significat, hoc Cras. Quicquid sit de hac distinctione, in praxi non erit dubia significatio; tempus enim verbi præteritum vel futurum determinabit sensum vocis; v. g.

Ikiú uatíski. Ibit cras.

Ikúye uatíski. Ivit heri.

Dicitur Méyui a solis ortu usque ad semi-cursum versus meridiem.

Dicitur Alápg a semi-cursu versus meridiem usque ad semi-cursum versus occasum.

Dicitur Kuléuit a secundo semi-cursu post meridiem usque ad solis occasum.

Plerumque dicitur Pégpe tantummodo, cum ex contextu sermonis colligi possit, utrum sit meridies vel media nox.

Adverbiales dictiones.

Anókt	Ante, antea.	Éleg	Post, postea.
Ákam	Supra, superne.	Énim	Infra, inferne.
Imít	Intus.	Énti	Extra.
Mátat	In fluvii superioribus.	Mútat	In fluvii inferioribus.
Nakéi	Trans flumen.	Nukníg	Citra flumen.
Anótkkinike	In anteriori parte, loco.	Elekínike.	
Akamkínike	In superiori parte „	Enimkínike.	
Imítkinike	In interiori parte „	Éntikínike. (a)	
Matatkínike	In superiori fluvii plaga.	Mutatkínike.	
Nakéikínike	In plaga trans flumen.	Nukúnike.	
Uapsúgpkínike	In dextera parte; A dexteris.	Zakiágpkinike.	
(a) Quorum est opposita significatio.			

Ut dicatur "Nakéi vel Nakéikinike" non est opus, ut flumen separet locum; sed requiritur, ut sit quædam separatio, etsi arte facta, ita ut concipi possit transitus a parte una ad alteram.

"Túskinike" dicitur frequenter pro "Emitikínike," cum exprimi vult superficies alicujus rei; sed non est dicendum, si indicari voluerit aliquid quod ipsi rei non inhaeret; v. g.

"Ípí íues inítpe, métu miáz us emitikínike."

Ipse est domi, sed ejus filius foris.

"Ki háma íues taz túskinike, métu kapsís inítkinike."

Hic vir est bonus extrinsecus, sed malus intus.

"Zakiágpkínike" dicitur In sinistra parte, vel A sinistris; est etiam "Uapsílaikinike" significationis ejusdem.

"Ektégpkínike" significat A latere.

"Áptinn" significat Contra, E regione: v. g.

"Inm-áptinn," Mihi e regione.

"Nunm-áptinn," Nobis e regione.

"Kunm-áptinn," Illi e regione. Hæc postrema forma usurpatur frequenter in contextu sermonis, ut innuatur: E regione; nam "Áptinn" solummodo non dicitur.

Miscellaneous index secundariarum orationis vocum.

1. *Ákam*, supra. Dicitur tantum de loco qui est supra relative ad aliquid aliud subter situm.

Inm-ákam, supra me; "Nunm-ákam," supra nos; "Kunm-ákam," supra illum.

Sæpe in hujuscemodi compositionibus occurrit *Kunm*, quæ vocula non necessario referenda ad personam; immo juxta sermonis tenorem non nisi *Supra*, ut in nostro casu, exprimitur per compositam vocem "Kunmákam;" vel verius significatur: In illo loco supra; *sive*, Ibi supra; v. g. "Jesus Christ iuzéye kokuálgnim inítpe, kunmákam ilapáika gezíu." Jesus Christus natus est vae-

carum in domo, ibi supra refulsit stella.

2. *Ákamg*, quæ modificatio innuit directionem cum motu conjunctam; v. g. "Ákamg uyúikse." Sursum versus nitior.

3. *Akamkínig* indicat De sursum; v. g. "In páina akamkínig." Ego veni de sursum.

4. *Akamkínike*, vel "Akamkinikái" dicit locum, regionem, partem in supernis. Hujuscemodi compositio usurpatur adverbialiter vel substantive; et inflectitur more nominum, si substantive accipitur. Cum exprimitur status in loco, adhibetur semper adverbialiter. Sint exempla: "Ípí iueksúze akamkínike." Ipse sedet in supernis. "In eegnipézuise akamkinikáina." Cupio videre superna.

Usu factum est, ut etiam hæc vox significaret Cælum sensu christiano.

5. *Akamkínikeg*, vel "Akamkinikáig" innuit directionem cum motu; v. g. "Ákamkinikáig iúihnene. In cælum ascendit.

6. *Akamkínikaikínig*, De supernis; v. g. "Jesus Christ itkefikime akamkínikaikínig." Jesus Christus illapsus est de cælo.

Quæ de hac voce "Ákam" ejusque modificationibus disserendo notavimus, intelligantur juxta subjectam materiam de sequentibus vocibus.

7. *Ámtiz*, cito, statim, festinanter; v. g. "In zíektetu ámtiz. Loquor festinanter. "Ámtiz he zikilínu." Statim reverteris.

Amtisníg, citissime. Usurpatur etiam sensu adjectivo.

8. *Amúg*, congregatum, congestim, una simul; v. g. "Síkem iueuk apse amúg." Equi pascuntur una simul. "Kauá, euníg kínia úika ana zuyémne amúg." Eja, pone hos omnes pisces congestim.

9. *Anókt*, ante, anterior, prior; et in genere hæc vox innuit notionem primatus et prioritatis sive loci, sive temporis, sive dignitatis; v. g. "Miógat íues anókt, kauá éleg ualím titókan." Princeps est antea, et postea communes homines.

10. *Anóktipg*, prorsum; innuit directionem; v. g. "Ínim áttatu kikét anóktipg." Mihi manat sanguis versus (per) anteriora.

11. *Anótkínike*, v. g. "Anótkínike in timníunu, kauá ziegnu." Primum deliberabo, deinde loquar.

12. *Anótkínikeg*, v. g. "Anótkínikeg kúiku." Vade in partem anteriorem.
13. *Anótkipkínig*, ex ante.
14. *Áptinm* innuit notionem loci e regione siti. Hæc vox occurrit semper cum aliquo additamento; sic dicitur: "Inm-áptinm," contra me, id est, mihi e regione; "Nunm-áptinm," contra nos; "Kunm-áptinm;" illi e regione, vel illic e regione; v. g. "Kunm-áptinm ínes imékes páps." Illic e regione est magna abies.
15. *Éleg*, post, poster, posterior; et in genere hæc vox exprimit conceptum posterioritatis sive loci, sive temporis, sive dignitatis; v. g. "Im inóktiu, kauá éleg in tuígnu." Tu præcedes, et post sequar ego.
16. *Élekípg*, retrorsum; et dicit directionem; v. g. "Ínim áttatu kikét élekípg." Mihi manat sanguis versus (per) posteriora "Ípi ipskalálg élekípg." Ipse ambulat retrorsum.
17. *Élekípkínig*, ex retro; v. g. "Élekípkínig íkum anótkípg." Ex retro venit huc in anteriorem locum.
Dicitur etiam "Inm-éleg," post me; "Nunm-éleg," post nos; "Kunm-éleg," post illum.
18. *Elekínike*, v. g. "Ípi iziékeze, kauá elekínike itimípnise." Ipse loquitur, et postea cogitat. "He uekslíku elekínike." Tu sedebis in posteriori loco.
Peuyéleg. Hæc vox componitur ex "Pe-uyé-éleg," et exprimit: Per vices—successive—posterior; v. g. "Peuyéleg kie usíg timíne" Retrogradum nos habemus cor. (Cor nostrum fit deterius.)
19. *Émti*, foris, extra, exterior; v. g. "In ués inítpe, ipí ínes émti." Ego sum domi, ipse est foris.
20. *Émtikeg* exprimit directionem; v. g. "Émtikeg kúise." Foras eo.
21. *Emtikínig*, ex loco exteriori; v. g. "Mínig páiza he? Emtikínig." Unde venis? De foris.
22. *Emtikínike*, in loco exteriori, in parte exteriori; v. g. "Háyat ínes imítkinike, kauá kokuálg emtikínike." Mulier est intus, et vacca extra.

23. *Éneka* vel *Éneku* emphatice, rursus, iterum. "Éneka hi-
píse éte." Equidem comedit iterum.
24. *Énim*, infra, sub, subter. Dicitur tantum de loco qui est in-
fra relative ad aliquid aliud supra situm.
"Inm-énim," infra me; "Nunm-énim," infra nos; "Kunm-énim,"
infra illum; v. g. "In ueksúzene amságra, inm-énim iueukúpsene
kokuálg." Ego sedebam super rupem, infra me pasebantur vac-
cæ.
25. *Éning*, deorsum, innuit directionem; v. g. "Éning itkéuye"
Cecidit deorsum.
26. *Enimkínig*; v. g. "Enimkínig ipalatísa ipézet." Ab
imo ascendit nebula.
27. *Enimkínike*; v. g. "Ipí íues enimkínike." Ipse est in loco
inferno, vel in parte inferiori.
Usu factum est ut hæc vox exprimeret etiam Infernum sensu
christiano.
28. *Enimkínikeg*, vel "Enimkinikéig;" v. g. "Enimkinikéig iuíh-
nene". Perrexit in infernum, (in infernas regiones.) Ideo opus
erit declaratione in exponenda doctrina christiana, cum hæc vox
usurpatur de Christi descensu ad inferos.
29. *Enimkínikeikínig*; v. g. Uétu máua áttu he "enimkínikei-
kínig". Nunquam egredieris ex inferno.
30. *Épei*, medius; v. g. "Kem épei ueksúze". Qui sedes medius
(in medio.) "Uétu itú íues épei". Nihil est in medio.
31. *Éte*, quidem; v. g. "Éte itnúgne." Equidem mortuus est.
32. *Etké*, quia, enim; v. g. "Kúus izíegne etké." Sic enim est
locutus.
33. *Ettíkeg*, deorsum; "Ettíkeg isayógosa." Deorsum aspicit.
34. *Éziz*, nuperus, recens, nuper. Adhibetur sensu præterito
et futuro.
Ezízpe: v. g. "Ézízpe itnúgne." Nuper mortuus est. "Ézízpe ipá-
inu." Mox veniet.
35. *Imít*, intus, intra, interior; v. g. "Eékin kína ikáina; kaú
pínim, itú íues imít?" Vide hanc ollam; eja dic mihi, quid est

intus?

36. *Imítg*, introrsum; v. g. "Imítg sayógoi. Introspecte.
 37. *Imítkinig*; v. g. "Imítkinig aáttíma. De intus exiit.
 38. *Imítkinike*; v. g. "Ípí íves imítkinike." Ipse est in parte
 interiori.
 39. *Inég*, etsi, quamvis. Huic respondet "zauín," tamen.
 40. *Ísk*, vel "Úsk," quasi, prout, instar; v. g. "Ísk auális izieg-
 ne." Instar iracundi locutus est. "Ísk tíménéekin ikúse." Quasi
 allicetus agit.

Hæc eadem vox occurit sæpe ut pleonasmus.

41. *Ítku*, vel, sive; v. g. "Kúus itimmíunu. ítku néksep." Ita
 deliberabit, vel aliter.

42. *Ka*, et.

43. *Kauá*, et, tunc; v. g. "Kauazím igéizemnu." Tantummodo
 tunc irascetur. (Tantummodo est significatio voculae *zim*.)

44. *Kéine*, ut non, ne forte; v. g. "Uétu mána izítekze, kéine i-
 misemú". Nunquam loquitur, ne mentiatur.

Hæc vox postulat futurum tempus post se.

45. *Kalú*, satis, tantum; v. g. "Kalú tamtáin". Satis dixi.
 "Páís kalú". Forsan satis.

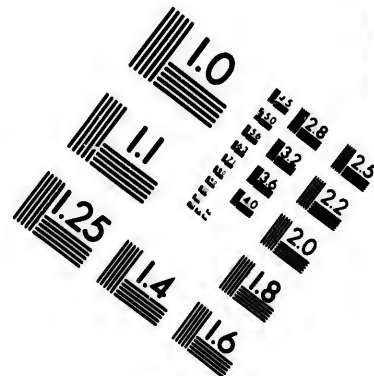
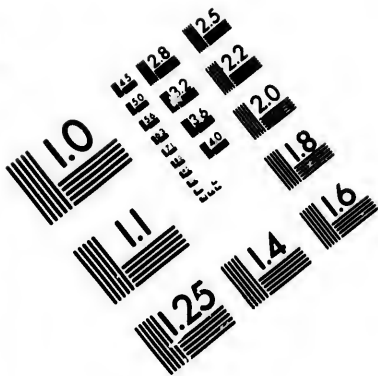
46. *Kalamíka*; tandem, usque, quoad usque. Hæ voces lati-
 nae non exprimunt nisi quadamtenus vim indicæ vocis. Dicitur
 de agente, qui gradatim attingit aliquam perfectionem vel imper-
 fectionem; v. g. "In hipíse, kauá éneka hipíse, kauá éneka, kala-
 uníka tekeléku. Edo et iterum edo, iterumque, tandem (quoad
 usque) saturabor.

47. *Kátát*, prope, juxta, vicinus; v. g. "Kíne katát íves inít."
 Hic prope est domus. "Kuné kátát íves teulíkt." Illic juxta est
 arbor. "Ánimpe katát" Juxta, prope me.

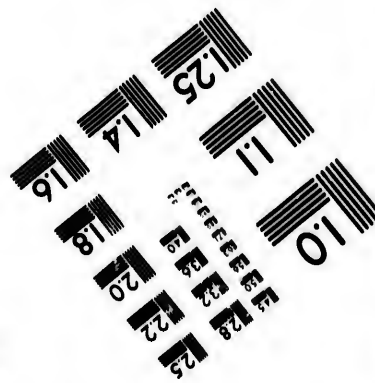
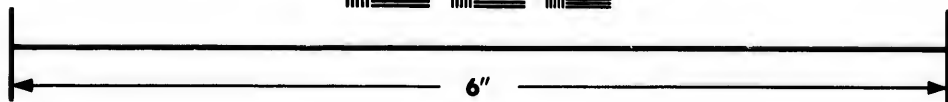
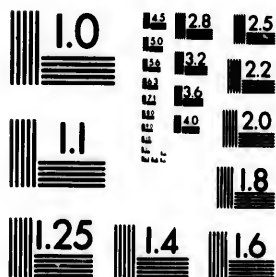
Packatát: dicitur de pluribus rebus quæ juxta sunt; v. g. "Iuó
 itéuzeug packatát." Ipsi degunt sibi invicem prope.

48. *Kátu* est vox quæ usurpatur ad significandum excessum
 quantitatis vel qualitatis in exprimenda quodammodo compara-
 tionis forma. "Kátu" potest exprimi per voculas latinas. Magis.

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4303

25
28
32
36
40
45
50
56
63
71
80
90
100

10
5

plus, ultra, si spectetur non usus, sed sensus vocis. Sic dicitur: "Kátu imékes, kátu kúzkuz." Ultra magnus, ultra parvus. "Kátu peléipeléi iuzése." Uterius stolidus fit; id est: Stolidior. Ad comparativum gradum significandum, vel potius excessum, ut jam dictum est, adhibetur etiam "kumkuníg" (ultra illum, vel inde ultra,) vel "uikínig." Quandoque etiam dicitur: "kátu kumkuníg, kátu uikínig." Sic v. g. "Kátu kumkuníg auális." Magis ac magis iracundus. "Uikínig itimménéku" Uterius affligetur.

49. *Kauú*, eja: v. g. "Kauú, pínim hípt." Eja, da mihi cibum.

50. *Kauá-páin*, si unitur cum praesente verbi tempore significat: *nunc primum, nonnisi nunc*; si vero conjungitur cum praeterito significat: *tunc primum, nonnisi tunc*; v. g. "Kauá-páin he ékin." Nunc primum te video. "Kauá-páin izíegne." Tunc primum locutus est.

51. *Kíeg* est vox qua phrasis inchoatur, et dicitur a loquente in prima persona solummodo; v. g. "Kíeg timnénekse." Sum turbatus.

52. *Komáiz*, intense, valde, admodum. Est unum idemque cum verbo "komáiza," (aegroto, doleo,) estque modificatio exprimens causam; v. g. "Komáiz kúse." Doleo. "Komáiz kúse ípsus." Doleo manu. Dicitur insuper: "Komáiz lilóize." Intense gaudeo. "Komaisníg timnénekse." Valde intense affligor.

53. *Koz*, mox, adhuc; v. g. "Koz hipú." Mox comedam. "Koz hipise." Adhuc comedo. Hinc patet diversitatem temporis praesentis vel futuri constituere diversitatem significationis.

54. *Koz uétu*, nondum; v. g. "Koz uétu ipinmíkse." Nondum obdormit. "Koz uétu itimmíuze." Adhuc non deliberat.

Notandum est specialis usus hujus vocis in quibusdam dictionibus; v. g. "In koz talapózata, koz taks ínka talapózatanu." Primum ego eo orare, et postea etiam tu ibis orare.

"Im koz zíekin, kauá éleg in." Tu primum loquere, et postea ego. "Ipín koz hipú, kauá koz taks nun éleg." Ipse primum comedit, et postea nos.

"Imán koz ziekítg, ka nun éleg." Vos primum loquamini, et nos postea.

"Titillún koz ipetimmíunu, ka taks he éleg zíegnu." Seniores primum deliberabunt, et postea tu loqueris.

"Mimiógatun koz, kauá nun éleg." Primum duces, et nos postea.

Hæc omnia specimina dedi, ut ostenderem modum componendi dictiones, in quarum postremis videre est alteratio subjecti verbi per additionem litteræ *n*, quæ habet tantum locum in similibus dictionibus.

55. *Ku*, utrum; v. g. "In koz uétu zúkueze, ku uáko iníhene, ku uétu." Ego adhuc nescio, utrum jam profectus sit, an non.

56. *Kúuka*, semper; v. g. "Ipí kúnku hiptétu." Ipse semper edit.

57. *Kúus*, ita, taliter; v. g. "Kíus itamáluia." Ita statuit.

58. *Lamlamát*, statim; v. g. "Lamlamát iuskéine." Statim profectus est.

59. *Lehéi*, diu; v. g. "Lehéi ipinímse." Diu dormit.

60. *Lilikúj*, gratis, sine causa; v. g. "Lilikúg emíe hípt." Gratis dedi ei cibum. "Lilikúg komáiza." Sine causa ægroto.

61. *Maná*, manáma; quomodo, qualiter; v. g. "Manáma izíegne?" Quomodo locutus est?

62. *Máua*, quando; v. g. "Mána inágu?" Quando evigilavit?

63. *Métu*, sed; v. g. "Ipním itenuéye, métu uétu itanáia." Ipse mihi locutus est, sed non me redarguit.

64. *Mís* est vox, quæ usurpatur in ponendis quæstionibus, quæ negativum responsum supponunt; v. g. "Mís he ués miséme?" Num es mendax? "Étem uétu." Sane non.

65. *Mínoz*, per breve tempus, parumper; v. g. "In chaléleize mínoz." Sum occupatus parumper.

66. *Mizkiníg*, vix; v. g. "In mizkiníg észe." Vix respiro.

67. *Neksút*, juxta, contiguus; v. g. "Ipí íues neksút." Ipse est in contiguo conclavi, vel loco.

68. *Neksútkínike*, locus contiguus; v. g. "Neksútkínike pite-

nuesíg." In contiguo loco (domo, cubiculo) colloquuntur.

69. *Nezmís*, utinam; v. g. "Nezmís lilóinag." Utinam gaude-rem.

70. *Ínag*, utinam; v. g. "Ínag uákas úizes." Utinam sanus fiam. Quodnam sit discrimen inter "Nezmís et Ínag" scies ex dictis in præcedentibus, ubi fuse agitur de harum vocum discrimine.

71. *Páis*, forsan. Hæc vox additur ad abundantiam ut plurimum; v. g. "Páis úhnenu." Forsan proficiscar.

72. *Pelkéi*, quoquoersus; v. g. "Pelkéi itéuyeze titókan." Quoquoersus (per circuitum) degunt homines (Indi.)

73. *Pelkéikinig*, undecumque, ex omni directione.

74. *Pelkékeg*, quoquoersus, in omnem directionem.

75. *Takláí*, contra, in vicem, ex contrario. Hæc voces quadamtenus respondent voci indianæ. Ut hujus vocis vim assequaris, habeas, quæso, præ oculis verbum "Takláiza" (muto, permuto.) Sit exemplum: "Kuniá in euníe sang, ka takláí infé hípt." Illi dedi indusium, et contra dedit mihi cibum. "Ipné taz etenuéye, métu takláí igeízemúye." Illum allocutus sum bene, sed e contrario mihi iratus est.

76. *Pattakláí*, vicissim, per vices. Ex hac voce, quæ est compositio præcedentis, clare perspicitur ejus significatio; v. g. "Pattakláí pezíegnu nun." Per vices loquemur. "Kíe zepelénenig pattakláí." Solemus laborare per vices.

77. *Tosg*; hujus vocis varius est usus. Sint exempla: "Ipné euníe tosg." Illi dedi satis superque. "In etemetkúye tosg." Solvi illi ultra debitum, ultra pactum. "Máskoi tosg íkus. Carboneculus (ulcus) "dehiscit. Tosg ekúye illút." Venter ejus crepuit. "Tosg ekúse sílu. Oculus ejus dirumpitur.

78. *Tust*, altus, sublimis; v. g. "Ipí itéuyeze tast." Ipse degit in alto. "Túskeg kúye. Perrexi in altum (v. g. in collem, in superiora domus.)

79. *Úikinig*, ulterius; v. g. "Úikinig izíegne." Ulterius locutus est.

80. *Peuikínig*, gradatim ulterius; v. g. "Peuikínig itimnének-se." Ulterius ulteriusque affligitur.
81. *Uinuá*, seorsum, seorsus, separatim, seunctim; v. g. "Uinuá iueksúze." Sedet seorsus. "Síkem iueukúpse uinuá." Equus pascitur separatim.
82. *Pauinuá*, singillatim seorsum; v. g. "Pauinuá pekiéiku etg." Vos iter agetis seorsum. (Vis particulæ *Pa* non potest semper reddi in latinam linguam) *Vel*: Iter agetis ab invicem separati.
83. *Ulikénm* est vox quæ usurpatur, cum quis aliquo pergit non pernoctaturus, sed reversurus domum: v. g. "Ulikénm kúye." Perrexi reversurus et non pernoctaturus.
84. *Uáyat*, procul, longe, longinquus; v. g. "Uáyat itnúgne." Procul mortuus est.
85. *Kíntem*, prope, vicinus; v. g. "Kíntem itéuyeze." Prope degit.
86. *Uág*, et; v. g. "Ipég uág nukt" Panis et caro.
87. *Uáko*, jam, utique; v. g. "Uáko ikúye." Jam profectus est. "Uét izíegne? Uáko." An est locutus? Utique.
88. *Uét* est vox, quæ adhibetur in questionibus proponendis; v. g. "Uét ipáina?" An venit?
89. *Uétmet*, ne. Hæc vox adhibetur in formatione imperativi inhibitionis, et requirit futurum verbi tempus; v. g. "Uétmet zíegnu." Ne loquaris. Noli loqui:
90. *Uetmetníg*, ne *energice*; v. g. "Uétmet kiú, uetmetníg." Noli ire, noli omnino
91. *Uétu*, non; v. g. "Ipí uétu ipinímse." Ipse non dormit.
92. *Uetunníg*, non *energetice*; v. g. "Ipí uétu igeízemze, uetunníg." Ipse non irascitur, omnino non.
93. *Uézu*, non amplius; v. g. "In uézu geízemnúyu he." Non amplius irascar tibi, *vel* contra te. "Ipí uézu hipíse." I. se non amplius edit. "In uézu kúse." Ego desino. "Uézu he ués." Desine *vel* Desiste.
94. *Uítez*, parum abfuit quin; vix non. Usus hujus vocis est

paululum difficilis; nam quadamtenus significat "Mizkiníg" *Vix*, attamen non potest adhiberi indiscriminatim una pro altera voce. Itaque hanc teneto regulam: De rebus non desiderabilibus dicitur "Uítez," *vel* "Mizkiníg uétu;" de rebus desiderabilibus, quæ vix contingunt, dicitur "Mizkiníg;" v. g. "Uítez itnúgne." Parum abfuit quin moreretur. "Mizkiníg uétu itnúgne." Vix non est mortuus. "Mizkiníg ínes uákas." Vix est sanus, (vivus.) Dicitur: "Uítez iziégne." Vix non locutus est, (intelligendo, *non bene vel inopportune*.) "Mizkiníg iziégne." Vix locutus est, (*intellige*, cum esset loquendum.)

95. *Záya*, non, absens; v. g. "Záya hi hipt." Non est cibus. Cibus est absens. "Ipním záya timíne." Ipse non habet cor.

96. *Zalauí*, si; v. g. "Zalauí itenuéyu, in timnéneku." Si mihi loquetur, turbabor.

97. *Zapáí*, tempus opportunum, statutum.

98. *Zapáípa*, tempore opportuno, per tempus, in tempore; v. g. "Zapáípa he kiúkum." In tempore venies huc.

99. *Pazapáípa*, singillatim, vicissatim in tempore; v. g. "Pázapáípa pitenueténig." Iterum iterumque in tempore solemus colloqui.

100. *Zauín*, tamen; v. g. "Inekíg etenuéye, zauín uétu izuyatkaláika." Quamvis allocutus sim eum, tamen non respondit mihi.

101. *Zizkúp*, repente, subito, improvise; v. g. "Zizkúp itnúgne." Repente mortuus est. "Íne ipainóya zizkúp." Improvise venit ad me.

De numeris et numeralibus.

Duae numerorum classes, juxta duplicem, quam assumunt, desinentiam, distingui possunt. Una iis constat numeris, qui rebus indicandis, vel personis instar adjectivi determinandis usurpantur; altera autem iis consistit numeris, qui, substantivi nominis instar, personas exprimit. Illos dicimus reales et adjectivos numeros; hos vero personales et substantivos vocamus.

Reales et adjectivi numeri.

1. Nakz	11. Pútímt uág nakz		
2. Lepít	20. Leéptit	200. Lepósos	
3. Mitát	30. Mitáptit	300. Mitósos	
4. Pílept	40. Píléptit	400. Pílepósos	
5. Págat	50. Pagáptit	500. Pagósos	
6. Uilákz	60. Uilakzáptit	600. Uilakzósos	
7. Uinépt	70. Uinéptit	700. Uínepósos	
8. Uimátat	80. Uimitáptit	800. Uimitósos	
9. Kúiz	90. Kuiséptit	900. Kúizósos	
10. Pútímt.	100. Putéptit.	1000. Putimósos.	

Juxta formam numeri 11 exprimuntur decadam fractiones.

Inflexio numerorum.

1. Náksnim	2. Lepítimn	3. Mitátimn
Náksna	Lepítine	Mitátina
Nákziki	Lepítiki	Mitátiki
Nákzipg	Lepítipg	Mitátipg
Nákzipkínig	Lepítipkínig	Mitátipkínig
Nákzipa.	Lepítipe.	Mitátipa.
4. Píleptimn	5. Págatimn	6. Uilákzinm
Píleptine	Págatina	Uilákzina
Píleptiki	Págatiki	Uilákziki
Píleptipg	Págatipg	Uilákzipg
Píleptipkínig	Págatipkínig	Uilákzipkínig
Píleptipe.	Págutipa.	Uilákzipa.

7. Uinéptinn
Uinéptine
Uinéptiki
Uinéptipg
Uinéptipkínig
Uinéptipe. | 8. Uimátatinm
Uimátatina
Uimátatiki
Uimátatipg
Uimátatipkínig
Uimátatipa. | 9. Kúizinn
Kúizine
Kúiziki
Kúizipg
Kúizipkínig
Kúizipe. |
|--|--|--|

10. Pútímtinn
Pútímtine
Pútímtiki
Pútímtipg
Pútímtipkínig
Pútímtipe.

Quid hæ omnes eorundem numerorum repetitæ formæ significent, qualisve vis sit, jam satis superque patere potest ex dictis in tractatu de nomine; supervacaneum ideo visum est, posteriores adjicere declarationes. Si quis tamen desideraret ulteriorem lucem, consulere poterit "Affixarum particularum,

nominumque inflexionis explanatio" in tractatu de nomine.

Cum autem in formandis numerorum modificationibus difficultates non desint, non abs re ducimus, ulteriora exhibere specimina.

Cum in hac lingua non dentur desinentiæ genus rerum distinguentes, ideo latina numerorum versio est pro omni genere intelligenda.

1. Naksnig
<i>Unicus</i>	Nakzizimkái
<i>Adhuc unus</i>	
2. Lepítizim
<i>Duo tantum</i>	Lepítizimkúi
<i>Adhuc duo</i>	Uileptíg
<i>Ambo</i>
3. Mitátizim
<i>Tres tantum, etc.</i>	Mitátizimkái
<i>Adhuc tres, etc.</i>	Uimitatíg
<i>Omnes tres, etc.</i>
4. Píleptizim	Píleptizimkúi	Uipileptíg
5. Páगतizim	Páगतizimkái	Uipagatíg
6. Uilákzizim	Uilákzizimkái	Uiuilakzíg
7. Uinéptizim	Uinéptizimkúi	Uiineptíg
8. Uimátatizim	Uimátatizimkái	Uiimatatíg
9. Kúisizim	Kúisizimkúi	Uikuizíg
10. Pútímtizim.	Pútímtizimkúi.	Uiputimtíg.

Pannákz <i>Singuli</i>	Nakzimé <i>Semel</i>	Pannakzimé <i>Singillatim semel.</i>
Pellepít <i>Bini</i>	Lepeém <i>Bis</i>	
Pammitát <i>Terni, etc.</i>	Mitaám <i>Ter, etc.</i>	Mitaamtíte <i>Aeque ter.</i>
Peppílept	Pilepeém	
Pappágat	Pakaám	Pakaamníg <i>Admodum quinques</i>
Pauilákz	Uilákzám	
Peuinépt	Uinepeém	
Pauimátat	Uimitaám	
Peckúiz	Kuizeém	
Peppútimt.	Putmeém.	

Personales et substantivi numeri.

1. Nákzua	5. Páglu	9. Kúizue
2. Lepú	6. Uilákzua	10. Pútímue
3. Mitáu	7. Uinépué	11. Pútímue uág nákzua
4. Pílepu	8. Uimátua	12. Pútímue uág lepú, etc.

Inflexio numerorum.

1. Nákzuam Nákzuana Nákzuaki Nákzuapg Nákzuapkínig Nákzuapa.	2. Lepúnmm Lepúne Lepúki Lepúpg Lepúpkínig Lepúpe.	3. Mitáunim Mitáuana Mitáuaki Mitáupg Mitáupkínig Mitáuapa.
4. Pílepúnmm Pílepúne Pílepúki Pílepúpg Pílepúpkínig Pílepúpe.	5. Páglum Páglúne Páglúki Páglúpg Páglupkínig Páglúpe.	6. Uilákzuam Uilákzuana Uilákzuaki Uilákzuapg Uilákzuapkínig Uilákzuapa.

7. Uinépuem
Uinépuene
Uinépueki
Uinépuépg
Uinépuépkínig
Uinépuépe. | 8. Uimátuam
Uimátuana
Uimátuaki
Uimátuapg
Uimátuapkínig
Uimátuapa. | 9. Kúizuem
Kúizuene
Kúizueki
Kúizuepg
Kúizuepkínig
Kúizuepe. |
|---|---|---|
10. Pútimuem
Pútimuene
Pútimueki
Pútimuepg
Pútimuepkínig
Pútimuepe.

Hæc possent sufficere, nisi adessent difficultates in personalibus numeris modificandis, quibus ut occurratur sequentia adhuc præbemus.

1. Naksnúg
<i>Unicus</i>
Lepúzím
<i>Duo tantum, etc.</i>	Nákzizimkái
<i>Adhuc unus</i>
Lepúzímkéi
<i>Adhuc duo, etc.</i>	Uilepú
<i>Ambo, etc.</i>
3. Mitáuzím	Mitáuzimkái	Uimitáu
4. Pílepuzím	Pílepuzimkéi	Uipílepu
5. Págluzím	Págluzimkái	Uipáglu
6. Uilákzuazím	Uilákzuazimkái	Uuilákzua
7. Uinépuézím	Uinépuézimkéi	Uiuinépué
8. Uimátuazím	Uimátuazimkái	Uiuimátua
9. Kúizuezím	Kúizuezimkéi	Uikúizue
10. Pútimuezím.	Pútimuezimkéi.	Uipútimue.
1. Pannákzua
<i>Singuli</i>	Pannákzuatíte
<i>Aeque singuli</i>	
2. Pellepú
<i>Bini</i>	Pelleputíte
<i>Aeque bini</i>	Lepúnin
<i>Cum uno</i>
3. Pammitáu
<i>Terni, etc.</i>	Pammitáutíte
<i>Aeque terni, etc.</i>	Mitáunin
<i>Cum duobus, etc.</i>

4. Peppilepu	Peppileputíte	Pilepúnin
5. Pappáglu	Pappáglutíte	Paglúnin
6. Paulákzua	Paulákzuatíte	Uilákzuanin
7. Peinépue	Peinépuetíte	Uinépuenin
8. Pauimátua	Pauimátuatíte	Uimátuanin
9. Peckúizue	Peckúizuetíte	Kúizuenin
10. Peppútinnue.	Peppútinnuetíte.	Pútinnuenin.

Ut *Lepúnia* et ejusdem formæ voces intelligantur, sit exemplo;
v. g.

“Mázuanin pekúme etg?” Cum quot venisti?

“Lepúnin kie pekúme.” Cum uno alio veni.

“Mázuanin piuleluígne etg?” Cum quot certavisti?

“Mitáunin kie piuleluígne.” Cum duobus certavi.

Nota: Quoad numeros personales præsertim occurrit diversitas dialectica; hinc dicitur: Mitóo, Uimátoo, etc.

Numeralia.

Sub hoc titulo indicabimus nonnullas loquendi formas frequentioris usus, in quibus occurrunt quædam nomina conjuncta cum numeris, quasi per modum unius vocis, et ideo numeri aliqualem alterationem præ se ferunt.

Malaháza?	Malála?	Mazitikázat
<i>Quot agmina?</i>	<i>Quot paria?</i>	<i>Quot strata?</i>
Kalaháza	Kalála	Kalátikázat
<i>Tot agmina</i>	<i>Tot paria</i>	<i>Tot strata</i>
1. Nakzhéze	Nakzéle	Nakzitikázat
<i>Unum agmen</i>	<i>Unum par</i>	<i>Unum stratum</i>
2. Lepchéze	Lepéle	Lepítikézet
<i>Duo agmina, etc.</i>	<i>Duo paria, etc.</i>	<i>Duo strata, etc.</i>
3. Mitaháza	Mitála	Mitátikázat
4. Pilepchéze	Pilepéle	Pilepítikézet
5. Pakaháza	Pakála	Págatikázat

6. Uilakzaháza	Uilakzála	Uilákzitikázat
7. Uinepehéze	Uinepéle	Uinepítikézet
8. Uimitaháza	Uimitála	Uimitátikázat
9. Kuizehéze	Kuizéle	Kúizitikézet
10. Putnehéze.	Putméle.	Pútintikézet.

Vox *kázat*, *kézet* exprimit notionem rei, quæ est rei superposita; hinc per hanc vocem significatur: *Stratum, Contignatio, Tabulumentum.*

Malá ínuim?	Malá inuíma?	Malá zikiú?
<i>Quot anni?</i>	<i>Quot annos natus?</i>	<i>Quot dies</i>
Kalá ínuim	Kalá inuíma	Kalá zikiú
<i>Tot anni</i>	<i>Tot annos natus</i>	<i>Tot dies</i>
1. Náksz ínuim	Inuíme	Náksz zikiú
<i>Unus annus</i>	<i>Anniculus</i>	<i>Unus dies</i>
2. Lepé ínuim	Lepé inuíme	Lepé zikiú
<i>Duo anni, etc.</i>	<i>Bimus, etc.</i>	<i>Duo dies etc.</i>
3. Mitá ínuim	Mitá inuíma	Mitá zikiú
4. Pilepé ínuim	Pilepé inuíme	Pilepé zikiú
5. Paká ínuim	Paká inuíma	Paká zikiú
6. Uilakzá ínuim	Uilakzá inuíma	Uilakzá zikiú
7. Uinepé ínuim	Uinepé inuíme	Uinepé zikiú
8. Uimitá ínuim	Uimitá inuíma	Uimitá zikiú
9. Kúize ínuim	Kúize inuíme	Kúiz zikiú
10. Pútme ínuim.	Pútme inuíme.	Pútme zikiú.

Usus tamen habet, ut dicatur: “Nakz uéutukt, Nakz kaáun, Nakz lehéin, Nakz kiéikt” adhibendo nimirum numeros cardinales, loco præeuntium modificationum.

Nakz uéutukt, *Una nox*; Nakz kaáun, *Unum diluculum*; Nakz lehéin, *Una lucis duratio*; Nakz kiéikt, *Unum iter*; quæ omnia usurpantur ad significandum diem, vel ejus partem; vox enim exprimens noctem et diem simul non reperitur.

Ut autem indicetur annus, cum desit vox totum significans annum, dicitur: *Nakz* enim fuit, *Una hiems*; *Nakz* tiam fuit, *Una æstas*; *Nakz méke*, *Una nix*: quæ omnia conjunguntur cum cardinalibus etiam numeris, nulla facta alteratione.

Ut pateat usus illius formæ "*Malá inuíma? Malá inuím?*" sit exemplo; v. g.

"*Malá inuíma itnúgne?*" Quot annos natus obiit?

"*Malá inuímana popziáuzana?*" Quot annos natum occiderunt?

"*Mitá inuíma itnúgne.*" Trimus obiit.

"*Pilepé inuímene popziáuzana.*" Quadrimum occiderunt.

"*Paká inuím timnéneke.*" Quinque annis afflictus fui.

"*Paká inuímpe itnúgne.*" Abhinc quinque annis obiit.

"*Paká inuímpe itnugnú.*" Abhinc quinque annis morietur.

NOTA: Quæ de numeris agendo diximus, non sunt nisi, quæ frequentius occurrunt. Notasse hic sufficiat, sicut nomina, ita et numeros inflecti et transformari posse.

super-
gnatio,

kaáun,
cardi-

Nakz
omnia
enim

DE VERBO.

PARTITIONIS RATIONES.

Verba hujus idiomatis in duas potissimum dividi possunt classes; totidem enim sunt pro tempore præsentis, ex quo dignoscuntur verba, diversæ desinentiæ, totidemque diversæ rationes formandi temporis præteriti.

Prima itaque classis complectitur verba, quorum desinentia est *SA*; classis autem altera comprehendit verba, quorum desinentia est *ZA*; illa formant tempus præteritum per litterarum elisionem, hæc vero per litterarum mutationem.

Sint exemplo sequentia verba, quæ duas statutas classes synoptice repræsentant:

<i>Præsens.</i>	<i>Classis 1^a</i>	<i>Præteritum.</i>
Sekiúkse	Seco	Sekiúk -e
Inikíse	Pono	Iník -e
Hipíse	Comedo	Híp -e
Ilatápsa	Contemno	Ilatáp -a
Ikuitímse	Dico verum	Ikuitím -e
Zepinmíse	Derideo	Zepinmí -e
Misemíse	Mentior	Misém -e
Ektíse.	Putreo.	Ektí -e.
<i>Præsens.</i>	<i>Classis 2^a</i>	<i>Præteritum.</i>
Eyékze	Esurio	Eyég -ne
Tinúkze	Morior	Tinúg -ne
Tupíze	Meto	Túp -ne
Tillápza	Mæreo	Tilláp -na
Geízemze	Irascor	Geízem -ne
Euíze	Dormito	Euí -ne
Muklíze	Sudo	Muklí -ne
Ektéze.	Eo videre.	Ekté -ne.

Ut autem consulatur praxi, sequentia occurrunt notanda:

1° Si ante desinentiam *sa, za* sit *kí, pí* cum accentu, in formando tempore præterito eliditur *i*; v. g.

Præsens.

Sukíse
Hípíse
Ekíze
Tupíze.

Cognosco
Comedo
Video
Metó.

Præteritum

Súk -e
Híp -e
Ég -ne
Túp-ne.

Sunt tamen quædam hujusmodi verba, quæ hanc regulam non sequuntur; v. g.

Præsens.

Eutukíse
Geilpíse
Talkíza.

Assequor
Vitupero
Desisto.

Præteritum

Eutukí -e
Geilpí -e
Talág -na.

2° Si ante *za* sit *t*, et verbum derivetur ex *átza*, in temporum formatione *z* mutatur in *t*; v. g.

Præsens.

Átza
Tilétze
Utelétze
Inakátza.

Exeo
Orior
Resurgo
Educo, -is.

Præteritum.

Át -ta
Tilét -te
Utelét -te
Inakát -ta.

3° Si autem ante *za* sit *t*, et verbum non derivetur ex *átza*, in temporibus formandis *z* mutatur in *n*, id est, regula generalis optinet, quæ pro secunda classe statuitur; v. g.

Præsens.

Imátza
Lamámtza
Zíuatza.

Bullio
Nauseo
Abhorreo.

Præteritum.

Imát -na
Lamámt-na
Zíuat -na.

4° Si ante *za* sit *l*, in formatione temporum, elisa littera *z*, reduplicatur *l*; v. g.

<i>Præsens.</i>		<i>Præteritum.</i>
Amólza	Blandior	Amól -la
Kuélze	Gaudeo	Kuél -le
Kilflze.	Obstruo.	Kilíl -le.

5º Si tandem ante desinentiam *sa* sit *a, e, o, u*, et in temporibus formandis, post elisionem litteræ *s*, sequatur vocalis, interseritur *y*, ut euphoniæ consulatur; v. g.

<i>Præsens.</i>		<i>Præteritum.</i>
Uetése	Verbero	Ueté -ye
Saikiptasa	Medeor	Saikipta-ya
Painósa	Adeo	Painó -ya
Uenpúse.	Accino.	Uenpú -ye.

6º Quæ in hoc tractatu stabiliuntur de desinentiis *sa, za, va-* lent etiam de *se, ze*; mutatio enim vocalis finalis pendet a radice verbi; et præterea hujusmodi mutatio debet plerumque haberi instar differentiæ dialecticæ, ut subinde notatur.

7º Si cui placuerit multiplicare verborum classes (alias conjugationes,) vel statuere plures inferiores classes, juxta uniuscujusque differentias, fiat.

De verbi formis.

De verbi formis acturi non immoramur in determinando earum numerum vel aptiorem nomenclaturam; sed id unum intendimus, quasdam scilicet quasi præcipuas assignare, ne in incerto vagari videamur.

Quadruplicem itaque statuimus verbi formam, nempe simplicem, localem binam, et relativam.

Formam simplicem dicimus eam, qua actio per verbum significata tantummodo exprimitur, quin adnexam habeat ulteriorem specificationem. Relativam vocamus eam formam, cui inserta sit quædam particula (præpositioni latinorum cuidam æquivalens,) relationem dicens ad verbi objectum. Localem de-

nique dicimus eam formam, qua, præter verbi actionem, determinatur insuper locus, in quo vel versus quem fit actio.

Cumque locus determinari diversimodis possit, hinc forma localis in duplicem dispescitur; una, qua actio verbi in remoto loco significatur, vel inde ulterius; altera, qua actio huc versus denotatur.

Dantur præterea alii modi verborum, qui etsi rite dici possent formæ, tamen, quia in aliquibus generalitatis notis deficient, inter præcipuas non recensentur. Hujusmodi est ille verbi modus, quem dicimus frequentativum; hujusmodi est ille verbi modus, qui exprimit actionem futuram; qui modus, etsi in hoc tractatu vocetur forma futura, non est tamen habendus inter principales formas.

Synopticus formarum verbi prospectus.

FORMA SIMPLEX.

<i>Præsens.</i>	<i>Præteritum.</i>	<i>Futurum.</i>
Taátk-sa.	Taátk-a.	Taátk-u.
Zikáu-za.	Zikáu-na.	Zikáu-nu.
<i>Corripio.</i>	<i>Corripui.</i>	<i>Corripiam.</i>
<i>Timeo.</i>	<i>Timui.</i>	<i>Timebo.</i>

FORMA LOCALIS.

Illinc huc-versus.

Taátk-sam.	Taátk-ima.	Taátk-úkum.
Zikáu-zam.	Zikáu-nima.	Zikáu-núkum.

FORMA LOCALIS.

Illic, et Illinc ulterius.

Taátk-sanki.	Taátk-kika.	Taátk-tanu.
Zikáu-zanki.	Zikáu-nikika.	Zikáu-tanu.

FORMA RELATIVA.

Taátk-áisa.	Taátk-ánia.	Taátk-ániu.
Zikáu-náisa.	Zikáu-nánia.	Zikáu-nániu.

NOTA: Forma relativa potest ulterius componi cum duabus formis localibus.

PARADIGMA VERBI INTRANSITIVI.

Forma Simplex.

MODUS INDICATIVUS.

PRÆSENS.

Sing:

In tíme -ze
 Im tíme -ze.
 Ipí itíme -ze.

*Signo.**Plur:*

Nun tíme -zig
 Etg tíme -zig
 Imé itíme -zig.

PRÆSENS 2UM

In tíme
 Im tíme
 Ipí itíme.

Sum signans.

Nun petíme
 Etg petíme
 Imé ipetíme.

PRÆTER: INDEF:

In tíme -ne
 Im tíme -ne
 Ipí itíme -ne.

Signavi.

Nun petíme -ne
 Etg petíme -ne
 Imé ipetíme -ne.

PRÆTER: PROX:

In tíma -zaka
 Im tíma -zaka
 Ipí itíma -zaka.

Signavi nuper.

Nun tíma -zika
 Etg tíma -zika
 Imé itíma -zika.

PRÆTER: PERF: ET IMPERF:

In tíme -zene
 Im tíme -zene
 Ipí itíme -zene.

Signaveram et Signabam.

Nun tíme -zine
 Etg tíme -zino
 Imé itíme -zine.

FUTURUM.

In tíme -nu
 Im tíme -nu
 Ipí itíme -nu.

Signabo.

Nun petíme -nu
 Etg petíme -nu
 Imé ipetíme -nu.

*Sing:*PRÆTER: 1UM*Plur:*

In tíma -nkaka
 Im tíma -nkaka
 Ipí itíma-nkaka.

Solebam Signare. Nun tíma -naníka
 Etg tíma -naníka
 Imé itíma-naníka.

PRÆTER: 2UM

In tíma -nkána
 Im tíma -nkána
 Ipí itíma-nkána.

Solebam Signare. Nun tíme -nenígne
 Etg tíme -nenígne
 Imé itíme-nenígne.

FORMA FUTURA.

PRÆSENS.

In tíme -tetése
 Im tíme -tetése
 Ipí itíme-tetése.

Sum Signaturus. Nun tíme -tetesíg
 Etg tíme -tetesíg
 Imé itíme-tetesíg.

PRÆTER: 1UM

In tíma -tatasáka
 Im tíma -tatasáka
 Ipí itíma-tatasáka.

Eram Signaturus. Nun tíma -tatasíka
 Etg tíma -tatasíka
 Imé itíma-tatasíka.

PRÆTER: 2UM

In tíme -teteséne
 Im tíme -teteséne
 Ipí itíme-teteséne.

Eram Signaturus. Nun tíme -tetesíne
 Etg tíme -tetesíne
 Imé itíme-tetesíne.

<i>Sing:</i>	FUTURUM.	<i>Plur:</i>
In time -tetesénu	<i>Ero Signaturus.</i>	Nun time -tetesínu
Im time -tetesénu		Etg time -tetesínu
Ipí itime -tetesénu.		Imé itime-tetesínu.

	CONDIT: 1UM	
In tima -tatasánag	<i>Essem Signaturus.</i>	Nun tima -tatasínag
Im tima -tatasánag		Etg tima -tatasínag
Ipí itima-tatasánag.		Imé itima-tatasínag.

	CONDIT: 2UM	
In tima -tatasanóka	<i>Fuissem Signa-</i>	Nun tima -tataasinóka
Im tima -tatasanóka	<i>urus.</i>	Etg tima -tataasinóka
Ipí itima-tatasanóka.		Imé itima-tataasinóka.

PARTICIPIA ETC.

Time-nin.	<i>Signans, Signatus.</i>
Time-néi.	<i>Non signans, Non signatus.</i>
Time-zímei.	<i>Signi expers.</i>
Time-neí.	<i>Per modum signi.</i>
Time-tetín.	<i>Signaturus.</i>
Time-nes.	<i>Signandus.</i>

NOTA: Vide plura in Paradigmate verbi activi sub titulo "Participia et derivata."

PARADIGMA VERBI INTRANSITIVI.

Forma Localis; Illinc huc-versus.

MODUS INDICATIVUS.

PRÆSENS.

*Signo Illinc huc-versus.**Sing:*

In tíme -zem
 Im tíme -zem
 Ipí itíme -zem.

Plur:

Nun tíme -zinm
 Etg tíme -zinm
 Imé itíme -zinm.

PRÆSENS 2UM

In tíme -m
 Im tíme -m
 Ipí itíme -m.

Nun petíme -m
 Etg petíme -m
 Imé ipetíme -m.

PRÆTER: INDEF:

In tíme -me
 Im tíme -me
 Ipí itíme -me.

Nun petíme -me
 Etg petíme -me
 Imé ipetíme -me.

PRÆTER: PROX:

In tíma -zamka
 Im tíma -zamka
 Ipí itíma -zamka.

Nun tíma -zinunka
 Etg tíma -zinmka
 Imé itíma -zinmka.

PRÆTER: PERF: ET IMPERF:

In tíme -zeme
 Im tíme -zeme
 Ipí itíme -zeme.

Nun tíme -zinme
 Etg tíme -zinme
 Imé itíme -zinme.

FUTURUM.

In tíme -núkum
 Im tíme -núkum
 Ipí itíme -núkum.

Nun petíme -núkum
 Etg petíme -núkum
 Imé ipetíme -núkum.

183310

MODUS CONDITIONALIS.

<i>Sing.</i>	PRÆSENS.	<i>Plur.</i>
In tíma -namg		Nun patíma -namg
Im tíma -namg		Etg patíma -namg
Ipi itíma -namg.		Imé ipatíma -namg.

PRÆTER: 1UM

In tíma -zanamg	Nun tíma -zinamg
Im tíma -zanamg	Etg tíma -zinamg
Ipi itíma -zanamg.	Imé itíma -zinamg.

PRÆTER: 2UM

In tíma -nokómka	Nun patíma-nokómka
Im tíma -nokómka	Etg patíma-nokómka
Ipi itíma -nokómka.	Imé ipatíma-nokómka.

MODUS IMPERATIVUS.

Tíme -m.

Signa illinc huc-versus.

Tíme -mtg.

Signate illinc huc-versus.

MODUS FREQUENTATIVUS.

PRÆSENS.

In tíme -tetum	Nun tíme -teníginm
Im tíme -tetum	Etg tíme -teníginm
Ipi itíme -tetum.	Imé itíme -teníginm.

PRÆSENS: 2UM

In tíma -nkam	Nun tíme -neníginm
Im tíma -nkam	Etg tíme -neníginm
Ipi itíma -nkam.	Imé itíme -neníginm.

PRÆTER: 1UM*Sing.*

In tima -nkámka
 Im tima -nkámka
 Ipí itima -nkámka.

Plur.

Nun tima -naníginmka
 Etg tima -naníginmka
 Imé itima -naníginmka.

PRÆTER: 2UM

In tima -nkáma
 Im tima -nkáma
 Ipí itima -nkáma.

Nun time -neníginme
 Etg time -neníginme
 Imé itime -neníginme.

FORMA FUTURA.

PRÆSENS.

In time -tetesém
 Im time -tetesém
 Ipí itime -tetesém.

Nun time -tetesínm
 Etg time -tetesínm
 Imé itime -tetesínm.

PRÆTER: 1UM

In tima -tatasámka
 Im tima -tatasámka
 Ipí itima -tatasámka.

Nun tima -tatasínmka
 Etg tima -tatasínmka
 Imé itima -tatasínmka.

PRÆTER: 2UM

In time -teteséme
 Im time -teteséme
 Ipí itime -teteséme.

Nun time -tetesínme
 Etg time -tetesínme
 Imé itime -tetesínme.

<i>Sing.</i>	FUTURUM.	<i>Plur:</i>
In time -tetesenúkum		Nun time -tetesinúkum
Im time -tetesenúkum		Etg time -tetesinúkum
Ipi itime-tetesenúkum.		Imé itime-tetesinúkum.

CONDIT:1um

In tima -tatasánamg		Nun tima -tatasínamg
Im tima -tatasánamg		Etg tima -tatasínamg
Ipi itima-tatasánamg.		Imé itima-tatasínamg.

CONDIT:2um

In tima -tatanokómka		Nun tima -tatinokómka
Im tima -tatanokómka		Etg tima -tatinokómka
Ipi itima-tatanokómka.		Imé itima-tatinokómka.

PARADIGMA VERBI INTRANSITIVI.

Forma localis: Illic; et Illinc ulterius.

MODUS INDICATIVUS.

PRÆSENS.

Sing: Signo Illic; et Illinc ulterius. Plur.

In tíme -zenki	Nun tíme -zinki
Im tíme -zenki	Etg tíme -zinki
Ipí itíme -zenki.	Imé itíme -zinki.

PRÆSENS 2UM

In tíme -nki	Nun petíme -nki
Im tíme -nki	Etg petíme -nki
Ipí itíme -nki.	Imé ipetíme-nki.

PRÆTER: INDEF:

In tíme -nkike	Nun petíme -nkike
Im tíme -nkike	Etg petíme -nkike
Ipí itíme -nkike.	Imé ipetíme-nkike.

PRÆTER: PROX:

In tíma -zankaka	Nun tíma -zinkaka
Im tíma -zankaka	Etg tíma -zinkaka
Ipí itíma -zankaka.	Imé itíma -zinkaka.

PRÆTER: PERF: ET IMPERF:

In tíme -zenkike	Nun tíme -zinkike
Im tíme -zenkike	Etg tíme -zinkike
Ipí itíme -zenkike.	Imé itíme -zinkike.

FUTURUM.

In tíme -tenu	Nun petíme -tenu
Im tíme -tenu	Etg petíme -tenu
Ipí itíme -tenu.	Imé ipetíme-tenu.

MODUS FREQUENTATIVUS.

Sing:

PRÆSENS.

Plur:

In time -népnetetu

Im time -népnetetu

Ipi itime-népnetetu.

Nun time -nepneténig

Etg time -nepneténig

Imé itime-nepneténig.

PRÆSENS 2UM

In tíma -napnang

Im tíma -napnang

Ipi ítíma-napnang.

Nun time -nepneníg

Etg time -nepneníg

Imé itime-nepneníg.

PRÆTER: 1UM

In tima -napnánkaka

Im tima -napnánkaka

Ipi itima-napnánkaka.

Nun tima -napnaníka

Etg tima -napnaníka

Imé itima-napnaníka.

PRÆTER: 2UM

In tima -napnánkana

Im tima -napnánkana

Ipi itima-napnánkana.

Nun time -nepnenígne

Etg time -nepnenígne

Imé itime-nepnenígne.

FORMA FUTURA.

PRÆSENS.

In time -tetesínki

Im time -tetesínki

Ipi itime-tetesínki.

Nun time -tetesínki

Etg time -tetesínki

Imé itime-tetesínki.

<i>Sing.</i>	PRÆTER: 1 ^{UM}	<i>Plur:</i>
In tima -tatasánkaka		Nun tima -tatasínkaka
Im tima -tatasánkaka		Etg tima -tatasínkaka
Ipi itima-tatasánkaka.		Imé itima-tatasínkaka.

PRÆTER 2UM

In time -tetesénkike	Nun time -tetsínkike
Im time -tetesénkike	Etg time -tetesínkike
Ipi itime-tetesénkike.	Imé itime-tetesínkike.

ADNOTATIONES

IN PARADIGMA VERBI INTRANSITIVI.

1° Singulæ utriusque numeri personæ tertiæ a consonante incipientes assumunt litteram *i* in vocis initio. Si autem in formando numero plurali oportuerit uti præfixo *pe*, huic præponetur *i*; v. g.

Tímeze, *signo*; Itímeze, *signat*; Petímenu, *signabimus*; Ipetímenu, *signabunt*.

2° Si verbum incipiat a vocali, non erit præponenda littera *i* tertiis personis, sed geminabitur ipsa initialis vocalis. Si autem in numero plurali opus fuerit vi formationis adhiberi præfixum *pe*, huic præponitur *i*; v. g.

Ekíze. *video*; Eekíze, *videt*; Peégne, *vidimus*; Ipeégne, *viderunt*.

3º Datur quædam verbi intransitivi constructio, ejus vi personis tertiis præponenda est *a*, loco litteræ *i*; (Vide, ubi de verbi constructione agitur;) v. g.

Tinukíze, *moriór*; Ipním etnúgne píke. *Ejus mortua est mater.*

4º Tempora autem, quæ non reperiuntur notata in forma locali *Illic et Illinc ulterius*, forte non existunt, nunquam enim hactenus potuerunt audiri; hujusmodi sunt omnia conditionalis modi et imperativi tempora. Pro futuro tempore hujus localis formæ non videtur dari propria forma; proinde, quæ apposita est, etsi exprimat actionem in remotum locum, est tamen aliunde deprompta. Usus hujus formæ est adeo frequens, ut propria, si exstaret, ejus loco deberet usurpari.

De vi quorundam temporum.

5º Illud verbi tempus, quod addita syllaba *na* tempori præsentis formatur, duplicem habet vim. Dicimus itaque voces hujusmodi habere vim *imperfecti* et *perfecti præteriti* Latinorum. Utrum in occurrentibus dictionibus sit unum potius, an aliud tempus, determinatur ex varia phrasis structura.

Primo habet vim *imperfecti præteriti*; dicitur enim: v. g. "Koz itamtáizana, kekkuné apainóya." Adhuc concionabatur, quando apparui coram eo.

"Koz komáizana, kekkuné tinúgne píke." Adhuc ægrotabam, quando mater mea mortua est.

Secundo habet vim *perfecti præteriti* (plusq; perf:) v. g. "Uáko itnugzéne, kemkuné kúme." Jam expiraverat quando huc profectus es.

"Koz uétu ipáizana Soyápu, kekkuné Alláimam inaspainóya uítpe." Nondum venerant protestantes, am primum ad nos catholici venerunt.

6º Iterum dico, *zikáun*, *talapóza*, *kus*, quorum pluralis numerus est, *pazkáun*, *patalapóza*, *pékus*, et omnia hujusmodi habere vim *presentis indicativi* (continuationem actus indicantis,) et *optativi* eodem sensu. Vis autem *optativa* vel *indicati-*

ra dependet omnino a constructionis varietate.

Primo habet vim *indicativi*; v. g.

“Uáko íkus.” Jam vadit. (Jam est vadens.)

“Koz ípezíekin.” Adhuc loquuntur. (Adhuc sunt loquentes.)

Secundo habet vim *optativi*; v. g.

“Íneg ékin.” Utinam videam. (Utinam sim videns.)

“Núneg peéisin.” Utinam gaudeamus. (Utinam simus gaudentes.)

7° Omnia præterea modi conditionalis tempora pro varietate constructionis admittunt etiam sensum *optativum*; v. g.

“Íneg akínag.” Utinam viderem.

“Kug akínag.” Si viderem.

8° Non exhibuimus per paradigma, sicut de aliis, formam verbi relativam, quia hæc habet essentialiter activam significationem et constructionem; ideoque locum hic non habet.

PARADIGMA VERBI ACTIVI.

SING: MODUS INDICATIVUS.

	PERSONAR: RELATIONES.	PRÆSENS.	PRÆSENS 2 ^{UM}
In	imené he	taátk-sa	taátk-s
„	kuniá	ataátk-sa	ataátk-s
„	etg	taátk-sa	taátk-s
„	kunmaná	anástaátk-sa.	anástaátk-s.
Im	íua	(pi)taátk-sam	(pi)taátk-im
„	kuniá	ataátk-sa	ataátk-s
„	núna kíe	nastaátk-sam	nastaátk-im
„	kunmaná	anástaátk-sa.	anástaátk-s.
Ipním	ína	itaátk-sa	itaátk-s
„	imené he	itaátk-sa	itaátk-s
„	kuniá	pataátk-sa	pataátk-s
„	núna kíe	i(nás)taátk-sa	i(nás)taátk-s
„	etg	itaátk-sa	itaátk-s
„	kunmaná	inástaátk-sa.	inástaátk-s.
PLUR:			
Nun	imené he	taátk-sig	pataátk-s
„	kuniá	ataátk-sig	apataátk-s
„	etg	taátk-sig	pataátk-s
„	kunmaná	ataátk-sig.	apataátk-s.
Etg	ína	taátk-sinm	pataátk-im
„	kuniá	ataátk-sig	apataátk-s
„	núna kíe	nastaátk-sinm	panástaátk-im
„	kunmaná	ataátk-sig.	apataátk-s.
Imém	ína	itaátk-sig	ipataátk-s
„	imené he	itaátk-sig	ipataátk-s
„	kuniá	pataátk-sig	pataátk-s(ig)
„	núna kíe	inástaátk-sig	ipanásteátk-s
„	etg	itaátk-sig	ipataátk-s
„	kunmaná	pataátk-sig.	pataátk-s(ig).

SING: MODUS INDICATIVUS.

PERSONAR: RELATIONES. PRÆTER: INDEF: PRÆTER: PROX:

-s	In	imené he	taátk-a	taátk-saka
-s	"	kuniá	ataátk-a	ataátk-saka
-s	"	etg	taátk-a	taátk-saka
-s.	"	kunmaná	anástaátk-a.	anástaátk-saka.
-im	Im	ína	(pi)taátk-ima	(pi)taátk-samka
-s	"	kuniá	ataátk-a	ataátk-saka
-im	"	núna kie	nastaátk-ima	nastaátk-samka
-s.	"	kuninaná	anástaátk-a.	anástaátk-saka.
-s	Ipnim	ína	itaátk-a	itaátk-saka
-s	"	imené he	itaátk-a	itaátk-saka
-s	"	kuniá	pataátk-a	pataátk-saka
-s	"	núna kie	i(nás)taátk-a	i(nás)taátk-saka
-s	"	etg	itaátk-a	itaátk-saka
-s.	"	kunmaná	inástaátk-a.	inástaátk-saka.
		PLUR:		
-s	Nun	imené he	pataátk-a	taátk-sika.
-s	"	kuniá	apataátk-a	ataátk-sika
-s	"	etg	pataátk-a	taátk-sika
-s.	"	kunmaná	apataátk-a	ataátk-sika.
-im	Etg	ína	pataátk-ima	taátk-sínmka
-s	"	kuniá	apataátk-a	ataátk-sika
-im	"	núna kie	panástaátk-ima	nastaátk-sínmka
-s.	"	kuninaná	apataátk-a	ataátk-sika.
-s	Imém	ína	ipataátk-a	itaátk-sika
-s	"	imené he	ipataátk-a	itaátk-sika
-s(ig)	"	kuniá	pataátk-sana	pataátk-sika
-s	"	núna kie	ipanástaátk-a	inástaátk-sika
-s	"	etg	ipataátk-a	itaátk-sika
-s(ig).	"	kunmaná	pataátk-sana.	pataátk-sika.

SING: MODUS INDICATIVUS.

PERSONAR: RELATS.	PRÆT: PERF: ET IMPERF:	FUTURUM.
In imené he	taátk-sana	taátk-u
„ kuniá	ataátk-sana	ataátk-u
„ etg	taátk-sana	taátk-u
„ kunmaná	anástaátk-sana.	anástaátk-u.
In ína	(pi)taátk-sana	(pi)taátk-úkum
„ kuniá	ataátk-sana	ataátk-u
„ núna kíe	nastaátk-sana	nastaátk-úkum
„ kunmaná	anástaátk-sana.	anástaátk-u.
Ipním ína	itaátk-sana	itaátk-u
„ imené he	itaátk-sana	itaátk-u
„ kuniá	pataátk-sana	pataátk-u
„ núna kíe	i(nás)taátk-sana	i(nás)taátk-u
„ etg	itaátk-sana	itaátk-u
„ kunmaná	inástaátk-sana.	inástaátk-u.
PLUR:		
Nun imené he	taátk-sina	pataátk-u
„ kuniá	ataátk-sina	apataátk-u
„ etg	taátk-sina	pataátk-u
„ kunmaná	ataátk-sina.	apataátk-u.
Etg ína	taátk-sínna	pataátk-úkum
„ kuniá	ataátk-sina	apataátk-u
„ núna kíe	nastaátk-sínna	panástaátk-úkum
„ kunmaná	ataátk-sina.	apataátk-u.
Imém ína	itaátk-sina	ipataátk-u
„ imené he	itaátk-sina	ipataátk-u
„ kuniá	pataátk-sina	pataátk-sanu
„ núna kíe	inástaátk-sina	ipanástaátk-u
„ etg	itaátk-sina	ipataátk-u
„ kunmaná	pataátk-sina.	pataátk-sanu.

SING: MODUS CONDITIONALIS.

FUTURUM.

aátk-u
 aátk-u
 aátk-u
 aátk-u.
 aátk-úku
 aátk-u
 aátk-úku
 aátk-u.
 aátk-u
 aátk-u
 aátk-u
 aátk-u
 aátk-u.
 aátk-u
 aátk-u
 aátk-u.
 aátk-úku
 aátk-u
 aátk-úku
 aátk-u.
 aátk-u
 aátk-u
 aátk-u
 aátk-u
 aátk-sanu
 aátk-u
 aátk-u
 aátk-sanu.

PERSONAR: RELATIONES.	PRÆSENS.	PRÆTER IUM
In imené he	taátk-tag	taátk-sanag
„ kuniá	ataátk-tag	ataátk-sanag
„ etg	taátk-tag	taátk-sanag
„ kunmaná	anástaátk-tag.	anástaátk-sanag.
Im ína	(pi)taátk-tamg	(pi)taátk-sanamg
„ kuniá	ataátk-tag	ataátk-sanag
„ núna kíe	nastaátk-tamg	nastaátk-sanamg
„ kunmaná	anástaátk-tag.	anástaátk-sanag.
Ipním ína	itaátk-tag	itaátk-sanag
„ imené he	itaátk-tag	itaátk-sanag
„ kuniá	pataátk-tag	pataátk-sanag
„ núna kíe	i(nás)taátk-tag	i(nás)taátk-sanag
„ etg	itaátk-tag	itaátk-sanag
„ kunmaná	inástaátk-tag.	inástaátk-sanag.
PLUR:		
Nun imené he	pataátk-tag	taátk-sinag
„ kuniá	apataátk-tag	ataátk-sinag
„ etg	pataátk-tag	taátk-sinag
„ kunmaná	apataátk-tag.	ataátk-sinag.
Etg ína	pataátk-tamg	taátk-sinamg
„ kuniá	apataátk-tag	ataátk-sinag
„ núna kíe	panástaátk-tamg	raastaátk-sinamg
„ kunmaná	apataátk-tag.	ataátk-sinag.
Imém ína	ipataátk-tag	itaátk-sinag
„ imené he	ipataátk-tag	itaátk-sinag
„ kuniá	pataátk-sanag	pataátk-sinag
„ núna kíe	ipanástaátk-tag	inástaátk-sinag
„ etg	ipataátk-tag	itaátk-sinag
„ kunmaná	pataátk-sanag.	pataátk-sinag.

SING: MODUS CONDITIONALIS.

PERSONAR: RELATIONES. PRÆTER: 2UM MODUS IMPERATIVUS.

In	imené he	taátk-óka	
„	kuniá	ataátk-óka	
„	etg	taátk-óka	
„	kunmaná	anástaátk-óka.	
Im	ína	(pi)taátk-okómka	(pi)taátk-im
„	kuniá	ataátk-óka	ataátg
„	núna kíe	nastaátk-okómka	nastaátk-im
„	kunmaná	anástaátk-óka.	anástaátg.
Ipním	ína	itaátk-óka	
„	imené he	itaátk-óka	
„	kuniá	pataátk-óka	
„	núna kíe	i(nás)taátk-óka	
„	etg	itaátk-óka	
„	kunmaná	inástaátk-óka.	
PLUR:			
Nun	imené he	pataátk-óka	
„	kuniá	apataátk-óka	
„	etg	pataátk-óka	
„	kunmaná	apataátk-óka.	
Etg	ína	pataátk-okómka	taátk-intg
„	kuniá	apataátk-óka	ataátk-itg
„	núna kíe	panástaátk-okómka	nastaátk-intg
„	kunmaná	apataátk-óka.	ataátk-itg.
Imém	ína	ipataátk-óka	
„	imené he	ipataátk-óka	
„	kuniá	pataátk-sanóka	
„	núna kíe	ipanástáátk-óka	
„	etg	ipataátk-óka	
„	kunmaná	pataátk-sanóka.	

SING: MODUS FREQUENTATIVUS.

PERSONAR: RETATIONES.		PRÆSENS.	PRÆSENS 2 ^{UM}
In	imené he	taátk-tatu	taátg
"	kuniá	ataátk-tatu	ataátg
"	etg	taátk-tatu	taátg
"	kunmaná	anástaátk-tatu.	anástaátg.
Ini	ína	(pi)taátk-tatum	(pi)taátg-kam
"	kuniá	ataátk-tatu	ataátg
"	núna kíe	nastaátk-tatum	nastaátg-kam
"	kunmaná	anástaátk-tatu.	anástaátg.
Ipním	ína	itaátk-tatu	itaátg
"	imené he	itaátk-tatu	itaátg
"	kuniá	pataátk-tatu	pataátg
"	núna kíe	i(nás)taátk-tatu	i(nás)taátg
"	etg	itaátk-tatu	itaátg
"	kunmaná	inástaátk-tatu.	inástaátg.
PLUR:			
Nun	imené he	taátk-tánig	taátk-aníg
"	kuniá	ataátk-tánig	ataátk-aníg
"	etg	taátk-tánig	taátk-aníg
"	kunmaná	ataátk-tánig.	ataátk-aníg.
Etg	ína	taátk-tániginm	taátk-aníginm
"	kuniá	ataátk-tánig	ataátk-aníg
"	núna kíe	nastaátk-tániginm	nastaátk-aníginm
"	kunmaná	ataátk-tánig.	ataátk-aníg.
Imém	ína	itaátk-tánig	itaátk-aníg
"	imené he	itaátk-tánig	itaátk-aníg
"	kuniá	pataátk-tánig	pataátk-aníg
"	núna kíe	inástaátk-tánig	inástaátk-aníg
"	etg	itaátk-tánig	itaátk-aníg
"	kunmaná	pataátk-tánig.	pataátk-aníg.

SING: MODUS FREQUENTATIVUS.

PERSONAR: RETATIONES. PRÆTER: 1UM PRÆTER: 2UM

In	imené he	taátg-kaka	taátg-kana
„	kuniá	ataátg-kaka	ataátg-kana
„	etg	taátg-kaka	taátg-kana
„	kunmaná	anástaátg-kaka.	anástaátg-kana.

Im	ína	(pi)taátg-kanika	(pi)taátg-kama
„	kuniá	ataátg-kaka	ataátg-kana
„	núna kíe	nastaátg-kamka	nastaátg-kama
„	kunmaná	anástaátg-kaka.	anástaátg-kana.

Ipním	ína	itaátg-kaka	itaátg-kana
„	imené he	itaátg-kaka	itaátg-kana
„	kuniá	pataátg-kaka	pataátg-kana
„	núna kíe	i(nás)taátg-kaka	i(nás)taátg-kana
„	etg	itaátg-kaka	itaátg-kana
„	kunmaná	inástaátg-kaka.	inástaátg-kana.

PLUR:

Nun	imené he	taátk-aníka	taátk-anígna
„	kuniá	ataátk-aníka	ataátk-anígna
„	etg	taátk-aníka	taátk-anígna
„	kunmaná	ataátk-aníka.	ataátk-anígna.

Etg	ína	taátk-aníginmka	taátk-aníginma
„	kuniá	ataátk-aníka	ataátk-anígna
„	núna kíe	nastaátk-aníginmka	nastaátk-aníginma
„	kunmaná	ataátk-aníka.	ataátk-anígna.

Imém	ína	itaátk-aníka	itaátk-anígna
„	imené he	itaátk-aníka	itaátk-anígna
„	kuniá	pataátk-aníka	pataátk-anígna
„	núna kíe	inástaátk-aníka	inástaátk-anígna
„	etg	itaátk-aníka	itaátk-anígna
„	kunmaná	pataátk-aníka.	pataátk-anígna.

SING:

FORMA FUTURA.

	PERSONAR: RELATIONES.	PRÆSENS.	PRÆTER: 1 ^{UM}
In	imené he	taátk-tatá-sa	taátk-tata-sáka
"	kuniá	ataátk-tatá-sa	ataátk-tata-sáka
"	etg	taátk-tatá-sa	taátk-tata-sáka
"	kunmaná	anástaátk-tatá-sa.	anástaátk-tata-sáka.
Im	ína	(pi)taátk-tata-sám	(pi)taátk-tata-sámka
"	kuniá	ataátk-tatá-sa	ataátk-tata-sáka
"	núna kíe	nastaátk-tata-sám	nastaátk-tata-sámka
"	kunmaná	anástaátk-tatá-sa.	anástaátk-tata-sáka.
Ipním	ína	itaátk-tatá-sa	itaátk-tata-sáka
"	imené he	itaátk-tatá-sa	itaátk-tata-sáka
"	kuniá	pataátk-tatá-sa	pataátk-tata-sáka
"	núna kíe	i(nás)taátk-tatá-sa	i(nás)taátk-tata-sáka
"	etg	itaátk-tatá-sa	itaátk-tata-sáka
"	kunmaná	inástaátk-tatá-sa.	inástaátk-tata-sáka.
PLUR:			
Nun	imené he	taátk-tata-síg	taátk-tata-síka
"	kuniá	ataátk-tata-síg	ataátk-tata-síka
"	etg	taátk-tata-síg	taátk-tata-síka
"	kunmaná	ataátk-tata-síg.	ataátk-tata-síka.
Etg	ína	taátk-tata-sínm	taátk-tata-sínmka
"	kuniá	ataátk-tata-síg	ataátk-tata-síka
"	núna kíe	nastaátk-tatasínm	nastaátk-tata-sínmka
"	kunmaná	ataátk-tata-síg.	ataátk-tata-síka.
Imém	ína	itaátk-tata-síg	itaátk-tata-síka
"	imené he	itaátk-tata-síg	itaátk-tata-síka
"	kuniá	pataátk-tata-síg	pataátk-tata-síka
"	núna kíe	inástaátk-tata-síg	inásteátk-tata-síka
"	etg	itaátk-tata-síg	itaátk-tata-síka
"	kunmaná	pataátk-tata-síg.	pataátk-tata-síka.

SING: FORMA FUTURA.

	PERSONAR: RELATIONES.	PRÆTER: 2 ^{UM}	FUTURUM.
In	imené he	taátk-tata-sána	taátk-tata-sánu
..	kuniá	ataátk-tata-sána	ataátk-tata-sánu
..	etg	taátk-tata-sána	taátk-tata-sánu
..	kunmaná	anástaátk-tata-sána	anástaátk-tata-sánu.
Im	ína	(pi)taátk-tata-sáma	(pi)taátk-tata-sanúkum
..	kuniá	ataátk-tata-sána	ataátk-tata-sánu
..	núna kíe	nastaátk-tata-sáma	nastaátk-tata-sanúkum
..	kunmaná	anástaátk-tata-sána	anástaátk-tata-sánu.
Ipním	ína	itaátk-tata-sána	itaátk-tata-sánu
..	imené he	itrátk-tata-sána	itaátk-tata-sánu
..	kuniá	pataátk-tata-sána	pataátk-tata-sánu
..	núna kíe	i(nás)taátk-tata-sána	i(nás)taátk-tata-sánu
..	etg	itaátk-tata-sána	itaátk-tata-sánu
..	kunmaná	inástaátk-tata-sána.	inástaátk-tata-sánu.
PLUR:			
Nun	imené he	taátk-tata-sína	taátk-tata-sínu
..	kuniá	ataátk-tata-sína	ataátk-tata-sínu
..	etg	taátk-tata-sína	taátk-tata-sínu
..	kunmaná	ataátk-tata-sína.	ataátk-tata-sínu.
Etg	ína	taátk-tata-sínma	taátk-tata-sinúkum
..	kuniá	ataátk-tata-sína	ataátk-tata-sínu
..	núna kíe	nastaátk-tata-sínma	nastaátk-tata-sinúkum
..	kunmaná	ataátk-tata-sína.	ataátk-tata-sínu.
Imém	ína	itaátk-tata-sína	itaátk-tata-sínu
..	imené he	itaátk-tata-sína	itaátk-tata-sínu
..	kuniá	pataátk-tata-sína	pataátk-tata-sínu
..	núna kíe	inástaátk-tata-sína	inástaátk-tata-sínu
..	etg	itaátk-tata-sína	itaátk-tata-sínu
..	kunmaná	pataátk-tata-sína.	pataátk-tata-sínu.

SING:

FORMA FUTURA.

	PERSONAR: RELACIONES.	CONDICIONALE 1 ^{UM}	CONDICIONALE 2 ^{UM}
a-sánu	In imené he	taátk-tata-sánag	taátk-tata-sanóka
a-sánu	„ kuniá	ataátk-tata sánag	ataátk-tata-sanóka
a-sánu	„ etg	taátk-tata-sánag	taátk-tata-sanóka
a-sánu.	„ kunmaná	anástaátk-tata-sánag.	anástaátk-tata-sanóka.
a-sanúkum	Iu ina	(pi)taátk-tata-sánamg	(pi)taátk-tata-sanokómka
a-sánu	„ kuniá	ataátk-tata-sánag	ataátk-tata-sanóka
a-sanúkum	„ núna kíe	nastaátk-tata-sánamg	nastaátk-tata-sanokómka
a-sánu.	„ kunmaná	anástaátk-tata-sánag.	anástaátk-tata-sanóka.
a-sánu	Ipním ina	itaátk-tata-sánag	itaátk-tata-sanóka
a-sánu	„ imené he	itaátk-tata-sánag	itaátk-tata-sanóka
a-sánu	„ kuniá	pataátk-tata-sánag	pataátk-tata-sanóka
a-sánu	„ núna kíe	i(nás)taátk-tata-sánag	i(nás)taátk-tata-sanóka
a-sánu	„ etg	itaátk-tata-sánag	itaátk-tata-sanóka
a-sánu.	„ kunmaná	inástaátk-tata-sánag.	inástaátk-tata-sanóka.
	PLUR:		
a-sínu	Nun imené he	taátk-tata-sínag	taátk-tata-sinóka
a-sínu	„ kuniá	ataátk-tata-sínag	ataátk-tata-sinóka
a-sínu	„ etg	taátk-tata-sínag	taátk-tata-sinóka
a-sínu.	„ kunmaná	ataátk-tata-sínag.	ataátk-tata-sinóka.
a-sinúkum	Etg ina	taátk-tata-sínamg	taátk-tata-sinokómka
a-sínu	„ kuniá	ataátk-tata-sínag	ataátk-tata-sinóka
a-sinúkum	„ núna kíe	nastaátk-tata-sínamg	nastaátk-tata-sinokómka
a-sínú.	„ kunmaná	ataátk-tata sínag.	ataátk-tata sinóka.
a-sínu	Imém ina	itaátk-tata-sínag	itaátk-tata-sinóka
a-sínu	„ imené he	itaátk-tata-sínag	itaátk-tata-sinóka
a-sínu	„ kuniá	pataátk-tata-sínag	pataátk-tata-sinóka
a-sínu	„ núna kíe	inástaátk-tata-sínag	inástaátk-tata-sinóka
a-sínu	„ etg	itaátk-tata-sínag	itaátk-tata-sinóka
a-sínu.	„ kunmaná	pataátk-tata-sínag.	pataátk-tata-sinóka.

Participia atque derivata.

1. Particip: præter:
(etiam sensu activo.)	Taátk-in	<i>Correptus.</i>
2. Particip: negans,
(etiam sensu activo.)	Taátk-ayái	<i>Non correptus.</i>
3. Particip: priva-
tivum.	Taátk-símai	<i>Expers correptionis.</i>
4. Modus actionis.	Taátk-ái	<i>Per correptionis modum.</i>
5. Particip: futur:
(etiam sensu activo.)	Taátk-latin	<i>Correpturus.</i>
6. Pertinentiam ex-
primens vel originem.	Taátk-ítpama	<i>Ad correptionem perti-
nens, vel ex ea derivans.</i>
7. Locus actionis.	Taátk-iruás	<i>Correptionis locus.</i>
8. Nomen officii.	Taátk-auát	<i>Correptor.</i>
9. Nomen frequen-
tativum, et aliquan-
do contemptivum.	Taátk-típaz	<i>Frequenter corripiens.</i>
10. Nomen coneretur.	Taátk-t	<i>Correptio.</i>
11. Participiale,
(etiam sensu activo.)	Taátk-as	<i>Corripiendus.</i>
12. Adject: qualifi-
cativum.	Taátk-au	<i>Qui corripit.</i>
13. Adject: causale.	Taátk-as	<i>Causans correptionem.</i>

NOTA: Taátkas (numero 11º et 13º) est idem per accidens
quoad formam. Sit exemplo aliud verbum:

Alálpza, erubesco
Alalpnas, (participiale.)
Alálpis, (adject: causale.)

ADNOTATIONES

IN PARADIGMA VERBI ACTIVI.

1° Cum paradigmatis constructio non sit aliud nisi quædam deductio ex dictis hactenus, sequentes adnotationes supponunt notitiam eorum, quæ in præcedentibus innuimus.

2° Ut construeretur paradigma, selectum præ omnibus est verbum *Taátksa*, cujus significatio est *Corripio*. Hoc verbum, cum aliquam tantum repræsentet classem, non potest assumi ut regula pro inflexione omnium verborum, nisi respectu essentialium elementorum.

3° Duæ voces in hoc paradiamate occurrentes, nempe, *Modus Frequentativus* et *Forma Futura*, ita accipi debent: Prima æquivalet ei Latinorum fandi modo: *Soleo facere, dicere, etc.* Ergo *Taátktatu* significat *Soleo corripere*; altera autem videtur respondere ei Latinorum dictioni: *Facturus sum, Dicturus sum, etc.* Igitur *Taátktatása* significat *Correpturus sum*.

4° In vertice uniuscujusque folii legitur titulus: *Personarum relationes*, quæ tanti momenti habendæ sunt, ut nisi sedulo præ oculis habeantur, ipsa verborum recta, immo intelligibilis constructio fieri omnino non possit. Nam a personarum relatione, quæ interest subjectum inter et objectum, pendet ratio uterdi præfixis et desinentiis diversis. (Vide inferius: Prospectus relationum personarum.)

5° Radici verbi præponuntur quædam vocalæ, quæ pro varia subjecti ad objectum relatione mutantur, quasque vocamus *Præfixa*. Hæc pro singulari numero omnium verbi temporum non mutantur; pro numero autem plurali duplex datur præfixorum genus, ut ex paradigmatis inspectione patet.

6° Ratio, cur duplex præfixorum genus detur in numero plurali, derivanda est a diverso modo, quo formatur numerus pluralis pro temporum diversitate; alia enim verbi tempora per initialem vocis alterationem, alia per finalem euduntur. Hic obiter notasse sufficiat: elementum *pa* constituens præfixorum

discrepantiam, nihil est nisi signum pluralis numeri pro illis temporibus, quorum utriusque numeri desinentia est similis. Si igitur expungatur *pa*, ubi in utroque præfixorum genere non occurrit, statim patebit omnimoda æqualitas; ac proinde ex signi numerum pluralem distinguentis conflatione cum præfixis repetenda est apparens diversitas.

7º Duo præfixorum singularis numeri distinguuntur parenthesi vel semiparenthesi; horum unum est *pi*) pro secunda persona numeri singularis respectu personæ primæ ejusdem numeri. *Pi*) ita signatur, ut ostendatur omitti aliquando posse, etsi in quibusdam dictionibus ex usu melius usurpetur. Nam *pi* stricte loquendo non est præfixum, sed signum reciprocationis quod vel ipsis nominibus substantivis præfigitur. Ceteroquin signum distinguens relationem personæ secundæ ad primam est littera *m*, quæ diversimodis appingitur vocis desinentiæ. Rite igitur dicitur: *Pitaátksam* et *Taátksam*. etc.

8º Alterum præfixum parenthesi distinctum est *i(nás)*. Hoc exprimit relationem tertiæ personæ numeri singularis ad personam primam pluralis numeri. Cum itaque loquens utitur hac dicendi forma: *Ipním núna* (*Ipse nos*), et in significatus extensione comprehenduntur personæ ad quas sermo, tunc, omisso *nas*, usurpabit *i* tantummodo: v. g. *Ipním núna itaátksa* (*Ipse nos corripit*). Sin autem loquens non intendit comprehendere personas quas alligatur, tunc utetur integro præfixo: v. g. *Ipním inástaátksa* (*Ipse nos corripit*). Ut igitur innueretur hæc distinctio, signatum est parenthesi præfixum *i(nás)*.

9º Quamvis præfixa non mutantur substantialiter, tamen solent adeo affecta modificationibus occurrere, ut parum experto difficultatem creent non levem. Non erit igitur abs re notasse, quas præfixa pro verborum varietate subeunt, modificationes. Littera *a* in præfixis mutatur in litteram *e*, si in verbo prædominans radicis littera sit *e*, *i*, *u*. Rursus *s* in præfixis mutatur

in *z*, si verbum incipiat a litteris *il, in* sine aspiratione; hujus mutationis dantur etiam alii casus, qui ad certam legem non potuerunt redigi.

10° Etsi quædam tenuissimæ aspirationes non sint aliquando faciles perceptu, nihilominus usus præfixi *nas* est indubium aspirationis indicium, respectu verbi cui præfigitur.

11° Quamvis verbi radix non videatur alteranda, tamen occurrunt casus ubi alteratio locum habet. Hæc alteratio accidit in tempore præterito proximo cujuslibet modi, et in toto conditionali modo, quorum vi, si radicalis verborum vocalis sit *e*, mutanda erit in *a*; cujus alterationis ratio inde est derivanda, quod littera characteristicæ supradicti temporis et modi in verbis est *a*.

12° Formæ verbi futuræ additum est *tatá*, quod loco characteristicæ censi oportet respectu hujus formæ.

13° Verbi desinentia alteratur bis in utroque temporum numero, et, si probe attendatur, alteratio habet locum in relatione personæ secundæ ad primam. Itaque litteræ ultra communem desinentiam additæ distingunt speciali ratione relationem personæ secundæ ad primam. Hic loquendi modus sumitur ex forma verbi locali, quæ exprimit directionem *illinc huc-versus*.

14° In relatione tertiæ personæ numeri pluralis ad tertiam utriusque numeri alterantur etiam bis desinentiæ; quod ideo fit, ut pluralis numeri persona tertia in relatione ad personam tertiam distinguatur a singulari numero.

15° Collatis verbi activi et intransitivi paradigmatis, admirabitur quisque brevifatem unius præ alterius prolixitate; hujus discrepantiæ ratio est petenda a multiplicitate personalium relationum, quæ in verbis activis inflectendis exprimi debent, quæque in verbis intransitivis non habent locum.

ADNOTATIONES

IN PARTICIPIA ET DERIVATA.

1° *Taátkin* est participium, et, sicut omnia ejusdem formæ, duplicem habet significationem, activam nempe et passivam.

Sic dicitur: v. g.

“In ués taátkin kuniá.” Ego sum usus correptione erga illum.

“In ués kuním taátkin.” Ego sum ab illo correptus.

“In ués hipín.” Ego sum pransus.

“Zigzig íues hipín.” Herba est comesta.

“In ué hetéuin kuniá.” Ego sum amans illum.

Itaque sensus hujus participii determinatur a constructione, quæ est causa pro significationis varietate.

2° *Taátkayái* est idem omnino cum præcedente, sed sensu negativo; nam in participiis desinentia *in* exprimit positionem, *ái* vero negationem actionis. Sic dicitur: v. g.

“In ués hipeyéi.” Ego sum impransus.

“Ipég íues hipeyéi.” Panis non est comestus.

3° *Taátksímai* est idem, sed exprimit privationem: v. g.

“Ki titókan íues ziekzímei.” Hic homo est loquelæ expers.

“Uakeísuit íues tinukzímei.” Anima est mortis expers.

Itaque hac modificatione exprimitur exemptio vel carentia.

4° *Taátkaí* significat modum actionis, et in latinam linguam verti potest per gerundium in *do*, vel per adverbialem dictionem: v. g.

“In talapózaza uenpeí.” Oro cantando.

“Ipná-saikíptasa kuyí.” Sibi medetur per potionem.

“Ipí ikiéikse úhnení.” Iter agit deambulans.

5° *Taátktatín* est participium futurum: v. g.

“Ki háyat íues kutetín.” Hæc mulier est brevi paritura.

6° *Taátkítpama* exprimit pertinentiam vel originem: v. g.

“Taátkítpama tamáluit.” Lex pertinens ad correptionem.

“Péguítpeme síkem.” Equus originem trahens ex furto.

“Zapákaikítpama ueníkt.” Nomen baptismale.

7° *Taátkinuás* est nomen exprimens actionis locum: v. g.

“Talapózanuás.” Orationis locus. *Ecclesia*.

“Éisnués.” Locus gaudii. *Paradisus beatorum*.

8° *Taátkauát* nomen officii: v. g.

“Saikíptauát.” Medicus. — “Hániauát.” Factor, Creator.

9° *Taátktípez* est frequentativum, et plerumque etiam contemptivum: v. g.

“Kíéikípez.” Qui frequenter itineratur. Vagus.

“Ziegnípez.” Loquax, garrulus.

10° *Taátkt.* est nomen concretum, quo exprimitur actio verbi substantive; significat etiam actionis effectum: v. g.

“Lamámnta ziekípg.” Me tædet loqui.

“Hetéu ué zapákaikt.” Mihi carum est baptisma.

11° *Taátkas* est etiam nomen, quo significatur actio verbi; insuper est participiale: v. g.

“Ínim ués uekítikes.” Meum est decernere.

“In ués uekítikes.” Mihi est decernendum.

“In ués taátkas.” Sum corripiendus. (*et*) Meum est corripere.

Itaque sensus activus vel passivus hujus participialis determinatur per variam constructionem explicitam, vel implicitam.

Sic in postremo exemplo supple mentaliter:

In ués *kuním* taátkas. Sum corripiendus *ab aliquo*.

In ués *kuniá* taátkas. Ego debeo corripere *aliquem*.

12° *Taátkau* est qualificativum, quo indicatur vitium vel defectus; plerumque confunditur cum *Taátktípez*: v. g.

“Tamtáyau *vel* Tamtainípez.” Qui frequenter narrat.

“Kizéyeu.” Verecundus.

13° *Kizéis* est adjectivum exprimens causam: v. g.

“Ákamkíniku íues kizéis.” Deus incutit pudorem.

“Ki íues kizéis kut.” Hæc actio causat pudorem; est pudenda.

Nota: Postrema vox est sumpta ex alio verbo, quia derivatio ex verbo *taátksa*, etsi eudi possit secundum legem, non tamen occurrit.

Personarum relationum
Prospectus.

NUMERUS SINGULARIS.				NUMERUS PLURALIS.			
Ego	<i>ad te</i>	In	imené	:	Nos	<i>ad te</i>	Nun imené
Ego	„ illum	In	kuniá	:	Nos	„ illum	Nun kuniá
Ego	„ vos	In	etg	:	Nos	„ vos	Nun etg
Ego	„ illos	In	kunmaná.	:	Nos	„ illos	Nun kunmaná.
Tu	„ me	Im	ína	:	Vos	„ me	Etg ína
Tu	„ illum	Im	kuniá	:	Vos	„ illum	Etg kuniá
Tu	„ nos	Im	núna	:	Vos	„ nos	Etg núna
Tu	„ illos	Im	kunmaná.	:	Vos	„ illos	Etg kunmaná.
Ipse	„ me	Ipním	ína	:	Ipsi	„ me	Imém ína
Ipse	„ te	Ipním	imené	:	Ipsi	„ te	Imém imené
Ipse	„ illum	Ipním	kuniá	:	Ipsi	„ illum	Imém kuniá
Ipse	„ nos	Ipním	núna	:	Ipsi	„ nos	Imém núna
Ipse	„ vos	Ipním	etg	:	Ipsi	„ vos	Imém etg
Ipse	„ illos	Ipním	kunmaná.	:	Ipsi	„ illos	Imém kunmaná.

NOTA: Hæ sunt personarum relationes, quæ in verbis activis inflectendis regulant variorum præfixorum usum variarumque desinentiarum.

DE INITIALIBUS VERBORUM LITTERIS
ALTERANDIS.

Inspecto verbi activi paradigmate, ratio compingendi præfixa cum verbis quadamtenus patet. Sed quoniam verbum *taátksa* (quod consilio, ut obviaretur multis difficultatibus, selectum est,) incipit a consonante, et quidem in particulari et facili casu, ideo nequit omnes præ se ferre complexas leges, quibus præfixorum conjunctio cum verbis regulatur.

Quod si verbum inchoet aliqua vocularum (ILE, INE, TEK, NIK, TUK, UE, etc.) quae in verbis formandis passim occurrunt, non levis inde difficultas exurgit in copulandis præfixis cum verbis; in hoc enim unionis negotio trasferuntur loco litteræ, vel etiam in alias mutantur, vel expunguntur, ita ut discretio nativarum verbi litterarum difficilis sæpissime evadat. Magni proinde visum est momenti adminiculum cujusdam elenchi exhibentis quædam verba in certas digesta classes, cujus ope cognosci possent leges, quibus varius præfixorum usus stabilitur.

Hujusmodi autem elencho censuimus præmittendum synopticum prospectum, per quem uno obtutu principales alterationis leges perspicerentur.

Præfixa itaque omnia, ut in verbi activi paradigmate videre est, ad hæc pauca reduci possunt, nimirum: A, ANÁS, I, PI, APA, (vel parum alterata) E, ENÉS, I PI, EPE.

Itaque si præfixa hæc componantur cum verborum initiis, scilicet: ILA, INA, NIKA, TAK, TUKA, TUKEL, UA, UAU, (vel parum alterata) ILE, INE, NIKE, TEK, TUKE, UE, UEU, enascetur synopticus prospectus.

NOTA: Cum sæpe contingat, ut non sine modica difficultate possit discerni radicale verborum initium, quia verba sæpenu-

mero alterata occurrunt; magni sane erit momenti, si indicium discretionis repertum fuerit. Er. indubium discretionis signum. Si novisti substantiva ex verbis derivata, vel etiam participia verbi, jam habes, quod quæris; hæc enim retinent semper idem verbi radicale initium. Et simili modo, si noveris verbi inflexionem, qua relatio primæ personæ ad secundam exprimitur, jam scis, quod forte scire cupis.

PROSPECTUS SYNOPTICUS
initialis litterarum alterationis.

PRÆFIXA UNIENDA VERBORUM INITIIS.

	(A E)	Anás Enés	Apa Epe	I I	Pi Pi
Ila	aula	anázilla	apala	ila	pila
Ile	eule	enézile	epele	ile	pile
Ina	auna	anáзина	apana	ina	pina
Ine	eune	enézine	epene	ine	pine
Nika	anka	anásnika	apanka	inka	pinka
Nike	enke	enésnike	epenke	inke	pinke
Tak	atk	anástak	apatk	itk	pitk
Tek	etk	enéstek	epetk	itk	pitk
Tuka	atku	anástuka	apatku	itku	pitku
Tuke	etku	enéstuke	epetku	itku	pitku
Tukéi	etkúi	enéstukéi	epetkúi	itkúi	pitkúi
Ua	o	aná sua	apo	iua	pio
Ue	u	enésue	epu	iue	piu
Uáu	auáu	aná suáu	apauáu	iuáu	piuáu
Uéu	euéu.	enésuéu.	epueú.	iuéu.	piuéu.

VARIA VERBORUM INITIA.

** Characteres conflentur cum similibus.

A et Ila dant aula; Anás et Ila dant anázila; Apa et Ila dant apala.

E et Ile dant eule; Enés et Ile dant enézile; Epe et Ile dant epele.

ELENCHUS

ALTERATIONIS

<i>In imené</i>		<i>In kuniá</i>
<i>Radix.</i>	<i>Versio.</i>	
Allikósa	<i>Incendo coram</i>	aalliskósa
Attósa	<i>Egredior coram</i>	aattósa
Azósa	<i>Ingredior coram</i>	aazósa
Hanísa	<i>Fucio</i>	ahanísa
Háutza	<i>Sepono</i>	ahántza
Hetéuise	<i>Am</i>	ehetéuise
Ekíze	<i>Video</i>	eekíze
Híluskse	<i>Abigo</i>	ehíluskse
Himiáza	<i>Lingo</i>	ahimiáza
Himkazákxa	<i>Osculor</i>	ahimkazákxa
Iyíza	<i>Caveo</i>	ayíza
Iyálaza	<i>Capio</i>	ayálaza
Iyéuze	<i>Misereor</i>	eyéuze
Iméize	<i>Suspikor</i>	eméize
Ipéuise	<i>Quæro</i>	epéuise

ELENCHUS

ALTERATIONIS

<i>In imené</i>		<i>In kuniá</i>
<i>Radix.</i>	<i>Versio.</i>	
Allikósa	<i>Incendo coram</i>	aalliskósa
Attósa	<i>Egredior coram</i>	aattósa
Azósa	<i>Ingredior coram</i>	aazósa
Hanísa	<i>Facio</i>	ahanísa
Háutza	<i>Sepono</i>	aháutza
Hetéuisse	<i>Am</i>	ehetéuisse
Ekíze	<i>Video</i>	eekíze
Híluskse	<i>Abigo</i>	ehíluskse
Himiáza	<i>Lingo</i>	ahimiáza
Himkazák sa	<i>Osculo</i>	ahimkazák sa
Iyíza	<i>Caveo</i>	ayíza
Iyálaza	<i>Cupio</i>	ayálaza
Iyéuze	<i>Misereor</i>	eyéuze
Iméize	<i>Suspicio</i>	eméize
Ipéuisse	<i>Quæro</i>	epéuisse

ATIONIS

LITTERARUM

INITIALIS.

<i>niá</i>	<i>Ipním ina</i>	<i>Ipním kuniá</i>	<i>Ipním kunmaná.</i>
ósa	aallikósa	pallikósa	inázallikósa.
a	aattósa	pattósa	inázattósa.
	aazósa	pazósa	inázazósa.
sa	ahanísa	pánisa	inásanísa.
za	aháutza	paháutza	inásáutza.
nise	ehetéuisse	ehetéuisse	inésétéuisse.
	cekíze	pékze	inésékze.
kse	ihíluskse	pehíluske	inésíluskse.
áza	ihiniáza	pahimiáza	inásimiáza.
kazákxa	ihimkazákxa	pahimkazákxa	inásimkazákxa.
	iyíaza	payíaza	ináziyíaza.
za	iyálaza	payálaza	ináziyálaza.
e	iyéuze	peyéuze	inésiyeuze.
e	iméize	peméize	inésiméize.
se	ipéuisse	pepéuisse	inézipeuisse.

ELENCHUS		ALTERATIONIS	LIT
<i>In imené</i>		<i>In kuniá</i>	<i>Ipná</i>
<i>Radix.</i>	<i>Versio.</i>		
Ilepskoyése	<i>Repeto</i>	eulepskoyése	ileps
Ila kayósa	<i>Illumino</i>	aulakayósa	ilak
Ilatápsa	<i>Contemno</i>	aulatápsa	ilata
Ilapáyuza	<i>Adjuvo</i>	aulapáyuza	ilap
Inagpáiksa	<i>Affero</i>	aunagpáiksa	inag
Inakátza	<i>Effero</i>	aunakátza	inak
Ínakásasa	<i>Elevo</i>	aunakásasa	ina
Inikíse	<i>Pono</i>	euníkise	inik
Iníse	<i>Do</i>	euníse	inís
Inpíse	<i>Accipio</i>	enpíse	inpí
Keníse	<i>Effodio</i>	ekníse	ekn
Kosisimnósa	<i>Urgeo</i>	akosisimnósa	ikos
Lilóiza	<i>Gaudeo</i>	allóiza	illó
Lamántza	<i>Nauseo</i>	almántza	ilm
Mizísa	<i>Audio</i>	anzísa	inz
Mistakámpsa	<i>Respondeo</i>	amstakámpsa	ims
Miskeítueze	<i>Auscullo</i>	emskeítueze	im

LITTERARUM

INITIALIS.

*Ipním ina**Ipním kuniá**Ipním kunmaná.*

ilepskoyése

pelepskoyése

inézilepskoyése.

ilakauyósa

palakauyósa

inázilakauyósa.

ilatápsa

palatápsa

inázilatápsa.

ilapáyuza

palapáyuza

inázilapáyuza.

inagpáiksa

panagpáiksa

inázinagpáiksa.

inakátza

panakátza

inázinakátza.

inakásasa

panakásasa

inázinakásasa.

inikíse

pénikse

inéziníkse.

iníse

pénise

inéziníse.

inpíse

peénpse

inézinpíse.

ekníse

pekníse

inéskeníse.

ikosisimnósa

pakosisimnósa

ináskosisimnósa.

illóiza

pallóiza

ináslilóiza.

ilmámtza

palmámtza

ináslamámtza.

inuzísa

panuzísa

inásmizísa.

inmstakámpsa

panmstakámpsa

inásmistakámpsa.

inmiskeítueze

pemskeítueze

inésniskeítueze.

LITTERARUM

INITIALIS.

*Ipním ina**Ipním kuniá**Ipním kunmaná.*

aallikósa

pallikósa

inázallikósa.

aattósa

pattósa

inázattósa.

aazósa

pazósa

inázazósa.

ahanísa

pánisa

inásanísa.

aháutza

paháutza

inásáutza.

ehetéuise

pehetéuise

inésetéuise.

eekíze

pékze

inésékze.

ihíluskse

pehíluske

inésíluskse.

ihimiáza

pahimiáza

inásimiáza.

ihimkazáksa

pahimkazáksa

inásimkazáksa.

iyíaza

payíaza

ináziyíaza.

iyálaza

payálaza

ináziyálaza.

iyéuze

peyéuze

inésiyéuze.

iméize

peméize

inésiméize.

ipéuise

pepéuise

inezipéuise.

ELENCHUS

ALTERATIONIS

*In imené**In kuniá**Radix.**Versio.*

Uakalpísa

Amplector

okalpísa

Uapáyatasa

Adjuvo

opáyatasa

Uatásksa

Laudo

otásksa

Uetése

Verbero

utése

Uelétpese

Ligo

ulétpese

Uekítikse

Decerno

ukítikse

Uenikíse

Nomino

unikíse

Uyúize

Derelinquo

euyúize

Ukeíze

Abjicio

eukeíze

Utínise

Nutrio

eutínise

Uyáyagósa

Expecto

auyáyagósa

Ziziuáiza

Admiror

azziuáiza

Zikáuza

Timeo

azkáuza

Zikóiza

Negligo

azkóiza

ELENCHUS

ALTERATIONIS

<i>In imené</i>		<i>In kuníá</i>
<i>Radix.</i>	<i>Versio.</i>	
Nikágapsa	<i>Evello</i>	ankágapsa
Nikágalpsa	<i>Aperio</i>	ankágalpsa
Nikatpolísa	<i>Distendo</i>	ankatpolísa
Nikepkúikse	<i>So ro</i>	enkepkúikse
Nikeuyúize	<i>Separo</i>	enkeuyúize
Nimekúnise	<i>Conspicor</i>	enmekúnise
Takáiza	<i>Aspicio</i>	atkáiza
Takláiza	<i>Mnto</i>	atkaláiza
Tekelikézese	<i>Cado super</i>	etkelikézese
Tukúipse	<i>Comburo</i>	etkúipse
Tukukíze	<i>Approbo</i>	etkukíze
Tukéítúise	<i>Projicio</i>	etkúitúise
Tukéíkoklikósa	<i>Procumbo</i>	etkúíkoklikósa
Tukelúkse	<i>Spero</i>	etkulúkse
Titólasa	<i>Obliviscor</i>	attólasa
Titmíneze	<i>Spero</i>	ettmíneze

IONIS

LITTERARUM

INITIALIS.

*Ipním ina**Ipním kuniá**Ipním kunmaná.*

inkágapša

pankágapša

inásnikágapša.

inkágalpša

pankágalpša

inásnikágalpša.

inkatpoliša

pankatpoliša

inásnikatpoliša.

inkepkúikše

penkepkúikše

inésnikepkúikše.

inkeuyúize

penkeuyúize

inésnikeuyúize.

inmekúnise

penmekúnise

inésnimekúnise.

itkáiza

patkáiza

inástakáiza.

itkaláiza

patkaláiza

inástakláiza.

itkelikézese

petkelikézese

inéstekelikézese.

itkúpše

petkúpše

inéstukúpše.

itkukíze

petkúkze

inéstukúkze.

itkúitúše

petkúitúše

inéstukéitúše.

itkúikoklikóša

petkúikoklikóša

inéstukéikoklikóša.

itkulúkše

petkulúkše

inéstukelúkše.

ittólása

pattólása

inástitólása.

ittmínze

pettmínze

inéstitmínze.

ELENCHUS		ALTERATIONIS	LIT
<i>In imené</i>		<i>In kuniá</i>	<i>Ipná</i>
<i>Radix.</i>	<i>Versio.</i>		
Uakalpísa	<i>Amplector</i>	okalpísa	iuak
Uapáyatasa	<i>Adjuvo</i>	opáyatasa	iuap
Uatásksa	<i>Laudo</i>	otásksa	iuatá
Uetése	<i>Verbero</i>	utése	iueté
Uelétpese	<i>Ligo</i>	ulétpese	iuelé
Uekítikse	<i>Decerno</i>	ukítikse	iuékí
Uenikíse	<i>Nomino</i>	unikíse	iuenil
Uyúize	<i>Derelinquo</i>	euyúize	iuyúiz
Ukeíze	<i>Abjicio</i>	eukeíze	iukeíz
Utínise	<i>Nutrio</i>	eutínise	iutíniz
Uyáyagósa	<i>Expecto</i>	auyáyagósa	iuyáy
Ziziuáiza	<i>Admiror</i>	azziuáiza	izziuáiz
Zikáúza	<i>Timeo</i>	azkáúza	izkáúz
Zikóiza	<i>Neglígo</i>	azkóiza	izkóiz

LITTERARUM

INITIALIS.

<i>Ipním ina</i>	<i>Ipním kuniá</i>	<i>Ipním kunmaná.</i>
iuakalpísa	pókalpsa	inásuakálpsa.
iuapáyatasa	popáyatasa	inásuapáyatasa.
iuatásksa	pótasksa	inásuatásksa.
iuetése	pútése	inésuetése.
iuelétpese	pulétpese	inésuelétpese.
iuékítikse	pukítikse	inésuekítikse.
iueníkíse	púníkse	inésueníkse.
iuuyúize	peuyúize	inésuyúize.
iukeíze	peukeíze	inésukeíze.
iutínise	peutínise	inésutínise.
iuáyagósa	pauáyagósa	inásuyáyagósa.
izziuáiza	pazziuáiza	inásziziuáiza.
izkáuza	pazkáuza	inászikáuza.
izkóiza	pazkóiza	inászikóiza.

LITTERARUM

INITIALIS.

*Ipním ina**Ipním kuniá**Ipním kunmaná.*

iuakalpsa

pókalpsa

inásuakálpsa.

iuapáyatasa

popáyatasa

inásuapáyatasa.

iuatásksa

pótasksa

inásuatásksa.

iuetése

pútése

inésuetése.

iuelétese

pulétese

inésuelétese.

iuekítikse

pukítikse

inésuekítikse.

iuenikíse

púnikse

inésueníkse.

iuyúize

peuyúize

inésuyúize.

iukeíze

peukeíze

inésukeíze.

iutínise

peutínise

inésutínise.

iuyáyagósa

pauyáyagósa

inásuyáyagósa.

izziuáiza

pazziuáiza

inásziziuáiza.

izkáuza

pazkáuza

inászikáuza.

izkóiza

pazkóiza

inászikóiza.

VERBI PROSPECTUS
JUXTA VARIAS CHARACTERISTICAS.

Forma Simplex.

MODUS INDICATIVUS.

<i>Sing:</i>	PRÆSENS.	<i>Plur:</i>
Isekíuk -se	<i>Seco</i>	Isekíuk -sig
Inikí -se	<i>Pono</i>	Inik -síg
Tenué -se	<i>Loquor</i>	Tenué -síg
Hípí -se	<i>Comedo</i>	Hip -síg
Tíme -ze	<i>Signo</i>	Tíme -zig
Ekí -ze	<i>Video</i>	Ek -zíg
Tút -ze	<i>Tero</i>	Tút -zig
Kuéel -ze	<i>Gaudeo</i>	Kuéel -zig
Át -za.	<i>Ereo.</i>	Át -zig.

PRÆSENS 2UM

Isekíuk -s	Pesekíuk -s
Iník -s	Peník -s
Tenué -s	Petenué -s
Híp -s	Pehíp -s
Tíme	Petíme
Éki -n	Peéki -n
Tút -in	Petút -in
Kuéel	Pekuél
Át -g.	Paát -g.

PRÆTER: INDEF:

Isekíuk -e	Pesekíuk -e
Iník -e	Peník -e
Tenué -ye	Petenué -ye
Híp -e	Pehíp -e
Tíme -ne	Petíme -ne
Ég -ne	Peég -ne
Tút -ne	Petút -ne
Kuéel -le	Pekuél -le
Át -ta.	Paát -ta.

MODUS INDICATIVUS.

Sing:

PRÆTER: PROX:

Plur:

Isakiók -saka
 Inik -sáka
 Tanua -sáka
 Hip -sáka
 Tíma -zaka
 Ak -záka
 Tót -zaka
 Kuál -zaka
 Át -zaka.

Isakiók -sika
 Inik -síka
 Tanua -síka
 Hip -síka
 Tíma -zika
 Ak -zíka
 Tót -zika
 Kuál -zika
 Át -zika.

PRÆTER: PERF: ET IMPERF:

Isekiúk -sene
 Inik -séne
 Tenué -séne
 Hip -séne
 Tíme -zene
 Ek -zéne
 Tút -zene
 Kuél -zene
 Át -zana.

Isekiúk -sine
 Inik -síne
 Tenué -síne
 Hip -síne
 Tíme -zine
 Ek -zíne
 Tút -zine
 Kuél -zine
 Át -zina.

FUTURUM.

Isekiúk - u
 Inik - ú
 Tenué -yu
 Hip - ú
 Tíme -nu
 Eg -nú
 Tút -nu
 Kuél - lu
 Át -tu.

Pesekiúk- u
 Penik - ú
 Petenué -yu
 Pehep - ú
 Petíme -nu
 Peeg -nú
 Petút -nu
 Pekuél - lu
 Paát -tu.

MODUS CONDITIONALIS.

Sing:

PRÆSENS.

Plur:

Isakíok - tag
 Inikí - tag
 Tanuá - tag
 Hipí - tag
 Tíma -nag
 Akí -nag
 Tót -nag
 Kuál - lag
 Át - tag.

Pasakíok- tag
 Panikí - tag
 Patanuá - tag
 Pahapí - tag
 Patína -nag
 Paakí -nag
 Patót -nag
 Pakuál - lag
 Paát - tag.

PRÆTER: 1UM

Isakíok -sanag
 Inik -sánag
 Tanua -sánag
 Hip -sánag
 Tíma -zanag
 Ak -zánag
 Tót -zanag
 Kuál -zanag
 Át -zanag.

Isakíok -sinag
 Inik -sínag
 Tanua -sínag
 Hip -sínag
 Tíma -zinag
 Ak -zínag
 Tót -zinag
 Kuál -zinag
 Át -zinag.

PRÆTER: 2UM

Isakíok - óka
 Inik - óka
 Tanua -yóka
 Hip - óka
 Tíma -nóka
 Ag -nóka
 Tot -nóka
 Kual - lóka
 At - tóka.

Pasakíok- óka
 Panik - óka
 Patanua -yóka
 Pahap - óka
 Patima -nóka
 Paag -nóka
 Patot -nóka
 Pakual - lóka
 Paat - tóka.

Sing: MODUS IMPERATIVUS. *Plur:*

Isekíug		Isekíuk	-itg
Iníg		Inikí	-tg
Tenué	- i	Tenué	-tg
Híp	- g	Hipí	-tg
Tíme		Tíme	-tg
Éki	- n	Eki	-tg
Tút	-in	Tút	-itg
Kuél		Kuél	-tg
Át	- g.	Át	-itg.

MODUS FREQUENTATIVUS.

PRÆSENS.

Isekíuk	-tetu	Isekíuk	-ténig
Inik	-tétu	Inik	-ténig
Tenué	-tetu	Tenue	-ténig
Hip	-tétu	Hip	-ténig
Tíme	-tetu	Time	-ténig
Ek	-tétu	Ek	-ténig
Tút	-tetu	Tut	-ténig
Kuél	-tetu	Kuel	-ténig
Át	-tatu.	At	-tánig.

PRÆSENS 2UM

Isakíog		Isekíuk	- eníg
Inik	- ág	Inik	- eníg
Tanuá	- g	Tenue	- níg
Hip	- ág	Hip	- eníg
Tíma	- ng	Time	-neníg
Ag	-nág	Eg	-neníg
Tót	-nag	Tut	-neníg
Kuál	-lag	Kuel	-leníg
Át	-tag.	At	-taníg.

MODUS FREQUENTATIVUS.

<i>Sing:</i>	PRÆTER: 1 ^{UM}	<i>Plur:</i>
Isakíog - kaka		Isakíók - aníka
Iníg - kaka		Iník - aníka
Tanuá - kaka		Tanua - níka
Híp - kaka		Hip - aníka
Tíma - nkaka		Tíma - naníka
Ág - nakaka		Ag - naníka
Tót - nakaka		Tot - naníka
Kuál - kaka		Kual - laníka
Át - kaka.		At - taníka.
	PRÆTER: 2 ^{UM}	
Isakíog - kana		Isekiúk - enígne
Iníg - kána		Iník - enígne
Tanuá - kana		Tenué - nígne
Híp - kána		Hip - enígne
Tíma - nkána		Time - nenígne
Ag - nakána		Eg - nenígne
Tot - nakána		Tut - nenígne
Kuál - kana		Kuel - lenígne
Át - kana.		At - tanígna.

FORMA FUTURA.

	PRÆSENS.	
Isekiúk -tetése		Isekiúk -tetesíg
Iník -tetése		Iník -tetesíg
Tenué -tetése		Tenué -tetesíg
Híp -tetése		Hip -tetesíg
Time -tetése		Time -tetesíg
Ek -tetése		Ek -tetesíg
Tut -tetése		Tut -tetesíg
Kuel -tetése		Kuel -tetesíg
At -tatása.		At -tatasíg.

FORMA FUTURA.

Sing:

Isakiok -tatasáka
 Iník -tatasáka
 Tanuá -tatasáka
 Hip -tatasáka
 Tima -tatasáka
 Ak -tatasáka
 Tot -tatasáka
 Kual -tatasáka
 At -tatasáka.

PRÆTER: 1UM*Plur:*

Isakiok -tatasíka
 Iník -tatasíka
 Tanuá -tatasíka
 Hip -tatasíka
 Tima -tatasíka
 Ak -tatasíka
 Tot -tatasíka
 Kual -tatasíka
 At -tatasíka.

PRÆTER: 2UM

Isekiuk - teteséne
 Iník - teteséne
 Tenué - teteséne
 Hip - teteséne
 Time - teteséne
 Ek - teteséne
 Tut - teteséne
 Kuel - teteséne
 At -tatasána.

Isekiuk - tetesíne
 Iník - tetesíne
 Tenué - tetesíne
 Hip - tetesíne
 Time - tetesíne
 Ek - tetesíne
 Tut - tetesíne
 Kuel - tetesíne
 At -tatasína.

FUTURUM.

Isekiuk -tetesénu
 Iník -tetesénu
 Tenué -tetesénu
 Hip -tetesénu
 Time -tetesénu
 Ek -tetesénu
 Tut -tetesénu
 Kuel -tetesénu
 At -tatasánu.

Isekiuk -tetesínu
 Iník -tetesínu
 Tenué -tetesínu
 Hip -tetesínu
 Time -tetesínu
 Ek -tetesínu
 Tut -tetesínu
 Kuel -tetesínu
 At -tatasínu.

FORMA FUTURA.

Sing:

Isakíok -tatasánag
 Iník -tatasánag
 Tanuá -tatasánag
 Hip -tatasánag
 Tima -tatasánag
 Ak -tatasánag
 Tot -tatasánag
 Kual -tatasánag
 At -tatasánag.

CONDIT: 1UM*Plur:*

Isakíok -tatasínag
 Iník -tatasínag
 Tanuá -tatasínag
 Hip -tatasínag
 Tima -tatasínag
 Ak -tatasínag
 Tot -tatasínag
 Kual -tatasínag
 At -tatasínag.

CONDIT: 2UM

Isakíok -tatasanóka
 Iník -tatasanóka
 Tanuá -tatasanóka
 Hip -tatasanóka
 Tima -tatasanóka
 Ak -tatasanóka
 Tot -tatasanóka
 Kual -tatasanóka
 At -tatasanóka.

Isakíok -tatasinóka
 Iník -tatasinóka
 Tanuá -tatasinóka
 Hip -tatasinóka
 Tima -tatasinóka
 Ak -tatasinóka
 Tot -tatasinóka
 Kual -tatasinóka
 At -tatasinóka.

PARTICIPIA, ETC:

PARTICIPIUM PRÆTER:

Isekíuk - in
 Inikí - n
 Tenu - ín
 Hipí - n
 Tíme -nin
 Eg -nú
 Tút -nin
 Kuél -lin
 Át -tin.

IDEM: NEGATIVUM.

Isekíuk - eyéi
 Iník - eyéi
 Tenu - yéi
 Hip - eyéi
 Time - néi
 Eg - néi
 Tut - néi
 Kuel - leyéi
 At -tayái.

PARTICIP: PRIVAT:

Isekíuk -símei
 Inik -símei
 Tenué -símei
 Hip -símei
 Tíme -zímei
 Ek -zímei
 Tut -zímei
 Kuel -zímei
 At -zímai.

MODUS ACTIONIS.

Isekíuk -eí
 Inik -eí
 Tenué -í
 Hip -eí
 Tíme -neí
 Eg -neí
 Tut -neí
 Kuel -leí
 At -taí.

PARTICIPIUM FUTUR:

Isekíuk -tetín
 Inik -tetín
 Tenué -tetín
 Hip -tetín
 Tíme -tetín
 Ek -tetín
 Tut -tetín
 Kuel -tetín
 At -tatín.

PARTICIPIALE ET

NOMEN CONCRETUM.

Isekíuk -es
 Inik -és
 Tenué -tes
 Hip -és
 Tíme -nes
 Ekí -nes
 Tút -nes
 Kuél -les
 Át -tas.

NOMEN CONCRETUM.

Isekíuk -t
 Iník -t
 Tenué -t
 Hip -t
 Tíme
 Éki -n
 Tút -in
 Kuél -it
 Át -it.

LOCUS ACTIONIS.

Isekíuk -inués
 Inikí -nués
 Tenué -nués
 Hipí -nués
 Tíme -nués
 Ekí -nués
 Tút -inués
 Kuél -inués
 Át -inuás.

VERBI PROSPECTUS
JUXTA VARIAS CHARACTERISTICAS.

Forma Localis: Illinc huc-versus.

MODUS INDICATIVUS.

Sing:

Isekíuk -sem
Inik -sém
Tenué -sém
Hip -sém
Tíme -zem
Ek -zém
Tút -zem
Kuél -zem
Át -zam.

PRÆSENS.

Plur:

Isekíuk -sinm
Inik -sínm
Tenué -sínm
Hip -sínm
Tíme -zinm
Ek -zínm
Tút -zinm
Kuél -zinm
Át -zinm.

PRÆSENS 2UM

Isekíuk - im
Inikí - m
Tenué - m
Hipí - m
Tíme -- m
Eg -ním
Tút -nim
Kuél - im
Át - im.

Pesekíuk- im
Penikí - m
Petenué - m
Pehipí - m
Petíme - m
Peeg -ním
Petút -nim
Pekuél - im
Paát - im.

PRÆTER: INDEF:

Isekíuk - ime
Inikí - me
Tenué - me
Hipí - me
Tíme - me
Eg -níme
Tút -nime
Kuél - lime
Át -tima.

Pesekíuk- ime
Penikí - me
Petenué -- me
Pehipí - me
Petíme - me
Peeg -níme
Petút -nime
Pekuél - lime
Paát -tima.

MODUS INDICATIVUS.

<i>Sing:</i>	PRÆTER: PROX:	<i>Plur:</i>
Isakíok -sanka		Isakíok -sinmka
Inik -sámka		Inik -sínmka
Tanua -sámka		Tanua -sínmka
Hip -sámka		Hip -sínmka
Tíma -zamka		Tíma -zinmka
Ak -zámka		Ak -zínmka
Tót -zanka		Tót -zinmka
Kuál -zamka		Kuál -zinmka
Át -zamka.		Át -zinmka.

PRÆTER: PERF: ET IMPERF:

Isekíuk -seme	Isekíuk -sinme
Inik -séme	Inik -sínme
Tenue -séme	Tenue -sínme
Hip -séme	Hip -sínme
Tíme -zeme	Tíme -zinme
Ek -zéme	Ek -zínme
Tút -zeme	Tút -zinme
Kuél -zeme	Kuél -zinme
Át -zama.	Át -zinma.

FUTURUM.

Isekíuk - úkum	Pesekíuk - úkum
Inik - úkum	Penik - úkum
Tenue -yúkum	Petenue -yúkum
Hip - úkum	Pehep - úkum
Time -núkum	Petime -núkum
Eg -núkum	Peeg -núkum
Tut -núkum	Petut -núkum
Kuel - lúkum	Pekuel - lúkum
At -túkum.	Paat -túkum.

MODUS FREQUENTATIVUS.

*Sing:*PRÆTER: 1UM*Plur:*

Isakíog - kamka
 Iníg - kamka
 Tanuá - kamka
 Híp - kamka
 Tíma - nkámka
 Ág - nakámka
 Tót - nakámka
 Kuál - kamka
 Át - kamka.

Isakíók - aníginnka
 Iník - aníginnka
 Tanua - níginmka
 Hip - aníginnka
 Tíma - naníginnka
 Ag - naníginnka
 Tot - naníginnka
 Kual - laníginnka
 At - taníginnka.

PRÆTER: 2UM

Isakíog - kama
 Iníg - káma
 Tanuá - kama
 Hip - káma
 Tíma - nkáma
 Ag - nakáma
 Tot - nakáma
 Kuál - kama
 Át - kama.

Isekíuk - eníginnme
 Iník - eníginnme
 Tenué - níginme
 Hip - eníginnme
 Tíme - neníginnme
 Eg - neníginnme
 Tut - neníginnme
 Kuel - leníginnme
 At - taníginnma.

FORMA FUTURA.

PRÆSENS.

Isekíuk - tetesém
 Iník - tetesém
 Tenué - tetesém
 Hip - tetesém
 Tíme - tetesém
 Ek - tetesém
 Tut - tetesém
 Kuel - tetesém
 At - tatasám.

Isekíuk - tetesínn
 Iník - tetesínn
 Tenué - tetesínn
 Hip - tetesínn
 Tíme - tetesínn
 Ek - tetesínn
 Tut - tetesínn
 Kuel - tetesínn
 At - tatasínn.

FORMA FUTURA.

*Sing:*PRÆTER: 1UM*Plur:*

Isakiók -tatasámka
 Iník -tatasámka
 Tanuá -tatasámka
 Hip -tatasámka
 Tima -tatasámka
 Ak -tatasámka
 Tot -tatasámka
 Kual -tatasámka
 At -tatasámka.

Isakiók -tatasínmka
 Iník -tatasínmka
 Tanuá -tatasínmka
 Hip -tatasínmka
 Tima -tatasínmka
 Ak -tatasínmka
 Tot -tatasínmka
 Kual -tatasínmka
 At -tatasínmka.

PRÆTER: 2UM

Isekiúk -teteséme
 Iník -teteséme
 Tenué -teteséme
 Hip -teteséme
 Time -teteséme
 Ek -teteséme
 Tut -teteséme
 Kuel -teteséme
 At -tatasáma.

Isekiúk -tetesínme
 Iník -tetesínme
 Tenué -tetesínme
 Hip -tetesínme
 Time -tetesínme
 Ek -tetesínme
 Tut -tetesínme
 Kuel -tetesínme
 At -tatasínma.

FUTURUM.

Isekiúk -tetesenukum
 Iník -tetesenukum
 Tenué -tetesenukum
 Hip -tetesenukum
 Time -tetesenukum
 Ek -tetesenukum
 Tut -tetesenukum
 Kuel -tetesenukum
 At -tatasenukum.

Isekiúk -tetesinúkum
 Iník -tetesinúkum
 Tenué -tetesinúkum
 Hip -tetesinúkum
 Time -tetesinúkum
 Ek -tetesinúkum
 Tut -tetesinúkum
 Kuel -tetesinúkum
 At -tatasinúkum.

MODUS CONDITIONALIS.

Sing:

PRÆSENS.

Plur:

Isakiók - tang
 Inikí - tang
 Tanuá - tang
 Hipí - tang
 Tíma - namg
 Akí - namg
 Tót - namg
 Kuál - lamg
 Át - tang.

Pasakiók - tang
 Panikí - tang
 Patanuá - tang
 Pahapí - tang
 Patíma - namg
 Paakí - namg
 Patót - namg
 Pakuál - lamg
 Paát - tang.

PRÆTER: 1UM

Isakiók - sanamg
 Inik - sánamg
 Tanua - sánamg
 Hip - sánamg
 Tíma - zanamg
 Ak - zánamg
 Tót - zanamg
 Kuál - zanamg
 Át - zanamg.

Isakiók - sinamg
 Inik - sínamg
 Tanua - sínamg
 Hip - sínamg
 Tíma - zinamg
 Ak - zínamg
 Tót - zinamg
 Kuál - zinamg
 Át - zinamg.

PRÆTER: 2UM

Isakiók - okómka
 Inik - okómka
 Tanua - yokómka
 Hip - okómka
 Tíma - nokómka
 Ag - nokómka
 Tot - nokómka
 Kual - lokómka
 At - tokómka.

Pasakiók - okómka
 Panik - okómka
 Patanua - yokómka
 Pahap - okómka
 Patima - nokómka
 Paag - nokómka
 Patot - nokómka
 Pakual - lokómka
 Paat - tokómka.

Sing: MODUS IMPERATIVUS. *Plur:*

Isekíuk - im	Isekíuk - imtg
Inikí - m	Inikí - mtg
Tenué - m	Tenué - mtg
Hipí - m	Hipí - mtg
Tíme - m	Tíme - mtg
Eg -ním	Eg -nímtg
Tút -nim	Tút -nimtg
Kuél - im	Kuél - imtg
Át - in.	Át - imtg.

MODUS FREQUENTATIVUS.

PRÆSENS.

Isekíuk -tetum	Isekíuk -teníginm
Inik -tétum	Inik --teníginm
Tenué -tetum	Tenué --teníginm
Hip -tétum	Hip -teníginm
Tíme -tetum	Time -teníginm
Ek -tétum	Ek -teníginm
Tút -tetum	Tut -teníginm
Kuél -tetum	Kuel -teníginm
Át -tatum.	At -taníginm.

PRÆSENS QUM

Isakíog - kam	Isekíuk - eníginm
Inig - kám	Inik - eníginm
Tanuá - kam	Tenué - níginm
Hip - kám	Hip - eníginm
Tima - nkam	Time -neníginm
Ag -nakám	Eg -neníginm
Tót -nakam	Tut -neníginm
Kaál - kam	Kuel - leníginm
Át - kam.	At - taníginm.

FORMA FUTURA.

<i>Sing:</i>	CONDIT: 1 ^{UM}	<i>Plur:</i>
Isakíok -tatasánamg		Isakíok -tatasínamg
Iník -tatasánamg		Iník -tatasínamg
Tanuá -tatasánamg		Tanuá -tatasínamg
Hip -tatasánamg		Hip -tatasínamg
Tima -tatasánamg		Tima -tatasínamg
Ak -tatasánamg		Ak -tatasínamg
Tot -tatasánamg		Tot -tatasínamg
Kual -tatasánamg		Kual -tatasínamg
At -tatasánamg.		At -tatasínamg.
	CONDIT: 2 ^{UM}	
Isakíok -tatanokómka		Isakíok -tata ^s inokómka
Iník -tatanokómka		Iník -tata ^s inokómka
Tanuá -tatanokómka		Tanuá -tata ^s inokómka
Hip -tatanokómka		Hip -tata ^s inokómka
Tima -tatanokómka		Tima -tata ^s inokómka
Ak -tatanokómka		Ak -tata ^s inokómka
Tot -tatanokómka		Tot -tata ^s inokómka
Kual -tatanokómka		Kual -tata ^s inokómka
At -tatanokómka.		At -tata ^s inokómka.

VERBI PROSPECTUS
JUXTA VARIAS CHARACTERISTICAS.

Forma Localis: Illic; et Illinc ulterius.

MODUS INDICATIVUS.

Sing:

PRÆSENS

Plur:

Isekíuk -senki
Inik -sénki
Tenué -sénki
Hip -sénki
Tíme -zenki
Ek -zénki
Tút -zenki
Kuél -zenki
Át -zanki.

Isekíuk -sínki
Inik -sínki
Tenué -sínki
Hip -sínki
Tíme -zínki
Ek -zínki
Tút -zínki
Kuél -zínki
Át -zínki.

PRÆSENS 2UM

Isekíug - ki
Inig - kíkiki
Tenué - ki
Hip - kíkiki
Tíme - nki
Eg -nikíkiki
Tút - niki
Kuél - liki
Át - tiki.

Pesekíug - ki
Penig - kíkiki
Petenué - ki
Pehip - kíkiki
Petíme - nki
Peeg -nikíkiki
Petút - niki
Pekuél - liki
Páat - tiki.

PRÆTER: INDEF:

Isekíug - kike
Inig - kíkike
Tenué - kike
Hip - kíkike
Tíme - nkike
Eg -nikíkike
Tút - nikike
Kuél - likike
Át - tikika.

Pesekíug - kike
Penig - kíkike
Petenué - kike
Pehip - kíkike
Petíme - nkike
Peeg -nikíkike
Petút - nikike
Pekuél - likike
Paát - tikika.

MODUS INDICATIVUS.

<i>Sing:</i>	PRÆTER: PROX:	<i>Plur:</i>
Isakíok -sankaka		Isakíok -sinkaka
Inik -sánkaka		Inik -sínkaka
Tanua -sánkaka		Tanua -sínkaka
Hip -sánkaka		Hip -sínkaka
Tíma -zankaka		Tíma -zinkaka
Ak -zánkaka		Ak -zínkaka
Tót -zankaka		Tót -zinkaka
Kuál -zankaka		Kuál -zinkaka
Át -zankaka.		Át -zinkaka.

PRÆTER: PERF: ET IMPERF:

Isekíuk -senkike	Isekíuk -sinkike
Inik -sénkike	Inik -sínkike
Tenué -sénkike	Tenué -sínkike
Hip -sénkike	Hip -sínkike
Tíme -zenkike	Tíme -zinkike
Ek -zénkike	Ek -zínkike
Tút -zenkike	Tút -zinkike
Kuél -zenkike	Kuél -zinkike
Át -zankika.	Át -zinkika.

FUTURUM.

Isekíuk -tenu	Pesekíuk -tenu
Inik -tenu	Penik -tenu
Tenué -tenu	Petenué -tenu
Hip -tenu	Pehep -tenu
Tíme -tenu	Petíme -tenu
Ek -tenu	Peek -tenu
Tút -tenu	Petút -tenu
Kuél -tenu	Pekuél -tenu
Át -tanu.	Paát -tanu.

MODUS FREQUENTATIVUS.

<i>Sing:</i>	PRÆSENS.	<i>Plur:</i>
Isekíuk - épnétetu	Isekíuk - epneténig	
Inik - epnéfétu	Inik - epneténig	
Tenué - pnetetu	Tenué - pneténig	
Hip - epnéfétu	Hip - epneténig	
Time - népnétetu	Time - nepneténig	
Eg - nepnéfétu	Eg - nepneténig	
Tut - népnétetu	Tut - nepneténig	
Kuel - lépnétetu	Kuel - lepneténig	
At - tápnatatu.	At - tapnatánig.	

PRÆSENS 2UM

Isakíok - apnáng	Isekíuk - epneníg
Inik - apnáng	Inik - epneníg
Tanua - pnáng	Tenué - pneníg
Hip - apnáng	Hip - epneníg
Time - napnáng	Time - nepneníg
Ag - napnáng	Eg - nepneníg
Tot - napnáng	Tut - nepneníg
Kual - lapnáng	Kuel - lepneníg
At - tapnáng.	At - tapnaníg.

PRÆTER: 1UM

Isakíok - apnánkaka	Isakíok - apnaníka
Inik - apnánkaka	Inik - apnaníka
Tanua - pnánkaka	Tanua - pnaníka
Hip - apnánkaka	Hip - apnaníka
Time - napnánkaka	Time - napnaníka
Ag - napnánkaka	Ag - napnaníka
Tot - napnánkaka	Tot - napnaníka
Kual - lapnánkaka	Kual - lapnaníka
At - tapnánkaka.	At - tapnaníka.

MODUS FREQUENTATIVUS.

<i>Sing:</i>	PRÆTER: 2 ^{UM}	<i>Plur:</i>
Isakíok - apnánkana		Isekíuk - epnenígne
Iník - apnánkana		Iník - epnenígne
Tanua - pnánkana		Tenué - pnenígne
Hip - apnánkana		Hip - epnenígne
Tima - napnánkana		Time - nepnenígne
Ag - napnánkana		Eg - nepnenígne
Tot - napnánkana		Tut - nepnenígne
Kual - lapnánkana		Kuel - lepnenígne
At - tapnánkana.		At - tapnanígna.

FORMA FUTURA.

PRÆSENS.

Isekíuk - tetesénki	Isekíuk - tetesínki
Iník - tetesénki	Iník - tetesínki
Tenué - tetesénki	Tenué - tetesínki
Hip - tetesénki	Hip - tetesínki
Time - tetesénki	Time - tetesínki
Ek - tetesénki	Ek - tetesínki
Tut - tetesénki	Tut - tetesínki
Kuel - tetesénki	Kuel - tetesínki
At - tatasánki.	At - tatasínki.

PRÆTER: 1UM

Isakíok - tatasánkaka	Isakíok - tatasínkaka
Iník - tatasánkaka	Iník - tatasínkaka
Tanuá - ta asánkaka	Tanuá - tatasínkaka
Hip - tatasánkaka	Hip - tatasínkaka
Tima - tatasánkaka	Tima - tatasínkaka
Ak - tatasánkaka	Ak - tatasínkaka
Tot - tatasánkaka	Tot - tatasínkaka
Kual - tatasánkaka	Kual - tatasínkaka
At - tatasánkaka.	At - tatasínkaka.

FORMA FUTURA.

*Sing:*PRÆTER: 2UM*Plur:*

Isekíuk - tetesénkike
 Iník - tetesénkike
 Tenué - tetesénkike
 Hip - tetesénkike
 Time - tetesénkike
 Ek - tetesénkike
 Tut - tetesénkike
 Kuel - tetesénkike
 At -tatasánkika.

Isekíuk - tetesínkike
 Iník - tetesínkike
 Tenué - tetesínkike
 Hip - tetesínkike
 Time - tetesínkike
 Ek - tetesínkike
 Tut - tetesínkike
 Kuel - tetesínkike
 At -tatasínkika.

APPENDIX.

*Inflexio verbi in relatione 2ª personæ ad 1^{am},
juxta localem formam: Illic; et Illinc ulterius.*

Sing: MODUS INDICATIVUS. Plur:

<i>Im ina.</i>	PRÆTER: INDEF:	<i>Etg ina.</i>
Isekíug - kíkime	Pesekíug - kíkime	
Inig - kíkíkime	Penig - kíkíkime	
Tenué - kíkime	Petenué - kíkime	
Hip - kíkíkime	Pehip - kíkíkime	
Time - nkíkime	Petime - nkíkime	
Eg - nikíkíkime	Peeg - nikíkíkime	
Tut - nikíkime	Petut - nikíkime	
At - tikíkima.	Paat - tikíkima.	

PRÆTER: PROX:

Isakiók -sankíkímka	Isakiók -sinkíkímka
Inik -sankíkímka	Inik -sinkíkímka
Tanua -sankíkímka	Tanua -sinkíkímka
Hip -sankíkímka	Hip -sinkíkímka
Tima -zankíkímka	Tima -zinkíkímka
Ak -zankíkímka	Ak -zinkíkímka
Tot -zankíkímka	Tot -zinkíkímka
At -zankíkímka.	At -zinkíkímka.

PRÆT: PERF: ET IMPERF:

Isekíuk -senkíkime	Isekíuk -sinkíkime
Inik -senkíkime	Inik -sinkíkime
Tenué -senkíkime	Tenué -sinkíkime
Hip -senkíkime	Hip -sinkíkime
Time -zenkíkime	Time -zinkíkime
Ek -zenkíkime	Ek -zinkíkime
Tut -zenkíkime	Tut -zinkíkime
At -zankíkima.	At -zinkíkima.

Sing: MODUS FREQUENTATIVUS. *Plur:*

Im ina.

PRÆTER: 1UM

Ety ina.

Isakiok – apnánkamka
Inik – apnánkamka
Tanua – pnánkamka
Hip – apnánkamka
Tima –napnánkamka
Ag –napnánkamka
Tot –napnánkamka
At – tapnánkamka.

Isakiok – apnaníginmka
Inik – apnaníginmka
Tanua – pnaníginmka
Hip – apnaníginmka
Tima –napnaníginmka
Ag –napnaníginmka
Tot –napnaníginmka
At – tapnaníginmka.

PRÆTER: 2UM

Isakiok – apnánkama
Inik – apnánkama
Tanua – pnánkama
Hip – apnánkama
Tima –napnánkama
Ag –napnánkama
Tot –napnánkama
At – tapnánkama.

Isekiuk – epneníginme
Inik – epneníginme
Tenue – pneníginme
Hip – epneníginme
Time –nepneníginme
Eg –nepneníginme
Tut –nepneníginme
At – tapnaníginma.

NOTA: Ut modus innueretur cetera inflectendi, utque prolixitas vitaretur, hæc tantum tempora fuerunt descripta.

ADNOTATIONES

IN VERBI PROSPECTUM

JUXTA VARIAS CHARACTERISTICAS.

1. In verbis ejusdem temporis et modi, ut desinentia sit *a* vel *e*, plerumque fit; cujus diversitatis ratio est repetenda ex verbi radice, quæ litteræ finalis sonum ita modificat, ut, si verbi radix sit *a* vel *o*, desinentia sit *a*; si vero radix verbi sit *e*, *i* vel *u*, desinentia sit *e*. Hæc tamen diversitas, ut experientia compertum est, haberi plerumque potest quasi dialectica differentia.

2. Verba, quorum desinentiam *se*, *ze* præcedit syllaba *kî*, *pî* (et generatim si consonans sit ante *î*) cum accentu, in formandis et inflectendis temporibus, elidunt litteram *î*, paucis admodum dentis. Attamen præsens indicativum et conditionale in singulari numero non expungit litteram *î*, nisi ratione inflexionis assumere debeat unum præfixorum *pe*, *pî*, *nes*. (Vide plura ubi agitur de verbis irregularibus.)

3. In conflandis quibusdam verbi temporibus littera *e*, quæ occurrit in radice verbi, adeo lato profertur ore, ut revera dixeris esse *a*. Alteratio hæc in sequentibus præsertim temporibus habet locum: In omnibus præteritis proximis cujusvis modi; v. g.

Præs: "Ekize" *video*. Præter: prox: "Akzâka"

In toto conditionali modo; v. g.

Præs: "Zûkueze." *scio*. Condit: "Zûkunnag."

In singulari numero præteriti secundi, et in utroque numero præteriti primi quoad modum frequentativum; v. g.

Præs: "Tenuése" *loquor*. Præter: frequent: "Tanuâkaka, tanuanîka; Tanuâkana, tenuenîgne."

1. Si in verbis inflectendis fiet, ut litteram *k* sequatur immediate littera *n*, in hoc casu *k* mutatur in *g*. Hæc alteratio potest tantum accidere in futuro et præterito indefinito, in tem-

poribus hinc derivatis, et in modo conditionali. Hujusmodi alterationi nonnisi ea verborum classis obnoxia est, quæ in præsentente indicativo exit in *ze*; v. g.

Præs: "Eyékze, *esurio*. Hinc fit Eyégne, Eyégnu, Ayágnag, etc."

5. Si per verbi inflexionem fiet, ut post litteram *k* sequatur immediate eadem littera *k*, illa prior mutatur in *g*. Hoc potest tantum accidere in præterito primo et secundo modi frequentativi, et quidem quoad verba in *ksc* et *kíse*; v. g.

Præs: "Sukíse," *cognosco*, Hinc fit "Súgkaka, Súgkána."

6. Ceu stipes, unde omnes verbi inflexiones prodeunt, tempus præsens indicativi modi assumitur; duplex itaque desinentiarum classis *se*, *ze* (vel *sa*, *za*) assidue habenda est præ oculis, in eo enim omnes transformationis leges fundantur.

7. Numeri distinctio duplici ratione exprimitur, initiali vel finali vocis alteratione; nam quædam verbi tempora initialem, quædam vero finalem vocis partem alterant. Et, si quando in plurali numero, præter initialem, occurrat etiam alteratio finalis, hæc non verbi numerum, sed personalem significat relationem, quæ inter verbi subjectum et objectum interest.

De formandis verbi temporibus.

8. Multiplicem Præsentis Secundi desinentiam pro verbi varietate sequens regulat lex:

Verba in *se* rejiciunt *e*. Quod si ante *se* fuerit *kí*, *pí* cum accentu, expungitur etiam *í* generatim; v. g.

<i>Præsens.</i>		<i>Præsens 2UM</i>
Isekíukse	Seco	Isekíuks
Inikíse	Pono	Iníks
Tenuése	Loquor.	Tenués.

At verba in *ze*, hoc semper eliso, variam sequuntur regulam.

Si ante *ze* fuerit 1° simplex vocalis *í* cum accentu; 2° vocalis duplex, quarum prior habet accentum; 3° consonans *m*; in

omnibus hisce casibus additur *n*; v. g.

<i>Præs:</i>		<i>Præs: 2UM</i>
Ekíze	Video	Éki -n
Mukilíze	Sudo	Mukilí-n
Lilóize	Gaudeo	Lilói -n
Geízemze.	Irascor.	Geízem-n.

Si autem ante *ze* fuerit una consonantium *k*, *p*, *s*, *t*, adjicitur *in*; v. g.

<i>Præs:</i>		<i>Præs: 2UM</i>
Iyákza	Invenio	Iyák -in
Tillápza	Mæreor	Tilláp -in
Éisze	Lætor	Éis -in
Tútze.	Tero.	Tút -in.

Excipe verbum *átza* cum compositis, quippe quod, habens proprias leges in omnium temporum inflexione, rejecto *ze*, sibi adjungit *g*; at juxta quamdam dialectum assumit *in*, ut in superiori regula; v. g.

<i>Præs:</i>		<i>Præs: 2UM</i>
Átza	Exeo	At -g
Inakátza	Effero	Inakát-g
Nikétze.	Extraho.	Nikét -g.

Denique si ante *ze* fuerit 1° vocalis simplex, dummodo non sit *i* cum accentu, 2° duplex vocalis, quarum posterior habet accentum, 3° consonans *l*, *n*, in his casibus, rejecto *ze*, nihil additur ultra; v. g.

<i>Præs:</i>		<i>Præs: 2UM</i>
Itémeze	Numero	Itéme
Himiúze	Amice tracto	Himiú
Kuólze	Gaudeo	Kuól
Kaánze.	Revereor.	Kaán.

9. Præteritum indefinitum et Futurum derivantur ex præ-
sente per substitutionem characteristicæ et desinentiæ juxta
verbi diversitatem, ut ex prospectu colligi potest; v. g.

<i>Præs: indir:</i>	<i>Præter: indef:</i>	<i>Futur:</i>
Taátksa	Taátk- a	Taátk- u
Zikáuza	Zikáu-na	Zikáu-nu
Kuélze	Kuél - le	Kuél - lu
Sukíse.	Súk - e.	Suk - ú.

Hæc duo tempora in eo differunt, quod futuri desinentia sit *u* in utroque numero, præteriti vero sit *e*, quamvis utriusque temporis eadem sit initialis alteratio, eademque characteristicæ littera. Alia insuper discrepantia oritur ex diversa accentus sede, respectu quorundam verborum, quæ ante desinentiam *se*, *ze* habent *kí*, *pí*, *mí* cum accentu; nam in futuro removetur accentus in ultimam, dum in præterito rejicitur in syllabam penultimam. (Vide plura ubi agitur de verbis irregularibus.)

Notandum autem est, quod si aliquando futuri desinentia *u* mutetur in *o*, hæc alteratio fit ratione euphoniæ, quoad aliqua verba, in quibus præpotens sit *o*, *a*; sic ex "Inótalksa," *consisto*, fit "Inótalko," *consistam*.

10. Duo præterita, proximum nempe et perfectum derivantur ex præsentem per additionem desinentiæ *ka*, *na*, quæ juxta statutæ leges, ut ex prospectu patet, præsentem tempore appingitur. Sedulo est notanda numeri differentia utriusque temporis, quæ sita est in alteratione vocalis penultimæ in vocalem *i*; v. g.

<i>Præs: indic:</i>	<i>Præter: prox:</i>	<i>Præter: perf:</i>
Taátksa	Taátksa -ka	Taátksa -na
Tímeze	Tímaza -ka	Tímeze -ne
Kuélze	Kuálza -ka	Kuélze -ne
Sukíse	Soksi -ka.	Suksé -ne.

11. Modus imperativus, respectu verborum in *ze*, easdem habet desinentias multiplices, quas assignavimus pro tempore

præsente secundo; ideoque easdem sequitur regulas, quas dedimus numero 8°. Respectu autem verborum in *se*, sequens est lex formandi imperativi, pro varietate litterarum, quæ ante præsentis indicativi desinentiam *se* reperiuntur.

Si desinentiam *se* præcesserit una consonantium, eliso *se* substituitur *g*; sed si ante *se* sit *k*, hoc mutatur in *g*, quin aliquid adjungi debeat; v. g.

Præs: indic:

Ikúitímse
Ilatápsa
Isekíukse.

Verum loquor
Contemno
Seco.

Imperativ:

Ikúitím
Ilatáp
Isekiug.

Si ante *se* sit vocalis *a, e, o, u*, expuncto *se*, adjicitur *i* cum levi aspiratione; sed si ante *se* jam fuerit *i*, nihil aliud præter aspirationem additur; v. g.

Præs: indic:

Pilása
Ítese
Sayógosa
Uekslikúse
Sépnise.

Fodio
Immitto
Aspicio
Sedeo coram
Interrogo.

Imperativ:

Pilái
Ítei
Sayógoi
Uekslikúi
Sépni.

Tandem quæ desinunt in *kíse* cum accentu, rejecto *íse*, mutant *k* in *g*; quæ in *píse* cum accentu, expuncto *íse*, sibi adjungunt *g*. Eandem legem sequitur verbum "Misemíse;" v. g.

Præs: indic:

Inikíse
Hipíse
Misemíse.

Pono
Comedo
Mentior.

Imperativ:

Iníg
Hipg
Misémg.

Attamen "Utukíse" *assequor* habet imperativum "Utukí," quod semper auditur in relatione personæ primæ vel secundæ singularis ad tertiam ejusdem numeri, ideoque "Eutukí."

12. Præsens conditionale derivatur a præsente indicativo,

abscissa desinentia *se, ze*, cujus loco additur *tag* verbis in *se*. verbis autem in *ze* appingitur *nag*. Sed si ante *ze* fuerit *l*, abscisso *ze* additur *lag*. Verbum autem "Átza" ejusque composita, absceto *za*, assumunt *tag*; v. g.

<i>Præs: indic:</i>		<i>Præs: condit:</i>
Taátksa	Corripio	Taátk - tag
Zikáunza	Timeo	Zikáu - nag
Sukíse	Cognosco	Sokí - tag
Kuélze	Gaudeo	Kuál - lag
Átza.	Egeo.	Át - tag.

Præteritum conditionale 1um conflatur ex præterito perfecto indicativi modi per additionem litteræ *g*; v. g.

<i>Præter: perf:</i>		<i>Præter: 1um condit:</i>
Taátksana	Corripueram	Taátksana-g
Zikáunzana.	Timeuerám.	Zikáunzana-g

Præteritum conditionale 2um fit ex futuro, si mutetur *u* in *o*, et addatur desinentia *ka*; v. g.

<i>Futur:</i>		<i>Præter: 2um condit:</i>
Taátku	Corripiam	Taátk -óka
Zikáunu.	Timebo.	Zikáun -óka.

13. Modus frequentativus, qui significat actionis ejusdam iterationem quasi per consuetudinem, (et cujus vis apte exprimitur per latinas loquendi formas *Factito*, *Dictito*.) sequentes sequitur formationis leges:

Præsens effingitur ex indicativo præsentis per additionem desinentiæ *tetu* vel *tatu*, postquam absceta fuerit desinentia *se, ze*, et si quid insuper fuerit ad vocis radicem non pertinens.

Tamquam ad radicem non pertinens censetur *í* cum accentu, respectu verborum, quorum desinentiam *se, ze* præcedit *kí pí* cum accentu. Hoc in casu, elisa littera *í*, rejicitur accentus in

priorem syllabam desinentiæ *tétu* vel *tátu*. In ceteris casibus manet accentus in radice verbi; v. g.

<i>Præs: indic:</i>		<i>Præs: frequent:</i>
Isekíukse	Seco	Isekíuk-tetu
Tenuése	Loquor	Tenué -tetu
Tímeze	Signo	Tíme -tetu
Tútze	Tero	Tút -tetu
Inikíse	Pono	Inik -tétu
Ekíze	Video	Ek -tétu
Átza.	Exeo.	Át -tatu.

Si desideratur plenior notitia quoad verba, quæ expungunt *í*, et rejiciunt accentum in *tétu* vel *tátu*, inspiciatur Elenchus verborum irregularium; nam verba irregularia sunt huic duplici alterationi obnoxia.

14. Præsens secundum, (quod in singulari rarius quam in plurali numero occurrit,) sequentibus formationis legibus videtur regulari:

Verba in *kse*, *se*, quorum indefinitum præteritum est in *ke*, *ye*, his absectis, sibi addunt *g*; verba autem in *kíse*, *píse*, *míse*, quorum indefinitum præteritum est in *ke*, *pe*, *me*, his retentis, sibi appingunt *g*. Sic v. g.

<i>Præs: indic:</i>	<i>Præter: indef:</i>	<i>Præs: 2um freq:</i>
Taátksa	Taátka	Taátg
Tenuése	Tenuéye	Tanuág
Nekíse	Néke	Nakág
Hipíse	Hípe	Hipág
Misemíse.	Miséme.	Misamág.

Præterea, verba desinentia in *ze*, si huic antecedit simplex vocalis, sumpto præterito indefinito, absectaque ejus vocali finali, sibi adjiciunt *g*. Quorum autem desinentiam *ze* præcesserit 1° duplex vocalis, 2° consonans, 3° *kí*, *pí*, *sí*, sumpto integro

præterito indefinito, huic appingunt *g*. Sic v. g.

<i>Præs: indic:</i>	<i>Præter: indef:</i>	<i>Præs: 2um freq:</i>
Tímeze	Tímene	Tíman -g
Kizéize	Kizéine	Kizáina -g
Tillápza	Tillápna	Tillápna -g
Tupíze.	Túpne.	Tópna -g.

Hæ formationis regulæ valent pro numero singulari; pro numero autem plurali una verborum fere' omnium est regula; sumitur enim præteritum indefinitum singularis numeri et huic superadditur *níg* cum accentu. v. g.

<i>Præs: indic:</i>	<i>Præter: indef:</i>	<i>Præs: 2um freq: pl:</i>
Taátksa	Taátka	Taátka -níg
Hipíse	Hípe	Hípe -níg
Zikáuza.	Zikáuana.	Zikáuana -níg.

Huic generali regulæ faciunt exceptionem nonnulla verborum in *se* exeuntium, quorum desinentiam *se* præcedit vocalis *a*, *e*; hoc enim in casu, absecta desinentia *se* præsentis indicativi, huic appingitur *níg*; v. g.

<i>Præs: indic:</i>	<i>Præter: indef:</i>	<i>Præs: 2um freq: pl.</i>
Tenuése	Tenuéye	Tenue -níg
Uapáyatasa.	Uapáyataya.	Uapáyata-níg.

15. In præteriti frequentativi utriusque formatione assumitur indefinitum præteritum, elisaque vocali ejus finali, substituitur *kaka*, *kana*. Notandi tamen sedulo casus sequentes sunt:

Si præteritum indefinitum desierit in *ke*, elisa *e*, mutatur *k* in *g*.
Si præteritum indefinitum desierit in *ye*, hæc syllaba expungitur integra.

Si denique præteritum indefinitum exierit in *ne*, præcedente 1°) duplici vocali, quarum prior sit cum accentu, 2°) consonante, in his casibus assumitur integrum præteritum indefinitum, eique

superadditur *kako, kana*. Sint exempla; v. g.

<i>Præter: indef:</i>	<i>Præter; 1um freq:</i>	<i>Præter: 2um freq:</i>
Taátka	Taátg -kaka	Taátg -kana
Tenuéye	Tanuá -kaka	Tanuá -kana
Kizéine	Kizáina -kaka	Kizáina -kána
Tútne.	Tótna -kaka.	Tótna -kána.

Præstitutæ leges regulant formationem singularis numeri; ut autem formetur numerus pluralis, unam verba fere omnia sequuntur legem; sumitur enim integrum præteritum indefinitum singularis numeri, eique adjicitur *níka, nígne*. Attamen si præteritum indefinitum desierit in *ye*, hæc desinentia absconditur; v. g.

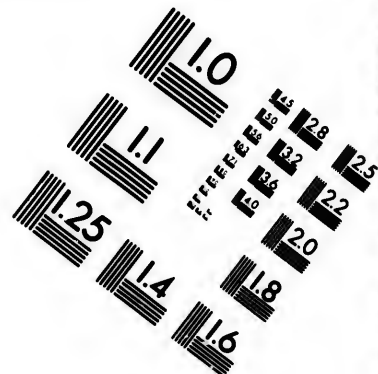
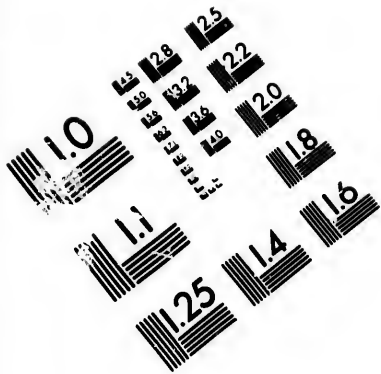
<i>Præter: indef:</i>	<i>Præter: 1um freq:</i>	<i>Præter: 2um freq:</i>
Taátka	Taátka -níka	Taátka -nígna
Tenuéye	Tanua -níka	Tenue -nígne
Kizéine	Kizáina -níka	Kizéine -nígne
Tútne.	Totna -níka.	Tutne -nígne.

16. Quod ad futuræ formæ conflationem attinet, sumta (ut dictum est respectu præsentis frequentativi sub numero 13°.) radice verbi, huic adduntur desinentiæ propriæ ejusque temporis, sicut Prospectus verbi ostendit.

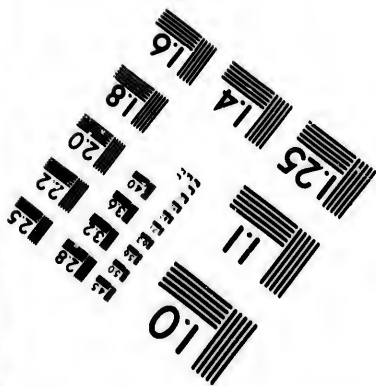
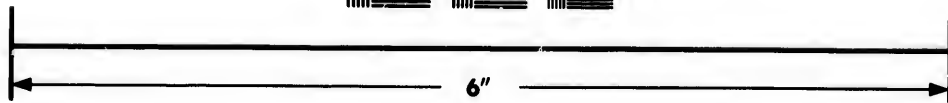
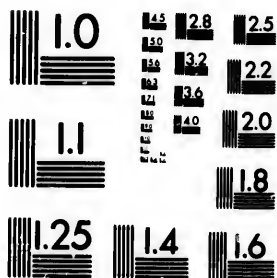
17. Ut participia formentur triplex observanda est regula. Affirmans participium derivatur ex præterito indefinito, elisa finali ejus vocali, et addita desinentia *in*; si vero, facta elisione, jam adest *i*, adjicitur *n* tantum. Quod si præteritum indefinitum exit in *eye*, hoc totum absecatur, ut appingatur *in*.

<i>Præter: indef:</i>		<i>Particip: affirmans.</i>
Tamapáika	Patefeci	Tamapáikin
Súke	Cognovi	Sukín
Uapziáuna	Occidi	Uapziáumin
Zepinmíc	Derisi	Zepinmín
Uelétpeye.	Ligavi.	Uelétpin.

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

28
32
36
40
45
50
56
63
71
80
90
100

10
11
12
15
20
25
32
40
50
63
80
100

Negans participium formatur etiam ex indefinito præterito, ita quidem ut, si ejus desinentia sit *ne*, *ye*, addi debeat *i* tantum; secus desinentibus superadditur *yéi*.

<i>Præter: indef:</i>		<i>Particip: negans.</i>
Temíke	Sepelii	Temikéy <i>éi</i>
Íteye	Immisi	Ítey <i>éi</i>
Tinúgne	Mortuus sum	Tinugn <i>éi</i>
Zúkuene	Scivi	Zukuen <i>éi</i>
Titólaya.	Oblitus sum.	Titólay <i>ái</i> .

Privativum participium ut formetur, assumitur indicativum præsens, et, extracta (ut dictum est respectu præsentis frequentativi sub 13º numero,) ejus radice, huic additur desinentia, *zímei*, *símei*, vel *símai*, *zímai*, juxta euphoniæ leges.

<i>Præs: indic:</i>		<i>Particip: privativ:</i>
Ziekze	Loquor	Ziekzímei
Geízemze	Irascor	Geízemzímei
Tinípnise	Cogito	Tinípnisímei
Tinúkíze	Morior	Tinúkízímei
Komáíza.	Aegroto.	Komáízímai.

18. Participiale sequitur quatuor regulas formationis.

Verba in *kse*, *kíse*, et *píse* (et reliqua irregularia, quæ inspicere possunt, ubi de irregularibus verbis inferius agitur,) formant participiale ex præterito indefinito per additionem litteræ *s*. Hujus regulæ participialia, exceptis, quæ conflantur ex verbis in *kse*, habent accentum in postrema syllaba.

<i>Præter: indef:</i>		<i>Participiale.</i>
Állika	Incendi	Állikas
Súke	Cognovi	Sukés
Hípe.	Comedi.	Hípés.

Verba in *se*, præcedente vocali, (dummodo ad præeuntem regulam non pertineant,) formant participiale ex indicativo præsentis, rejecto *se*, et assumpto *tes*, *tas*. Hujus regulæ participialia

retinent accentum verbi.

Præs: indic:

Timípnise Cogito
Uelétpese. Ligo.

Participiale.

Timípnites
Uelétpetes.

Verba in *kíze*, *píze*, nec non cetera irregularia in *íze* (quæ videri possunt, ubi de verbis irregularibus agitur,) conflant participiale ex præsentis indicativo, rejecto *ze*, et, retento verbi accentu, sibi adjungunt *nes*, *nas*.

Præs: indic:

Ekíze Video
Tupíze. Meto.

Participiale.

Ekínes
Tupínes.

Verba reliqua in *ze* (ut *Tímeze*, *Tútze*, *Zikáuzza*) formant participiale ex præterito indefinito per additionem litteræ *s*. Hujusmodi participialia retinent etiam accentum verbi.

Præter: indef:

Pálanas Sprevi
Tútne Trivi
Kuélle Gavisus sum
Átta. Exivi.

Participiale.

Pálanas
Tútnes
Kuélles
Áttas.

19. Per modum appendix appositæ est *Inflexio verbi in relatione 2^æ ad 1^{am} personam, juxta localem formam: Illic; et Illinc ulterius*. Hæc inflexio nihil est aliud, nisi compositio duarum localium verbi formarum. Ratio autem, cur præterita tantum tempora reperiuntur descripta, inde est repetenda, quod, etsi per leges formationis deduci alia tempora possent, tamen non redderent significatum, qui cum naturali rerum ordine congrueret.

Nota: In proponendis formationis legibus existimavimus potius quamdam agendi rationem suggerendam, cujus opæ facilius evaderet practica linguæ notitia.

DE VERBO RELATIVO.

De variis verborum formis disserentes innuimus, illud dici verbum relativum, cui sit inserta quædam particula (præpositio quoad sensum juxta Latinos,) quæ cum verbi objecto connectatur. Hæc particula est *áin*, quæ in hunc modum *ái*, *án*, *éi*, *én* alterata verbis commiscetur, et significat *pro*, *præ*, *in commo-*
dum, *quoad*.

De verbis relativis formandis.

Ut conflare queant verba relativa, sumitur verbum simplicis formæ, cui radicem inter et desinentiam inseritur particula *áin*, juxta modum jam dictum alterata; ejus autem desinetia semper erit *se*; v. g.

<i>Simplex forma.</i>	<i>Versio.</i>	<i>Relativa forma.</i>
Isekíukse	Seco	Isekíukéise
Inikíse	Pono	Inikéise
Hanísa	Facio	Haniáisa
Uapziáúza	Occido	Uapziáunáisa
Tupíze.	Meto.	Tupnéise

Quod in verbis Uapziáúza et Tupíze inveniatur littera *n* post raidicalem verbi partem, ideo fit, quia verba in *ze* hanc postulant generatim distinctionem; ceteroquin hoc *n* non ad particulam *áin* pertinet, sed ad verbum.

Præterea expunctio litteræ *í* in verbis Inikíse et Tupíze, est generatim quid proprium verborum in *se* et *ze* desinentium, quando syllaba *kí*, *pí* occurrit ante desinentiam.

Huic philologico formationis modo est præferendus alter, qui valde inservit praxi. Sumatur itaque præteritum indefinitum formæ simplicis, huic adjiciatur *íse*, quo factó, habetur forma verbi relativa; v. g.

<i>Formæ simplicis</i>		<i>Formæ relativæ</i>
<i>Præsens.</i>	<i>Præter: indef:</i>	<i>Præsens.</i>
Isekiukse	Isekiuke	Isekiuké -isc
Inikíse	Iníke	Iniké -isc
Hanísa	Hanía	Haniá -isa
Uapziáuza	Uapziáuana	Uapziáuaná -isa
Tupíze.	Túpne.	Tupné -ise.

De verbi relativi significatu.

Cum hæc verba adeo frequentis sint usus, ut in sermonem vel brevissimum irrepant, genuinam eorumdem significationem novisse maximi erit momenti. Sed quoniam naturæ horum verborum simile quid non reperitur in nostris linguis, et de rebus omnem excedentibus experientiam nequeat planus fieri sermo, ideo satius per exempla quam per definitiones enitemur proponere, quæ ad declarandam horum verborum vim faciunt. Sint exemplo, quæ sequuntur:

In he isekíukéise ípsus.	<i>Ego tibi seco digitum.</i>
In he taátkáisa miáz.	<i>Ego tibi corripio filium.</i>
In he uapziáunáisa zikámkul.	<i>Ego tibi occido canem.</i>
In he haniáisa inít.	<i>Ego tibi ædifico domum.</i>

Isekiukéise (seco) est verbum relativum, cujus objectum est *he* (*te*, non vero *tibi* ut in latino.) *Ípsus* (*digitum* in latino est objectum) in textu idiano est casus complementi, qui, juxta indolem lingue, nullam accipit determinatam desinentiam.

Quocirca juxta Indorum concipiendi modum respicitur *he* (persona) uti præcipuum actionis objectum; *ípsus* autem (membrum personæ) uti aliquid cujus respectu fit actio. Particula denique verbo immixta adhibetur instar nexus significantis relationem inter objectum ejusque respectum. Quare latina præcedentis exempli versio, juxta Indorum cogitandi rationem,

est hæc, quæ sequitur:

Ego seco te respectu digiti.
 Ego corripio te quoad filium.
 Ego occido te respectu canis.
 Ego ædifico te quoad domum.

Regulæ utendi verbo relativo.

1ª Loco verbi in forma relativa potest nonnunquam adhiberi forma verbi simplex, quin alteretur dictionis significatus. Hæc mutatio formæ potest sæpe fieri, si verbi objectum ejusque complementum queant quasi quid unum concipi. Sic dicitur, v. g.

In he isekíukse ipsúspe.	<i>Te seco in digito.</i>
In he inpíse hátímpa.	<i>Te arripio in brachio.</i>
In he iptése usúspe.	<i>Te percutio in capite.</i>

Vel alio modo, adhibita nempe forma verbi relativa.

In he isekínkéise ípsus.	<i>Tibi seco digitum.</i>
In he inpése hátim.	<i>Tibi arripio brachium.</i>
In he iptése úsus.	<i>Tibi percutio caput.</i>

2ª Loco verbi in forma relativa erit semper usurpanda simplex verbi forma (respondens latinis verbis,) si actio verbi respiciat objectum in se, quin consideretur particularis respectus. Qui concipiendi modus, cum a nostro non differat, nihil præsert, quod sit difficile. Sic dicitur, v. g.

In he taátksa.	<i>Ego te corripio.</i>
Ipním he iuetése.	<i>Ipsè te verberat.</i>

3ª Adhibetur forma verbi relativa (et non alia,) quando verbum habet objectum cum complemento possessionem indicante. Sic dicitur, v. g.

Akamkínikúna ehetéúicise píke. *Dei amo matrem.*
 Akamkínikúna akaánnáisa miáz. *Dei revereor filium.*

In he miziáisa zíekin.

Tua audio verba.

In he tuígnéise tamáluit.

Tuam sequor legem.

Quorum versio juxta indianæ mentis conceptum erit hæc, quæ sequitur:

Amo Deum respectu matris.

Revereor Deum respectu filii.

Audio te quoad verba.

Sequor te respectu legis.

Vel inverso modo:

Amo matrem respectu Dei.

Revereor filium respectu Dei.

Audio verba quoad te.

Sequor legem respectu tui.

4ª Occurrit quidam modus construendi verbum in forma relativa, ubi deest complementum objecti. Hic modus vertitur facilius in latinam linguam. Sic persæpe dicitur, v. g.

Talapózanáisa he.

Pro te oro.

Tinúgnéise he.

Pro te morior.

Notandum hic occurrit, nisi forte superfluum videatur, *He* (*te* in latino) in textu indiano esse objectum, et latinum *pro* contineri in verbo.

5^a Hæ duæ dictiones et similes possunt exprimi alia loquendi ratione, quæ cum nostris notionibus congruit. Sic dicitur, v. g.

In talapózaza imáin.

Oro pro te.

In tinukize imáin

Morior pro te.

6^a Ut construantur verba in forma relativa sumatur objectum verbi, et fiat quæstio juxta nostrum cogitandi modum: *Cujus res?* Quo facto, terminus *cujus* erit objectum in phrasi

indiana, et terminus *res* erit complementum. Sic v. g.

In he haniáisa inít	<i>Tibi ædifico domum.</i>
He itaátkánia miáz.	<i>Corripuit tuum filium.</i>
Kuniá pópziaunáisana pist.	<i>Ejus occiderunt patrem.</i>

7ª Occurrunt quædam verba, quæ videntur requirere constructionem in forma relativa; attamen usus obtinet, ut construantur in forma simplici. Sic dicitur, v. g.

In he uetkúike sang.	<i>Tibi abstuli indusium.</i>
In he péguise síkem.	<i>Tibi furor equum.</i>

Hujus diversitatis ratio non ex eo est derivanda, quod furandi et auferendi actio non sit in favorem, sed in damnum personæ, cui fit furtum vel ablatio; nam Indiani, ut expriment eandem furandi vel auferendi actionem, passim in forma verbi relativa dicunt; v. g: "Ipeenpénie síkem." *Mihi abstulerunt equum.* Itaque responsum verum videtur, si dicatur: Respectu aliquorum verborum, inesse menti indianæ aliquid, quod nostrum cogitandi modum excedit; vel usum formæ simplicis pro forma relativa esse idiotismum respectu eorundem verborum, quæ difficultatem facessunt.

VERBI PROSPECTUS
JUXTA VARIAS CHARACTERISTICAS.

Forma Simplex.

MODUS INDICATIVUS.

<i>Sing:</i>	PRÆSENS:	<i>Plur:</i>
Isekiuké-ise		Isekiuké -isig
Iniké -ise		Iniké -isig
Tenué -ise		Tenué -isig
Hipé -ise		Hipé -isig
Timené -ise		Timené -isig
Egné -ise		Egné -isig
Tutné -ise		Tutné -isig
Kuellé -ise		Kuellé -isig
Attá -isa.		Attá -isig.
	PRÆSENS. 2 ^{UM}	
Isekiuké-nis		Pesekiuké-nis
Iniké -nis		Peniké -nis
Tenué -nis		Petenué -nis
Hipé -nis		Pehepé -nis
Timené -nis		Petimené -nis
Egné -nis		Peegné -nis
Tutné -nis		Petutné -nis
Kuellé -nis		Pekuellé -nis
Attá -nis.		Paattá -nis.
	PRÆTER: INDEF:	
Isekiuké-nie		Pesekiuké-nie
Iniké -nie		Peniké -nie
Tenué -nie		Petenué -nie
Hipé -nie		Pehepé -nie
Timené -nie		Petimené -nie
Egné -nie		Peegné -nie
Tutné -nie		Petutné -nie
Kuellé -nie		Pekuellé -nie
Attá -nia.		Paattá -nia.

MODUS INDICATIVUS.

<i>Sing:</i>	PRÆTER: PROX:	<i>Plur:</i>
Isakíoká -isaka		Isakíoká -isika
Iniká -isaka		Iniká -isika
Tanuá -isaka		Tanuá -isika
Hipá -isaka		Hipá -isika
Timaná -isaka		Timaná -isika
Agná -isaka		Agná -isika
Totná -isaka		Totná -isika
Kuallá -isaka		Kuallá -isika
Attá -isaka.		Attá -isika.

PRÆTER: PERF: ET IMPERF:

Isekíuké -isene	Isekíuké -isine
Iniké -isene	Iniké -isine
Tenué -isene	Tenué -isine
H. -isene	Hipé -isine
Timené -isene	Timené -isine
Egné -isene	Egné -isine
Tutné -isene	Tutné -isine
Kuellé -isene	Kuellé -isine
Attá -isana.	Attá -isina.

FUTURUM.

Isekíuké -niu	Pesekíuké -niu
Iniké -niu	Peniké -niu
Tenué -niu	Petenué -niu
Hipé -niu	Pehepé -niu
Timené -niu	Petimené -niu
Egné -niu	Peegné -niu
Tutné -niu	Petutné -niu
Kuellé -niu	Pekuellé -niu
Attá -niu.	Paattá -niu.

MODUS CONDITIONALIS.

Sing:

Isakíoká-itag
 Iniká -itag
 Tanuá -itag
 Hipá -itag
 Timaná -itag
 Agná -itag
 Totná -itag
 Kuallá -itag
 Attá -itag.

PRÆSENS:

Plur:

Pasakíoká-itag
 Paniká -itag
 Patanuá -itag
 Pahapá -itag
 Patimaná -itag
 Paagná -itag
 Patotná -itag
 Pakuallá -itag
 Paattá -itag.

PRÆTER: 1UM

Isakíoká-isanag
 Iniká -isanag
 Tanuá -isanag
 Hipá -isanag
 Timaná -isanag
 Agná -isanag
 Totná -isanag
 Kuallá -isanag
 Attá -isanag.

Isakíoká -isinag
 Iniká -isinag
 Tanuá -isinag
 Hipá -isinag
 Timaná -isinag
 Agná -isinag
 Totná -isinag
 Kuallá -isinag
 Attá -isinag.

PRÆTER: 2UM

Isakíoka-nióka
 Inika -nióka
 Tanua -nióka
 Hipa -nióka
 Timana -nióka
 Agna -nióka
 Totna -nióka
 Kualla -nióka
 Atta -nióka.

Pasakíoka-nióka
 Panika -nióka
 Patanua -nióka
 Pahapa -nióka
 Patimana -nióka
 Paagna -nióka
 Patotna -nióka
 Pakualla -nióka
 Paatta -nióka.

Sing. MODUS IMPERATIVUS. *Plur.*

Isekíuké-ni	Isekíuké-nitg
Iniké -ni	Iniké -nitg
Tenué -ni	Tenué -nitg
Hipé -ni	Hipé -nitg
Timené -ni	Timené -nitg
Egné -ni	Egné -nitg
Tutné -ni	Tutné -nitg
Kuellé -ni	Kuellé -nitg
Attá -ni.	Attá -nitg.

MODUS FREQUENTATIVUS.

PRÆSENS.

Isekíuké-itetu	Isekíuke-iténig
Iniké -itetu	Inike -iténig
Tenué -itetu	Tenué -iténig
Hipé -itetu	Hipe -iténig
Timené -itetu	Timene -iténig
Egné -itetu	Egne -iténig
Tutné -itetu	Tutne -iténig
Kuellé -itetu	Kuelle -iténig
Attá -itatu.	Atta -itánig.

PRÆSENS: 2UM

Isekíuké-nig	Iskéfuke-nieníg
Iniké -nig	Inike -nieníg
Tenué -nig	Tenué -nieníg
Hipé -nig	Hipe -nieníg
Timené -nig	Timene -nieníg
Egné -nig	Egne -nieníg
Tutné -nig	Tutne -nieníg
Kuellé -nig	Kuelle -nieníg
Attá -nig.	Atta -nianíg.

MODUS FREQUENTATIVUS.

<i>Sing:</i>	PRÆTER: 1 ^{UM}	<i>Plur:</i>
Isakioká -nikaka		Isakioka -nianíka
Iniká -nikaka		Inika -nianíka
Tanuá -nikaka		Tanua -nianíka
Hipá -nikaka		Hipa -nianíka
Timaná -nikaka		Timana -nianíka
Agná -nikaka		Agna -nianíka
Totná -nikaka		Totna -nianíka
Kuallá -nikaka		Kualla -nianíka
Attá -nikaka.		Atta -nianíka.

	PRÆTER: 2 ^{UM}	
Isakioká -nikana		Isekiúke -nienígne
Iniká -nikana		Inike -nienígne
Tanuá -nikana		Tenué -nienígne
Hipá -nikana		Hipe -nienígne
Timaná -nikana		Timene -nienígne
Agná -nikana		Egne -nienígne
Totná -nikana		Tutne -nienígne
Kuallá -nikana		Kuelle -nienígne
Attá -nikana.		Atta -nianíгна.

FORMA FUTURA.

	PRÆSENS.	
Isekiúke -itetéise		Isekiúke -itetéisig
Iniké -itetéise		Iniké -itetéisig
Tenué -itetéise		Tenué -itetéisig
Hipé -itetéise		Hipé -itetéisig
Timené -itetéise		Timené -itetéisig
Egné -itetéise		Egné -itetéisig
Tutné -itetéise		Tutné -itetéisig
Kuellé -itetéise		Kuellé -itetéisig
Attá -itatáisa.		Attá -itatáisig.

FORMA FUTURA.

Sing:

Isakíoka-itatáísaka
 Iniká -itatáísaka
 Tanuá -itatáísaka
 Hipá -itatáísaka
 Timaná -itatáísaka
 Agná -itatáísaka
 Totná -itatáísaka
 Kuallá -itatáísaka
 Attá -itatáísaka.

PRÆTER: 1UM*Plur:*

Isakíoka -itatáísika
 Iniká -itatáísika
 Tanuá -itatáísika
 Hipá -itatáísika
 Timaná -itatáísika
 Agná -itatáísika
 Totná -itatáísika
 Kuallá -itatáísika
 Attá -itatáísika.

PRÆTER: 2UM

Isekíuke -itetéísene
 Iniké -itetéísene
 Tenué -itetéísene
 Hipé -itetéísene
 Timené -itetéísene
 Egné -itetéísene
 Tutné -itetéísene
 Kuellé -itetéísene
 Attá -itatáísana.

Isekíuke -itetéísine
 Iniké -itetéísine
 Tenué -itetéísine
 Hipé -itetéísine
 Timené -itetéísine
 Egné -itetéísine
 Tutné -itetéísine
 Kuellé -itetéísine
 Attá -itatáísina.

FUTURUM.

Isekíuke -itetéísenu
 Iniké -itetéísenu
 Tenué -itetéísenu
 Hipé -itetéísenu
 Timené -itetéísenu
 Egné -itetéísenu
 Tutné -itetéísenu
 Kuellé -itetéísenu
 Attá -itatáísanu.

Isekíuke -itetéísinu
 Iniké -itetéísinu
 Tenué -itetéísinu
 Hipé -itetéísinu
 Timené -itetéísinu
 Egné -itetéísinu
 Tutné -itetéísinu
 Kuellé -itetéísinu
 Attá -itatáísinu.

FORMA FUTURA.

*Sing:*CONDIT: 1UM*Plur:*

Isakíoka -itatáisanag.
 Iniká -itatáisanag
 Tanuá -itatáisanag
 Hipá -itatáisanag
 Timaná -itatáisanag
 Agná -itatáisanag
 Totná -itatáisanag
 Kuallá -itatáisanag
 Attá -itatáisanag.

Isakíoka -itatáisinag
 Iniká -itatáisinag
 Tanuá -itatáisinag
 Hipá -itatáisinag
 Timaná -itatáisinag
 Agná -itatáisinag
 Totná -itatáisinag
 Kuallá -itatáisinag
 Attá -itatáisinag.

CONDIT: 2UM

Isakíoka -itatáisanóka
 Iniká -itatáisanóka
 Tanuá -itatáisanóka
 Hipá -itatáisanóka
 Timaná -itatáisanóka
 Agná -itatáisanóka
 Totná -itatáisanóka
 Kuallá -itatáisanóka
 Attá -itatáisanóka.

Isakíoka -itatáisinóka
 Iniká -itatáisinóka
 Tanuá -itatáisinóka
 Hipá -itatáisinóka
 Timaná -itatáisinóka
 Agná -itatáisinóka
 Totná -itatáisinóka
 Kuallá -itatáisinóka
 Attá -itatáisinóka.

PARTICIPIALE ET
 NOMEN CONCRETUM.

Isekíuké -ites
 Iniké -ites
 Tenué -ites
 Hipé -ites
 Timené -ites
 Egné -ites
 Tutné -ites
 Kuellé -ites
 Attá -itas.

NOMEN CONCRETUM.

Isekíuké -nit
 Iniké -nit
 Tenué -nit
 Hipé -nit
 Timené -nit
 Egné -nit
 Tutné -nit
 Kuellé -nit
 Attá -nit.

DE VERBIS IRREGULARIBUS.

Irregularia verba sunt fere omnia ex iis, ante quorum desinentiam *se, ze* est littera *i* cum accentu. Irregularitas, de qua hic agitur, sita præcipue est in elisione et translatione litterarum et accentuum. Cunque verba hujusmodi nec omnia, nec pari ratione sint irregularia, hinc oritur potissimum difficultas, cui ut occurratur, sequentes statui possunt regulæ:

1ª Verba, quorum desinentiam *se, ze* præcedit syllaba *kí, pí, lpí, lkí* (et generatim si duplex consonans sit ante *i*) cum accentu, formant irregulariter tempus præteritum et futurum, paucis admodum demptis.

2ª Irregularitas consistit præcipue in elisione litteræ *i*, et translatione accentus, qui, paucis exceptis, in futuro transit in ultimam, et in præterito in penultimam syllabam.

3ª Verba, quorum desinentiam *se* præcedit *lpí* cum accentu, elidunt litteram *i* in futuro, non tamen in præterito tempore, ubi *i* inseritur inter *l* et *p*.

4ª Verba, quorum desinentiam *se, ze* præcedit *kí, pí*, elidunt *i* in utroque tempore, præterito nempe et futuro.

5ª Quædam hujusmodi verba sunt omnino regularia; quædam autem, quorum est *ze* desinentia, elisa littera *i*, inserunt aliam vocalem inter duplicem consonantem, quæ præcedit vocalem *i*.

6^a Ut cognoscantur verba, quæ vocamus irregularia, appositus est infra Eleuchus verborum irregularium, ex quo patet, quomodo in praxim deducantur irregularitatis leges, respectu præteriti indefiniti et futuri.

7^a. Ut autem respectu aliorum verbi temporum perspiciantur leges irregularitatis, consulatur Prospectus verbi juxta varias características. (præsertim secundum formam simplicem,) ubi reperiuntur verba irregularia *Inikíse, Hipíse, Ekíze*.

8^a. Quia tamen præsens indicativum et conditionale non in omnibus personarum relationibus, neque eadem semper ratione subeunt irregularitatem; ideo appositum est parziale paradigma exhibens prædicta duo tempora, ut intelligatur modus procedendi, quoad alia verba, respectu eorundem temporum, quippe quæ specialem præ se ferunt difficultatem.

9^a. Attamen occurrit etiam inflexio sine vocalis *i* elisione, præsertim respectu conditionalis modi in tempore præsentis. Hujusmodi varietas potest considerari uti idiotismus, vel specialis dialectus; hinc fit, ut in Prospectu verbi juxta varias características ponatur præsens conditionale in plurali numero sine vocalis *i* elisione.

Nota: Plura huc facientia videri possunt in iis, quæ agentes de formandis verbi temporibus diximus.

ELENCHUS VERBORUM IRREGULARIUM.

<i>Præsens.</i>	<i>Præter:</i>	<i>Futurum.</i>	<i>Versio.</i>
Iyekékise	Iyekéke	Iyekékú	<i>Fundo, is.</i>
Iníkise	Iníke	Inikú	<i>Pono.</i>
Isekíse	Iséke	Isekú	<i>Addo.</i>
Istekíse	Istéke	Istekú	<i>Celo.</i>
Nekíse	Néke	Nekú	<i>Existimo.</i>
Sukíse	Súke	Sukú	<i>Cognosco.</i>
Temeníkise	Temeníke	Temenikú	<i>Sero, is.</i>
Temíkise	Temíke	Temikú	<i>Sepelio.</i>
Ueníkise	Ueníke	Ueníkú	<i>Nomino.</i>
Hípise	Hípe	Hipú	<i>Comedo.</i>
Isepíse	Isépe	Isepú	<i>Onero.</i>
Inpíse	Inípe	Inpú	<i>Accipio.</i>
Kenpíse	Kenípe	Kenpú	<i>Mordeo.</i>
Uenpíse	Uenípe	Uenpú	<i>Canto.</i>
Misemíse	Miséme	Misemú	<i>Mentior.</i>
Sekpíse	Sekípe	Sekpú	<i>Vcllico.</i>
Tekpíse	Tekípe	Tekpú	<i>Haurio.</i>
Tekilpíse	Tekilípe	Tekilpú	<i>Piscor.</i>
Nikelpíse	Nikelípe	Nikelpú	<i>Rapio.</i>
Uakalpísa	Uakalípa	Uakalpú	<i>Amplector.</i>
Uselpíse	Uselípe	Uselpú	<i>Remigo.</i>
Istokíza	Istógna	Istognú	<i>Utor parce.</i>
Listekíze	Listégne	Listegnú	<i>Adhæreo.</i>
Nistekíze	Nistégne	Nistegnú	<i>Laboro gravedine.</i>
Saikíza	Sáigna	Saignú	<i>Approbo.</i>
Ekíze	Égne	Egnú	<i>Video.</i>
Sismatíza	Sismátna	Sismatnú	<i>Laboro vertigine.</i>

<i>Præsens.</i>	<i>Præter:</i>	<i>Futurum.</i>	<i>Versio.</i>
Talauikíza	Talauígna	Talauignú	<i>Dubito.</i>
Tinukíze	Tinúgne	Tinugnú	<i>Morior.</i>
Atukíza	Atúgna	Atúgnu	<i>Experior difficile.</i>
Hisíze	Hísne	Hísnu	<i>Vinco.</i>
Taasíza	Taásna	Taásnu	<i>Extinguo (ignem.)</i>
Tukukíze	Tukúgne	Tukúgnu	<i>Approbo.</i>
Tupíze	Túpne	Túpnu	<i>Meto.</i>
Uleluikíze	Uleluígne	Uleluígnu	<i>Certo.</i>
Kapsíza	Kapísna	Kapísnu	<i>Nitor.</i>
Paskíza	Paságna	Pasagnú	<i>Esurio carnes.</i>
Talkíza	Talágna	Talagnú	<i>Desisto.</i>

Sequentia sunt regularia.

Ilamlísa	Ilamlífa	Ilamlífu	<i>Liquefio (de nive.)</i>
Inmíse	Inmífe	Inmíu	<i>Edo sonum.</i>
Kusmíse	Kusmífe	Kusmíu	<i>Frigo, xi.</i>
Uemsíse	Uemsífe	Uemsíu	<i>Mutuo.</i>
Zepinmíse	Zepinmífe	Zepinmíu	<i>Derideo.</i>

Et generatim sunt regularia verba in *íse, íze* cum accentu, si ante *í* sit alia vocalis vel consonans *l, m, n, t*; v. g.

Mukilíze	Mukilíne	Mukilínu	<i>Sudo</i>
Zegzemíse	Zegzemífe	Zegzemíu	<i>Ludo chartis.</i>
Keiuníse	Keiunífe	Keiuníu	<i>Senesco.</i>
Ektíse	Ektífe	Ektíu	<i>Marceo.</i>
Koisufse	Koisufse	Koisufu	<i>Ditesco.</i>

Et innumera alia hujusmodi, quæ passim occurrunt.

PARTIALE VERBI ACTIVI PARADIGMA.

PRO IRREGULARIBUS.

SING: MODUS INDICATIVUS.

	PERSONAR: RELATIONES.	PRÆSENS.	PRÆSENS.
In	imené he	inikíse	ekíze
„	kuniá	eunikíse	eekíze
„	etg	inikíse	ekíze
„	kunmaná	enézíníkse.	enésékze.
Im	ína	(p)íníksém	(pí)ekzém
„	kuniá	eunikíse	eekíze
„	núna kíe	nézíníksém	nésékzém
„	kunmaná	enézíníkse.	enésékze.
Ipním	ína	inikíse	eekíze
„	imené he	inikíse	eekíze
„	kuniá	péníkse	péekze
„	núna kíe	inézíníkse, inikíse	inésékze, eekíze
„	etg	inikíse	eekíze
„	kunmaná	inézíníkse.	inésékze.
PLUR:			
Nun	imené he	iníksíg	ekzíg
„	kuniá	euníksíg	eekzíg
„	etg	iníksíg	ekzíg
„	kunmaná	euníksíg.	eekzíg.
Etg	ína	iníksínm	ekzínm
„	kuniá	euníksíg	eekzíg
„	núna kíe	nézíníksínm	nésékzínm
„	kunmaná	euníksíg.	eekzíg.
Imém	ína	iníksíg	eekzíg
„	imené he	iníksíg	eekzíg
„	kuniá	péníksíg	péekzig
„	núna kíe	inézíníksíg	inésékzíg
„	etg	iníksíg	eekzíg
„	kunmaná	péníksíg.	péekzig.

SING: MODUS CONDITIONALIS.

PERSONAR: RELATIONES. PRÆSENS.

		PRÆSENS.	
In	imené he	inikítag	akínag
"	kuniá	aunikítag	aakínag
"	etg	inikítag	akínag
"	kunmaná	anáziníktag.	anászágnag.
Im	ína	píníktamg, inikítamg	piágnamg, akfnamg
"	kuniá	aunikítag	aakínag
"	núna kíe	naziníktamg	naságnamg
"	kunmaná	anáziníktag.	anászágnag.
Ipním	ína	inikítag	aakínag
"	imené he	inikítag	aakínag
"	kuniá	paníktag	páagnag
"	núna kíe	ináziníktag, inikítag	inászágnag, aakínag
"	etg	inikítag	aakínag
"	kunmaná	ináziníktag.	inászágnag.

PLUR:

Nun	imené he	paníktag	páagnag
"	kuniá	apaníktag	apáagnag
"	etg	paníktag	páagnag
"	kunmaná	apaníktag.	apáagnag.
Etg	ína	paníktamg	páagnamg
"	kuniá	apaníktag	apáagnag
"	núna kíe	panáziníktamg	panáságnamg
"	kunmaná	apaníktag.	apáagnag.
Imém	ína	ipaníktag	ipáagnag
"	imené he	ipaníktag	ipáagnag
"	kuniá	pániksánag	páakzánag
"	núna kíe	ipanáziníktag	ipanáságnag
"	etg	ipaníktag	ipáagnag
"	kunmaná	pániksánag.	páakzánag.

DE ACCENTU VERBORUM.

Accentus verborum triplex distinguitur: accentus nempe radicalis, qui omnibus inhæret verbis; accentus compositionis, qui nonnisi verbis duplici radice coagmentatis inesse potest; inflexionis denique accentus, qui verbis plerumque obtingit per temporum inflexionem. Sic v. g.

Zikáuzá (*timeo*) habet accentum radicalem

Uépsiméyuisse (*ago inepte*) habet accentum compositionis in syllaba *Uép*, et radicalem accentum in syllaba *mé*.

Uépsimèyuióka (*egissem inepte*) habet triplicem accentum.

In præsentiarum porro non de triplici simul agemus accentu, sed de eo tantummodo, qui est radicalis.

Consideratis itaque verbis respectu litteralis texturæ, quæ afficere radicalem accentum possit, sequentes oriuntur verborum series.

1ª Verba, quorum accentus in antepenultima ut minimum vocali est; v. g. Tíese (*rideo*); Temínuise (*pondero*).

2ª Verba habentia accentum in penultima vocali, quam sequatur bina consonans; v. g. Auksa (*non invenio*).

Porro verba, quorum penultimam cum accentu vocalem sequitur una tantum consonantium, constituunt alias tres series, scilicet:

3ª Verba, quorum penultima vocalis *i* obnoxia est elisioni; v. g. Saikíza (*approbo, mihi placet*).

4ª Verba quorum panultima vocalis est *á, ó, ú*; et *é, í* partialiter v. g. Euíze (*dormito*).

5ª Verba, quorum penultima vocalis est *é, í* partim; nam partim ad 4^{am} pertinent seriem; v. g. Koisuíze (*ditesco*).

Notandum hic occurrit, quod in nonnullis verbi temporibus diversa accentus sedes videtur potius dialectica differentia, vel etiam idiotismus. Hujusmodi diversitas habet præsertim locum respectu quorundam verborum 5^æ seriei, quorum penultima vocalis cum accentu, simplici sequente consonante, est *é*.

Verbi in præcedentes series jam distributis, inspiciatur nunc "Verbi prospectus juxta varias characteristicas," qui tenet locum regulæ, respectu accentus omnium verborum.

Itaque sequentes formamus regulas:

1ª Verba primæ seriei modulantur accentum, sicut *Isekiukse*, *Tímeze*.

2ª Verba secundæ seriei, ut *Tútze*, *Átza*, *Kuélze*, *Taátksa*, quod ultimum exhibetur in paradi-gmate verbi activi.

3ª Verba tertiæ seriei regulant accentum, sicut *Inikíse*, *Hipíse*, *Ekíze*.

4ª Verba quartæ seriei etiam, ut *Tútze*, *Átza*, *Kuélze*, *Taátksa*.

5ª Verba tandem quintæ seriei modificant accentum, ut *Tenu-ése*.

Nunc autem, ut singularum, quas distinximus, serierum litteralis textura melius perspiciatur, et ut a similibus reliqua dignosci queant verba, exhibemus specimen uniuscujusque seriei.

SPECIMEN VERBORUM

RATIONE ACCENTUS DISTRIBUTORUM.

Prima Series.

Uapáyatasa	<i>Adjuvo.</i>
Attipázuisa	<i>Egredi volo.</i>
Titéuisse	<i>Cæcutio.</i>
Zikáusza	<i>Timeo.</i>
Ílamksa	<i>Acerro.</i>
Pálaza	<i>Sperno.</i>
Timípnise	<i>Cogito.</i>
Inakásasa	<i>Elevo.</i>
Íléseze	<i>Edo sonum.</i>

Secunda Series.

Amólza	<i>Blandior.</i>
Tillápza	<i>Mæreor.</i>
Ílatápsa	<i>Contemmo.</i>
Észe	<i>Respiro.</i>
Iktékse	<i>Tego.</i>
Iyákza	<i>Invenio.</i>
Tektekétze	<i>Nauseo.</i>
Iuékse	<i>Somnio.</i>
Auákza	<i>Non invenio.</i>

Tertia Series.

Ekíze	<i>Video.</i>
Tinukíze	<i>Morior.</i>
Tupíze	<i>Meto.</i>
Sukíze	<i>Cognosco.</i>
Hipíze	<i>Comedo.</i>
Inikíze	<i>Pono.</i>
Temikíze	<i>Sepelio.</i>
Nekíze	<i>Existimo</i>
Misemíze	<i>Mentior.</i>

Quarta Series.

Pilása	<i>Fodio.</i>
Yaluáza	<i>Despero.</i>
Iptése	<i>Percutio manu.</i>
Sepéze	<i>Facio dicere.</i>
Mukilíze	<i>Sudo.</i>
Uemsíze	<i>Mutuor.</i>
Euíze	<i>Dormito.</i>
Euíze	<i>Ferio.</i>
Múze	<i>Voco.</i>

Quinta Series.

Tenuése	<i>Loquor.</i>	Iníze	<i>Do.</i>
Kúse	<i>Ago, Eo.</i>	Hanísa	<i>Facio.</i>
Mizíše	<i>Audio.</i>	Keiuníse	<i>Senesco.</i>
Uzése	<i>Fio.</i>	Aulisufísa	<i>Irascor.</i>
Íze	<i>Dico.</i>		

PROSPECTUS VERBI UÉS (Sum.)

Forma Simplex.

MODUS INDICATIVUS.

<i>Sing:</i>	PRÆSENS.	<i>Plur:</i>
In ués, <i>vel</i> ué		Nun usíg
Im ués, <i>vel</i> ué		Etg usíg
Ipí iues, <i>vel</i> hí, (us.)		Imé iusíg, (eusíg.)

PRÆTER: INDEF:

In uéke	Nun usíne
Im uéke	Etg usíne
Ipí iuéke, (euéke.)	Imé iusíne, (eusíne.)

PRÆTER: PROX:

In uaká	Nun usíka
Im uaká	Etg usíka
Ipí iuaká, (oká.)	Imé iusíka, (ausíka.)

FUTURUM.

In uekú	Nun usínu
Im uekú	Etg usínu
Ipí iuekú, (okó.)	Imé iusínu, (eusínu.)

MODUS CONDITIONALIS.

PRÆSENS.

In uatág	Nun usínag
Im uatág	Etg usínag
Ipí iuatág, (otág.)	Imé iusínag, (ausínag.)

PRÆTERITUM.

In uakóka	Nun usinóka
Im uakóka	Etg usinóka
Ipí iuakóka, (okóka.)	Imé iusinóka, (ausinóka.)

Nota: Ea, in quibus hoc verbum deficit, supplentur per verbum Uzése (*Fio.*)—Personæ tertiæ parenthesi signatæ usurpantur, cum verbum per quandam specialem constructionem habet significatum latini verbi *Habeo*.

EJUSDEM VERBI *UÉS* LOCALES FORMÆ
VALDE USITATÆ.

Sum illinc huc rursus.

MODUS INDICATIVUS.

<i>Sing:</i>	PRÆSENS.	<i>Plur:</i>
In uém		Nun usínm
Im uém		Etg usínm
Ipí iuém.		Imé iusínm.
	PRÆTER: PROX:	
In uámka		Nun usínmka
Im uámka		Etg usínmka
Ipí iuámka.		Imé iusínmka.
	FUTURUM.	
In uekúkum		Nun usinúkum
Im uekúkum		Etg usinúkum
Ipí iuekúkum.		Imé iusinúkum.
	CONDIT: PRÆSENS.	
In uatámg		Nun usínamg
Im uatámg		Etg usínamg
Ipí iuatámg.		Imé iusínamg.

Sum illic.

MODUS INDICATIVUS.

<i>Sing:</i>	PRÆSENS.	<i>Plur:</i>
In uéki		Nun usínki
Im uéki		Etg usínki
Ipí iuéki.		Imé iusínki.

PRÆTER: INDEF:

In uékike		Nun usínkike
Im uékike		Etg usínkike
Ipí iuékike.		Imé iusínkike.

PRÆTER: PROX:

In uákaka		Nun usínkaka
Im uákaka		Etg usínkaka
Ipí iuákaka.		Imé iusínkaka.

Nota: Præterita verbi *Ués* in triplici forma usurpantur passim in sensu præteriti imperfecti *Eram*.

USUS VERBI *UÉS* (*Sum*)SENSU LATINI VERBI *HABEO*.

Peculiaris vox verbo *Habeo* latino respondens non reperitur in hac lingua; sed idem verbum *Ués* (*Sum*) per diversum construendi modum, diversamque inflexionem refert sensum verbi latini *Habeo*.

Diversa verbi inflexio consistit in modica alteratione initialis litteræ in singulis personis tertiis utriusque numeri, ut in prospectu verbi *Ués* videre est, ubi alterationes faciendæ inter parentheses reperiuntur signatæ.

Diversa autem verbi constructio in eo sita est, quod subjectum, relicta forma, quam postulat subjectum verbi intransitivi, assumit inflexionem *m. nm. nim.*

Denique vox, quæ in latina verbi *Habeo* constructione esset objectum, in indiana ejusmodi constructione non accipit formam objecti; sed retinet nativam vocis desinentiam.

Constructionis specimen.

Ués(Sum.)

In ués miáz
Im he ués miáz
Ipí íues miáz
Nun usíg mamájaz
Etg usíg mamájaz
Imé iusíg mamájaz.

Versio.

Ego sum filius
Tu es filius
Ipsè est filius
Nos sumus filii
Vos estis filii
Ipsi sunt filii.

Ués(Habeo.)

Inim ués miáz
Imím he ués miáz
Ipním us miáz
Núnim usíg miáz
(Imém) etg usíg miáz
Imém eusíg miáz.

Versio.

Ego habeo filium
Tu habes filium
Ipsè habet filium
Nos habemus filium
Vos habetis filium
Ipsi habent filium.

Constructio hujus verbi, in qua dicitur: *In ués miáz*, etc, significat: *Ego sum filius*, et propterea in numero plurali reperitur *Mamáyaz* (*filii*). Altera constructio *Ínim ués miáz*, etc, significat: *Ego habeo filium*, et ideo non debuit alterari pluralis numerus.

PROSPECTUS VERBI UZÉSE (Fio.)

Forma Simplex.

MODUS INDICATIVUS.

<i>Sing:</i>	PRÆSENS.	<i>Plur:</i>
In uzése		Nun uzesíg
Im uzése		Etg uzesíg
Ipi iuzése.		Imé iuzesíg.
PRÆSENS 2 ^{UM}		
In uízes		Nun peuízes
Im uízes		Etg peuízes
Ipi iuízes.		Imé ipeuízes.
PRÆTER: INDEF:		
In uzéye		Nun peuzéye
Im uzéye		Etg peuzéye
Ipi iuzéye.		Imé ipeuzéye.
PRÆTER: PROX:		
In uzasáka		Nun uzasíka
Im uzasáka		Etg uzasíka
Ipi iuzasáka.		Imé iuzasíka.
PRÆTER: PERF: ET IMPERF:		
In uzeséne		Nun uzesíne
Im uzeséne		Etg uzesíne
Ipi iuzeséne.		Imé iuzesíne.
FUTURUM.		
In uzéyu		Nun peuzéyu
Im uzéyu		Etg peuzéyu
Ipi iuzéyu.		Imé ipeuzéyu.

MODUS CONDITIONALIS.

<i>Sing:</i>	PRÆSENS.	<i>Plur:</i>
In uzátæg		Nun pauzátæg
Im uzátæg		Etg pauzátæg
Ipí iuzátæg.		Imé ipauzátæg.
	PRÆTER: 1 ^{UM}	
In uzasánæg		Nun uzasínæg
Im uzasánæg		Etg uzasínæg
Ipí iuzasánæg.		Imé iuzasínæg.
	PRÆTER: 2 ^{UM}	
In uzayóka		Nun pauzayóka
Im uzayóka		Etg pauzayóka
Ipí iuzayóka.		Imé ipauzayóka.

MODUS IMPERATIVUS.

Uizéi. *Fias, Esto.*Uizétæg. *Fiatis, Estote.*

MODUS FREQUENTATIVUS.

	PRÆSENS.	
In uzétetu		Nun uzeténig
Im uzétetu		Etg uzeténig
Ipí iuzétetu.		Imé iuzeténig.
	PRÆSENS 2 ^{UM}	
In uzág		Nun uzeníg
Im uzág		Etg uzeníg
Ipí iuzág.		Imé iuzeníg.

Sing:

In uzákaka
 Im uzákaka
 Ipi iuzákaka.

PRÆTER: 1UM*Plur:*

Nun uzaníka
 Etg uzaníka
 Imé iuzaníka.

PRÆTER: 2UM

In uzákana
 Im uzákana
 Ipi iuzákana.

Nun uzenígne
 Etg uzenígne
 Imé iuzenígne.

FORMA FUTURA.

PRÆSENS.

In uzetetése
 Im uzetetése
 Ipi iuzetetése.

Nun uzetetesig
 Etg uzetetesig
 Imé iuzetetesig.

PRÆTER: 1UM

In uzatatasáka
 Im uzatatasáka
 Ipi iuzatatasáka.

Nun uzatatasíka
 Etg uzatatasíka
 Imé iuzatatasíka.

PRÆTER: 2UM

In uzeteteséne
 Im uzeteteséne
 Ipi iuzeteteséne.

Nun uzetetesíne
 Etg uzetetesíne
 Imé iuzetetesíne.

<i>Sing:</i>	FUTURUM.	<i>Plur:</i>
In uzetetesénu		Nun uzetetesíne
Im uzetetesénu		Etg uzetetesíne
Ipi iuzetetesénu.		Imé iuzetetesíne.
	CONDIT: 1 ^{UM}	
In uzatatasánag		Nun uzatatasínag
Im uzatatasánag		Etg uzatatasínag
Ipi iuzatatasánag.		Imé iuzatatasínag.
	CONDIT: 2 ^{UM}	
In uzatatasánóka		Nun uzatatasinóka
Im uzatatasánóka		Etg uzatatasinóka
Ipi iuzatatasánóka.		Imé iuzatatasinóka.

 PARTICIPIA, ETC.

Uzín, <i>Factus</i> .	Uzeyéi, <i>Non factus</i> .
Uzétes, <i>Fiendus</i> .	Uízet, <i>Actus fiendi</i> .

EJUSDEM VERBI *UZÉSE* LOCALES FORMÆ

VALDE USITATÆ.

Fio illinc huc-versus.

MODUS INDICATIVUS.

PRÆSENS 2UM

In uzém	Nun peuzém
Im uzém	Etg peuzém
Ipi iuzém.	Imé ipeuzém.

<i>Sing:</i>	PRÆTER: INDEF:	<i>Plur:</i>
In uzéme		Nun peuzéme
Im uzéme		Etg peuzéme
Ipi iuzéme.		Imé ipeuzéme.

	PRÆTER: PROX:	
In uzámka		Nun uzínmka
Im uzámka		Etg uzínmka
Ipi iuzámka.		Imé iuzínmka.

FUTURUM.

In uzeyúkum	Nun peuzeyúkum
Im uzeyúkum	Etg peuzeyúkum
Ipi iuzeyúkum.	Imé ipeuzeyúkum.

MODUS IMPERATIVUS.

Uizém.	Uizémtg.
<i>Fias, Esto huc-versus.</i>	<i>Fiatís, Estote huc-versus.</i>

Fio illic.

MODUS INDICATIVUS.

PRÆSENS 2UM

In uzéki	Nun peuzéki
Im uzéki	Etg peuzéki
Ipi iuzéki.	Imé ipeuzéki.

PRÆTER: INDEF:

In uzékike	Nun peuzékike
Im uzékike	Etg peuzékike
Ipi iuzékike.	Imé ipeuzékike.

PROSPECTUS VERBI KŪSE (*Ago, Tracto, Eo.*)*Forma Simplex.*

MODUS INDICATIVUS.

<i>Sing:</i>	PRÆSENS.	<i>Plur:</i>
In kúse		Nun kusíg
Im kúse		Etg kusíg
Ipí ikúse.		Imé ikusíg.
	PRÆSENS 2 ^{UM}	
In kus		Nun pékus
Im kus		Etg pékus
Ipí ikus.		Imé ipékus.
	PRÆTER: INDEF:	
In kúye		Nun pekúye
Im kúye		Etg pekúye
Ipí ikúye.		Imé ipekúye.
	PRÆTER: PROX:	
In kosáka		Nun kosíka
Im kosáka		Etg kosíka
Ipí ikosáka.		Imé ikosíka.
	PRÆTER: PERF: ET IMPERF:	
In kuséne		Nun kusíne
Im kuséne		Etg kusíne
Ipí ikuséne.		Imé ikusíne.
	FUTURUM.	
In kiú		Nun pekiú
Im kiú		Etg pekiú
Ipí kiú.		Imé ipekiú.

MODUS CONDITIONALIS.

<i>Sing:</i>	PRÆSENS.	<i>Plur:</i>
In kótag		Nun pakótag
Im kótag		Etg pakótag
Ipí ikótag.		Imé ipakótag.

PRÆTER: 1UM

In kosánag		Nun kosínag
Im kosánag		Etg kosínag
Ipí ikosánag.		Imé ikosínag.

PRÆTER: 2UM

In kióka		Nun pakióka
Im kióka		Etg pakióka
Ipí ikióka.		Imé ipakióka.

MODUS IMPERATIVUS.

Kúi, *vel* Kúiku. *Age, Ito.* Kútg, *vel* Kútku. *Agite, Itote.*

MODUS FREQUENTATIVUS.

PRÆSENS.

In kútetu		Nun kuténig
Im kútetu		Etg kuténig
Ipí ikútetu.		Imé ikuténig.

PRÆSENS 2UM

In kog		Nun kieníg
Im kog		Etg kieníg
Ipí ikóg.		Imé ikieníg.

Sing:
In kókaka
Im kókaka
Ipí ikókaka.

PRÆTER: 1UM

Plur:
Nun kianíka
Etg kianíka
Imé ikianíka.

PRÆTER: 2UM

In kókana
Im kókana
Ipí ikókana.

Nun kienígne
Etg kienígne
Imé ikienígne.

FORMA FUTURA.

PRÆSENS.

In kutetése
Im kutetése
Ipí ikutetése.

Nun kutetesíg
Etg kutetesíg
Imé ikutetesíg.

PRÆTER: 1UM

In kotatasáka
Im kotatasáka
Ipí ikotatasáka.

Nun kotatasíka
Etg kotatasíka
Imé ikotatasíka.

PRÆTER: 2UM

In kuteteséne
Im kuteteséne
Ipí ikuteteséne.

Nun kutetesíne
Etg kutetesíne
Imé ikutetesíne.

<i>Sing:</i>	FUTURUM.	<i>Plur:</i>
In kutetesénu		Nun kutetesínu
Im kutetesénu		Etg kutetesínu
Ipí ikutetesénu.		Imé ikutetesínu.
	CONDIT: 1 ^{UM}	
In kotatasánag		Nun kotatasínag
Im kotatasánag		Etg kotatasínag
Ipí ikotatasánag.		Imé ikotatasínag.
	CONDIT: 2 ^{UM}	
In kotatasanóka		Nun kotatasinóka
Im kotatasanóka		Etg kotatasinóka
Ipí ikotatasanóka.		Imé ikotatasinóka.

PARTICIPIA, ETC.

Kuí, <i>Actus.</i>	Kuyéi, <i>Non actus.</i>
Kútes, <i>Agendus.</i>	Kut, <i>Actio.</i>
Kuí, <i>Per modum actionis.</i>	

EJUSDEM VERBI KÚSE LOCALES FORMÆ

VALDE USITATÆ.

Eo illinc huc-versus. (Venio)

MODUS INDICATIVUS.

PRÆSENS 2UM

In kum	Nun pékum
Im kum	Etg pékum
Ipí íkum.	Imé ipékum.

<i>Sing:</i>	PRÆTER: INDEF:	<i>Plur:</i>
In kúme		Nun pekúme
Im kúme		Etg pekúme
Ipí ikúme.		Imé ipekúme.

FUTURUM.

In kiúkum		Nun pekiúkum
Im kiúkum		Etg pekiúkum
Ipí ikiúkum.		Imé ipekiúkum.

MODUS IMPERATIVUS.

Kum. <i>Veni huc.</i>	Kúmtg. <i>Venite huc.</i>
-----------------------	---------------------------

MODUS INDICATIVUS.

*Eo illinc ulterius.*PRÆSENS 2UM

In kúki	Nun pekúki
Im kúki	Etg pekúki
Ipí ikúki.	Imé ipekúki.

PRÆTER: INDEF:

In kúkike	Nun pekúkike
Im kúkike	Etg pekúkike
Ipí ikúkike.	Imé ipekúkike.

FUTURUM.

In kútenu	Etg pekútenu
Im kútenu	Nuu pekútenu
Ipí ikútenu.	Imé ipekútenu.

VERBA EX *KÚSE* COMPOSITA.

Præeunti prospectui, qui exhibet verbi *Kúse* formas, quarum admodum frequens est usus, subjiciendas non abs re censuimus nonnullas ejusdem verbi compositas formas, quarum notitia nonnisi per diurnam experientiam haberi poterit.

PRÆSENS.	PRÆTERITUM.	FUTURUM.
Kiéise	kiénie	kiéniu
Kiúse	kiúye	kiúyu
Kiuéise	kiuénie	kiuéniu
Kiéikse	kiéike	kiéiku
Kieikúse	kieikúye	kieikúyu
Kólamksa	kólamka	kólamku
Koluáksa	koluáka	koluáku
Kótoksa	kótoka	kótoko
Kúteze	kútene	kútenu
Kiátksa	kiátkka	kiátkku
Kokáúza	kokáuna	kokáunu
Kutipézuise	kutipézuie	kutipézuü
Kiápiksa	kiápika	kiápiku
Kiaikápiksa	kiaikápika	kiaikápiku
Iné-kúse	iné-kúye	iné-kúyu
Inéhkuse	inéhkie	inéhkiu
Sepékuse	sepékie	sepékiu
Sapákokáúza	sapákokáuna	sapákokáunu
Tekekúse	tekekúye	tekekiü
Píkúsíg	píkíe.	píkíu
Píkíúsíg	píkíúye	píkíúyu.

ADNOTATIONES

IN COMPOSITA EX VERBO

KÚSE.

Kiéise, *facio* (ita tamen ut explicite vel implicite concipiatur) *aliquid alicui*, est forma relativa; v. g. "Gaigáig in he kiénie ípsus." Mundas tibi feci manus.

Kiúse, *facio coram*, vel *venio coram*; v. g. "Natótap ekiúse." Patrem meum adeo.

Kiuéise, *adeo aliquid alicujus*, est forma relativa præcedentis verbi; v. g. "Kiuénim píke." Adeas matrem meam. (Meam non est explicitum in textu indiano, quia clare intelligitur ex verbi desinentia m.)

Kiéikse, *circumeo*; v. g. "Uihnení ikiéíktetu." Solet circumire pedester.

Kiéikúse, *circumiens adeo*, vel *itineror ad aliquem*; v. g. "Miógatúna ekiéíktetu." Soleo itinerari ad ducem.

Kólamksa, *reficio mendose factum*; v. g. "Yog keg uepsiméyue, kólamkas ués." Quod mihi male cessit, reficere debeo.

Koluáksa, *frustra ago, frustra eo*; v. g. "Kúnku ikoluáksa." Semper frustra agit, (vel) frustra it.

Kótoksa, *rursus facio, rursus rado*; v. g. "Uatíski ipakótoka kunepgtíte." Heri reversi sunt eodem.

Kúteze, *eo facere*, vel simpliciter *eo*; v. g. "Kúte." I.—"Kútetg." Ite.

Kiátksa, *simul ago, simul eo*: præsertim eo sensu, quo quis aliis agentibus vel euntibus se consociat, et ejusdem actionis particeps fit; v. g. "Uétmet kiátku." Noli imo isceri — "Etg kuteesíg. íuke kiátku." Vos estis ituri, ego etiam ibo vobiscum.

Kokáúza, *prætereo, excido*; v. g. “Ínim uétu kokáunu zékin.” Mea verba non excident.

Kutipézuise, *volo ire, cupio facere*; v. g. “Ikutipézuise.” Desiderat ire.— “Kúus kutipézuise.” Ita volo facere.

Kiápiksa, *ago, eo*, ita ut mea actione impediam, quominus alterius actio sortiatur effectum. Quod ut pateat, ponas, me voluisse ire in silvam cædere arbores, (quas jam viseram et statueram me cæsurum;) alius quidam cædit ipsissimas arbores; itaque dicam: “Kunim hámann ína ikiápika”.

Kiaikápiksa, *circumeo*, ita ut mea actione impediam, etc, ut supra; v. g. “Uétmet akiaikápiku talapózana.” Ne circumeas ita, ut negligas preces.

Iné-kúse, *me facio, tracto* (ita ut implicite vel explicite concipiatur) *aliqua re*; v. g. “Iné-kúse etíski.” Me tracto rubro colore, *id est* Me rubefacio. “Iné-kúse sitégki.” Inficio me luto. “Ipné-kúye” (*intellige kúski.*) Bibit. “Ipné-kúteze.” It bibere

Inéhkuse, *adjuvo agere, ire* v. g. “In eunéhkuse komanísna” Adjuvo ægrotum ut eat.

Sepékuse, *facio ut agat, eat*; v. g. “Kúus esepékie kuniá.” Ita feci agere illum.

Sapákokáúza *facio excidere, præterire*; v. g. “In tamáluina asapákokáuna.” Legem excidere feci.

Tekekúse, *ago, eo statim, parumper*; v. g. “Kaú, tekekúi.” Eja, i statim.— “Itkekúye kunapgi.” Iluc ivit parumper.

Píkúsíg, *facimus, imus reciproce*; v. g. “Uétu táz píkúsíg.” Non bene agimus vicissim.

Píkiúsíg, *adimus reciproce*; v. g. “Pezízpe píkiúsíg.” Frequenter visitamus nos mutuo.

DE USU VERBI KÚSE.

Verbum Kúse solet activo vel neutro sensu usurpari; ideoque transitivi vel intransitivi verbi more inflecti potest.

Si transitive adhibetur, significat *facio, ago, tracto*; si vero intransitive, significat *eo, ago*. Hoc verbum conjunctum cum variis substantivis et adjectivis assumit varias significationes.

1. SENSU ACTIVO DICITUR:

- “In he kúse taz, kapsís.” Ego te tracto bene, male.
 “Kéinemeġ kikétki he kiú.” Ne sanguine te conspergam.
 “Kúmeġ sitégki he kótag.” Si luto te inficerem.
 “U'ekénm líkis ikúse.” Pluvia me modofacit.
 “Háttianm kíe ikúse.” Ventus nos exagitat.
 “Sipsísġ inéskúye.” Ipse nos inquinavit.
 “Etlíkes píkm.” Contaminas me.
 “Gaigáig ekiú házuala.” Mundabo puerum.
 “Kupíp ekúye pipísne.” Confregi os.
 “Katát pékie samáġna.” Ipse scidit vestem.
 “Temíg (*vel* tímeġ) ekúse teesuékospe.” Frango vitrum.
 “Getíl ekúse ukúgne.” Funem lacero.
 “Laám pékuse ipéġne.” Panem consumit.
 “Uitíg ekiú kefune.” Salutabo senem inclinans caput.

2. SENSU NEUTRO DICITUR:

- “Imíg ikiú.” Decidet; v. g. calx vel res, quæ quasi adglutinata adhæret.
 “Pílġ ikúse” Audit; v. g. “Kaú, píġġ kúí.” Eja, auscultat. Quasi aliquid eximatur de obstructis auribus.
 “Yúġ íkus uétes.” Humus resolvitur (liquescente glacie).
 “Yúġ íkus kus.” Aqua solvitur.
 “Koz yáu ikiú.” Modo mitigabitur æstus. (*Vel alio sensu:*) Modo frigescet.

- "Likípz ikúki." Subducitur oculis.
 "Pai íkum." Apparet.
 "Uétes pái íkum." Terra apparet.
 "Koz pái ikiú. kúnenm kúus usíg timíne." Mox apparebit
 (patebit), utrum talia velimus.
 "Ínim zii kúye miáz." Fœtus mortuus est in utero meo.
 "Tiipít ikúse." Aër obfuscatur. Obnubilatur cœlum.
 "Iyéuiz kúse." Misere vivo, ago.
 "Kómáiz kúse." Doleo.
 "Kornáiz kúse úsus." Doleo capite.
 "Peléi kúse." Oscitanter ago.
 "Togs ikúse máskoi." Carbunculus dehiscit.
 "Líkíplikíp kútetu." Soleo oscitanter agere.
 "Gaáp ikúye uétes." Tellus dehivit.
 "Hépkat gaáp ikúse." Calcæi rumpuntur.
 "Kipíz ikúse ziuizítkt." Catena rumpitur.
 "Sitúg kúse." Defetiscor.
 "Zaláizalái kúse." Quatio caput.
 "Zizegmitiz kúse timíne." Palpitat mihi cor. Expavescor.
 "Zizkúp kúse timíne." Excedo corde (ex repentino casu).
 "Hauláp kúse." Expergiscor.
 "Lamenátiz ikúse." Molesté agit.
 "Isíkis ekúú timíne." Expavescet.
 "Túskeg kúse." In altum tendo.
 "Uáyat kiú." Ibo longe.
 "Mipg kúse?" Quo vadis?
 "U ézu kiú lilóipg." Non amplius gaudebo.
 "U ézu kúse." Desino.

DE VERBORUM CONSTRUCTIONE.

1. Verba hujus linguæ possunt transitivam et intransitivam significationem, ac proinde respondentem, constructionem assumere, iis tantummodo exceptis, quorum absona evaderet significatio; v. g.

“In timípuise.” Ego cogito.

“In etimípuise kuniá.” Ego cogito illum.

“In lilóiza.” Tu gaudes.

“In lilóiza kíki.” Tu gaudes de hoc.

“In allóiza kuniá.” Tu gaudes (illum) de illo.

“Ipním pétenuése kuniá.” Ipse alloquitur illum.

“Ípí itenuése petúki.” Ipse loquitur de quibusdam rebus.

2. Quædam verba, manente transitiva significatione, solent etiam construi more intransitivorum; v. g.

“Nun hanisíg inít.” Nos ædificamus domum.

“Nun ahanisíg iníne.” Nos ædificamus domum.

“Etg uepsiméyuisig petúpg.” Inepte agitis res.

“Etg upsiméyuisig petúne.” Inepte agitis res.

“Iné ipéuisig hipt.” Querunt cibum.

“Iném pepúuisig hipíne.” Querunt cibum.

3. Verba omnia essentialiter intransitiva, accedentibus præfixis vel desinentiis quibusdam, ex quibus, modificato verbi sensu, oriuntur verba composita et derivata, fiunt transitiva; v. g.

“In pinníkse.” Obdormio.

“In tepinníkse he.” Ego loquens efficio, ut tu obdormias.

“In uéikse.” Ego eo trans (puta) flumen.

“In he inehuéikse.” Ego transfero te (puta) trans flumen.

4. Verbi subjectum et objectum non oportet exprimi, si sit pronomen, quod ex verbi inflexione necessario intelligitur; v. g.

“Ína ipataátka.” Me corripuerunt.

"Kúus pínime." Mihi ita dixisti.

"Mínie pétenuése?" Quem alloquitur.

5. Si quando præter objectum aderit, juxta nostrum concipiendi modum, terminus *cui* vel *a quo*, in phrasi indiana terminus hujusmodi erit objectum verbi; id autem, quod secundum nostram cogitandi rationem est objectum, in dictione indiana erit complementum. Sic dicitur, v. g.

"In he iníse tamáluit." Do tibi legem

"Kuniá pepéguisene sang." Ei furati sunt vestem.

"Íne ipéhísne síkem." Mihi vicerunt equum.

Quarum dictionum in textu indiano hæc est grammaticalis constructio: Do te legem. Eum furati sunt vestis. Me vicerunt equus. Ubi notandum occurrit, in lingua latina exprimi non posse illas tres voces *lex*, *vestis*, *equus* juxta vim phrasis indianæ; quia *lex*, *vestis*, *equus* in latina lingua expriment subjectum, dum desinentiæ vocum indianarum *tamáluit sang*, *síkem* significant aliquid absque ulla determinata desinentia.

6. In construendis verbis reflexis objectum præponitur verbo, ita quidem, ut plerumquem ex verbo et objecto fiat quid unum. (Vide tractatum de pronomine.) Sic dicitur, v. g.

"Laám imátamapáiku." Ex toto te manifestabis.

"Uétmet imésteku." Noli te occultare.

"Nunmáin ipnánia iyéuiz." Pro nobis se fecit miserum.

"Uéa namópziánu." Non nos occidemus.

"Uétmet iméniku aítzg." Noli te committere in periculum.

7. In construendis verbis compositis ex *sapá*, si exprimi oporteat terminus *a quo*, in dictione indiana erit *per quem*, scilicet non erit agens, sed instrumentum; v. g.

"In he sapopáyntayu titókaki." Faciam te adjuvari ab omnibus.

"Ína isepulétpeye kunkí hámake." Fecit me ligari ab illo viro.

“In kína esepéiyéunu Anicuatóki.” Hunc faciam misericorditer tractari a Deo. (Nempe.) Ut Deus hujus misereatur, faciam.

8. In construendis verbis relativis sumatur objectum verbi, et fiat quæstio: *Cujus res?* Quo facto, terminus *cujus* erit objectum in phrasi indiana, et terminus *res* erit complementum; v. g. “In he haniábia inít.” Tibi ædificavi domum. “He itaatkánia miáz.” Corripuit tuum filium. “Kuniá pópziaunáisana pist.” Ejus occiderunt patrem.

NOTA: Ut hæc intelligatur, videantur quæ fusius dicta sunt de verbo relativo.

9. Quando verbi objectum ejusque complementum possessionem exprimens constituunt quid unum, ut sunt corporis membra et indumenta respectu hominis, poterit interdum loco verbi in forma relativa adhiberi simplex verbi forma, dummodo terminus exprimens indumentum vel membrum construatur cum affixo *pe*. Sic dicitur v. g.

“Ína iptéye usúspe.” Me percussit in capite

“Ína ipténie úsus.” Mihi percussit caput.

10. Verba relativa possunt etiam, si opus est, constitui sensu reflexo; v. g.

“Inópziaunáisa zillákt.” Occido meum corpus.

“Imátamapaikániu kapsísuit.” Manifestabis tua peccata.

“Ipnésepelukénie kapsísuit.” Occultavit sua peccata.

“Namátaatkániu zinetisútg timíne.” Corripemus eor nostrum pronum in malum.

“Namátiakalikániu auális timíne.” Cohibebimus iracundum eor nostrum.

11. Verba intransitiva cum complemento postulant constructionem complementi cum uno ex affixis, quæ habent vim latinarum præpositionum; quodnam vero affixorum sit usurpandum,

dependet omnino ex verbi significato v. g.

"Itúki iziégne?" Qua de re locutus est?

"Manáyazki timnéekse." Filiorum causa sum inquietus.

"In galéleize talapózáki." Operam do orationi.

"Ogógapg ikomáiza." Ægrotat tussi.

"Láutuaki ikizéize." Se pudet amiei.

12. Verba intransitiva, quæ habent subjectum conjunctum cum aliqua qualificatione possessionem exprimente, (v. g. *filius ejus*, *pater meus*, *equus noster*, etc.) postulant specialem constructionem, quæ nostrum cogitandi modum excedit. Itaque, cum occurrunt hujusmodi verba, quæretur: *cujus res?* Quo facto, terminus *cujus* assumit inflexionem *m*, *um*, vel *nim*, *cujus* est possessionem significare; terminus autem *res* nullam accipit inflexionem, sed retinet radicalem desinentiam; *verbum* denique concordat cum numero et persona termini *cujus*; attamen si terminus *cujus* erit in tertia persona, huic præponitur prefixum *a* vel *e*, juxta euphoniæ regulas; v. g.

"Núnim itg peuzéyu zillákt." Nostrum corpus fiet pulvis.

"Núnim petnúgne miáz." Filius noster mortuus est.

"Ínim itg uzéyu zillákt." Corpus meum fiet pulvis.

"Ínim tinúgne miáz." Meus mortuus est filius.

"Ipuím akomáiza píst." Pater ejus ægrotat.

"Imém epókéuye kokuálg." Bos eorum cecidit.

Ut hæc melius intelligantur, vide: De usu verbi *Ués*, ubi plura reperiuntur.

13. Latinae loquendi formæ "dicitur, dictum est, dicitur" et similes, vertuntur in sequentes formas "dicunt, dixerunt, dicent;" v. g.

"Kúus itamtáizig." Ita narratur.

"Uétu kúus iizíg." Non ita dicitur

"Kuniá pópziáuzana." Ille occisus est.

"Ína ipatamtáina." Mihi dictum est.

"Kuniá pataáksanu." Corripietur.

MODUS EXPRIMENDI INFINITIVUM.

Ut in contextu sermonis exprimatür infinitivum verbi, duplex est modus; primus per verba composita, alter per nomina verbalia.

Per verba itaque composita, quæ aequivalent verbo finito cum infinito simul, significantur notiones *incipio, finio, volo, eo, venio ab*; v. g.

Hiptúise, *Comedere incipio*. Hipnakása, *Finio comedere*. Hiptipézuise, *Desidero comedere*. Hiptéze, *Eo comedere*. Hiptéuise, *Venio a comestione*.

Hinc jam patet, quam coaretatus in hac lingua sit usus infinitivi, juxta nostrum cogitandi modum.

Alter insuper modus exprimendi infinitivum est, si nomina verbalia per affixorum usum modificata usurpentur. Duo hic occurrunt notanda; primo, affixorum vim esse omnino eandem ac latinarum præpositionum. Secundo, nomina verbalia, præter substantivam significationem, præferre etiam sensum infinitivi latini, quia per talia nomina indicatur aliquid per se indefinitum. Quod autem more nominum inflecti queant, id pendet ab indole hujus linguæ, ubi omnes orationis partes diversimodis inflectuntur. Sint itaque exempla:

"Timníuze kutg." Cogito ire.

"Inátamáluia miogatína kiútg." Statui adire ducem.

"Inátanánisa kapsísuítki." Mihi exprobro peccasse.

"Uépsiméyuise ziekípg." Nescio loqui.

"In ezúkueze uenpíne." Scio cantare.

"In zikáuza tinukípg." Timeo mori.

"In azkáuza tinukíne." Timeo mori.

"Ináyaluáza atítg, azítg." Despero egredi, ingredi.

"Uépsiméyuise kusmítg." Nescio frigare.

NOTA: *Uenpíne* et *tinukíne*, hæ duæ voces non debent creare difficultatem; nam eas inflexi instar objecti, ut ostenderem verbum finitum regens infinitivum posse variam habere constructionem, quid significatus dictionis subeat alterationem.

MODUS EXPRIMENDI VIM VERBORUM

POSSUM ET DEBEO.

Quamvis desint specialia verba, quibus exprimat materialis harum vocum sonus; attamen non desunt rationes, quæ rite indicent eorumdem significatum. Generalis quædam loquendi ratio, qua verborum *Possum* et *Debeo* vis significetur, est participialis forma, quæ composita cum verbo *Ués*, instar auxiliaris verbi, refert sensum horum verborum; v. g.

"In ués zégnés."	<i>Ego possum vel debeo loqui.</i>
"In ués hipés."	<i>Ego possum vel debeo comedere.</i>
"In ués áttas."	<i>Ego possum vel debeo egredi.</i>
"In ués uekítikes."	<i>Ego possum vel debeo decernere.</i>

Utra vero sit significatio, ex sermonis contextu colligendum est. Hæ dictiones in sensu verbi *Debeo* vertuntur litteraliter hoc modo: Mihi loquendum est, etc.

Est et alia construendi ratio, quin significatus alteretur; v. g. "Ínim ues zégnés." Mihi loquendum est. Meum est loqui.

Obiter animadvertimus participialem formam habere activum et passivum significatum pro varietate constructionis; v. g.

"In ués kiútes titókana."	Ego debeo adire homines.
"In ués kiútes titókauu."	Ego debeo adiri ab hominibus.

MODUS EXPERIMENTI POSSUM IN SPECIE.

Multimodis exprimi potest vis verbi *possum*, ut ex sequentibus dictionibus colligere pronum est.

“In ués kapskáps. Ínim ué kapísín.” Habeo potestatem.

“In eléuisse ziégne.” Habeo loquendi facilitatem.

“Ipním uétu pátukza ziégne.” Ipse non habet loquendi difficultatem.

“In uétu minmaí pinníkse.” Nulla ratione doratio.

“Ipním pupsiméyuisse úikalana.” Ipse est ad omnia impos.

MODUS VERTENDI GERUNDIUM IN DO

Duplici ratione enunciari potest forma verbi, quam grammatici vocare consueverunt gerundium in *do*.

Primum, si per gerundium hoc indicari voluerit modus actionis, usurpanda erit illa derivata forma verbi, per quam significatur modus actionis; v. g.

“Sepnií lauít uizáites he ués.” Sciscitando potes clare intelli-

“In talapózaza uenpeí.” Oro cantando. (gere

“Kuí inásaikíptasa, uétu siuí.” Bibendo me medico, non un-

gendo.

“Kokúálg hiluskeí inéhneze.” Adduco bozem pellendo.

“Timípníí italapózaza.” Orat cogitando.

Secundo, si per gerundium significari voluerit, non modus actionis, sed circumstantia alia, puta, occasio, in qua quid accidit, tunc abhibebitur nomen verbale, vel, quod idem est, infinitivum cum affixo *pe*. Sic dicitur, v. g.

“Uíhipe tekekúpe uéyug.” Eundo cecidi et fregi mihi crus.

“Ipskelínikípe timmíuze.” Deambulando cogito.

“Kúte itnúgne.” Eundo mortuus est.

“Talapózapa pinníkse.” Orando obdormio.

“Tamtáipa in uyétimnénekse.” Concionando inquietor per vices.

DE VERBORUM COMPOSITIONE.

De verbis compositis acturi ante omnia animadvertimus, duplex dari compositionis genus; aliud enim efficitur per modum "præfixi," præponendo nempe verbis quasdam particulas, quæ ita verbi conceptum alterant, ut primitiva verbi notio adhuc emineat; aliud autem compositionis genus fit per modum "affixi," appingendo scilicet radicibus verborum quasdam desinentias, quæ ita afficiunt primitivam verbi notionem, ut conceptus per hujusmodi desinentias additus eminere dicendus sit. Huic duplici compositionis generi aliud foret subnectendum, cum nimirum duo verba ita in unum conflantur, ut inde unica vox oriatur.

Itaque dicendum erit 1º de iis particulis, quæ verbis præfiguntur; 2º de variis desinentiis, quæ verbis affiguntur; 3º denique de ratione practica, qua juxta certas leges compinguntur in unum partes verbum componentes.

DE COMPONENTIBUS INSTAR PRÆFIXI.

1º ILE. Hæc vocula (quæ ita alteratur, sicut reliquæ, pro natura vocalium verbi, cui præponitur, ut fiat *Ila*,) non una ratione afficit verbi notionem.

a) *Ile* innuit actionem verbi fieri loquendo; hinc dicitur:

Iletíese, loquens rideo.

Ilapáyuza, verbis adjuro; suggerendo, puta, rationem agendi.

Ilapálaza, dictis aspernor; v. g. Iná-lapálaza. Dictis me contemno.

Iléuksúze, *loquens sedeo.*

Ilétimnénekse, *verbis exprimo meam commotionem.*

Iléimiúze, *alloquor comiter.*

Ilépskoyése, *verbis imitor, repeto;* v. g. Na-tótap eulépskoyése. *Patris mei refero dicta.*

Ilépkíyéuze, *loquens misereor;* v. g. Iné-lepkíyéuze. *Miserum me dico.*

Ilezímkse, *verbis abjicio, aversor;* v. g. Iné-lezímkse. *Loquor demisse de me.*

Iléuselíkse, *loquens surgo.*

Iléusétu, *loquens sto.*

Quæ omnia sane ostendunt, quod assertum est, nimirum voculam *Ile* indicare actionem fieri loquendo.

b) *Ile* indicat insuper actionem verbi produci per æstum; hinc dicitur

Ilétinúkse, *præ æstu morior.*

Iléteémkse, *obfuscor præ igni, fumo.* Sic impersonaliter dicitur: "Iléteemkse," id est *Aër* (per fumum ex combustione exortum) *obfuscatur.*

Ilálaámksa, *igni consumor;* v. g. Ézu ilálaámksa. *Lignum ardendo consumitur.*

Iléléseze, *æstuans strepo;* v. g. Álla iléléseze. *Ignis ardens crepitat.*

Ilepílikse, *præ æstu erumpit flamma;* v. g. Álla ilíuze, mé-tu koz uétu ilepílikse. *Ignis ardet, sed nondum flammescit.*

Nora "Pílikse" suggerit ideam forandi; et ignis perforat struem lignorum, cum erumpunt flammæ.

Ilázikóíkksa, *pigrato præ æstu.*

Ilákomáíkksa, *præ æstu ægroto.*

Ilapáíkksa, *mico, rutilo;* v. g. Geziú ilapáíkksa. *Stella micat. Quasi ardens se prodat; nam "Páiza" est appareo.*

Quæ omnia rursus demonstrant, vocula *Ile* significari actionem fieri per æstum, ignem.

Occurrunt tamen verba, quæ aliam videntur habere significationem; dicitur enim:

Ilékze, *lacrymans respicio*; v. g. Miáz ilékze. *Puerulus respicit lacrymans.*

Uétu eulékze uétesne, *zauín zékze. Non video terram, (dixit cæcus quidam,) tamen L. quior.*

Hæc etsi creent difficultatem, dant tamen aliquid lucis, qua potest forte statui, generalem particulæ *Ile* notionem in eo sitam esse, ut indicetur actio effecta per quamdam palpitationem, commotionem vel vibrationem. Cæcus enim privus luminis etiam aliquantuli rite dixerit: "Uétu eulékze uétesne." Nam is, si non ex toto careret oculorum luce, palpitationibus saltem oculis, terram videret. Et in pueruli lacrymantis et respicientis oculis, sicut in omnibus, quæ supra posuimus, notio palpitationis et commotionis non videtur ab res. Vel quis meliori forsitan ratione dicet: Voculam *Ile* non unam esse radicem.— Hæc jam nimis prolixè enodata sufficiant.

2º INÁH. Hæc vocula significat, facere ut res vel persona cuiusdam actionis impos agat opere physico alieno. Hinc dicitur:

Inágpáiksa, *adduco*. Sic intellige: Páiza (unde Páiksa) est *renio, appareo*. Nunc ponamus lignum vel quid aliud incapax actus veniendi. Ponamus insuper, te efficere, ut lignum tuo opere physico veniat, quia v. g. *gestas*; hinc dicis: In hézu inágpáiksa. *Lignum affero*.

Alterationem litteræ *h* in *g* ne attendas, quia huiusmodi alterationes passim occurrentes non afficiunt vocularum componentium significatum.

Inákátza, *educo, effero, ex átza, exeo*; v. g. Miásna aunakátza. *Effero filium*.

Inéhuéikse, *transféro, trajicio, ex uéikse, transeo*; v. g. ab hac ad oppositam fluminis ripam; Sic dicitur, v. g. In he inéhué-

iku. *Ego te transfretabo.* (puta, navicula.)

Inékoínkse, *asporto in altum, ex koímze, ascendo.* Lapis, puta, non potest ascendere; sed mea opera facio ut ascendat, quia, v. g. gesto; hinc dico. In pisuéne eunékoímke. *Ego asportavi lapidem in altum.*

Inágtalapózaza, *facio, adjuro orare*; v. g. In aunágtalapózaza kínia kamainísna. *Adjuro hunc agrotum orare.*

- 3° ÍPSKE. Vocula hæc indicat actionem fieri opere pedum, vel dum pedes agunt.

Ipskelínikse, *deambula*, ex radice línikse, cujus notio est *moreo*; itaque per pedum motum apte indicatur deambulandi actio.

Ipskalásasa, *ascendo pedester.*

Ipskekéikse, *circumeo pedester.*

Ipskeuíhneze, *abeo, proficiscor pedester.*

- 4° KE. Per hanc voculam significatur actio facta dentibus vel ore.

Ketínkse, *produco mortem per esum, ex tinukíze, morior*; v. g. Zikámkal ipné-ketínke nukútki. *Canis se occidit carne*, (puta, cui erat immixtum venenum, quamque comedit.)

Ádam ipne-ketínke temenítki. *Per fructus esum Adam sibi causavit mortem.*

Kezuéikse; Iné-kezuéikse, *afficior frigore loquenda*, (aperire enim oportet os.)

Kesúpse, *absido dentibus* (puta panem, fructum).

Kenéhpte, *teneo dentibus*; v. g. Zikámkalm pekénehpte házuala maziúpe. *Canis tenet dentibus aurem pueri.*

- 5° KESÍM. Vocula hæc indicat actionem fieri ex ira, vel male.

Kesímziékze, *iratus loquor.*

Kesímtímeze, *male signo, scribo.*

- 6° MÁI. Hæc vocula innuit actionem fieri mane.

Maipáinu uatísg. *Cras veniam primo mane.*

Maitalapózaza. *Oro primo mane.*

Mayuitípsa. *Comedo primo mane.*

7° MIS. Hæc vocula indicat actionem per auditum exertam. Miszúkueze, *scio per auditum*; v. g. Uétu miszúkueze he. *Nescio quid dicis.* Nempe, audio te loquentem, sed non assequor tuam mentem.

Misúeze, *audiens non cognosco*; v. g. Ína imisúeze. *Ipsè audiens me non cognoscit.*

Mizkuínckse, *credo, nempe, puto verum quod audio.*

Mispelékse, *non intelligo quæ audio.*

Mislamántza, *nauseo quæ audio.*

8° NIKE. Vocula hæc exprimit actionem fieri vi, distractione partium componentium, vel disjunctione.

Nikeuyúize, *separo vi*; v. g. Hámana uág háyatuna uétu isinm inésnikeuyúinu *Nemo separabit conjuges.*

Nikekúpsse, *frango, rumpo*; Hezúne enkekúpe. *Fregi lignum.*

Niketímckse, *frango, rumpo*; v. g. Téesne enketínke. *Confregi glaciem.*

Nikagtátksa, *sciñdo*; v. g. Samágna ankagtátka. *Vestem sciñdi.*

9° PI. Hæc vocula dicit actionis inter duos vel plures reciprocaionem.

Pihimkazáksig, *reciprocim deosulamur.*

Pimizisíg, *mutuo aadimur.*

Piámckzig, *congregamur.*

Pihetéuisse titókan. *Mutuo se amant homines.*

10° SEPÉ. Hæc vocula significat, facio ut aliquid fiat.

Sepéúése, *facio fieri*; v. g. Kakalá íues, kalaná Akamkínikum pesepéúéye. *Omnia, quæcumque sunt, Deus fecit ut fierent.*

Sapánisa, *facio facere*; v. g. Asapániu iníne, *faciam edificare domum.*

Sepétkelékse, *satio, nempe facio ut saturetur*; v. g. Esepétke-

léku titókana. *Saturabo homines.*

Sapallóiza *facio gaudere.*

11° SEPÚ. Hæc vox est compositio ex *sepé* et *ué*. *Ué* exprimit actionem fieri ore, et hæc præsertim compositione *Sepú* vel *Sapó* indicatur actio per insufflationem facta.

Sepúlikse, *insufflo*; v. g. Esepúlig allána. *Ignem insuffla*, nempe, *insufflando excita*.

Sepúlmise, *inflo tubam*.

Sapoyáuksa, *refrigero insufflando, vel exutiens aërem*; v. g.

Inásapoyáuksa. *Me refrigero exutiens aërem.*

Sapótaksza, *exufflo*; v. g. "Zapalakáuitasna asapótaksza." *Exufflo lucernam.*

Sepúukeíze, *insufflando ejicio*; v. g. "Ukúgne esepúkeín." *Exuffla crines.*

Occurrit nihilominus hæc eadem vox *Sepú* vel *Sapó* in significato omnino diverso, quia ex diversa partium compositione derivans. Sic dicitur, v. g.

Sepúzese, *facio insidere equo*, ex "sepé et uézese," *insilio*.

Sapókza, *expergefacio*, ex "sapá et uákza," *erigilo*.

12° SEPTIE. Vox hæc significat actionem productam vi, qua quid comprimitur, abigitur, adigitur, intruditur vel extruditur; et ita hæc vox *Septie* differt a *Nike*, cujus significatio est efficere vi partes distrahente.

Septie est compositio ex *sepé* et *tie*; notio vis indicatur per voculam *tie*; hinc fit, ut aliquando, omisso *sep*, assumatur tantummodo *tie*.

Septieilékse, *cogo, adigo*; v. g. In esepieilékse sikémne. *Adigo equum, puta, in septum*.

Septielétze, *cogo, abigo*; v. g. In eséptielétze sikémne. *Abigo equum, puta, ex septo*.

Septielíkze, *Cogo ago*; v. g. In eséptielíkze sikémne. *Cogo equum, ut pergat*.

Septiekéikse, *eo adigendo, puta, vaccas ut pergant*.

Septiapáiksa, *facio venire adigendo*; v. g. Síkem septiapaikúkum. *Adige equum ut huc veniat.*

Septielúse, *adigo*, puta, *bruta, ut trajiciant flumen.*

Septokóize, *impello*, puta, *percutiendo hominem manu.*

Septieuyúize, *adigo ut separentur*, nempe, *personæ vel res, quæ simul sunt.*

Tielétze, *extrudo.*

Tiakáliksa; v. g. Titókan pitiakáliksa. *Homines comprimuntur*, puta, *præ angustia loci.*

Tiakpápsa, *comprimo*, puta, *rem voluminosam.*

13° SLÍM. Hæc vocula indicat actionem fieri oculis.

Silimpéuisse, *quæro oculis.*

Silimgápsa, *aspicio quasi clanculo et transversis oculis.*

Silimtálksa, *cohibeo oculos*, nempe, *ne huc illuc discurrant.*

In quibusdam compositis occurrit *Síle* pro *Silím.*

Siléukeítueze, *oculis comitor*, nempe *invigilo*; v. g. In esiléukeítueze házuala. *Invigilo puero.*

Siléutimnénekse, *affligo aspiciens*; v. g. Titókana esiléutimnénekse. *Conturbo homines meo aspectu.*

In quibusdam aliis compositis occurrit *Síte* pro *Silím.*

Sitalásasa, *erigo oculos, suspicio.*

Siteléneze, *demitto oculos, despicio.*

Siteilékse, *introspectio.*

Sitelúse, *madefacio oculos*, nempe, *immittendo in aquam.*

14° TĒ. Vocula hæc indicat actionem produci verbis, tamquam causa efficiente.

Tetimnénekse, *conturbo per verba*; v. g. In etetimnéneke na-tótap. *Meis verbis conturbavi patrem meum.*

Tallóiksa, *latifico verbis*; In atallóika ne-ízep. *Meis verbis latificari matrem meam.*

Takapsíksa, *efficio malum per verba*, puta *aliquem*; v. g.

In atakapsíksa titókana. *Meis verbis reddo homines malos* (puta, *facio eos irasci*).

159. TEKE. Hæc vocula innuit præcipue actionem, quæ de repente fit. Per consequens vero, quia lapsus vel casus fit de repente et insperato, hac eadem vocula exprimitur notio lapsus vel casus. Conceptus autem brevitatis durationis, qui in aliquibus potissimum verbis hujus compositionis videtur eminere, non est nisi secundarius et quasi accidentalis.

Teketése, *rideo de repente.*

Teketimnékese, *turbo de repente.*

Tekezése, *repente fit.*

Tekezúkeze, *statim scio.*

Teketimmúze, *protinus delibero.*

Takatamtáiza, *statim narro.*

Takosáuksa. *sileo statim; ex uasáuksa. Ua mutatur in o juxta legem compositionis; et Taka expungit a; hinc oritur Takosáuksa.*

In his omnibus et innumeris aliis hujus compositionis nulla reperitur casus notio, sed evidens est conceptus repentinae actionis. Et quamvis in aliquibus appareat conceptus durationis brevis, hic non est primarius et per se; quicquid enim de repente fit, non est diuturnum ut plurimum.

Tekeúttise *defluo; v. g. Póhol itkeúttisenki. Rivus defluit.*

Tekeíkse, *decido; v. g. Lalg ikeíke. Semen decidit.*

Háutnin Eullégeullég itkeíkime. *Spiritus Sanctus illapsus est.*

Tekelikézese, *cado super; v. g. Pisuénm íue itkelikézeye. Lapis super me cecidit.*

Takátógksa, *cadens dehisco; v. g. Ínim takátógksa sílu. Per casum meus dehirit oculus.*

Takazáksa, *cadens infixor; v. g. Síkem itkazáka sitégpe. Equus cadens infixus est in limo.*

Tekétulúse, *cado in aquam; v. g. Písue itketulúye. Lapis cecidit in aquam.*

Tekézillíkse, *impingens cado; v. g. Síkem itkezillíkse. Equus impingens lapsus est.*

In his omnibus sane est evidens notio casus; sed quaecumque cadunt, non nisi de repente collabuntur. Ceteroquin quaecumque de repente fiunt, quasi incidunt, illabuntur.

169. TEMÉ. Impervius hujus voculae significatus frustravit haecenus omnem diligentiam adeo, ut generalis quaedam ejusdem notio nondum potuerit stabiliri. Quid mirum? Quis unquam exhibuit generalem notionem omnium clementorum, quibus linguae excultae constant?

Consideratis omnibus verbis, quorum partialis vis jam satis est perspecta, tres distincti conceptus videntur indicari per hanc voculam *Temé*.

a) Innuitur notio, qua quid fit aperiendo et in propatulo exhibendo; hinc dicitur; v. g.

Tamágalpsa, *aperio*. Hac voce utuntur Indi, ut significant actionem removendi ostiolum pellicium et revolvendi versus latus aliquod tugurii. Actio itaque per hanc vocem significata vel refertur ad tugurium, quod quasi in propatulo per remotionem ostioli ponitur; vel refertur ad ipsum ostiolum, quod per remotionem ex uno in aliud latus revolvitur.

Tamapáiksa, *patefacio*.

b) Innuitur notio, qua quid revolvitur ex uno in aliud latus; hinc dicitur; v. g.

Temézikilikse, *revolto*; v. g. Hezúne etemézikilig. *Lignum revolutus* (quod jacet nempe, et ita removeatur, ut aliud ejusdem latus appareat).

Hac eadem voce utuntur Indi protestantes ad indicandam moralem conversionem; v. g. Iné-temézikiliku. *Convertar*.

Tamásasa, *fluctuo*; v. g. Iuétem itamásasa. *Mare fluctuat*.

Tamánisa, *interpretor*; ex hanísa, *facio*.

c) Innuitur notio, qua videtur exprimi vis praepositionis latinae *super*; hinc dicitur; v. g.

Temézese, *superaddo pretio*.

Temeiktékse, *tego*.

Tamaktátksa, *scindo* (aliquid nempe, cui superponitur aliquid aliud).

Tamázaksa, *capio* (nempe equum laqueo circa collum injecto).

Temelíkse, *jacio me super*, puta, cubile.

Tamáluisa, *stabilio, facio legem*; et lex est aliquid super aliquem impositum.

Sunt et multa alia ejusdem compositionis verba, quæ disparatas dant notiones: v. g.

Temenikíse, *semino*; ex inikíse, *pono*; et sane intus seritur; nisi Indi respiciant tantum immediatam serendi actionem.

Temélikilíkse, *circumcirogo*, puta, hostes obsidione.

Temepéise, *circumdo*.

Temékze, *introspectio*, nempe cogitationes in alicujus mente.

17° TEU. Hæc vocula innuit actionem tempore noctis fieri.

Teetinómíuze, *delibero nocte*.

Taupáiza, *venio nocte*

Teuzuéize, *frigeo nocte*.

18° TIMNÉ. Hæc vox indicat actionem fieri corde.

Timnékze, *video corde*.

Timnéhetgáuzá, *patior corde*.

19° TÚALA. Hæc vocula innuit actionem factam dum pluit, vel causatam a pluvia.

Túalapáiksa, *venio in pluvia*.

Túeletémkse, v. g. Itúeletémkse. *Aër obfuscatur pluvia*.

20° TÚKALA. Hæc vocula exprimit actionem festinanter fieri.

Túkalápsa, *festine comedo*.

Túkalapáiza, *festinanter venio*; v. g. Ipí itkualapáiza. *Ipsæ festinanter venit*.

21° TUKÉI. Vocula hæc indicat actionem productam ab agente

ea directione et modo, quo quis protenderet vultum, vel manus et brachia.

Tukéitekelíkse, *cado pronus in faciem.*

Tukéitese, *projicio.*

Pitkuitúse, *unus projicit in alium*, puta, lignum globulum.

Uetukéitese, *pugnis contundo.*

Uetkuyétze, *protendo*; dicitur de lingua.

Tukéikóklikse, *procumbo.*

Tukéikóklikósa, *pronus adoro.*

Tukáinásksa, *impingo nasum.*

22° TUKE. (TÚKEPE, TÚKEP.) Hæe voculæ indicant eandem protentionis notionem; sed *pe* superaddit notionem *manus*.

Túkepelíkse, *protendo manum.*

Túkapalásasa, *protendens elero manum.*

Túkepelikézese, *protendens manum superpono* alicui.

Túkepkéikse, *protendens manum moveo.*

Túkepíntekse, *indico protendens manum.*

Túkepelúse, *protendo manum in aquam.*

Túkelúse, *mergo me in aquam*, puta protendens caput in eam insilio.

Tukelíkze, *venor*, quia in venatione ago protendens manus.

Tukelúkse, *spero*, quasi protendo animum.

23° TULE. Hæe vocula innuit actionem fieri pedibus, deambulando vel tundendo; aliquando autem indicatur actio, quæ in terra vel in ejus directionem fit.

Tuléptese, *percutio pede*; dicitur de equo calcitrante.

Tuleléseze, *strepo pedibus.*

Tulétagksse, *contero pede, conculco.*

Tulatásksa, *conculcans extinguo*, puta, carbones ignitos.

Tuléneze, *sterno, dejicio, desilio.*

Uetuléneze, *dejicio*; v. g. Sikémnim íne iuetulénene. *Equus me dejecit.*

Tuleilékse, *immito in foramen, in arcam.*

Tulauáiksa, *projicio*, puta, in oppositum locum.

24º UÉ. Hæc vocula innuit actionem, qua aliquid enunciatur per verba.

Uatásksa, *dico esse bonum*, benedico.

Uakapsíksa, *dico esse malum*, maledico.

Uakomáiksa, *dico esse ægrotum*; v. g. Ipnókomáiksa. *Dicit se ægrotare*.

Hic animadvertendum occurrit, quid interest inter hæc tria, nempe, *Ile, Te, Ué*

Ile indicat modum actionis; v. g. In kuniá eulepkíyéuze. *Ego loquens misereor illius*.

Te exprimit causam actionis; v. g. In kuniá eteyúkse. *Ego loquens facio illum miserum*.

Ué significat enunciationem actionis; v. g. Ipním íne iueyéukse. *Ipsæ dicit me miserum*.

25º UÉ. Hæc vocula innuit actionem percussione exertam.

Uekílinkse, *excutio percutiendo*, puta, pulverem ex vestibus.

Uekíukse, *findo tundendo*; v. g. In ukíukse hezúne. *Findo securi lignum*.

Uesúikse, *resipisco verberibus*.

Uctukéitese, *pugnis cædo*.

Uagápsa, *findo percutiendo*, puta, in frustula.

Uelézeze, *sonum elicio percussione*.

Uetése, *verbero*.

Vocula hæc et præcedens sunt fortassis una eademque radix; nam quædam, juxta captum Indorum, videtur esse affinitas inter percutiendi actum, et modum eliciendi voces lingua et labiis mediantibus.

26º UELE. Hæc vocula exprimit actionem fieri defluendo, v. e. circumligando. In primo significato derivatur ex Uéleze, *fluo*; in secundo ex Uelétpese, *ligo*. Quare verba ex his conllata sunt potius dicenda conjunctio duarum vocum.

Uéleléseze, *defluens strepo*; v. g. Píkun iuéleléseze. *Flumen defluens strepit.*

Uéleuyúize; v. g. Póhol iuéleuyúize lepítg. *Rivus defluens dividitur in duos ramos.*

Uelétze; v. g. Kus iuelétze. *Unda defluens exit.*

Uelélíklíkse, *ligando circumdo.*

27° UELÍM. Hæc vocula innuit notionem latinæ vocis *simpliciter*

Uelímziékze, *simpliciter loquor.*

Ualímnákxa, *existimo simpliciter.*

Ualímtalapózaxa, v. g. Polímtalapózanu. *Simpliciter orabimur.*

28° UÉP. Vocula hæc significat actionem fieri manibus.

Uepézese, *tango.*

Uepelíkze, *vestio, orno.*

Ueptéize, *frustro ictus.*

Ueppisúíkse, *facio resipiscere verberibus.*

Uepenizlémkse, *non pertingo manu.*

Pétugskse, *manu comprimo, exprimo*: v. g. In epétugskæ tamánna. *Manu exprimo ovum.*

Ex hoc postremo patet, *pe* exprimere actionem manu factam.

29° UÉTG. Hæc vocula indicat actionem male factam, quin debeat intelligi notio iræ, ut dictum est de *kesím*.

Uetgnízise, *male audio, puta, quia absurdus.*

Uetgtímse, *murmurans loquor.*

Uetgtenuése, *male loquor.*

30° UÍ. Vocula hæc significat *omnes, omnia*.

Uipáíxa, *omnes venimus.*

Uipeléize, *omnes perimus.*

Uitimípuise, *cogito omnia.*

Cum *Ui* sit numeri pluralis quoad significatum, hinc fit ut

verbum assumat pluralem formam; attamen æque recte retinetur singularis forma, in quibusdam præsertim dictionibus.

31° UYÁ. Hæc vocula innuit notionem successionis, seriem nimirum actionum sibi succedentium.

Uyázikáuza, *timeo per actus timoris sibi succedentes.*

Uyákomáiza, *ægroto, iterum iterumque ægroto.*

32° ULE. Hæc vocula significat actionem per ventum productam, vel more venti, eo nempe modo, quo quid movetur celeriter de loco in locum.

Ulekúpse; v. g. Háttianm peulekúpe teulikíne. *Ventus flando confregit arborem.*

Ulelukúpse; v. g. Háttianm peulelukúpe teulikíne. *Ventus flando concutit arborem.*

Uleteémkse; v. g. Iuleteémkse. *Aër obfuscatur præ vento.*

Ulayáuksa; v. g. Iulayáuksa. *Ventus flans mitigat æstum.*

Ulikézese; v. g. Teulikínum kuniá peulikézeye. *Arbor cadens oppressit illum.*

Uleluíkze; *æmulor, certo;* v. g. Titókan piuleluíkze sikémki. *Homines certant equis.*

Ulelíkze, *fugio.*

Ulekéíkse, *curro;* v. g. Síkem iulekéíke. *Equus cucurrit velociter.*

33° US. Hæc vocula innuit actionem fieri proficiscendo; et quoniam profectio complectitur notionem exitus, hinc *Us* adhibetur etiam ad indicandam actionem productam extrahendo.

Usuyáuaza; v. g. Iná-usuyáuaza. *Me paro profectiõni.*

Usétze, *proficiscens egredior.*

Useinékse, *proficiscens ingredior.*

Uspáíkxa, *proficiscens venio.*

Uskéize, *proficiscens abeo.*

Usékupse, *extrahendo frango.*

Usekéíkse, *surgo;* qui surgit, ex loco, ubi jacet, exit.

34° ÚTL. Hæc vocula significat actionem, quæ interponitur alteri actioni, cui quis incumbit præcipue.

Utitimnékse, *affligor, dum aliquid aliud ago* quasi præcipuum; v. g. Iné-utitimnékse. *Incidenter affligor.*

Ponamus, te incumbere lectioni vel scriptioni, subinde incidunt molestæ cogitationes, quæ te affligunt: hinc dices: Iné-utitimnékse.

Utinéhneze, obiter affero; v. g. Utinénnenúkum shang. *Obiter mihi afferes vestem* (nempe cum secus venies huc).

35° ZA, ZAPA. Hæc voculæ significant, facere ut fiat. Probe tamen notanda est distinctio inter has voculas et *Sepé* (de qua supra diximus.) *Sepé* adhibetur sensu morali, puta, præcepto vel consilio facio ut quid fiat. *Za* vel *Zapá* usurpantur sensu physico, puta, opere adjuvando ut quid fiat. Propter hanc distinctionem aliquando fit ut *Zapá* et *Sapá* simul componantur; sic dicitur:

Zapakáiksa, *mando*, nempe facio mundum (opere meo physico. Sapázapakáiksa, *facio mundare* (nempe alieno opere physico, et meo morali).

Zapanóktisa, *facio excellere, facio tenere primas.*

Zepézimúkse, *nigrefacio.*

Zauyáuaza, *præparo*; v. g. In kuniá azauryáuaza, kutésg. *Ego præparo illum profectio.*

Zenyúyekse, *facio cupere.*

36° ZU. Hæc vocula innuit actionem fieri introducendo, vel immittendo aliquid in aliquid aliud quasi perforando, vel obturando.

Zúzekse, *obturo*; v. g. In ezúzekse teesuékosne. *Obturo lagenam.*

Zúptese, *pungo*; v. g. Ine-zúpteye. *Me ipsum pupugi.*

Zupílikse, *perforo*; v. g. Ipním íne izupílikénie uéyug. *Punctione mihi perforavit crus.*

DE COMPONENTIBUS INSTAR AFFIXI.

1°—ÁTKSA (Vel potius TKSA, nam littera *a* videtur pertinere ad radicem verbi, cui instar desinentiæ appingitur.) Hæc vocula videtur æquivalere vocibus latinis *inter*, *simul*.

Kiátksa, *ago, eo simul*; ex kúse, *ago, eo*. Hoc compositum verbum significat actionem personæ, quæ aliis jam aliquid agentibus sese intermiscet, vel adjungit agendo idem.

Tanuátksa, *interloquor*; ex tenuése, *loquor*.

Hipátksa, *simul comedo*; ex hipíse, *comedo*.

Miziátksa, *inter audio, simul audio*; ex mizíse, *audio*.

2°—ÁTZA. Hæc vox est verbum et significat *exeo*. Si igitur per modum desinentiæ appingatur vocibus, innuitur actio perfecta per exitum

Uelétze, *defluens exeo*.

Usétze, *proficiscens exeo*.

Sueléze, *ejicio, extrudo*.

Tilétze, *arior*; dicitur de sole; v. g. Isemtúks uáko itilétte. *Sol jam ortus est*.

3°—ÉIKSE (Vel potius IKSE, nam *e* videtur pertinere ad radicem verbi.) Hæc vocula innuit actionem verbi fieri circum-eundo, vel huc illuc discurrendo.

Kiéíkse, *circumeo, iter ago*; ex kúse, *rado*.

Hipéíkse, *eo huc illuc comedens*.

Miseméíkse, *eo mentitum huc illuc*.

4°—EILÉKSE (Vel EINÉKSE.) Hæc vocula indicat actionem perfici per introitum.

Useinékse, *proficiscens ingrediens*.

Sueilékse, *immitto, introduco, intrudo*.

Itileiléksenki, *occidit*; dicitur de sole; v. g. Iseintúks uáko itileiléksenkike. *Sol jam occidit.*

5°—ILÉSEZE. Hæc vox est verbum significans, *sonum edo*. Si igitur per modum desinentiæ appingatur aliis vocibus, innuitur actio producta sonitu, strepitu.

Tuleléseze, *gradiens edo strepitum pedibus.*

Ileléseze, *ardens strepo*; v. g. *Ignis ardens strepit.*

Iueleléseze, *defluens strepo.*

Haháttialásaza, *ventus strepit.*

6°—IPÉZUISE, Hæc vox exprimit voluntatem, desiderium, dispositionem aliquid agendi.

Pinníktipézuise, *dormire volo.*

Egnipézuise, *videre volo.*

Attipázuise *volo exire.*

Iuékitipézuise, *videtur fore ut pluat.*

7°—KÁUZA. Hæc vocula indicat actionem fieri transeundo, prætereundo.

Agnakáuzza, *video in transitu*, puta, per aliquem locum transiens; ex ekíze, *video.*

Atkáuzza, *exiens transeo*, ex átza, *exeo.*

Inpkáuzza, *in transitu accipio*; ex inpíse, *accipio.*

Tamtáinakáuzza, *prætereo narrans*, ex tamtáizza, *narro.*

8°—KÍNISE. Hæc vocula est *kíne* et significat *hic*.

Iníukínise, *de huc.*

Lilóinokínise, *gaudeo hic.*

Uetgtimúkínise, *obmurmuro hic.*

Uapziáunokínise, *occido, percuto.*

Inpúkínise, *accipio.*

Hæc compositio ut plurimum occurrit in tempore futuro.

9°—KÚPSE. Hæc vocula exprimit actionem rumpendi, et dicitur de ruptione lignorum et ossium. Voces autem, quibus

hæc desinentia appingitur, indicant modum, vel causam ruptionis. Occurrunt tamen voces, in quibus *Kúpsæ* indicat potius actionem destructionis vel consumptionis. Ceteroquin ruptionis notio sub generali respectu congruit cum destructionis vel consumptionis notione.

Tulekúpsæ, *tundendo pedibus rumpo.*

Usekúpsæ, *exrahendo rumpo.*

Ulekúpsæ; v. g. Háttianm peulekúpe teulikíne. *Ventus flans fregit arborem.*

Nikekúpsæ, *rumpo*; v. g. In enkekúpe hezúne, pipísne. *Fregi lignum, os.*

Tukúpsæ, *destruo*; v. g. Allánm petkúpe iníne. *Ignis destruxit domum.*—Iyánunim petkúpe temenikíne. *Frigus pessumdedit helera.*

Ueukúpsæ; dicitur de pecoribus pascentibus in agris.

10°—LAMKSA. Hæc vocula exprimit actionem faciendi emendate, quod mendose factum est. Attamen quandoque innuitur simpliciter repetitio actionis.

Hauílamsa, *reficio, reparo.*

Kólamksa, *reficio, reparo.*

Láulamksa, *reficio, reparo.*

Inplámksa; v. g. Ogóganm íne inplámksa. *Tussis me iterum apprehendit.*

11°—LUÁKSA. Hæc vocula innuit actionem frustra fieri.

Miógatúiluákksa, *frustra principor.*

Lilóiluákksa, *vane gaudeo.*

Imáiluákksa, *sine causa suspicor.*

Koluákksa, *frustra ago, vado.*

12°—LÚSE. Hæc vocula occurrit in iis actionibus, quæ fiunt in fluidis, ut aqua, aëre.

Tekelúse, *utor balneo.*

Tukelúse, *mergor insiliens in aquam.*

Tukepelúse, *protendens mergo manum in aquam.*

Zilúse, *ebullio (aliquid)*

Iyelúse; dicitur de rebus, quæ sunt in aqua; v. g. Lignum, navis cadaver.

Iné-kokulúse, *bibo ad flumen.*

Ikelúse; dicitur de fumo, qui natar nebulæ agitur, quin ascendat.

13° —NAKÁSA. Hæc vox est verbum Inakása, *finio, absolvo.* Cum unitur aliis verbis, significat absolutionem actionis per verbum, cui additur, *expressæ.* Inakása, *finio*; v. g. Koz kie apáinakáyu iníne. Mox absolvemus domum. Ipnakása, *absolvo comestionem.* Tanuánakása, *finio loqui.*

14° —NÉKSE. Hæc vox est verbum Nekíse, *existimo.* Si unitur nominibus et adjectivis, ex his formantur verba. Tasnáksa, *existimo bonum*; ex taz, *bonum.* Láutuanáksa, *existimo amicum*; ex láutua, *amicus.*

15° —NEZE. Hæc vocula innuit actionem fieri cum motu deorsum versus.

Uíhneze, *rado, proficiscor, deambulo.*

Zuyeléneze, *claudio demittendo*, puta, capsulam vitratam, qua fenestra oppilatur.

Tekeléneze, *descendo*, puta, de monte.

Tuléneze, *dejicio*, puta, e loco superiori in terram.

Iueyéneze, *ningit.* Nix dicitur Méke; igitur vox iueyéneze exprimit potius modum quo nix decidit ab alto.

Inéhneze, *adduco.* Quasi diceret: Facio ut aliquid mea opera ponatur in motu.

Iziluéneze, *descendo*, puta, per scalas.

16° —NÍKISE. Hæc vocula innuit actionem fieri gradu intenso; ex particula intensiva Nig, quæ significat *valde.* Izuéiníkise, *valde algeo*; ex izuéize, *laboro frigore.*

Zikáuníkisa, *valde timeo.*

Hipníkise, *nimis comedo.*

Hetéuiníkise, *intense amo.*

17? —PIKSE. Hæc vocula exprimit actionem ita fieri, ut eludatur alterius actio. Igitur hæc vocula constituit actionem verbi, cui appingitur, in genere causæ impediens effectum ex alia actione sequenturum.

Attápiksa, *exco impediens, puta, alterius actionem.*

Ponas, nos esse una simul in eodem conclavi; tu me tuis dictis molestas, quæ ego ferre nolens abeo, te solo relicto; sicque eludo effectum tuorum dictorum per actum exeundi. Hinc dicam: In attápika he.

Tinugnépikse, *impedio moriens, puta alterius actionem.*

Ponas, me agrotare; tu proficisceris me visitaturus; interim morior, antequam me videris. Hinc dices: He tinugnépikime. Probe notandum, vim voculæ *pikse* non esse in eo sitam ut indicetur anterioritas actionis; sed in eo esse sitam, ut significetur elusio alicujus actionis per actionem aliam.

18? —SASA. Hæc vocula innuit actionem fieri cum motu sursum versus.

Inakásasa, *clero.*

Ipskalásasa, *gradiens ascendo.*

Tukapalásasa, *protendens minimum clero.*

Ipalásasa, *ascendo; v. g. Ipézet ipalásasa. Nebula accendit.*

Hæc vocula *Sasa* opponitur voculæ *Neze*, quatenus illa innuit motum sursum versus, hæc autem deorsum versus.

19? —TALKSA. Hæc vox est verbum *Talkíza, cesso desisto,* et innuit actionem fieri, desistendo a motu aliquo.

Uatálksa; v. g. Inótalksa, *Quiesco.*

Mistálksa, *audiens consisto.*

Silínitálksa, *chibeo oculos, puta, ne huc illuc discurrant.*

20°—TAMÁUZA. Hæc vocula innuit actionem fieri gradu intenso.—Quid interest inter Níkise et Tamáuza non satis patet.

Lilóitamáuza, *valde gaudeo.*

Hiptamáuza, *valde comedo.*

21°—TEKNÉMISE. Hæc vocula innuit actionem eo tempore fieri, cum, instante profectioe vel morte, separatio personæ a persona imminet. Itaque hæc vocula indicat circumstantiam actionis, qua efficitur, ut actio non simpliciter et absolute, sed tantum relative dicenda sit postrema.

Hipteknémise, *postremo comedo.*

Ziekteknémise, *postremo loquor.*

Uenípteknémise, *postremo cano.*

22°—TÉUISE. Hæc vocula indicat: Redeo, venio a.

Hiptéuisse, *venio a comestione.*

Talapózatáuisa, *redeo ab oratione.*

Tukeliktéuisse, *redeo a renatu.*

23°—TEZE. Hæc vocula indicat: *Eo.*

Ektéze, *videre eo.*

Tinúktéze, *eo mori.*

Iníteze, *eo dare.*

Itéze, *eo dicere.*

24°—TÍMKSE. Hæc vocula innuit frangendi actionem, et dicitur de fractione panis, saxi, vitri. Voces autem, quibus hæc desinentia appingitur indicant modum, vel causam fractionis. Niketímkse, *frango distrahendo, puta, panem.*

Temetímkse, *frango perentiendo super; v. g. Temúlm petemetímke ipnéguesne. Grauda confregit vitra.*

25°—TÍMSE. Hæc vocula innuit actionem fieri ore, vel sibilando. Etsi plerumque actiones hujusmodi fiant per voces articulatas; tamen vocula hæc exprimit sibilum et clamorem, qui editur sine articulatione.

Ziilitímse, *superbe loquor.*

Ikuitímse, *rerum loquor.*

Uáuyuktámsa, *sibilo.*

26° —TOKSA. Hæc vocula indicat iterationem actionis.

Páitoksa, *iterum appareo; rursus venio.*

Piímtoksa, *iterum cresco.*

Inptóksa, *rursus accipio.*

27° —TUEZE. Hæc vocula indicat actionem comitandi.

Sepétueze, *misceo, hoc est, facio ut res aliqua comitetur aliam atque aliam, quod nempe fit actione miscendi*

Zeuyétuéze *assocío, id est, facio associare.*

Uyétueze, *comitor, sequor successive.*

28° —TUÍKZE. Hæc vox est verbum, cujus significatus est *sequor, eo post.*

Hetgáutuikze, *condoleo, id est, dolens sequor aliquem in ejus dolore.*

Inpetuíkze, *sequens arripio, id est, sequor ut arripiam.*

29° —TUISE. Hæc vocula indicat inchoationem actionis.

Ektúise, *videre incipio.*

Uzétuise, *feri incipio.*

Timíktúise, *mori incipio.*

30° —ÚSE (Vel ÓSA juxta euphoniæ leges.) Hæc vocula indicat directionem vel intentionem actionis, sive pro, sive contra sit. Igitur hæc vocula innuit actionem fieri *versus, contra, in, ad, coram.*

Timípníúse, *cogito contra, puta, aliquem, qui mihi injuriam fecit.*

Nekúse, *cogitans statuo, puta aliquid dare alicui.*

Hitimlíkúse, *flecto genua coram.*

Allíkósa, *incendo ignem coram.*

Haháttianósa, *ventus flat versus.*

Ziegnúse, *loquor coram.*

Piimnúse; v. g. He epiinnúyu zepelígnikne. *Ad laborem cresces.*

31º —ZÍMISE. Hæc vocula significat *nonnisi, tantumódo.*

Hipzímise, *nonnisi comedo.*

Ekzímise, *nonnisi video.*

Zíekzímise, *nihil facio nisi loqui.*

PRACTICA COMPONENTORUM VERBORUM RATIO.

Prætermisissis verbis instar præfixi compositis, quibus nempe præponuntur particulæ componentes, de iis tantum compositis agimus verbis, quorum fit compositio instar affixi, quibus nimirum componentes particulæ more desinentiarum appinguntur. Neque de omnibus, sed de quibusdam tantum dicemus, quorum notitia est apprime necessaria. Ostendemus scilicet practicam, qua procedendum est rationem, exemplis proinde utemur potius quam præceptis. En tibi componentes particulæ, de quibus loquimur, quibusque applicandi, quos statuemus, canones.

BREVIS COMPONENTIUM PARTICULARUM ELENCHIUS.

1º	2º
—Lamksa	—Éikse
—Luaksa	—Éise
—Nakása	—Úse
—Níkise	3º
—Tamáuza	—Tksa
—Téuise	—Pikse
—Teknémise	4º
—Toksa	—Káuza
—Teze	5º
—Túise	—Ipézuise.
—Zímise.	

Verba autem, quibuscum præeuntes particulæ sunt conflandæ, in duas potissimum dispescuntur classes; harum una complectitur verba, quorum desinentia est *Se*; classis altera complectitur verba, quorum desinentia est *Ze*.

Verba utriusque classis sequentem præ se ferunt litteralem texturam, quæ ad rem præsentem facit, nempe.

PRÆSENS.			PRÆTERITUM.	
Állik	— sa	<i>Hæc ratio distinguendi radices a desinentiis, etsi non omnino probanda, facit tamen ad nostrum propositum.</i>	Állik	— a
Nek	— íse		Nék	— e
Timípni	— se		Timípni	— e
Ikúitím	— se		Ikúitím	— e
Hip	— íse.		Híp	— e.
Tíme	— ze		Tíme	— ne
Ziek	— ze		Zíeg	— ne
Tinuk	— íze		Tinúg	— ne
Tút	— ze		Tút	— ne
Át	— za.	Át	— ta.	

CONFLATIONIS CANONES.

Pro verbis in *Se* desinentibus sequentes sunt canones:

1º Ex componentium particularum elencho, quæ recensentur sub numero 1º 2º et 4º, appinguntur radici verbi.

Sed quoad *Káúza* (numero 4º) notandum est, quod si ultima radice littera sit *k*, hæc mutatur in *g*, antequam addatur *Káúza*.

2° Quæ sunt sub numero 3°, appinguntur præterito verbi tempori.

3° Ei, quæ sub numero 5° est, præfigitur littera *t* et sic alterata appingitur verbi radici. Vel rectius loquendo, quæ sub numero 5° est, appingitur nomini verbali, quia radix verborum in *Se* desinentium per additam litteram *t* evadit nomen verbale.

Pro verbis in *Ze* desinentibus sequentes sunt canones:

1° Ex componentium particularum elencho, quæ recensentur sub numero 1°, appinguntur radici verbi.

2° Quæ sunt sub numero 3°, appinguntur præterito verbi tempori.

3° Quæ sunt sub numero 2° et 5°, appinguntur præterito verbi tempori, elisa prius finali hujus vocali.

4° Quæ est sub numero 4° appingitur præterito verbi tempori; attamen si ante *ne* desinentiam præteriti reperiatur simplex vocalis, antequam adjiciatur particula *káuzá*, expungitur littera vocalis *e*, in quam desinit præteritum tempus.

Præter hos præeuntes canones sunt et aliæ regulæ non negligendæ in recta verborum compositione, puta, litterarum præsertim vocalium alteratio juxta leges euphoniæ, accentus translatio, et sic porro. Hæc omnia, sicut et plura minutiora usu melius et facilius quam præceptis addiscentur.

COMPOSITIONIS SPECIMEN.

Ex *Állik*—sa fit.

Allik - lámksa
 Allik - luákxa
 Allig - nakása
 Allig - níkisa
 Allik -tamáúza
 Allik - táúisa
 Allik -teknémise
 Allik - tókxa
 Allik - teze
 Allik - túise
 Allik - zímise
 Allik - áíkxa
 Allik - áísa
 Allik - ósa
 Alliká - tksa
 Alliká - piksa
 Allig - káuza
 Allikt -ipázuísa.

Ex *Ziek*—ze fit.

Ziek - lámksa
 Ziek - luákxa
 Zieg - nakása
 Zieg - níkise
 Ziek -tamáúza
 Ziek - téúise
 Ziek -teknémise
 Ziek - tokxa
 Ziek - teze
 Ziek - téúise
 Ziek - zímise
 Ziegn - éíkxe
 Ziegn - éise
 Ziegn - úse
 Ziegná- tksa
 Ziegná- piksa
 Ziegná- káuza
 Ziegn -ipézuíse.

DE FORMATIONE VOCUM ET MODIFICATIONE.

Voces hujus linguæ possunt multimodis compingi et transmutari; hinc est ingens et prodigiosa ejus divitiarum copia. Latendum itaque est hoc loco de ratione et lege, qua voces per quarumdam particularum additionem modificantur et transformantur.

Ante omnia est notandum, et identidem præ oculis habendum in hoc modificationis et formationis artificio, litteras vocales sæpissime permutari in alias juxta leges euphoniæ.

Hujusmodi leges determinantur per litteras vocales, quæ in vocis radice præeminent, ita quidem ut radix *a* postulet vocalem *á*, *o*; radix *e* postulet vocalem *e*, *u*; radix *o* postulet vocalem *a*, *o*; radix *u* postulet *e*, *u*.

1. *ÁI* est desinentia negationem exprimens, et verbis appingitur, ut forma negantis participii eudatur; v. g.

Sukeyéi	incognitus	Súke	cognovi
Saikíptayái	non medicatus	Saikíptaya	medicavi
Hipeyéi	impransus	Hípe	prandidi
Tinugnéi	non mortuus	Tinúgne	mortuus sum
Tilétteyéi	non ortus	Tilétte	ortus sum
Hipeyéipe	impransus	Hípe	prandidi
Tinugnéipe	non mortuus	Tinúgne	mortuus sum
Tilétteyéipe	non ortus.	Tilétte	ortus sum.

Quæ postremo loco cum adjecto *pe* posita sunt, exprimunt emphatice statum in quo aliquid accidit. Vide plura, ubi de formandis participiis agitur.

2. *UÁT* est desinentia, quæ verbis adjicitur, ut officii vel professionis nomina formentur; hæc proxime derivantur ex

præterito indefinito, atque hinc evanescit difficultas, quam consonantes litteræ facessunt, quæ in verbi radice non reperiuntur; v. g.

Zepelígnikenáat	laborator	Zepelígnike	laboravi
Uekítikeuáat	decisor, iudex	Uekítike	decevi
Uapáyatauáat	auxiliator	Uapáyataya	adjuvi
Timmíunecuáat	deliberator	Timmíune	deliberavi
Tukelígneuáat	venator	Tukelígne	venatus sum
Tamtáinuáat	narrator	Tamtáina	narravi
Tamáluiauáat	legislator	Tamáluia	legem tuli
Uáualpauáat	piscator.	Uáualipa	piscatus sum.

3. *Í* est desinentia, quæ additur verbis, (et aliquando etiam adverbis.) ut modus, quo fit actio, significetur; voces ita formatæ habent vim adverbialem; v. g.

Uenpeí	canendo	Uenípe	cecini
Hítímilikeí	genu flexus	Hítímlike	genullexi
Úselikeí	stans	Uselíke	steti, surrexi
Temélikeí	jacens	Temélike	jacui
Zeptúktekeikeí	incedens manibus	Zeptúktekéike	incedo man-
Kuí	per potionem	Kúye; iné-kúye egi; bibi.	[ibus
Hipeí	per esum	Hípe	comedi
Peguí	furtim	Péguie	furatus sum
Tamáluí	legitime	Tamáluia	tuli legem
Ziégneí	per verba	Ziégne	locutus sum
Sepní	sciscitans	Sépnie	sciscitatus sum
Kunmeí	illum in modum.	Kunmé	illuc versus.

Quorum usus ut melius intelligatur, accipe sequentia:

“Kokuálg hiluskeí inéhnenes.”

Vacca pellendo adducenda.

“Sepní lauít mizítes; kunmeí.”

Sciscitando clare intelligendum; tali modo.

“Keíg ziegnu, uétu iné-stekeí.”

Perspicue loquar, non nie occultando.

“Inéhulelígneí inéhnezig mamáyaz.”

Fuga abducunt liberos.

“Itámiaí, Peguíí, Tamáluíí hanísa iuépne.”

Pretio. Furtim. Lege duco uxorem.

“Zeptúktekeikeí páina.”

Manibus pedibusque incedendo veni.

4. *Eu* est desinentia, quæ additur radicibus verborum ut efformentur adjectiva qualificativa; v. g.

Kizéyeu	pudibundus	Kizéize	pudeo
Tamtáyau	loquax	Tamtáiza	narro
Iláyau	piger	Iláiza	pigríto
Zukáyau	negligens	Zukáiza	negligo
Siáuan	formidolosus	Siáuza	formido
Ziilíeu	superbus	Ziilíize	superbio
Ketémeu	invidus	Ketémeze	invideo
Titéueu	cæcutiens	Titéuise	cæcutio
Ikúitímeu	verax	Ikúitímise	dico verum
Miséme	mendax.	Misémise	mentior.

Hæc postrema vox videtur ex usu tantummodo elidere vocalem finalem.

5. *In* est desintia, quæ conjungitur verbis, ut forma affirmantis participii eudatur; v. g.

Inpín	captus	Inípe	cepi
Hipín	pransus	Hípe	prandidi
Hetéuin	amatus	Hetéuye	amavi
Uelétpín	ligatus	Uelétpeye	ligavi
Zepinmín	derisus	Zepinmíe	dirisi
Tiléttín	ortus	Tilétte	ortus sum
Tamápaikin	patefactus.	Tamápaíka	patefeci.

Vide plura, ubi de formandis participiis agitur.

6. *IN* est idem, quod supra, sed, si additur nominibus et pronominibus, exprimit societatem per modum qualitatis: atque hinc exurgunt adjectiva, quæ habent significatum latinorum adjectivorum in *osus* exeuntium; sic ex "Petis" *nodus* fit "Petisín" *nodosus*. Sint exempla:

Teuisín	cornutus	Téuis	cornu
Illutín	ventriosus	Illút	venter
Zillaktín	cum corpore	Zillákt	corpus
Saaín	scabiosus	Sáai	scabies
Pileín	pediculosus	Pílei	pediculus
Iuépín	uxoratus	Iuépne	uxor
Hámin	cum viro	Háma	vir
Pisueín	saxosus	Písue	saxum
Pátanin	dumosus	Pátan	dumetum
Timnéín	cordatus	Timíne	cor
Ipnín	cum ipso.	Ipí	ipse.

7. *INEG* est desinetia, quæ additur nominibus, ut indicetur societas, ita tamen ut res consociatæ existant, vel existere concipiantur seorsim sumptæ; v. g.

Hézuíneg	cum ligno	Hézu	lignum
Ualzínag	cum cultro	Uálz	culter
Ípsusíneg	cum manu	Ípsus	manus
Házualínag	cum puero	Házual	puer
Akamkínikuínag	cum Deo	Akamkíniku	Deus
Titókaínag	cum hominibus	Titókan	homo
Zillaktínag	cum corpore	Zillákt	corpus
Pistíneg	cum patre	Pist	pater
Pikeíneg	cum matre.	Píke	mater.

8. *ÍPEZ* est desinentia, quæ significat desiderium, voluntatem dispositionem agendi aliquid. Per hanc desinentiam formantur nomina, quæ sæpe indicant contemptum vel frequen-

tiam; Sic v. g.

Kutípez	qui agit sæpe	Kut	actio
Ueuluktípez	cupidus	Uéulukt	cupiditas
Inútuskípez	dilaudator mei	Inútúskt	dilaudatio mei
Taláuignípez	incredulus	Taláuíkin	incredulitas
Pinmiktípez	qui dormit sæpe	Pinmíkt	dormitio
Tugetípez	qui fumigat sæpe	Túget	fumigatio
Hatuaípaz	mulieribus addictus.	Hayat	mulier.

Ratio autem, quare in quibusdam hujus formationis nominibus invenitur *t* vel *n* ante *ípez*, derivanda est ex desinentia verbi, unde talia nomina educuntur; nam desinentia *ze* postulat *n*, et desinentia *se* postulat *t*.

Intrinseca autem ratio hujus diversitatis est evidens ex iis quæ dicta sunt, ubi de nomine verbali agitur.

9. *KAL*, *Kákal* *Kakán* sunt desinentiæ exprimentes filiationem, et adduntur nominibus et adjectivis; v. g.

Akamkínikúkal	Dei filius	Akamkíniku	Excelsus
Miógatókal	principis filius	Miógat	princeps
Peléipeléikal	insipientis filius	Peléipeléi	insipiens
Uepzúgkal	sapientis filius	Uepzúg	sapiens
Uepzúgkákal	sapientis filius	"	"
Uepzúgkakán	sapientis filius.	"	"

10. *LÉIKIN* est desinentia, quæ unitur nominibus, ut vicinitas significetur; v. g.

Iuétémleíkin	prope lacum	Iuétém	lacus
Iniléíkin	prope domum	Inít	domus
Pikúnleíkin	prope flumen	Píkun	flumen
Iskíleíkin	prope viam	Ískit	via
Tinúkléíkin	moribundus.	Tinúkin	moritio.

Quoad expunctionem litterarum antequam voces assumant

desinentiam *Léikin*, consulantur, quæ dicta sunt, ubi de nominibus agitur, præsertim "Affixarum particularum regulæ."

11. *NAKÁT* est vox, qua innuitur actionis expletio vel desinitio, et unitur verborum radicibus tantummodo; v. g.

Hipnákát	expletio comestionis	Hipíse	comedo
Talapózanákát	expletio orationis	Talapózaza	oro
Tanuánákát	expletio locutionis.	Tenuése	loquor.

Usus hujus vocis est admodum frequens, et incipientibus in studio linguæ apprime necessarius; per hanc enim vocem habetur modus quidam exprimendi vocem latinam *post*, si nempe *nakát* componatur cum affixo *pa*, unde fit *nakátpa*; quod si hoc totum appingatur verborum radicibus, fiet; v. g.

Hipnákátpa	post comestionem	Hipnákása	finio comedere
Talapózanákátpa	post orationem	Talapózanakása	finio orare
Tanuánákátpa	post locutionem.	Tanuánakása	finio loqui.

Hæc vox *Nakát* derivatur ex verbo *Inakása* (*explet, finio, absolvo*) Quomodo autem hoc verbum compingatur cum aliis verbis, patet ex iis, quæ dicuntur, ubi de verbis componendis agitur.

12. *ÉSG* est desinentia composita ex *es* et *g*, quæ nominibus verbalibus adjicitur, ut significetur actionis anterioritas respectu alterius actionis; per hanc desinentiam habetur aliquis modus exprimendi vocem latinam *ante*; v. g.

Ulelignésg	ad fugiendum	Ulelíkze	fugio
Pinníktésg	ad dormiendum	Pinníksze	obdormio
Tenuetésg	ad loquendum	Tenuése	loquor.

Si intrinseca ratio hujus loquendi formæ investigatur, dicendum, quod *Ulelignésg* est participiale cum additione affixi *g* significantis *ad* latinum. Igitur *Ulelignésg* significat *ad fugiendum*. Dicitur idem de *Tenuetésg*. Quoad *Pinníktésg*, et cetera ejusdem formæ, dicendum, quod *Pinníktés* est obsoleta for-

ma participialis, vel forma participialis usitata tantummodo cum additione affixi *g*; nam forma participialis propria et usitata est *Pinníkes*, ut patet ex verbi prospectu iuxta varias characteristicas.

13. *NÉUIT* vel *ÉUIT* est desinentia, quæ appingitur omnis generis vocibus, ut eudantur nomina abstracta; v. g.

Hamanáuit	virilitas	Hama	vir
Kéiunnéuit	senilitas	Kéiun	senex
Hazualáuit	pueritia	Házual	puer
Hayatunáuit	muliebritas	Háyat	mulier
Hatuaináuit	anilitas	Hátuai	anus
Pitinnéuit	puellaritas	Pitín	puella
Titókannáuit	humanitas	Titókan	homo
Zikámkaláuit	canilitas	Zikámkal	canis
Ziziuáisnáuit	admirabilitas	Ziziuáis	admirabilis
Amkakáisnáuit	mansuetudo.	Amkakáiz	mansuetus.

Voces desinentes in *l* sibi adjiunt *éuit*, *áuit*.

14. *UIT* est desinentia, quæ appingitur vocibus, (saltem immediate non derivatis ex verbis) ut formentur nomina concreta; v. g.

Hámauit	virilis mos	Háma	vir
Háyatuit	muliebris mos	Háyat	mulier
Titókauit	humanus mos	Titókan	homo
Ziziuáisuit	factum admirabile	Ziziuáis	admirabilis
Amkakáizuit	mitis mos.	Amkakáiz	mitis.

Nomina autem concreta, quæ ex verbis immediate educuntur, multiplicem habent desinentiam, ut patet ex iis, quæ dicta sunt, ubi de nomine verbaliter agitur, quæque consulere poteris, si pleniorē notitiā cupis habere.

15. *NÍG* est desinentia, quæ adjiuntur omnibus vocibus, ut intensitas exprimat. Hæc vocula bene vertitur in latinam

linguam per voculas *valde, admodum, —issimus*; v. g.

Tasníg	valde bonus	Taz	bonus
Hannanníg	reapse vir	Háma	vir
Ipinníg	ipsissimus.	Ipí	ipse.

16. *NUÉS* est desinentia, quæ unitur verborum radicibus, ut significetur locus, in quo actio fit. Hinc frustra quæres vocem seorsim sumptam, ut exprimas locum. Sic dicitur; v. g.

Hipinués	comedendi locus	Hipíse	comedo
Talapózanuás	orationis locus	Talapózaza	oro
Pitenuénués	collocutionis locus	Pitenuése	colloquor
Itémenués	legendi locus	Itémeze	lego
Tinúkinués	mortis locus	Tinukíze	morior
Piámkinuás	conventus.	Piámkiza	congregantur.

17. *NÚT* est desinentia, quæ addita nominibus exprimit exemptionem, privationem, et in latinam linguam potest verti *sine, expers*; v. g.

Hámanút	sine viro	Háma	vir
Iuépnénút	sine uxore	Iuépne	uxor
Mekenút	sine nive	Méke	nix
Zilláknút	sine corpore	Zillákt	corpus
Nusnunút	sine naso	Núsnu	nasus
Silunút	sine oculo	Sílu	oculus
Maziunút	sine auribus	Mazáyu	auris
Timmenút	sine corde	Timíne	cor
Hezunút	sine ligno	Hézu	lignum
Peufsnút.	sine lingua.	Péuis.	lingua.

Quoad leges elisionis litterarum finalium, antequam nominibus adjiciatur *nút*, vide quæ huc faciunt, ubi agitur de inflectendis nominibus.

18. *TÍTE* est desinentia, quæ addita omnibus vocibus, præter verba, indicat identitatem; v. g.

Hamatíte	idem vir	Háma	vir
Intíte	idem ego	In	ego
Kuneitíte	ibidem	Kuné	ibi
Kirkitíte	cum hoc eodem	Ki	hic
Uétespeítíte	in ipsa terra.	Uétes	terra.

19. *PEME* et *ME* sunt desinentiæ, quæ affiguntur vocibus, præter verba, ut innuatur origo rei alicujus, vel ad quid res pertineat; v. g.

Zikétpeme	nocturnus	Zikétin	nox
Álagpáma	diurnus	Alágp	plena dies
Iuetémpeme	maritimus	Iuétém	mare
Titilúpeme	ex senioribus	Titílu	seniores
Uítpeme	initialis	Uít	initium
Usúspeme	ex capite	Úsus	caput
Ezízpeme	nuperus	Ezíz	nuperus
Ínimpeme	ex me	In	ego
Uakeíme	vetustus	Uáko	jam
K inéme	ex illo loco.	Kuné	illic.

20. *PE* est vocula, quæ præfixa omnibus vocibus, præter verba, innuit distributivum vocis sensum; v. g.

Pennéke	dimidiatim	Néke	dimidium
Pammílaz	paulatim	Mílaz	paucus
Pattatós	particulatim	Tatós	pars
Pattitókán	singuli homines.	Titókán	homo.

21. *PI* est vocula, quæ præfixa vocibus innuit earundem sensum reciprocum; v. g.

Pilláutua	amici mutui	Láutua	amicus
Pittuélke	hostes mutui	Tuélke	inimicus
Pihetúit	amor mutuus	Hetúit	amor
Piékin	aspectus mutuus	Ékin	aspectus
Pitamtáin	narratio mutua.	Tamtáin	narratio.

22. *SÍMEI* est vox, quæ appingitur verborum radicibus, ut formentur adjectiva privationem vel immunitatem exprimentia. In latinam linguam potest verti *immunis*, *expers*; v. g.

Timípnisímei	expers cogitationis	Timípnise	cogito
Tinúkzímei	immortalis	Tinukíze	moriior
Komáizímai	expers ægritudinis	Komáiza	ægroto
Kizéizímei	impudens	Kizéize	pudeo
Ziekzímei	mutus	Ziékke	loquor
Likúpzímei	expers motus.	Likúpze	moveor.

23. *TÁNIN* vel *TÁMÁUNIN* est vox, quæ adjecta adjectivis, et aliquando nominibus, indicat intensitatem; latine potest dici. *valde*, *admodum*, *magnus*; v. g.

Tastánin	valde bonus	Taz	bonus
Kapsístánin	valde malus	Kapsís	malus
Lehéitánin	diutissime	Lehéi	diu
Uapzúgtánin	sapientissimus	Uepzúg	sapiens
Titólatamáunin	valde obliuiosus	Titólasa	obliuiscor
Timestamáun	ingens liber.	Times	liber

Quandoque hæc vox occurrit in forma posita postremo loco, et in hoc casu est nomen.

24. *TIMT* est desinentia, quæ unita nominibus gentes exprimentibus innuit linguam; additur etiam aliquibus aliis vocibus; v. g.

Titókatímt	lingua indica	Titókan	homo, Indus
Alláimatímt	lingua gallica	Alláima	degens ad litus
Ikúitímt	dietum verum	Ikúin	verum
Uéugaléuitímt	jocosum dietum	Uéugaléuise	jocor verbis
Uéukiutímt	turpiloquium	Uéukiutímse	loquor obscene
Mimíllutímt	stultiloquium	Mimíllu	stultus
Uepzúgtímt	sapiens eloquium	Uepzúg	sapiens
Numíputímt	lingua dumipa.	Numípu	Indus Nez-perce.

25. *TUE* est desinentia quæ additur nominibus et adjectivis et innuit societatem inter æquales secundum aliquid; v. g.

Tégetue	con-juvenis	Téget	juvenis, celebs
Titókatua	co-homo	Titókan	homo
Hámatua	con-vir	Háma	vir
Háyatua	con-mulier	Háyat	mulier
Timáitua	con-virgo	Timái	virgo
Házualua	con-puer	Házual	puer
Peléitue	exitii socius	Peléin	exitium
Iu-yétue	tuus comes.	Uyétuéze	comitor.

26. *UÉKOS* est desinentia, quæ affixa nominibus indicat similitudinem; v. g.

Teesuókos	glaciei similis	vitrum, lagena vitrea
Seciuókos	vermibus similis	oriza
Alagpáuituákos	similis dominico diei	Alagpáuit dies dominicus
Katámmouákos	sicut katámmu	cicer, pisum
Zatókzuákos	sicut zátokz.	milium indicum.

Hinc videre licet, Indos uti hæc vocula, ut forment nomina rerum, quas nunquam viderunt. Nihilominus, quin hæc vocula utantur, Indi vocant res sibi nunquam visas per nomina exprimentia causam vel effectum rerum.

27. *IS, IZ, S, Z.* Voces, quæ habent ejusmodi desinentias, sunt adjectiva causam exprimentia. Nihilominus, non est putandum, quod omnes voces ita desinentes sint adjectiva; nam occurrunt multa nomina substantiva ita desinentia.

Iyéuiz	miserabilis	Iyéuze	miseror
Izuéiz	causans frigiditatem [sensationem]	Izuéize	laboro frigore
Iyáuiz	causans frigus	Iyáuza	friget
Komáiz	causans dolorem	Komáiza	ægroto
Kaáus	producens lucem	Kaáuza	illucesco

Kizéiz	causans pudorem	Kizéize	pudeo
Lilóiz	causans gaudium	Lilóize	gaudeo
Zikáuis	terribilis	Zikáuza	timeo
Ziziuáis	mirabilis	Ziziuáiza	admiror
Zikétis	producens tenebras	Zikétze	noctesco
Ziuátis	abominabilis	Zíuetze	abominor
Lamámátiz	causans fastidium	Lamámntza	fastidio
Aikátiz	causans clarorem	Aikátza	claresco
Sisekpítiz	horribilis	Sisekpítze	horresco
Hétgauníz	faciens pati	Hetgáuza	patior
Titminíz	causans spem	Titmíneze	spero
Yaluíz	causans desperationem	Yaluáza	despero
Ilatuítiz	defatigans	Ilátuisa	defatigor
Atúkez	difficilis	Atukíza	experior difficile
Éiz	lætificans	Éisze	lætor
Éleuiz	facilis	Eléuisze	experior facile
Zinínis	ponderosus	"	"
Amóliz	alliciens ad sibi [blandiendum	Amólza	blandior
Alálpis	causans ruborem.	Alálpza	erubesco.

FINIS.

icile

le

